PUBLICAREA SOCIETĂŢII PSIHOLOGICE DE LA MOSCOVA CU ASISTENŢA SOCIETĂŢILOR FILOZOFICE SFÂNTUL PETERSBURG* ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE Și PSIHOLOGII JURNAL, fondat de prof N Ya Grotom și A A Abrikosov, ANUL XI Editat de L M Lopatin și carte S, I, Trubetskoy, cu participarea imediată a lui V A Goltsev, V N, Ivanovsky, N A, Ivantsov, A A Tokarsky, N A Umov, Cartea V~( ) " NOIEMBRIE-DECEMBRIE MOSCOVA Tylo-litografia Asociației lui I N Ntsshnerev și K, Pimenovskaya Ukh , eob Fierbinte Biblioteca "Runivers " CONŢINUT Pagină Despre idealul estetic -N G Debolecago Despre lașitatea în gândire -I I Lapshina , * Despre relația artei cu realitatea -V E Gia- tsintova Căutări de viziune asupra lumii (Sfârșit) -I I Ivanova Tragedia lui Nietzsche Experiență în psihologia personalității Partea I z Dionysos și Apollo -G A Rachinekago □ o > Eseuri despre filosofia dreptului de L I Petrazhitsky SPb - B N Chicherina Teoria psihofiziologică a sentimentelor (Sfârşit) - N V Zgurekago Observații și experimente asupra esteticii percepţiilor vizuale (Sfârșit) -Ts P Baltalona Al patrulea Congres Internațional de Psihologie din Paris (% - / august) - V θ Chizha Critică și bibliografie I Recenzie de cărți A Sutherland Trecerea și dezvoltarea moralei instinctul -S Kazansky Gustav Storring Vorlesungen über Psychopathologie in ihrer Bedeutung fur die normale Psychologie mit Einschluss der psychologischen Grundlagen der Erkenntnistheorie - A Nechaev Biblioteca "Runivers" Pagină Wilhelm Wundt Võlkerpsychologie Eine Untersuchung der Entwicklungsgesetzé von Sprache, Mythus und Sitte - D Viktorov IL Pliant bibliografic Izvestiya și note Societatea psihologică (Rapoarte despre ședință i i) Materiale pentru statistica jurnalelor ANUNTURI Biblioteca "Runivers" Despre idealul estetic *) În urmă cu doi ani am avut onoarea de a propune Societății Filosofice raportul "Conceptul de frumusețe" **), în care am încercat să stabilesc propunerea că în cea mai simplă formă frumusețea ne oferă, în conservare directă și holistică, cunoscutul adevărul despre natură, ca despre indivizibil unitatea materiei și sufletului Acum intenționez să explic pe ce temei: spiritul uman nu se oprește la această formă simplă de frumusețe, ci suferă descompunerea ei și apoi ajunge la restaurarea același concept în - o formă mai perfectă și mai dezvoltată, ca o frumusețe ideală, sau altfel, ca un ideal estetic Dacă frumusețea conține în sine adevărul despre natură, dat în conținut imediat, ca despre unitatea sau integritatea materiei și a sufletului, atunci întrebarea este ce poate conține urâțenia, ca opus frumuseții Deoarece urâțenia este opusul frumuseții, atunci conține o minciună despre natură dată în contemplare directă Adică dacă frumusețea-(fagurele ne certifică în adevărul că natura este una în esența ei, atunci urâțenia ne ține *) Mesaj citit la Societatea Filosofică de la Universitatea Imperială din Sankt Petersburg pe aprilie **) Publicat în jurnalul Ministerului Educaţiei Naţionale din , nr , secţiunea , p - Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" N G DEBOLSKY în amăgirea că natura nu este una, nu este întreagă, că în ea substanța și sufletul sunt împărțite fundamental, că substanța nu este spiritualizată și voința este neputincioasă asupra ei; iar această imagine a dezbinării și a luptei ne insuflă un sentiment de nemulțumire, adică nemulțumire Ca minciună în contemplarea directă a naturii, urâțenia, din punct de vedere al cerințelor noastre estetice, nu ar trebui să existe, sau, în caz contrar, existența ei ar trebui să fie doar aparentă, imaginară Prima și cea mai simplă consecință a unei astfel de cerințe este că ne îndepărtăm de imaginea divină, de exemplu, ne întoarcem de la o vedere neplăcută sau luăm măsuri pentru a ne asigura că auzul nostru nu este uimit de sunetele care îl chinuiesc Dar acest prim și cel mai simplu

mijloc de a scăpa de urâțenie nu elimină minciuna conținută în ea și, prin urmare, nu își atinge scopul Dacă într-o imagine frumoasă contemplăm esența naturii *), atunci această imagine nu este, în raport cu natura, ceva întâmplător și indiferent, adică ceva care, în contemplația noastră senzuală, poate fi și nu Între timp, limitându-ne doar la eliminarea de urâțenie, trădăm frumusețea unui astfel de accident, rupând legătura sa necesară, esențială, cu natura Contemplarea naturii ca fiind urâtă se dovedește a fi nu mai puțin normală pentru noi decât contemplarea ei ca fiind frumoasă, adică rămâne de neînțeles de ce, întrucât atât frumusețea, cât și urâțenia sunt date în natură, iar urâțenia chiar mai des decât frumusețea, prima rămâne adevărată în raport cu natura, iar a doua o minciună Lăsând atât frumusețea, cât și urâțenia aceeași forță de distribuție și fugind doar de a doua, lăsăm astfel bucuria frumuseții la voia întâmplării Ne putem închide ochii și urechile *) Vezi articolul de mai sus, pp - Biblioteca "Runivers" DESPRE IDEAL ESTETIC să nu vadă sau să audă ceea ce îi jignește; dar dacă pentru contemplarea noastră asupra naturii frumusețea și urâțenia sunt la fel de întâmplătoare, atunci nimic nu ne garantează că, deschizând ochii și urechile, nu vom mai întâlni ceva urât Insuficiența unei îndepărtări pasive de urâțenie este totuși clară și indiferent de orice considerații metafizice despre frumusețe Chiar dacă presupunem că frumusețea nu ne dezvăluie nimic despre esența naturii, că ea se limitează exclusiv la câmpul vizibilității și că, în consecință, întregul ei sens este epuizat de plăcerea pe care o dă, atunci chiar și cu o astfel de presupune că va fi necesar să faci ceva mai mult decât să-ți închizi ochii și urechile din rușine Dacă plăcerea estetică este dorită de oameni pur și simplu ca atare, chiar și independent de orice înțeles superior legat de ea, atunci chiar și în acest caz ei sunt interesați în mod natural să vadă că această plăcere nu trebuie lăsată la voia întâmplării, ci să fie asigurată într-o anumită măsură Prin urmare, indiferent de modul în care privim sensul frumosului, pentru noi, dacă doar îi dăm un preț, este nevoie de o anumită activitate care să îi asigure existența Și este clar în ce poate consta exact o astfel de activitate Întrucât, din ceea ce percepem, unul ni se pare frumos, iar celălalt urât, încercăm să introducem în chiar obiectele percepțiilor noastre asemenea schimbări care să le sporească frumusețea și să împiedice urâțenia să le invadeze O astfel de schimbare, oportună din punct de vedere estetic, sau o astfel de prelucrare a obiectelor percepute de noi, constituie sarcina artei Încă nu rămâne liber, legat de artă, atâta timp cât frumusețea este doar un plus la un obiect util, adică, atâta timp cât decoram cuțitul cu care tăiem mâncarea, sau hainele pe care le purtăm - Se ridică la nivelul de artă liberă sau pură- * Biblioteca "Runivers" N G DEBOLSKY atunci când modificăm sau modificăm un obiect exclusiv în scopul frumuseții sale, indiferent de cutare sau cutare utilizare practică a acestuia Apariția artei ca operă de frumusețe deliberată și premeditată își schimbă în mod necesar însuși conceptul Artistul își prezintă opera percepției noastre nu mai în același mod ca natura, pentru care este indiferent dacă ne place sau nu El vrea și așteaptă să ne mulțumească în lucrările sale și de aceea le gândește cu acele condiții pe care trebuie să le satisfacă existența frumosului Desigur, artistul nu este un psiholog științific care își bazează calculele pe efectul estetic al lucrărilor sale pe un fel de cercetare științifică Dar, în orice caz, el are, oricât de vagă, o idee despre ce așteptări trebuie să satisfacă opera sa pentru a fi găsită frumoasă, așadar, și despre condițiile în care, într-un fel sau altul, trebuie într-un fel

sau altul un alt act asupra percepției noastre asupra culorii, figurii sau sunetului Cu alte cuvinte, frumusețea, dată în natură ca nepregătită, este introdusă în artă așa cum este presupusă, așa cum este imaginată și apoi deja realizată pentru percepție conform acestei idei În consecință, când frumusețea devine proprietatea artei, atunci ea este transferată de la percepția senzorială la reprezentare, de la frumusețea percepută senzorial, se transformă în frumusețea reprezentată Având o idee preconcepută, oricât de neclară, despre frumusețe, artistul, în conformitate cu această idee, realizează frumusețea pentru percepția senzorială "Conceptul de frumusețe, atunci când trece de la percepție la reprezentare, nu ar suferi nicio schimbare semnificativă în conținutul său dacă frumusețea reprezentată ar fi pur și simplu o copie a frumuseții percepute Dar adevărul este că tocmai această mișcare este asociată cu o nouă uita-te la frumusete am intamplat Biblioteca Runiverse DESPRE IDEALUL ESTETIC Găsesc o piatră prețioasă și mă minunez de frumusețea ei Mi-am pus-o în coafură; aceasta este arta Dar se dovedește că nu-mi place la pansament, pentru că nu corespunde "culoarei sau formei pansamentului" Și așa, frumusețea naturii, pe care am vrut să o păstrez și chiar să o sporesc prin artă, s-a transformat în urâțenie Dar să presupunem, totuși, că rochia în sine îmi face plăcere Sugerez ca cineva să-l pună pe cap și iarăși este urât cu mine, pentru că nu corespunde vârstei sau altor proprietăți ale acestei persoane Astfel, chiar păstrând sau, poate, înmulțind frumusețea pietrei în pansament, dar mutând pansamentul în anumite condiții, îi transform din nou frumusețea în urâțenie Prin urmare, dacă sunt angajat în acel tip de artă neliberă sau legată care se numește bijuterii, atunci nu este suficient pentru mine să mă limitez la frumusețea imediată a pietrei Reprezentându-mi această frumusețe ca scop intenționat al acțiunilor mele, trebuie să o imaginez în condițiile ei, întrucât, lăsând aceste condiții fără atenție, risc să nu păstrez și să înmulțesc, ci să distrug frumusețea Diferența dintre frumusețe, dată direct percepției senzoriale, și frumusețea reprezentată și realizată în artă, constă, așadar, în următoarele: în primul caz, o consider ceva independent, necondiționat, întrucât nu iau în considerare condițiile ei În al doilea caz, se reduce la valoarea a ceva relativ, în funcție de existența lui de grupul în care îmi apare Când frumusețea, din percepută senzual, devine imaginabilă, valoarea ei intrinsec senzuală (culoare, strălucire, cutare sau cutare Figura, cutare sau cutare ton) este înlocuită cu o valoare care decurge din corespondența proprietăților sale - ale întregului obiect reprezentat Cu alte cuvinte, în acest proces, ceea ce înainte era frumusețe independentă devine surplus de frumusețe, frumusețea devine doar Biblioteca "Runivers" N G DEBOLSKY podoabă, a cărei valoare nu este în sine, ci în acel întreg reprezentat, din care face parte Această schimbare este deja suficient de profundă în sine, deoarece mută centrul judecății despre frumusețe de la percepțiile separate la combinarea lor în obiectul prezentat nouă ca ceva care îmbrățișează și unește aceste percepții în sine Dar acesta, adică această schimbare merge și mai departe, punând în mișcare o activitate mentală nouă și deosebită și anume activitatea imaginației Formând obiecte în imaginația noastră și înzestrându-le cu acele sau alte proprietăți, a căror frumusețe este determinată în funcție de proprietatea întregului obiect, nu ne limităm la reproducerea acestor proprietăți în gruparea și succesiunea în care ne sunt date în însuşi actul percepţiei Dacă ar fi așa, atunci nu ar exista nicio reevaluare a proprietăților menționate în funcție de prezentarea întregului obiect Dacă are loc o

astfel de reevaluare, atunci nu ne mulțumim cu o simplă reproducere a percepției, ci îi schimbăm activ trăsăturile, aducându-le în noi combinații, comparându-le pe acestea din urmă între ele și alegând dintre ele pe cele care ne mulțumesc cel mai mult din punct de vedere estetic Într-o astfel de regrupare activă și oportună, culeasă de noi din percepția proprietăților obiectelor, în tipurile de comunicare către acestea din urmă de cea mai mare măsură a frumosului, constă activitatea imaginației estetice Pentru un artist, are un caracter creativ, adică duce la crearea de imagini frumoase; la noi, care doar admirăm creațiile artistei, ea are caracterul doar unei pătrunderi simpatice în opera artistei, doar o încercare de a repeta în imaginația noastră ceea ce s-a întâmplat în imaginația ei și apoi s-a revărsat în realitate sub forma frumuseții create de el pentru bucuria universală *) *) Relaționând frumusețea în imaginație în mod specific cu domeniul artei, nu vreau să spun prin aceasta că nu poate avea loc în frumusețea naturii, deoarece această ultimă frumusețe este percepută de un suflet pregătit, Biblioteca "Runivers" OBIECTUL IDEAL ESTETIC Așadar, frumusețea, devenind din reprezentat perceput senzual, devine astfel în mod necesar frumusețea în imaginație, frumusețea care ia naștere în așa fel încât să alegem și să combinăm în mod independent proprietățile senzuale ale obiectelor pe care le reprezentăm în formele celei mai mari decorațiuni ale lor Dacă, fără a merge mai departe în cercetările noastre deocamdată, ne oprim asupra consecințelor estetice ale acestui proces, atunci vom vedea în ce măsură contribuie el, chiar și în forma sa elementară, în care ne-am familiarizat până acum cu el pentru a ne asigura de urâțenie Nu trebuie să stau mult la explicarea în ce măsură procesul de creație artistică multiplică frumusețea și îi întărește utilizarea: se înmulțește datorită faptului că proprietățile contemplate ale obiectelor sunt alese în mod deliberat și nu sunt lăsate la voia întâmplării în materie de apariția lor; se întărește prin faptul că operele de artă sunt frumusețe la dispoziția noastră și sub protecția noastră, ceea ce în cele mai multe cazuri nu se poate spune despre frumusețea dată direct în natură Dar există un alt efect intern și mult mai semnificativ al acestui proces asupra ruşine Prin acțiunea imaginației, urâțenia nu numai că este înlăturată și eradicată, ci este ea însăși transformată în frumusețe Urâțenia în ceea ce percepem senzual este ceea ce ne împiedică să fim mulțumiți cu contemplarea senzuală, ca într-un întreg și complet, străin atât de materialitate, cât și de tensiunea voinței Urâtul din percepția noastră senzorială este discordia, diviziunea, obstacolul, efortul și, prin urmare, este însoțit de un sentiment de nemulțumire sau neplăcere Dar când sunt prezentate calități sensibile având anumite noţiuni şi aşteptări Dar în natură este apare întâmplător, dar în artă este pregătit în mod deliberat Distincția aici este similară cu cea care există între cunoștințele obișnuite, nesistematice și științifice Iar primul poate duce la adevăr, dar numai al doilea o face metodic Biblioteca "Runivers" N G DEBOLSKY noi ca proprietăți ale unui singur obiect, apoi, caracterizând această unitate și decurgând din ea, ei, în ciuda discordiei lor senzuale, intră într-un acord imaginar De exemplu, există condiții psihofiziologice binecunoscute de frumusețe în combinații de culori și tonuri, precum și în figuri Aceste diverse condiții particulare pot fi reduse în esență la o singură condiție generală, care, în consecință, decurge din definiția noastră a frumuseții: frumusețea percepută senzual în toate aceste cazuri, este necesar mai mult decât mai puțin efort conștient pentru a obține cea mai mare distincție , cu combinatii de culori, atat simultane cat si

succesive, culoarea este perceputa cel mai clar in vecinatatea culorii sale complementare Această condiție coincide în mod evident cu predispoziția organizației noastre în sine, adică cu cea mai mare ușurință de percepție Se știe că senzația oricărei culori care continuă de ceva timp, după încetarea ei, este însoțită de o senzație subiectivă a culorii sale suplimentare Combinația de culori, conform legii contrastului, pare să îndeplinească această cerință a organului nostru de vedere, prezentând pentru acesta un obiect exterior de percepție corespunzător înclinației sale subiective (adică organului de vedere) În egală măsură, indiferent de modul în care interpretăm condițiile de consonanță a tonurilor, de exemplu fie după învățăturile lui Helmholtz, fie după învățăturile lui Stumpf, în ambele cazuri rezultatul din punctul nostru de vedere prezent va fi același Helmholtz găsește sursa disonanței în așa-numitele bătăi sau șocuri (Schwebungen), care rup continuitatea sunetului și, crescând până la un anumit număr pe unitatea de timp, îi conferă o rugozitate neplăcută Este evident că aici avem de-a face cu un obstacol în calea percepției tonului în ansamblu, crescând efortul necesar acestei percepții Stumpf, la rândul său, consideră că fuziunea tonurilor este principala condiție a consonanței, adică din nou, starea Biblioteca Runiverse DESPRE IDEALUL ESTETIC facilitându-le percepția ca întreg unic Condițiile pentru frumusețea Figurilor vizibile nu au fost încă clarificate în fundamentele lor elementare Dar nu poate exista nicio îndoială că aceste fundații sunt înrădăcinate în munca musculară a organului nostru vizual Dacă, de exemplu, la împărțirea unei linii orizontale, simetria ne este cea mai plăcută, dar o separare plăcută a unei linii verticale urmează o lege diferită, atunci această diferență de evaluare estetică în direcții diferite se datorează, fără îndoială, unei diferențe în condiţiile de funcţionare a muşchilor oculari în timpul rotaţiei orizontale şi verticale a ochiului Împrumut din "Psihologia fiziologică" a lui Wundt următoarele date referitoare la aceasta: dacă încercăm să împărțim o linie verticală în jumătate cu ochiul, de obicei facem o greșeală în favoarea jumătății sale inferioare cu , adică partea inferioară se dovedește a fi să fie crescută, iar cea superioară redusă, aceasta datorită faptului că mușchiul drept inferior este mai masiv decât cel superior ^ și, în consecință, pentru parcurgerea unor distanțe egale, al doilea necesită o cheltuială mai mare de forță nervoasă decât primul, deoarece urmare a caruia, la intoarcerea ochiului in sus, distantele mai mici sunt exagerate de constiinta noastra in comparatie cu intoarcerea ochiului in jos linii cu un singur ochi apare si o eroare si anume cea exterioara, jumatatea lui fata de cea interioara se dovedeste a să fie mai puțin dependent de acest lucru, că mușchiul interior al ochiului este mai masiv decât cel exterior Dar când privim cu ambii ochi, erorile lor de împărțire a liniei orizontale se anulează reciproc, iar în rezultatul mediu, separarea aparentă coincide cu unul adevărat Fără îndoială, acest Fapt doar ne explică de ce simetria reală este evaluată diferit de noi în direcțiile verticală și orizontală, dar nu dă încă cheia evaluării diferite în aceste direcții de simetrie aparentă Dar am citat aceste date nu pentru o astfel de explicație în întregime, ci doar pentru a arăta că deja în fenomenele elementare, cele mai simple de mișcare Biblioteca "Runivers" N G DEBOLSKY ochiul este o diferență în condițiile lucrului său în direcțiile verticale și orizontale, arătându-ne calea prin care, cercetările psihofiziologice, probabil, în timp, vor găsi legea frumuseții divizării liniei în diferite direcții, şi prin urmare, în cele din urmă, frumuseţea Figurilor vizibile b

Conditiile date de frumusete perceputa senzual, evident, ii limiteaza extrem de amploare, stabilind un cerc foarte apropiat de combinatii de senzatii vizuale si auditive care ne plac direct Dar când frumusețea trece în domeniul a ceea ce este reprezentat și imaginat, atunci acest cerc se extinde foarte mult Atâta timp cât este cu adevărat necesar pentru caracterizarea vizuală a unui obiect imaginar, pictura permite orice combinație de culori, orice grad de neclaritate în nuanțe ale acestora, orice disimetrie în orizontală și orice raport de dimensiuni în direcția verticală În muzică, cerințele de plăcere senzuală sunt mai puternice; dar chiar și în această artă, limitele frumuseții, care servește scopurilor expresivității și caracterizării, se extind cu mult dincolo de limitele frumuseții percepute de simțuri Iată ce spune Helmholtz în eseul său Die Lehre von den Tonempfindungen: "Vorbind până acum în doctrina consonanțelor despre plăcut și neplăcut, am avut în vedere impresia directă a consonanțelor individuale la ureche, fără a ține cont de contrastele și mijloacele artistice de exprimare, -e a vorbit despre plăcerea senzuală, și nu despre frumusețea estetică " Și adaugă în continuare:" În ce măsură consonanțele individuale diferă în gradul de rugozitate, aceasta depinde numai de structura anatomică a urechii și nu de motivele psihologice ca mijloc de exprimare muzicală, tinde să fie tolerat de ascultători - depinde de gust și obiceiuri; prin urmare, granițele dintre consonanță și disonanță s-au schimbat de multe ori Biblioteca Runiverse DESPRE IDEALUL ESTETIC Această influență eliberatoare a imaginației din caderile percepției senzoriale directe atinge o forță deosebită în arta poeziei, care se învârte în sfera pură a imaginației și folosește percepția senzorială doar ca mijloc auxiliar și uneori deloc esențial Când citim un roman, ce ne rămâne din percepția senzorială directă? Unele inscripții externe de litere, desigur, nu au valoare estetică în acest caz Toată evaluarea estetică este transferată aici la produsele pure ale imaginației, abandonând complet problema armoniei culorilor, figurilor și sunetelor În acest gen de artă, în așa-zisa poezie pentru lectură, imaginația câștigă o victorie finală și decisivă asupra percepției senzuale, atrăgând orice conținut în tărâmul frumosului, dacă doar dă hrană imaginației estetice O asemenea extindere a domeniului frumosului lasa insa in vigoare legea sa de baza, sau, mai corect, pre- constituie efectul aceleiaşi legi Frumusețea în imaginație rămâne ca înainte în domeniul simțurilor, doar caracterul ei senzual nu mai este imediat, ci reproductibil Prin urmare, frumusețea în imaginație este supusă aceleiași condiții de bază în care o anumită imagine nu poate fi decât frumoasă - condiția de totalitate, integritate, mulțumire și, prin urmare, absența tensiunii, efortul conștient Această condiție este satisfăcută numai de un astfel de obiect în care elementele materiale și mentale sunt combinate inseparabil, organic, adică obiect animat Imaginația estetică este în egală măsură străină de materialitatea pură și de spiritualitatea pură, deoarece în primul caz se confruntă cu ceva complet impenetrabil voinței, iar în al doilea această voință nu are fezabilitate vizuală Prin urmare, în artă, materialul este în mod necesar spiritualizat, în timp ce spiritualul este văzut trupesc; Biblioteca "Runivers" N G DEBOLSKY din unul și altul, separat, se formează un singur, material și spiritual împreună, cu alte cuvinte, ceea ce se numește obiect realizat Tot ceea ce este neînsuflețit este introdus în tărâmul frumosului în imaginație și, prin urmare, în tărâmul artei, numai prin impregnare cu suflet, devenind, parcă, corpul sau expresia exterioară a acestuia Această cerință de a fi animat nu trebuie înțeleasă în sensul personificării indispensabile a acelor obiecte neînsuflețite cu care se

ocupă arta Pentru a atinge frumusețea poetică, nu este deloc necesar să înfățișăm marea sau soarele ca ființe animate sau ca fiind mișcate de cele animate O astfel de imagine este consecința unei anumite viziuni teoretice asupra naturii și deloc acțiunea elementară, de bază, a imaginației estetice Dacă pentru poetul antic furtuna mării a fost produsul lui Poseidon, iar soarele a fost Helios, atunci aceasta s-a datorat faptului că el, indiferent de poezie, credea în Poseidon și Helios Pentru aceasta, la trecerea unei astfel de credințe, personificarea poetică a naturii s-a păstrat în parte, ca o cerință a teoriei fals-clasice (pe care o vedem la Boileau), în parte, ca unul dintre mijloacele de sporire a efectului poetic, așa cum este adesea permis de poeții de astăzi, parțial, în cele din urmă, ca o moștenire păstrată în limbaj, care, apărând în timpul domniei mitologiei, încă poartă urme ale acestei origini atunci când trece vorbind despre natură Dar, lăsând deoparte această influență inevitabilă a limbajului, s-ar putea să găsim multe descrieri ale naturii de înalt merit poetic, în care nu există deloc personificarea naturii Și mai puțin esențială este o astfel de personificare în alte tipuri de artă Impresia estetică a peisajului, desigur, nu se datorează deloc faptului că luăm pietre, munți sau copaci pentru ființe animate; iar în raport cu o piesă muzicală sau o operă de arhitectură, însăși posibilitatea unei astfel de reprezentări nu este nici măcar clară Biblioteca Runiverse DESPRE IDEALUL ESTETIC Acea animație a obiectelor de artă, despre care vorbim acum, nu este rezultatul unei viziuni teoretice asupra lumii, care este așa-numita personificare a naturii, ci un act de bază, involuntar, al imaginației estetice Esența acestui proces constă în faptul că fiecare obiect al imaginației este recunoscut ca fiind frumos în măsura în care, cu toată obiectivitatea sa, ni se arată ca o expresie corporală exterioară sau o revărsare a sufletului nostru Nu este că (cum crede Maykov în faimosul său poem) pentru noi existau cu siguranță sirene în mare, driade în pădure și naiade în pâraie; dacă aceasta ar fi condiția poeziei, atunci, așa cum conchide pe bună dreptate Maikov însuși, lumea ei ar fi "o lume goală și falsă" , iar frumusețea o "ficțiune palidă" Faptul este că propriul nostru suflet este înghițit de urlete a unei furtuni maritime, fluturatul frunzișului copacului, transparența cristalului și murmurul unui pârâu, parcă se revarsă în ele, se identifică cu ele și prin aceasta le transformă, nu cu adevărat, ci în imaginație, într-o imagine, într-un imagine corporală exterioară a stărilor noastre de spirit Dacă nu există o astfel de revărsare a sufletului nostru în obiectele pe care le contemplăm, atunci nu există frumusețe, indiferent câte sirene sau driade diferite am inventa, și este în acest debordare, acțiune independentă de orice teoretic vedere asupra obiectelor, că animația lor constă în puterea imaginației estetice se spune că nu există frumusețe, pentru că nu există o satisfacție directă, holistică a sufletului cu privire la subiectul contemplării ei: el rămâne înaintea ei în exteriorul ei necucerit materialitatea, iar ea rămâne în fața lui în impulsul ei neîmplinit către exprimarea exterioară a stărilor ei În acele arte, ale căror subiecte se opun cel mai mult așa-numitei personificări, adică, în muzică și arhitectură, este cel mai ușor de urmărit actul de bază și elementar de animație al acestui obiect, și anume, Biblioteca "Runivers" N G DEBOLSKY deoarece în aceste arte materialitatea ei primară este cel mai puțin ascunsă de influența asocierii reprezentărilor Dacă luăm muzica instrumentală în puritatea ei perfectă, așa cum o cere Hanslick și parțial Engel, i e pur și simplu, ca un caleidoscop de tonuri, necomplicat de orice sentimente și idei

asociate cu acesta, tocmai în acest caleidoscop se manifestă cel mai clar procesul primar și elementar de animare a materialului Hanslick, după cum se știe, se opune cu hotărâre atribuirii muzicii a capacității de a exprima anumite sentimente și idei Potrivit lui, frumusețea muzicii este frumusețea formațiunilor și combinațiilor sonore care îi aparțin propriu-zis, iar orice adăugare a unui conținut diferit la aceasta este rezultatul unei asocieri exterioare și de fapt pentru muzică, ca atare, neesențială Dar el insistă cu mai multă forță asupra animației imaginilor muzicale propriu-zise Orga care percepe frumusețea în muzică este, după justa sa remarcă, nu sentiment, ci imaginație, iar dacă muzica acționează asupra simțirii, atunci numai prin această orgă Dar imaginația, nu mai puțin decât sentimentul, este un factor psihic și, prin urmare, animator "Conținutul muzicii", spune Hanslick, "este viața animată, Forme sonore un caleidoscop de sunete este o manifestare directă a spiritului artistic și creativ" "Insistând asupra frumuseții muzicale", continuă el, "noi nu exclude din el conținutul spiritual, ci doar l-a calomniat Formele sonore nu sunt goale, ci pline de conținut; nu este doar o înveliș exterioară a unui spațiu gol, ci un spirit care dobândește viață și, mai mult, de la sine În acest caz, am apelat în mod deliberat la Hanslick, ca autor aparținând așa-zișilor formaliști în estetica muzicii, care consideră centrul de greutate al acestei arte nu în neliniștea emoțională generată de ea, ci în formațiunile foarte sonore , pentru mai mult Biblioteca "Runivers" OBIECTUL IDEAL ESTETIC o clarificare utilă a ce anume ar trebui să se înțeleagă prin actul primar de animație în artă Acest act nu este o consecință a concepției noastre teoretice asupra naturii, ci este un act elementar și involuntar al imaginației noastre, care, în căutarea frumuseții, nu o poate realiza decât prin turnarea în natura moartă a sufletului care o animă ' Același debordare determină frumusețea formelor arhitecturale Iată ce spune Lipps în eseul său Raumãsthetik und geometrisch-optische Tãuschun-gen: când privim o coloană, atunci "forma coloanei își dobândește existența pentru reprezentarea noastră pe baza condițiilor mecanice cunoscute Nu numai că există, ci se întâmplă și nu o dată, ci din nou în fiecare moment Într-un cuvânt, facem din coloană un obiect de interpretare mecanică Faptul că facem acest lucru nu este rezultatul arbitrarului nostru, de asemenea, nu este necesară nicio reflecție pentru aceasta, dar odată cu percepția coloanei, se oferă imediat o interpretare mecanică; imediat legată de perceput este ideea modului în care, conform experienței noastre de o mie de ori, o astfel de formă sau o astfel de existență spațială poate exista sau poate fi păstrată Dar la aceasta imediat, și fără alte considerații, se alătură al doilea Fapt Un eveniment mecanic din afara noastră nu este singurul eveniment din lume Există și un eveniment care, în toate sensurile cuvântului, este mai aproape de noi, și anume un eveniment din noi; și cu acest eveniment în noi este comparabil sau asemănător cu el primul dintre aceste evenimente Dar există în noi o tendință de a privi ceea ce este comparabil din același punct de vedere Și acest punct de vedere în toate cazurile este determinat în primul rând de ceea ce este mai aproape de noi Prin urmare, contemplăm ceea ce se întâmplă în afara noastră prin analogie cu ceea ce se întâmplă în noi Biblioteca "Runivers" N G DEBOLSKY caracterul sau propriul mod particular de a face acest lucru Se întâmplă fie mai ușor, fără piedici, fie mai dificil și cu depășirea unor obstacole puternice; necesită o cheltuială mai mică sau mai mare de "forță" În acest fel, se trezește în noi memoria proceselor care au loc în noi înșine O imagine a propriei activități omogene ia naștere în noi și, în același timp, un fel de

sentimentul de sine care însoțește în mod natural această activitate Toate acestea se întâmplă și fără nicio reflecție Existența coloanei în sine, așa cum o percep eu, îmi apare imediat și chiar în momentul percepției sale, ca condiționată de cauze mecanice; iar aceste cauze mecanice îmi apar direct din punctul de vedere al activității asemănătoare omului Deci, obiectul frumuseții în imaginație este o materialitate animată sau, dimpotrivă, un suflet materializat, vizualizat Frumusețea în acest obiect este cu atât mai mult, cu atât mai multe elemente spirituale și materiale sunt îmbinate în el, decât substanța din el este mai animată, iar sufletul este mai materializat Din acest punct de vedere, frumusețea poate fi definită ca o astfel de creație a imaginației, realizată în artă, în care contemplăm imaginea unei materialități complet spiritualizate Pentru a clarifica această definiție, Hegel folosește următoarea comparație: "Dacă luăm imaginea umană pentru cea mai apropiată explicație, atunci este un anumit set de organe și în fiecare dintre membrii săi o activitate specială și o funcție specială sunt găsite Dar dacă ne întrebăm acum în care dintre aceste organe separate se manifestă întregul suflet ca atare, atunci vom arăta imediat spre ochi, deoarece sufletul este concentrat în ochi și nu numai că privește prin el, ci este el însuși vizibil în el În acest sens, se poate afirma și despre artă că trebuie să transforme ceea ce apare, în toate punctele de pe suprafața ei, Biblioteca "Runivers" OBIECTUL IDEAL ESTETIC " ness, în ochi, ca sediu și descoperire a sufletului Sau, așa cum exclamă Platon într-un cuplet celebru: "Te uiți la stele, steaua mea! O, cât aș vrea să fiu un cer cu o mie de ochi ca să te privesc! "- așa că, dimpotrivă, despre artă se poate spune că își transformă fiecare imagine într-un Argus cu o mie de ochi, astfel încât la toate punctele fenomenului sufletul pot fi văzute O astfel de contopire a materialului și a spiritualului, nu mai perceput direct, ci stabilit prin acțiunea imaginației estetice, astfel încât se obține o imagine, deși luată din natura materială, dar temeinic pătrunsă și iluminată de suflet, constituie proces de idealizare estetică în sensul larg al cuvântului, iar rezultatul sau produsul acestui proces, în același sens larg al cuvântului, este un ideal estetic O teorie estetică care găsește esența artei într-un astfel de proces și evaluează operele de artă din acest punct de vedere poate fi numită idealism estetic Dar toți acești termeni - idealizare estetică, ideal estetic, idealism estetic - sunt luați / aici, așa cum s-a spus, în sensul lor cel mai larg Au și un simț mai restrâns, care este mult mai des asociat cu ei și care reiese din următoarele considerații Obiectul imaginației estetice, așa cum am spus, este întotdeauna animatul, deoarece numai în animat este îndeplinită cererea de unire a materiei și a sufletului Dar animația obiectelor cu care se ocupă arta este dublă: unele dintre ele nu sunt animate în sine, ci imaginile lor sunt animate doar de noi, ca instrumente sau mijloace de exprimare a stărilor sufletești; alte obiecte sunt deja animate în sine Astfel, doar celor doua obiecte, și anume animale și oameni, li se atribuie numele propriu de animat; chiar primul obiecte, cumva: cer, munți, mare, Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" N G DEBOLSKY plante, mai corect ar fi să le numim obiecte animate Aceasta este diferența dintre animarea adecvată și pre-animarea metov atrage după sine consecințe estetice foarte importante Deși, după cum s-a spus, ambele obiecte pot fi supuse acțiunii imaginației estetice, ea își atinge cu siguranță limita cea mai înaltă în raport cu obiectele animate corespunzător și, în special, cu o persoană, care este, prin urmare, principalul, preeminent obiect de artă *) Frumusețea obiectelor

animate este determinată de revărsarea stărilor și mișcărilor sufletului în ele Dar oricât de plin ar fi acest debordare, în orice caz, imaginea trupească în care se revarsă sufletul rămâne ceva străin conștiinței noastre, nu se transformă în trupul propriu-zis al acestui suflet Când un obiect, prin însăși natura sa, este un astfel de corp, și mai ales corpul uman, atunci este de la sine înțeles că în el găsim un instrument mult mai ascultător pentru acea fuziune a materialului și a spiritualului, care este cerută de frumusețe în imaginație, decât în mare, munte sau copac Prin urmare, fiecare suflet, în măsura în care este dezvoltat și bogat în sentimente și stări, își caută imaginea vizuală în primul rând într-un obiect care nu este doar animat, ci prin însăși natura sa animat și asemănător omului Sub îndrumarea unei astfel de eforturi, noi, în raport cu obiectele animate înseși, nu ne mai mulțumim cu acel revărsare imediat, primar, de mișcări și stări sufletești din ele, despre care a fost menționat mai devreme, ci le centralizăm în mod conștient în jurul unui persoană sau, *) Acest primat al omului nu exclude, desigur, o anumită independență și frumusețe a animalelor ca obiect de artă, întrucât în ele, deși într-un grad mai slab, sunt date acele condiții de frumusețe, despre care se vor discuta mai târziu, în aplicarea la om propriu-zis Care dintre aceste condiții și în ce măsură pot avea loc la animale, se vede cu ușurință din următoarea discuție Biblioteca "Runivers" OBIECTUL IDEAL ESTETIC cel puțin o ființă umanoidă Ne place coloana pentru că contururile ei corespund direct stărilor și așteptărilor sufletului Dar acest lucru nu este suficient pentru noi: introducem coloana în structura unui templu sau a unui monument, deja ca un mijloc conștient de a ne reprezenta sentimentele pentru Dumnezeu - o ființă asemănătoare omului - sau pentru o persoană Chiar dacă admitem că muzica în sine nu este capabilă să exprime anumite sentimente, atunci în arta de a cânta ea este deja conjugată cu ele și, combinată cu drama, este un mijloc de îmbunătățire a caracteristicilor personalităților umane În ceea ce privește pictura, Hartmann spune pe bună dreptate în "Estetica" sa: "când arta coboară (în imaginile sale) sub nivelul animalului și pierde astfel ocazia de a exprima vizual o anumită idee individuală, așa cum este inerentă obiectului însuși, atunci dacă nu vrea să nu mai fie artă, se vede obligat necondiționat să introducă conținut ideologic subiectiv-individual în obiect, adică să-l folosească ca expresie obiectivă a stărilor și sentimentelor subiectiv-individuale Numai în acest fel, de exemplu, nature morte, pictura cu flori și peisajul capătă dreptul estetic la existență independentă" Astfel, numai în descrierea unei persoane activitatea imaginației estetice atinge acea plenitudine și acea spațialitate care permit o dezvăluire cuprinzătoare a tuturor momentelor sale Și, prin urmare, numai atunci când este aplicat unei persoane este dezvăluit pe deplin acel sistem de definiții, în care poate fi enunțat conceptul de frumusețe în imaginație, precum și conceptele de idealizare, ideal și idealism își dobândesc sensul apropiat și precis definit Animația, ca condiție a frumuseții în imaginație, trebuie în mod evident aplicată unui obiect care este animat prin însăși natura sa, și anume unui animal și unui om * * Biblioteca "Runivers" d Hr G DEBOLSKY secol, completată de o altă condiție mai particulară Dacă, aplicat la astfel de obiecte, se consideră animația ca singura condiție a frumuseții, atunci ar fi necesar să spunem că fiecare animal și fiecare persoană în toate stările lor sunt frumoase, cu care, desigur, ar fi imposibil să fiți de acord Prin urmare, animarea acestui gen de ființe ar trebui considerată doar o condiție negativă a frumuseții lor, o condiție sine qua non, în

cadrul căreia trebuie să existe o condiție pozitivă mai particulară pentru existența frumuseții Faptul este că o ființă animată, și în special o persoană, reflectă în sufletul său complexitatea compoziției sale materiale, în urma căreia dezordinea și discordia apar adesea în acest suflet însuși, împiedicând acea integritate imediată a imaginii sale corporale, fără de care nu poate exista frumusețe Bolile, suferințele, patimile, neputința voinței împotriva obstacolelor de netrecut încalcă integritatea vieții spirituale și se manifestă în exterior în imagini corporale la fel de tulburate și, prin urmare, urâte Mai mult decât atât, întrucât organismul cel mai material al animalelor și al omului este animat în diferite grade, predominanța într-una sau alta parte a acestuia sau în ansamblul funcțiilor indivizibile ale celor inferioare, mai puțin spiritualizate, asupra celor superioare servește și ca sursă de rușine Astfel, este acum sarcina noastră să descoperim acea condiție imediată care creează frumusețe într-o ființă animată, și mai ales în om Frumusețea pe care o căutăm acum este frumusețea idealului naya sau idealul estetic în sensul cel mai restrâns și cel mai înalt al cuvântului Pentru ea, semnul animației, ca atare, nu mai este suficient, deoarece în chiar stările sufletești și mișcările unei ființe animate se manifestă discordia și dezacordul, încălcându-i integritatea și ducând-o la rușine Prin urmare, pentru a defini idealul estetic în sensul cel mai înalt al cuvântului, trebuie să găsim chiar în sufletul din afară Biblioteca "Runivers" OBIECTUL IDEAL ESTETIC unitatea gâtului, reconciliându-și în sine eterogenul ♦ dezaprobare O reprezentare vizuală a acestei unități supreme a arcului constituie idealul estetic în sensul cel mai înalt și cel mai restrâns al cuvântului Ce principiu sau ce forță aduce unitatea în totalitatea fenomenelor mentale și, în consecință, în întreaga viață a unei ființe animate, aceasta este una dintre întrebările fundamentale ale filosofiei Nici artistul care prezintă o imagine ideal de frumoasă contemplării oamenilor, nici marea majoritate a oamenilor care găsesc plăcere într-o astfel de contemplare nu rezolvă această întrebare Prin urmare, deși nimic nu împiedică, și multe motive chiar impun, o investigare a Faptului idealului estetic în toate * profunzimea semnificației sale filozofice, dar este de la sine înțeles că creativitatea artistului și plăcerea iubitorilor de artă nu depind de conștiința acestei semnificații filosofice Trebuie să presupunem că atât artistul, cât și publicul său sunt ghidați - primul în chestiunea creației, iar al doilea în contemplarea frumuseții ideale - nu de studii filozofice despre natura animației, ci de viziunea obișnuită, populară asupra acesteia și că, prin urmare, aceasta este unitatea cea mai înaltă a sufletului, care constituie conținutul idealului estetic, este ceva care se descoperă în suflet fără nicio știință, în limitele concepției obișnuite, populare despre acesta Într-adevăr, nu este necesară nicio știință, ci mai degrabă un simplu bun simț obișnuit, pentru a înțelege condiția în care sufletul și, prin urmare, fiecare ființă animată, ne apare în cea mai mare unitate sau totalitate Observând acțiunile ființelor animate, și în special ale oamenilor, ne formăm mai ușor o idee holistică, unificată despre ele, decât chiar în aceste acțiuni se manifestă o mai mare uniformitate a caracterului Dar uniformitatea caracterului este aceeași cu originalitatea caracterului, deoarece ceea ce este în caracter mai puțin decât propriul său, individual Biblioteca "Runivers" I G DEBOLSKY amprenta vizuală, cu cât cedează mai mult impulsurilor exterioare aleatorii, cu atât acțiunea sa este mai dependentă de circumstanțe exterioare aleatorii și, în consecință, cu atât este mai dificil să

găsești în ea ceva general, constant, unit Înțelegem particularitatea caracterului ca particularitatea acelei forțe interioare căreia îi atribuim acțiunile unei persoane, adică voința lui Ce personaj este mai deosebit, adică Cu cât armonia interioară a unei persoane cu sine însuși este păstrată în cele mai diverse condiții de activitate, cu atât mai legitimă considerăm voința unei persoane În consecință, accesibilă tuturor și nefiind nevoie de știință pentru descoperirea sa, condiția pentru cea mai înaltă unitate a sufletului constă în independența sau legitimitatea de sine a voinței Experiența obișnuită de zi cu zi ne arată că există oameni preponderent străini, care își trag bazele activității în afara lor, și sunt oameni preponderent auto-legiciți, care găsesc în ei înșiși, în propria voință, sprijinul lor actiuni La oamenii de primul tip nu există o bază internă pentru unitatea activității lor, deoarece această activitate se formează sub influența unor motive externe, aleatorii ale sufletului Dimpotrivă, oamenii de al doilea tip, în toate cele mai diverse situații ale vieții, rămân în armonie cu ei înșiși, iar toate activitățile lor sunt imprimate cu o originalitate individuală clar exprimată Acest acord intern al personalității auto-legale cu ea însăși nu se exprimă deloc în pacea exterioară, liniștea și fericirea vieții sale Dimpotrivă, tocmai o astfel de persoană este cea care dă el însuși legea vieții sale, ca și când nu ținând cont de condițiile sale obiective, cel mai probabil va intra în conflict cu aceste condiții, care îl vor implica în suferință și chiar moarte Dar sub acest văl exterior de suferință și moarte, pentru imaginația noastră, o imagine holistică, unită în toate trăsăturile ei, se păstrează în imaginea unei voințe care acționează uniform, - imagine de care depinde voința satisfăcătoare Biblioteca Runiverse DESPRE IDEALUL ESTETIC și, în consecință, în sfârșit, efectul plăcut al întregii opere de artă La acest cel mai înalt nivel de idealizare estetică, se repetă același proces care are loc în timpul tranziției frumuseții percepute senzual în frumusețea imaginației Când frumusețea percepută senzual devine doar o înfrumusețare, doar un mijloc de caracterizare vizuală a unui obiect imaginar, atunci, așa cum am explicat, ea este supusă condițiilor date în întregul obiect și este evaluată din punctul de vedere al acestor condiții Drept urmare, zona frumosului se extinde, deoarece mult, din punctul de vedere al percepției auto-senzoriale, urât, devine frumos în propria corespondență stvam întreg, obiect Condiția generală pentru acceptarea acestui obiect în cercul obiectelor estetice este, așa cum am indicat mai târziu, animarea lui prin puterea imaginației estetice, astfel încât toate proprietățile sale să devină imagini vizuale ale sufletului Dar apoi s-a dovedit că în obiectele care nu sunt animate de noi, ci prin însăși natura lor, sunt obiecte animate, datorită complexității sufletului și a legăturii sale cu diverse funcții corporale, el însuși se cufundă în discordie, boală, suferință, a cărui manifestare vizuală urâtă Pentru a elimina această rușine, este necesar să construim mișcări separate, separate, în război ale sufletului către o unitate mai înaltă, care se realizează prin faptul că artistul le înfățișează ca manifestări sau expresii ale unei voințe de sine stătătoare care este una în sine Dacă acest scop al artistului este atins, atunci lupta pasiunilor, suferința, chiar boala și moartea își pierd independența pentru imaginația noastră, dar devin doar mijloace de caracterizare a acestei unicități a voinței; în felul acesta încetează să mai fie urâte, ci sunt absorbite într-un mod holistic, intern consecvent cu sine și, prin urmare, ne mulțumește cu o imagine ideală Ce, de exemplu, poate fi mai teribil și dezgustător decât nebunia? Între asta în

Biblioteca "Runivers" N G DEVOLSKII În imaginea ideală a lui Don Quijote, suntem împăcați estetic cu el Ne place imaginea acestui nebun, pentru că, prin puterea creativității, artistul a transformat nebunia eroului său în limita extremă a unei caracteristici vizuale de tipul și direcția generală a voinței sale de sine Un alt exemplu de aceeași idealizare a stării bolnave a sufletului este oferit de Torquato Tasso al lui Goethe Deși nu este descris ca nebun în același grad ca Don Quijote, starea sa de spirit nu este mai puțin, în multe privințe, incontestabil patologică Dar în Tasso, ca și în Don Quijote, boala psihică nu este ceva întâmplător care încalcă integritatea imaginii sale, ci merge doar la extreme, și-a pierdut măsura, starea de spirit generală a sufletului său Numai tipurile de suflete ale unuia și celălalt erou sunt diferiți: în Don Quijote, voința este îndreptată spre realizarea unor isprăvi cavalerești, în timp ce în Tasso, spre opera puternică a creativității artistice Exaltarea lui dureroasă de sine, izolarea de oameni, suspiciunea prudentă în raport cu ei sunt doar rezultatele extreme ale poziției sale spirituale printre oameni, ca ființă specială și deosebit de înzestrată Ochii lui rătăcesc sus; El ascultă sunetele revărsate în natură Sufletul său de istorie și viață este deschis adânc și larg El adună ceea ce este risipit, Și prin simțire dă viață celui mort El va înnobila instantaneu pe cei de jos și va distruge ceea ce oamenii prețuiesc Înconjurat de lumea lui magică, un om ciudat rătăcește și ne face să ne străduim după el El este aproape de noi, dar între timp departe, El și-a ațintit ochii asupra ta, iar între timp În ochii lui este o viziune spirituală O astfel de persoană, în cele mai favorabile condiții de viață, este un rătăcitor singuratic printre oameni Dar împrejurarea Biblioteca "Runivers" OBIECTUL IDEAL ESTETIC aceste lucruri sunt departe de a fi favorabile Oamenii îl umilesc și în baza lor prudență lumească nu vor să-i recunoască superioritatea spirituală naturală Iată cum caracterizează el atitudinea față de el a unui reprezentant tipic al acestei raționalități de mers O, crede-mă, în zadar se străduiește spiritul iubitor de sine să se ridice deasupra invidiei El iartă altora bogăția, noblețea și onorurile Toate acestea, se gândește el, Și le pot avea dacă vreau, Și dacă fericirea este favorabilă Dar ceea ce este dat altora de natură, Care nu poate fi realizat nici prin muncă, nici prin aur, nici prin forța armelor Ce râde de rațiune, Și de răbdare, nu poate suporta Și recunoaște el acest dar în mine? El, convins că mila muzelor este posibil să le primească în ciuda lor? El, punându-se lângă poet, Când i-a înțeles mintea gândul? Mai degrabă, va fi de acord ca ducele să-i arate milă în detrimentul meu, Cum să recunosc că bietul orfan este împodobit cu un dar ceresc - geniu ♦ În astfel de condiții, echilibrul unui suflet bogat înzestrat și foarte impresionabil este în mod natural ușor deranjat, iar acest dezechilibru, ajuns la o anumită limită, se manifestă în acțiuni anormale, dureroase Dar, servind la caracterizarea voinței poetice, reprezentarea acestor fapte dureroase nu distruge imaginea ei ideală Pentru a clarifica și mai mult în ce condiții tabloul bolii mintale este de acord sau nu cu cerințele idealizării estetice, voi semnala, în paralel cu "Tassoul" lui Goethe, o lucrare cea mai nouă, în care un artist talentat, cu un se afișează și boala Biblioteca "Runivers" G N G DEBOLSKY alte dispozitii ale sufletului În fața lui Claude Lantier, Zola înfățișează un artist cu o putere strălucită a imaginației creatoare, cu o dragoste pasionată pentru artă și cu o energie neîntreruptă în muncă Dar toate aceste mari înclinații nu duc la niciun rezultat, deoarece Claude este incapabil să-și ducă la îndeplinire marile sale planuri În măsura în care

lucrarea sa asupra celor concepute ■ lucrarea se apropie de sfârșit, încetează să-l mulțumească; reelaborând-o, o strica, introduce în ea adaosuri ciudate care o denaturează și, în cele din urmă, nu numai că nu atinge succesul exterior corespunzător talentului său, dar, disperând de propria putere, se sinucide Această boală mintală a lui Claude nu este în nicio legătură necesară cu talentul său artistic Este pur și simplu o consecință accidentală, din punct de vedere estetic, a viciului ereditar al organizației sale, pe care o împărtășește cu frații săi Etienne (eroul lui Germinal) și Jean (eroul Omul-Fiară), care, diferiți de la el în toate celelalte privințe, converge cu el numai în vătămarea psihică Aici, în descrierea lui Claude, vedem deja o încălcare a idealului - -estetic, deoarece nebunia lui Claude este o interferență pură, întâmplătoare, cu voința lui, ca și cum ar fi un fel de deus ex machina, zdrobind această voință în fărâmițe Rezultatul este o imagine complet patologică, deoarece în ea nu boala sufletului este cea care servește la caracterizarea originalității sale, ci, dimpotrivă, această originalitate este doar un mijloc de ilustrare a poziției (esențial indiferente față de artă) în care mentalul bolile pot fi moștenite chiar și de către indivizi foarte talentați În funcție de sursa sau temeiul legitimității de sine a voinței, tipul acestei legitimități de sine poate fi foarte divers; dar în termeni cei mai generali prezintă > trei modificări principale O persoană poate fi indiferentă față de condițiile externe ale existenței sale in primul rand prin ignoranta, iar aceasta stare de ignoranta in Biblioteca "Runivers" OBIECTUL IDEAL ESTETIC reprezentarea sa vizuală constituie primul fel de idealizare estetică Imaginea unui copil, răsfățându-se naiv bucuriilor vieții, fără conștientizarea pericolelor care îl înconjoară, sau a unei fete nevinovate, nu numai fără vină, dar și neînțelegând ce este viciul, în general, un astfel de mod de viață în care oamenii , în simplitatea și tăcerea vieții lor, nu cunosc încă nici o discordie, nici o luptă a patimilor, nici o întreagă măsură a răului, care este posibilă după legile naturii - acestea sunt exemple ale unei asemenea idealizări Această reprezentare a naivității și a inocenței nu trebuie totuși confundată cu reprezentarea ignoranței, care, ca atare, nu poate deveni sub nicio formă subiectul idealizării Diferența în speță este aceeași ca și în speță dat exemplu cu nebunia Nebunia poate face parte dintr-o imagine ideală din punct de vedere estetic, doar ca mijloc de a-i caracteriza originalitatea spirituală, dar nu ca subiect independent al imaginii În același mod, ignoranța inerentă, de exemplu, unui copil, nu strica impresia ideală a imaginii sale doar cu condiția ca aceasta să fie introdusă în această imagine pentru a caracteriza exact ceea ce este esențial în el - inima lui simplă, străin de grijile și durerea scufundării în propria sa lume a jocului și a plăcerii vieții Dar când ignoranța ne este prezentată în propria sa independență, independentă de identitatea interioară a sufletului, atunci ea, ca și boala în aceeași condiție, este o încălcare a idealului Trebuie remarcat faptul că tocmai având în vedere această cerință - o distincție atentă între starea de ignoranță, ca conținut al idealului estetic, și starea de ignoranță, care, ca atare, nu poate servi ca obiect de idealizare, limitează foarte mult sfera tipului de idealizare estetică acum luată în considerare Este nevoie de o mare putere de creativitate artistică pentru a observa adevărul artistic în reprezentările naivității și inocenței Autolegitimitatea sufletului, ca cerință a firescului Biblioteca "Runivers" N H DEBOL'SKY idealul teoretic, nu este deloc o negare a verosimilității lumești, adică negarea acelor cauze și condiții în care poate avea loc În

consecință, natura autolegitimă a naivității și inocenței trebuie să fie, de asemenea, descrisă de artist într-un decor care să le facă plauzibil Miranda lui Shakespeare este de înțeles și atractiv pentru noi Este destul de plauzibil că fata, care a crescut într-o singurătate completă, sub îndrumarea unui tată înțelept și foarte moral, care nu a văzut niciodată alți bărbați în afară de el și care a avut ocazia să observe răul doar în imaginea dezgustătoare a lui Caliban, trăiește în ignoranța cerească a nenorocirilor, ispitelor și viciilor lumii Dar dacă Shakespeare ar fi înfățișat starea de spirit a Mirandei într-o fată modernă care a primit creșterea ei obișnuită, atunci "cerințele idealizării ar fi încălcate Ignoranța naturală a vieții a Mirandei, care servește la întărirea impresiei imaginii sale ideale, s-ar transforma în ceva de neînțeles pentru noi și nimic din ignoranță care este plauzibil neîntemeiat, adică acesta din urmă ar deveni subiect independent de reprezentare și, ca atare, s-ar dovedi a fi urât, deoarece este posibil să ne imaginăm fără a încălca plauzibilitatea viața naivă și inocentă a unei întregi societăți de oameni adulți doar prin plasarea lor în condiții cu totul excepționale și greu de implementat, nu doar în realitate, ci chiar și în imaginație Al doilea și cel mai comun tip de idealizare estetică are ca conținut o astfel de voință autoeligibilă care intră în conflict cu ordinea obiectivă a vieții nu mai din ignoranță, ci dintr-o preferință conștientă pentru înclinațiile sale subiective față de cerințele viata inconjuratoare Acest tip de voință poate fi, în general, numit eroic, iar reprezentarea sa este așa Biblioteca "Runivers" OBIECTUL IDEAL ESTETIC predomină în poezia epică și dramatică, că figurile principale, derivate din ea, sunt de obicei numite eroi Acum ar fi atât impracticabil, cât și inutil să luăm în considerare toate modificările posibile ale idealului voinței eroice Mă voi limita să subliniez trăsăturile sale esențiale, deoarece altfel limitele sale ar putea fi înțelese greșit În sensul desemnării unui anumit tip de idealizare estetică, termenul "voință eroică" trebuie înțeles mai larg decât este obișnuit în vorbirea de zi cu zi Acest termen ar trebui să însemne acum pentru noi nu numai manifestarea voinței în astfel de acțiuni, care de obicei sunt rezumate sub conceptul de curaj sau, în general, curaj, ci - în general, cele în care se dezvăluie originalitatea voinței , determinarea ei prin particularitatea interioară, subiectivitatea agentului În acest sens, referindu-ne la exemplul de mai sus, rezumăm și "Torquato Tasso" al lui Goethe sub tipul eroic, deși nu numai că nu îndeplinește nicio ispravă exterioară de eroism, dar în ciocnirile vieții de zi cu zi dezvăluie chiar o lipsă de obișnuit , curaj mediu * Pe de altă parte, este evident imposibil să extindem conceptul de ideal eroic într-o asemenea măsură încât să îmbrățișeze orice originalitate subiectivă a voinței exprimată clar și distinct Cu o astfel de extindere a conceptului, Harpagon și Plyushkin și Cicikov ar trebui să fie atribuiți categoriei imaginilor ideale Este necesar, așadar, să înțelegem acea legitimitate de sine a voinței care constituie conținutul idealului eroic, nu numai formal, oricât de subiectiv ar fi acesta, ci să-și limiteze conceptul doar la anumite tipuri de impulsuri subiective * Natura autolegitimă a voinței eroice constă nu numai în faptul că voința este animată de vreun scop subiectiv, pe care îl realizează în ciuda obstacolelor exterioare sau chiar a pericolelor, ci în faptul că tocmai acest scop, în calitatea sa sau conținut, este ceva propriu Biblioteca "Runivers" N G DEBOLOKY figurat, care nu poate deveni proprietatea vreunei individualități, dar necesită forțe sau abilități individuale speciale Cu alte cuvinte, conceptul de

legitimitate de sine, asumat de idealul eroic, exclude din sfera acestui ideal orice mediocritate, orice om obisnuit, dar introduce in el doar suflete alese, aristocratice sau regale, ridicandu-se deasupra nivelului asa -numită mulțime Acest lucru este de înțeles, întrucât frumusețea ideală, reprezentând cea mai înaltă etapă de dezvoltare a frumuseții în imaginație, trebuie să aibă și ca obiect ceva care ne interesează imaginația, o înlănțuiește la sine Din aceasta rezultă clar de ce, de exemplu, nici Harpagon, nici Cicikov nu se potrivesc conceptului de ideal eroic, deoarece sunt destul de oameni ai mulțimii, neavând nimic selectiv sau aristocratic în sine Pentru ca atracția către bogăție să fie luminată de lumina idealizării estetice, voința îmbrățișată de aceasta trebuie să fie înfățișată ca ceva măreț, dominator, cuceritor de oameni, de exemplu, ca voința unui inițiator energic în domeniul industriei și comerț, mare inventator, reformator al "vieții economice etc În această condiție, dorința de avere, proprie sau a altcuiva, poate deveni conținutul idealului eroic Voința de sine stătătoare a unei persoane deosebit de remarcabile care depășește nivelul general este în mod invariabil îndreptată către un scop mare, semnificativ, în implementarea sau neimplementarea căruia nu este interesat doar eroul însuși, ci și societatea din jurul său Eroul, în identitatea sa subiectivă, este, parcă, o lume mică (microcosmos), reprezentând lumea mare care îl înconjoară (macrocosmos) Eroul este un reprezentant remarcabil, viu, a ceea ce este important, esențial în societatea care îl înconjoară și, în acest sens, arta în persoana eroilor săi oferă o reprezentare vie, vizuală, a ceea ce este important, esențial în viața socială Prin urmare, Hegel are perfectă dreptate, Biblioteca "Runivers" OBIECTUL IDEAL ESTETIC prezentarea idealului a cererii pentru un conținut atât de substanțial care umple o persoană, care ar avea puterea de a depăși proprietățile particulare ale subiectivității sale; la- | decât prin "conținut substanțial" este necesar să înțelegem esențialul, important pentru om/viață Imaginile vizuale ale reprezentanților omenirii create de artă, desigur, sunt extrem de instructive • atât pentru cunoștințele noastre cât și pentru moralitatea noastră Dar această instructivitate nu este instructivitatea unei dovezi teoretice sau a stabilirii unui model moral pentru imitație Ambele sunt deja dincolo de limitele sarcinii estetice propriu-zise, și artistul care folosește produsul desfășurându-și munca în aceste scopuri, încetează să mai fie artist; devine gânditor și moralist, iar meritul estetic al operelor sale suferă în mod necesar Imaginea ideală a eroului este instructivă pentru cunoaștere și reflecție, ca imagine vizuală și concentrată a unuia dintre aspectele esențiale ale vieții umane; este instructiv pentru moralitate, ca exemplu de mare forță individuală care acționează asupra sentimentelor noastre, îndreptată către un important pentru o persoană * sarcina de pescuit Transformată într-un instrument de probă, se reduce la nivelul unui exemplu sau ilustrare a poziţiei teoretice apărate de autor Dar ce se poate dovedi prin exemplu sau ilustrare? Pentru fiecare exemplu din domeniul acelor poziții în care se învârte arta, se poate da un exemplu care demonstrează contrariul Zola și-a petrecut cea mai mare parte a activității sale literare pe ilustrarea artistică a începutului eredității Dar a devenit adevărul acestui principiu mai convingător? Bineînțeles că nu și este perfect de înțeles de ce Oricine își poate imagina cu ușurință că un artist este un egal talent si cu un grad egal de credibilitate, capabil sa creeze o serie de imagini fara nici cea mai mica Biblioteca "Runivers" N G DEBOLSKY sunt urme ale influenţei legii eredităţii în sensul că această lege

este înţeleasă de Zola Și între timp, care a fost rezultatul unei asemenea tendințe a scriitorului în raport cu meritul artistic al operelor sale? În romanele sale, Zola descrie, fără îndoială, aspecte și evenimente importante și semnificative ale vieții moderne: o luptă tensionată pentru putere și influență socială, o sete febrilă de îmbogățire în straturile superioare ale societății, cultul exclusiv și stupid al cultului proprietății funciare din țărănimea, tremurul subteran al proletariatului muncitor, amenințat constant cu o explozie, izbucniri nestăpânite de senzualitate, sub văluri ipocrite care au pierdut conținutul lăuntric al familiei și s-au transformat într-o Formalitate goală a religiei, în cele din urmă, înfrângerea tuturor răsfățați și și-a pierdut capacitatea de a rezista organismului public printr-un atac brusc de război Dar pe acest Fond, care este, fără îndoială, foarte potrivit pentru imaginile ideale, le căutăm în zadar: mă refer la imagini ale unor astfel de eroi care sunt atât de mari încât să exprime în ei înșiși într-o formă concentrată toată puterea mare a unei mișcări sociale date Toți eroii romanelor lui Zola sunt mici personalități sau, în cel mai bun caz, păgubiți, nu lideri ai marelui proces al vieții, ci sclavii acestuia Ca urmare, măsura adecvată a impresiei artistice nu este atinsă, întrucât acele forțe substanțiale care alcătuiesc conținutul romanului, negăsindu-și o expresie individuală vizuală adecvată, rămân într-o generalitate abstractă; iar acest lucru îl obligă pe autor să le amintească constant și tendențios cu fiecare ocazie, tehnică care încalcă fără îndoială meritul artistic al operei Aceeași subliniere constantă neartistică a unui trend, impulsul constant al autorului de a explica cititorului, așa cum ar fi: "Tocmai asta vreau să spun și să te inspir", în funcție de exact același motiv, pătrunde în ultima lucrare a lui Tolstoi Biblioteca Runiverse ACEST IDEAL ESTETIC Reînvierea morală, învierea spirituală a unei persoane care a rătăcit în mod frivol și necugetat prin lume și a găsit dintr-o dată ocazia de a-și veni în fire și de a privi înapoi la păcătoșenia existenței sale, este o temă demnă de un mare artist Dar această temă, pentru reprezentarea sa vizuală, cu adevărat artistică, necesită și un erou corespunzător Trebuie să vedem și să simțim în el acea forță individuală specială care l-a făcut capabil de înviere Între timp, autorul, copleșit de o dorință tendențioasă și antiartistică de a dovedi, de aceea și-a transformat eroul, și alte personaje din roman, doar în manechine pentru dovadă, și a împovărat prezentarea romanului cu constant - subliniere și amintindu-și gândurile în loc să le arunce în imagini, fără a avea nevoie de subliniere și mementouri De asemenea, la întrebarea " " trebuie răspuns negativ dacă este esențial pentru o imagine ideală a artei ca aceasta să fie împreună cu acea imagine a virtuții, adică să aibă valoarea unui model de imitație conceptul unui scop substanțial, fără îndoială, ceva este întotdeauna dat pozitiv, adică ceva bun pentru societate, iar în acest sens, idealul estetic este un ideal, alături de acesta, bun în sensul larg al cuvântului: în imaginea lui acest ideal, se indică cu siguranță un bine dezirabil pentru societate, că acest bun nu este în niciun caz întotdeauna un bun necondiționat în toate părțile sale, dar că în ideal - și tocmai în metoda exterioară de realizare a lui - ceva de valoare poate fi exprimată doar pentru un anumit moment al dezvoltării istorice înmormântarea unei rude nu are semnificația semnificativă pe care a avut-o pentru greaca veche și, prin urmare, pentru viața modernă, tema idealizării iubirii înrudite necesită implementare într-un alt exterior înfăţişare, pe care o găsim la Antigonă In spate Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers"

N G DEBOLSKY Cu această rezervă putem spune că conținutul unui ideal estetic este întotdeauna ceva pozitiv sau bun Dar calea către această bunătate nu este întotdeauna calea virtuții Bogăția, puterea, dragostea sexuală sunt bunuri; sunt bune nu numai pentru persoana care se străduiește pentru ele, ci în sensul larg al acestor cuvinte, bune pentru societate, deoarece aceasta nu poate trăi și se poate dezvolta fără ele Dar căile de a obține aceste binecuvântări pot fi atât bune, cât și rele Și așa, conform celor spuse mai devreme despre idealul eroic, cred că este esențial pentru acest ideal ca eroul să se străduiască pentru una dintre acestea - nu numai acestea, desigur, ci și multe alte binecuvântări și astfel încât în efortul său să se exprime marea voință a personalității sale, superioritatea lui asupra mulțimii; dar nu este esențial ca în acest efort să se dovedească o persoană morală, virtuoasă El trebuie descris cu acea măsură de virtuți și vicii, nici mai mult, nici mai puțin, care este necesară pentru caracterizarea vizuală a individualității sale puternice și remarcabile Dacă artistul îi furnizează eroului său virtuți care nu decurg din esența materiei, atunci el poate face acest lucru doar introducând în imagine adaosuri nesemnificative care încalcă integritatea impresiei sau chiar contrazic impresia generală a creșterii Exact așa se obțin acele Figuri de oameni virtuoși, neînsuflețite, fără viață, de care râdea Gogol Iar acest pericol, din dragoste pentru eroul cuiva, de a-l face mai virtuos decât în conformitate cu cerințele artei, amenință uneori chiar și marii artiști Shakespeare în drama sa "Iulius Caesar" nu s-a mulțumit să-l înfățișeze pe Brutus ca pe un luptător cinstit, dezinteresat și convins pentru sistemul republican al Romei; autorul vrea ca eroul său să fie recunoscut ca om în sensul deplin al acestui cuvânt Dar, din moment ce cursul evenimentelor dramei nu reprezintă suficientă amploare pentru a caracteriza plenitudinea virtuților atot-umane ale lui Brutus și, din moment ce, pe de altă parte, idealul întregului om Biblioteca Runiverse DESPRE IDEALUL ESTETIC Deoarece marea perfecțiune nu este în concordanță cu imaginea, deși este un ucigaș politic cinstit și dezinteresat, atunci autorul trebuie să sublinieze în mod tendențios demnitatea umană a lui Brutus, punând în mod constant în gura lui diverse maxime morale și, de asemenea, cu sârguință, nu doar reluând de la Plutarh, dar și în toate modurile posibile întărirea trăsăturilor de bunătate i , generozitate și încredere ale lui Brutus Drept urmare, în loc de imaginea unui puternic, hotărât, ținând cont în mod conștient atât de scopurile, cât și de mijloacele practice ale întreprinderii sale, șef și conducător, o conspirație politică, vedem în Brutus al lui Shakespeare un raționator șovăitor, cu o neînțeles într-un bătrâni și oameni de stat cu experiență lenea în evaluarea oamenilor și a condițiilor de viață înconjurătoare, i e în loc de o imagine vie a unui erou adevărat, o imagine moartă a virtuții umblătoare Dar trebuie avut în vedere că ceea ce s-a spus despre virtuțile eroului ideal se aplică în mod egal și viciilor sale, adică că descrierea imperfecțiunilor și a faptelor sale morale, sau chiar a crimelor, este adecvată numai în măsura în care este necesar să se caracterizeze identitatea sa individuală Alcătuirea viciului sub formă de umilire a eroului este la fel de neartistică ca și adăugarea de virtute sub forma exaltării sale Viciile și crimele eroului trebuie să fie unite în imaginea lui ideală, ca astfel de abateri de la normele morale, care apar ca urmare a legitimității de sine a voinței sale, care merge la extrem și se transformă în voință proprie, și nu ca urmare a iubirii pentru rău, ca pentru ceva independent, de sine stătător De exemplu, lupta pentru putere și

răpirea ei chiar și prin mijloace violente la un anumit nivel de cultură socială sunt inevitabile, iar în acest sens, mijloace justificate istoric de vindecare sau, cel puțin, de dezvăluire a imperfecțiunilor sale Prin urmare, idealizarea estetică nu se sfiește să înfățișeze rebelii și hoții de putere cu tot inevitabilul din ei Biblioteca "Runivers" N G DEVOLSKII poziţia viciilor şi a crimelor Henric al IV-lea al lui Shakespeare sau Boris Godunov al lui Pușkin îndeplinesc pe deplin cerințele unei astfel de idealizări, întrucât crimele lor sunt descrise, deși ca mijloace imorale, dar naturale și logice pentru a atinge obiectivele substanțiale pe care și le-au propus Răul nu le este drag în sine; ei nu numai că nu comit cruzimi inutile, dar în adâncul sufletului suferă de reproșuri ale conștiinței pentru faptele rele pe care le-au săvârșit Dar Richard al III-lea al lui Shakespeare nu mai îndeplinește cerințele idealului estetic Încă din primii pași ai dramei, el exprimă direct că răul nu este un mijloc pentru el, ci o atmosferă pe care o iubește și o atrage spre el Țara s-a calmat, dinastia York în persoana fratelui său a ajuns pe tron, societatea nu mai simte nevoia să continue cearta Dar nu are ce face în această perioadă de pace și liniște Sătui de necazuri, oamenii s-au dedat la divertisment, la care el, din cauza defectelor sale fizice, nu poate lua parte: "De aceea, neavând nicio speranță printr-o dispoziție religioasă Prin urmare, apare în mod firesc sugestia dacă cea mai înaltă frumusețe ideală nu ar trebui căutată în arta dedicată slujirii scopurilor religioase Obiectul unei astfel de arte nu mai este Dumnezeu ca atare, ci Dumnezeu în om Aici ne confruntăm evident cu o întrebare asemănătoare celei care a avut loc în luarea în considerare a idealului eroic Așa cum a existat pretenția de a priva idealul estetic de independența sa prin subordonarea acestuia unui scop științific sau moralist, tot așa apare și aici pretenția de a-l priva de independența sa în numele unui scop religios Iluminarea corectă a întrebării în speță conduce și la respingerea unei astfel de încercări de independență a idealului estetic și la • stabilirea poziției că nici arta nu este slujitoare a religiei, la fel cum nu este slujitoare a dovezii științifice și a edifirii morale Dacă identificăm fiecare voință împăcată, eliberată de conflictele interne, cu voința celui Biblioteca "Runivers" N G DEBOLSKY ligios, atunci conţinutul treptei celei mai înalte a idealului estetic va fi exclusiv starea de sfinţenie Sfânta voință poate fi, desigur, subiectul reprezentării artistice Dar la fel de puțin se poate extrage din acest Fapt în ceea ce privește caracterul religios al treptei celei mai înalte a idealului estetic, la fel de puțin poate fi dovedită instructivitatea morală a idealului eroic prin împrejurarea că eroul poate fi o persoană virtuoasă Am explicat deja că virtuțile și viciile eroului în ceea ce privește reprezentarea sa artistică sunt importante nu în sine, ci ca mijloc de a caracteriza voința sa particulară În consecință, în raport cu sfințenia, trebuie să stabilim dacă ea însăși este centrul semnificației artistice a unei imagini date, sau dacă ea servește în această imagine doar ca mijloc de caracterizare Imaginea voinței din discordia internă poate să apară numai în așa fel încât acele scopuri pentru care eroul luptă și pentru care el însuși trebuie, tocmai în interesul acestei lupte, să se supună unor legi exterioare lui, să i se dezvăluie ca având doar un sens tranzitoriu, condiționat înainte de ceva mai substanțial Bogăția, puterea, iubirea în toate formele ei sunt importante; este important să te scufunzi în artă, în știință, în preocupările legate de succesul culturii sociale, dar există ceva înainte de care importanța lor este abolită; există acel mare abis, în

raport cu care aceste forțe care excită oamenii sunt reflectate doar de mici ondulații trecătoare de pe suprafața sa Acest ceva este ceea ce rămâne în schimbarea indivizibilului, din adâncurile căruia iese în evidență - în adâncurile cărora fiecare indivizibil revine, adică natură Fiecare luptă a voinței individuale legitime este în esență o luptă cu natura, iar această luptă de fapt se termină întotdeauna cu victoria naturii, întrucât indivizibilul dispare, în timp ce natura rămâne în inviolabilitatea sa Prin urmare, dacă în lupte individuale și în general în indie Biblioteca Runiverse DESPRE IDEALUL ESTETIC aspiratiile vizuale au sens, atunci numai cu conditia ca aceste aspiratii, pe langa rezultatul real, real, sa dea un rezultat ideal, i e că deși în realitate natura cucerește întotdeauna indivizibilul, dar făcătorul- robustețea acestuia din urmă lasă o urmă ideală fermă în însăși natura care a cucerit-o Și numai o astfel de convingere introduce în voința conștientă a indivizibilului acea reconciliere superioară a voinței, care constituie conținutul treptei celei mai înalte a idealului estetic Atât religia, cât și filosofia servesc la fundamentarea și întărirea unei astfel de convingeri, și fiecare în felul său special, astfel încât fiecare să înțeleagă că religia nu este filozofie, iar filosofia nu este religie Prin urmare, este destul de legitim și firesc să presupunem a trăi acea artă, la cel mai înalt nivel de idealizare, slujește o astfel de convingere în felul ei, ei, și nu religiei, într-un mod care îi aparține Și într-adevăr, pentru cea mai înaltă idealizare estetică, este complet irelevant exact ceea ce constituie pentru credința religioasă - principalul lucru Dacă cred în Dumnezeu ca directorul suprem al voinței mele, atunci principala proprietate a unei astfel de credințe constă în convingerea neclintită a adevărului ei obiectiv Dar dacă arta mă înfățișează ca pe un credincios și atingând pacea voinței mele prin credință, atunci nu adevărul obiectiv al credinței mele contează pentru el - rovaniya, dar numai adevărul imaginii mele, imaginea vizuală a pozițiilor și acțiunilor mele corespunzătoare stării sufletului meu credincios este important Prin urmare, evaluăm o operă de artă nu după gradul de edificare proprie în sensul adevărului religios, ci doar după gradul de reprezentare vizuală a stării de convingere în acest adevăr Ne îndreptăm spre ceea ce ne este reprezentat * arta nu crede în credință, ci în imaginație, iar aceasta este diferența esențială dintre dispozițiile estetice și cele religioase Desigur, este foarte posibil și se întâmplă foarte des în viață să trecem la reprezentarea artei atât prin imaginație, cât și prin credință; Apoi Întrebări de filosofie, carte - Biblioteca "Runivers" N G DEBOLSKY se poate spune că impactul estetic al unei opere de artă se îmbină cu un impact religios Dar cele două feluri de acțiune, deși combinate, rămân, totuși, diferite Ele sunt atât de diferite încât ♦ este necesar un grad foarte înalt de dezvoltare spirituală, astfel încât, atunci când sunt combinate într-o singură persoană, ele să nu se distorsioneze și să se întunece reciproc Vedem constant în viață cum, pe de o parte, simpatiile religioase duc la o apreciere exagerată a meritului artistic al acestor sau altor lucrări și cum, pe de altă parte, oamenii exagerează puterea credinței care îi inspiră sub influență de imagini vizuale ale artei care le mângâie senzualitatea - în arhitectura templelor b , în muzica bisericească și în pictura cu conținut religios Astfel, confuzia dintre sarcinile religiei și artei poate fi foarte ușor dăunătoare pentru ambele Dacă putem admite pentru cel stabilit că stadiul cel mai înalt al idealizării estetice, chiar și în cazurile, când este o voință religioasă, nu este religios, ci este o estetică

deosebită, atunci decorarea zonei estetice este mai clară din religios, când factorul unei asemenea liniștiri a voinței nu are deloc caracter religios Am subliniat deja că la justificarea convingerii în legătura ideală dintre om și natură, adică în faptul că, în ciuda morții indivizibilului, scopurile și aspirațiile lui nu dispar fără urmă, nu numai religia, ci și filozofie Diferența dintre justificarea religioasă și cea filozofică a acestei credințe nu constă în însuși conținutul ei, ci în modul în care este spusă justificarea De exemplu, atât filosofia, cât și religia pot afirma adevărul nemuririi lui dugpi și în conștiința acestui adevăr găsi cea mai înaltă pace a voinței Atât pentru Filosof, cât și pentru persoana credincioasă, acest adevăr vorbește fără îndoială atât gândurilor, cât și inimii Dar Biblioteca Runiverse DESPRE IDEALUL ESTETIC pentru Filosof, primul său fundament se află în argumentele gândirii, iar dacă el găsește aceste argumente slabe, atunci, contrar vocii inimii sale, el este obligat să spună: "nemurirea sufletului este îndoielnică" s-a arătat falsitatea unei convingeri în nemurirea sufletului, atunci slăbiciunea argumentelor pozitive în favoarea acestei convingeri nu-l va împiedica să creadă în ea din toată inima, atâta timp cât este în concordanță cu înclinațiile acestei convingeri inima pacificarea voinței, atunci această metodă poate servi și ca conținut al idealului estetic, care depășește deja granițele domeniului religios Socrate se împacă cu moartea sa iminentă, chiar se bucură de ea, deoarece este convins că după moarte va veni pentru el o existenţă mai perfectă şi mai fericită Dar el este convins, ca un filozof, în virtutea dovezilor care sunt acceptate de gândirea lui; O credința religioasă, ca atare, nici măcar nu este pusă la îndoială în conversație Aici avem de-a face, așadar, cu o idealizare estetică nu a unei voințe religioase, ci a unei voințe pacificate filozofic; în consecinţă, dacă existenţa în artă a temelor cu conţinut religios a servit drept dovadă a subordonării artei faţă de religie, atunci cu acelaşi drept, pe baza lui Fedon, am putea dovedi subordonarea artei față de filosofie Dar această din urmă afirmație ar fi evident la fel de falsă ca și prima Valoarea filozofică a lui Phaedo este clar deosebită de noi de valoarea sa estetică Din punct de vedere estetic, îl evaluăm după imaginea ideală pe care o prezintă despre înțeleptul depășind frica de moarte Biblioteca "Runivers" - N G DEBOLSKY fără nicio obligație de a-și împărtăși părerile filozofice sau de a considera dovezile sale convingătoare O amestecare a acestor două puncte de vedere ar duce și la o încălcare a limitelor legitime ale ambelor zone: ne-am dovedi a fi filozofi foarte răi dacă, sub influența unei impresii estetice de la Fedon, am recunoaște argumentele puse de Platon în gura lui Socrate, ca judecători convingător și foarte răi ai artei, dacă, cu posibila neconcluzie a acestor argumente pentru noi, ar începe să nege meritele lui Phaedo ca operă de artă Dar liniștirea religioasă și filozofică a voinței nu epuizează în niciun caz întregul conținut al idealului estetic cel mai înalt; astfel încât, dacă o privim în întregime, va părea chiar îngrozitor să încercăm să o forțezi în limitele înguste ale cerințelor religioase sau filozofice Atât convingerile religioase, cât și cele filozofice sunt deja dezvoltate, stări determinate de conștiință, în compoziția și semnificația cărora o persoană își dă o seamă mai mult sau mai puțin clară Între întuneric, în relația omului cu natură, ca cu un obiect contemplare, rămâne întotdeauna mult din sufletul imediat, nediferențiat și, totuși, puternic captivant În filosofie și în religie avem de-a face cu concepte și dorințe fixe Dar acel abis care îmbrățișează și absoarbe individul, pe care l-am numit natură, este, în contemplația sa cea mai

directă, un întreg misterios care ne influențează voința cu vise vagi, vise, stări, îndemnuri, departe de a se putea transforma mereu în definite gânduri și dorințe Printre aceste influențe directe ale naturii există una care ne înspăimântă și ne respinge, ne intensifică și ne ascuți discordia interioară, dar există și una care liniștește voința, și nu doar voința unui copil sau de zi cu zi, ci și acea voință pe care am numit-o eroic, adică voința auto-legală a indivizibilului având o semnificație microcosmică Pentru ca asa ceva Biblioteca Runiverse DESPRE IDEALUL ESTETIC natura este acceptată în cea mai înaltă idealizare estetică, ca mijloc al celei mai înalte liniștiri a voinței, indiferent de orice filozofie sau religie Zona de distribuție a unei astfel de idealizări este imens de mare și extrem de diversă Dacă, în ciuda acestui fapt, atrage mai puțină atenție decât ar trebui, există două motive principale pentru aceasta Primul motiv este că această idealizare nu este întotdeauna ușor de distins cu suficientă claritate de acea dorință generală de a anima natura, care este condiția oricărei idealizări O astfel de distincție clară în esența problemei nu poate fi așteptată, deoarece idealizarea acum luată în considerare este doar momentul cel mai înalt în dezvoltarea idealizării în general Dar diferența lor tipică constă în faptul că în acest moment cel mai înalt idealizarea este îndreptată nu către acea animație a fenomenelor și obiectelor naturii, care se presupune că a fost deja realizată prin actul primar, elementar al idealizării, ci spre imaginea potolirea voinţei prin impresia generală a naturii Pentru a clarifica această diferență, voi da, ca exemplu, următoarea poezie: "Soarele apune și vântul zburător s-a domolit Nu există nicio urmă din norii aceia străpunși de lumini Aici, la periferie, o rază vie și nearzătoare tremura Tot acest grad, luminând și stingând o rază Nu există soare, nu există zi de străduință necruțătoare; Doar apusul va fi lung, ușor vizibil arzând O, dacă raiul ar judeca fără slăbiciune grea De asemenea, privind înapoi la viață, aș muri În această poezie, evident, există, în al doilea rând, imagini private binecunoscute, a căror frumusețe depinde de un act elementar de animare a naturii, indiferent de tema generală a poeziei Spectacolul apusului soarelui și estomparea treptată a razelor sale, impresia vântului cedător reprodusă de imaginație - aceste imagini sunt frumoase în sine, prin revărsând în ele stări de spirit Biblioteca "Runivers" N G DEBOLSKY suflete Dar, în al doilea rând, aceste imagini sunt aduse în legătură cu gândul poetului despre moarte, care îi tulbură în mod firesc liniștea sufletească Impresia generală a zilei care se stinge treptat, odată cu încetarea lucrării și a grijilor sale, îi servește poetului drept mijloc de a revărsa un șuvoi liniștitor în așteptarea dureroasă a morții, stârnind speranța că aceasta poate veni la fel de liniștită și poate duce la aceeași stare de odihnă ca întunericul care înlocuiește ziua Că aceste două feluri de impresii sunt în esență diferite este evident din faptul că frumusețile primei categorii ar fi rămas în aceeași putere dacă poetul nu s-ar fi așteptat la moarte și nu s-ar fi gândit la ea Al doilea motiv pentru atenția relativ mică acordată tipului de idealizare acum luat în considerare este că imaginile sale, în general vorbind, au mai puțină plinătate de trăsături individuale decât imaginile idealizării eroice Pacificarea voinței prin impresiile directe ale naturii este de obicei doar o stare temporară, trecătoare a indivizibilului, și nu principiul conducător al unei întregi serii de evenimente din viața lui Prin urmare, acele domenii ale artei în care ne este oferită cea mai mare completitudine a imaginii individuale în succesiunea dezvoltării acesteia, cum ar fi poezia narativă și

dramatică, prezintă comparativ mai puțin spațiu pentru cel mai înalt tip de idealizare decât versurile, muzica, pictura parțial ; drept urmare, în principalele și cele mai populare tipuri de artă, este doar, așa cum ar fi, un adaos secundar la caracteristica artistică principală Dar lirismul, muzica și multe lucrări de pictură, în care este înfățișat sufletul artistului însuși, în care el însuși, în originalitatea sa remarcabilă, este eroul lucrărilor sale, reprezintă un cerc nu mai puțin extins decât epicul sau dramaturgia, iar dacă ele sunt inferioare acestora din urmă în amploarea impresiei, atunci le depășesc în intensitatea ei, transmitând cu mai multă forță starea de spirit dată, care stăpânește sufletul tocmai în Biblioteca Runiverse DESPRE IDEALUL ESTETIC Momentul vestei Sufletul unui mare artist, cu jocul său puternic de imaginație și șirurile de gânduri, sentimente și înclinații generate de ultimele, desigur, merită să fie înfățișat nu mai puțin decât sufletul eroilor creați de artist, deoarece, înfățișând primul, artistul ne arată secretele acelui laborator secret în care se dezvoltă imaginile Hamletov, Koriolanov și Faustov Prin urmare, imaginea liniștirii unui astfel de suflet prin suflarea directă a naturii este, în același timp, imaginea liniștirii ideale a întregii acele lumi imaginare care este creată sau poate fi creată de ea pentru contemplarea noastră Dacă acele imagini în care artistul ne arată propriul suflet, și nu sufletul eroilor creați de imaginația sa, se numesc, în sensul larg al cuvântului, imagini ale artei lirice, fără a limita conceptul de versuri la limite a unei poezii, atunci putem spune: "un fel de idealizare este caracteristic predominant, deși nu exclusiv, liricii Cu toate acestea, trebuie avute în vedere următoarele Dacă artistul își potolește voința prin impresia directă a naturii, atunci nu rezultă că pentru el, ca pentru orice persoană, nu au fost descoperite modalități de a o liniști mai conștient prin religie și filozofie Și are și dreptul să înfățișeze aceste modalități de a-și liniști voința, impunând astfel lucrărilor sale pecetea unei viziuni religioase sau filosofice cunoscute asupra lumii În același poet, al cărui poem tocmai a fost citat, tema morții primește și ea iluminare filozofică: "Vreau să trăiesc!" strigă el cu îndrăzneală "Hai să înșelăm! O, dă-mi înșelăciune!" Și nu se gândește că aceasta este gheață instantanee, Și acolo, sub el, oceanul fără fund Alerga? Unde? Unde este adevărul, unde este eroarea? Unde este suportul, ca să poată fi întinse mâinile spre el? Biblioteca "Runivers" N G DEBOLSKY Orice înflorește viu, orice zâmbet, Deja moartea triumfă asupra lor Orbii caută în zadar unde este drumul, încredințându-și sentimentele călăuzitorilor orbi Dar dacă viața este bazarul lui Dumnezeu, atunci numai moartea este templul Său nemuritor Diferența în metoda de liniște a sufletului înaintea fricii de moarte din primul și al doilea poem nu necesită explicație - este de înțeles de la sine Dar, desigur, trebuie avut în vedere că aprecierea estetică a unor astfel de lucrări poetico-filosofice nu are nimic de-a face cu [o evaluare a adevărului filozofiei cuprinse în ele; la fel cum adevărul posibil al acestei filozofii nu determină deloc valoarea lor estetică Mai mult, trebuie luat în considerare faptul că atât epicul cât și drama au propriul lirism, adică amprenta sufletului artistului care le-a creat Vorbesc despre fragmente de natură lirică împrăștiate în opere dramatice și narative, dar despre asta voi lipsi tonul lucrării, drept urmare o lăsăm cu impresia de pace atinsă, sau de discordie și confuzie interioară După tot ce s-a spus, nu mai este nevoie să explicăm că această "impresie nu se realizează prin cutare sau cutare deznodământ extern, ci tocmai prin sensul intern al operei Dacă, în ciuda

suferinței și chiar a morții eroului, rămânem sub impresia că adevărata victorie a naturii asupra indivizibilului nu a fost, în același timp, înfrângerea lui ideală, atunci ne împăcăm cu Faptul exteriorului, fizic triumful naturii și, prin urmare, idealul eroic este ridicat la cel mai înalt stadiu de reconciliere a idealizării estetice Indivizibilul în orice caz este condamnat la pieire, iar dacă, de exemplu, Cordelia moare cu câteva decenii mai devreme decât ar fi fost în cursul firesc al evenimentelor, atunci pentru artă, înfățișând substanța Biblioteca Runiverse DESPRE IDEALUL ESTETIC latura socială a vieții, această circumstanță nu are o importanță esențială Dar întrebarea de importanță esențială este dacă scopul pentru care a pierit Cordelia a meritat moartea ei prematură, adică, dacă activitatea ei a dat un rezultat ideal Dacă da, atunci s-a atins cea mai înaltă reconciliere ideală Disonanțele dramei care ne-a șocat se rezolvă prin acordul ei final, iar spectacolul suferinței și morții prezentat de ea se transformă pentru noi într-un spectacol al triumfului ideal al iubirii, asupra căruia toate mijloacele de natură materială brută sunt neputincioase Încheind comunicarea mea prezentă cu aceasta, vă rog să țineți cont de faptul că a avut ca subiect doar problema idealului estetic, fără a atinge alte sarcini ale artei care depășesc limitele idealizării estetice pozitive Voi observa doar în concluzie că, oricum ne-am putea imagina aceste alte sarcini ale artei, sarcina idealizării pozitive își păstrează și își va păstra întotdeauna semnificația și puterea Dar, pe de altă parte, trebuie recunoscut ca neîndoielnic că, odată cu dezvoltarea și complicarea culturii sociale, crește și dificultatea îndeplinirii acestei sarcini și, mai mult, în raport cu toate cele trei trepte ale idealizării estetice Dificultatea idealizării, înfățișând starea de naivitate și ignoranță fericită, crește, deoarece pentru o astfel de stare în viață există condiții din ce în ce mai puțin favorabile Dificultatea idealizării voinței eroice crește, întrucât, după justa remarcă a lui Hegel, viața ordonată și regulată a unei societăți civilizate lasă mai puțin spațiu pentru manifestarea unei astfel de voințe decât una mai grosolană și neliniștită În cele din urmă, dificultatea crește idealizarea unei voințe pacificate, întrucât omul modern, cu sufletul său rafinat și pretențios, este mult mai greu de supus mijloacelor religioase, filozofice și direct naturale ale unei astfel de pacificatoare Biblioteca "Runivers" N G DEVOLSKII rheniya Vor crește vreodată? aceste dificultăți în așa măsură încât toate încercările ulterioare de idealizare artistică vor fi spulberate de ele? Pentru a răspunde la această întrebare într-un sens sau altul ar necesita poate o discuție chiar mai lungă decât cea pe care am propus-o astăzi Așadar, lăsând deschisă problema viitorului artei ideale, mă voi mărgini să remarc că acum, după toată experiența istorică pe care am trăit-o, putem repeta cu un accent deosebit cuvintele rostite de Filosofia greacă la începutul ei studiul frumuseții: "frumos este dificil" N G Debolny Biblioteca "Runivers" Despre lașitatea în gândire Un om înțelept se deosebește de un prost prin faptul că gândește până la capăt Maikov (Studii despre psihologia gândirii metafizice) Gândirea lașă este adesea înțeleasă ca nehotărârea sau inconsecvența unei persoane în concluzii, din cauza fricii de a stârni indignare sau persecuție din mediul înconjurător, pe scurt, acest termen înseamnă adesea o încălcare a dezvoltării logice a gândirii "de frica de evrei" Semnele unei astfel de necugetare lași se reduc la acuzații de lipsă de rezistență morală; astfel de acuzații se găsesc adesea în scrierile filozofice Deci, de exemplu, Schopenhauer consideră că a doua ediție a Criticii rațiunii pure este un text corupt în mod deliberat El

consideră că Kant, după lansarea primei ediții, care reprezintă o justificare riguroasă a idealismului, s-a speriat de posibile persecuții și în modificările introduse în a doua ediție (în principal în "refutat- | > căsătoria idealismului"), a intrat într-o înțelegere cu dogmatismul La fel, Dühring, analizând opiniile lui Spencer cu privire la semnificația religiei, în care filosoful englez vede subiectul în comun cu știința în "incognoscibil", spune că Spencer speculează asupra religiozității și ipocriziei englezilor Acuzații similare în acele cazuri când Biblioteca "Runivers" I I LAPSHIN Nesinceritatea filozofică poate fi dovedită prin dovezi documentare și, desigur, poate constitui un verdict inexorabil al istoriei Dar, din păcate, ei sunt adesea ridicați împotriva filozofilor fără temei suficiente și atunci nu numai că li se pune pe numele lor o pată rușinoasă nemeritată, ci și o evaluare istorico-filozofică pur științifică a opiniilor lor este profund distorsionată și, astfel, moralizarea nereușită dăunează intereselor științei Astfel, de exemplu, nu poate exista nici cea mai mică îndoială că acuzațiile aduse împotriva lui Kant și Spencer sunt fără niciun temei Într-adevăr, oricine a studiat cu atenție Critica rațiunii pure va fi de acord că modificările introduse de Kant în a doua ediție nu reprezintă nici un dezacord cu punctul de vedere din prima ediție Critica recentă a arătat că "refutarea idealismului" nu este o stabilire dogmatică a cauzalității, relațiile dintre fenomenele simțului interior și "lucru-în-sine" material, care îl afectează pe acesta din urmă*) umbră asupra unuia dintre cei mai nobili reprezentanți ai gândirii umane, dar, mai mult, a derutat pe mulți dintre comentatorii lui Kant Bazându-se pe autoritatea lui Schopenhauer, mulți dintre criticii lui Kant au repetat fabula textului corupt, până când ultimele cercetări au arătat definitiv că "infirmarea idealismului are un sens imanent" (Ed Von-Hartmann)**), și că introducere *) Fainger în articolul: "Zu Kant's Widerlegung des Idealismus" remarcă că infirmarea idealismului: i) nu se referă la lucrul în sine, ci la existența obiectelor în spațiu;) îndreptată împotriva lui Descartes și numai indirect împotriva lui Berkeley;) Contrazic ediția a I-a (Vezi Strass-burger Abhandlungen zur Philosophie,) **) Erkenntnisstheorie und Metaphysik iiv den vier Perioden ihrer Ent-wickelung a lui Kant Biblioteca "Runivers" Despre lașitatea în gândire A lua lucrul în sine ca o respingere a idealismului ar fi "o absurditate atât de monstruoasă în sistemul kantian încât, în dreptate, ar putea fi considerat rodul unei minți tulburate" (Magaffi) *) · La fel de insuportabilă este acuzația adusă împotriva lui Spencer Existența "incognoscibilului" pentru Spencer nu este o propoziție problematică, ci un Fapt complet de încredere În același timp, dacă Spencer, imperceptibil pentru el însuși, adesea în metafizică se apropie de înțelegerea materialistă a lucrului în sine, atunci în niciun caz ar fi de acord să identifice în mod conștient "incognoscibilul" cu materia și să o recunoască pe aceasta din urmă ca singurul tip posibil de ființă în sine, deoarece acest lucru ar fi împotriva multor puncte din psihologia și teoria sa a cunoașterii, care în esență sunt foarte departe de materialismul dogmatic? Și dacă din însuși spiritul viziunii despre lume a lui Spencer decurge recunoașterea realității "incognoscibilului", care, de altfel, nu există temeiuri pentru a considera în mod necesar materie, atunci care sunt compromisurile și concesiile lui Spencer în raport cu religia? , presupunerea existenței unei realități inaccesibile cunoașterii științifice, și există ceva care este postulat de toate religiile și în care Spencer vede un principiu de reconciliere între religie și știință

Din tot ce s-a spus, reiese clar că un istoric al filozofiei excesiv de devotat "citirii în inimi" riscă nu numai să fie un nedemn defăimător, ci, în plus, să fie un critic lipsit de scrupule dintr-un punct de vedere pur științific punct de vedere In acest articol nu mi-am propus nicidecum scopul de a "demasca" din punct de vedere moral, tocmai descrisa (reala sau imaginara) "lasitatea in gandire" Vreau sa analizez din punct de vedere pur psihologic din vedere, un alt fel de "lașitate în gândire" - aceasta este frica nu de alți oameni, ci de anumite idei din sufletul nostru Suntem toti *) Filosofia critică a lui Kant pentru cititorii englezi Biblioteca "Runivers" I I LAPSHIN și ne este frică să ne dezvoltăm gândirea logic până la capăt, prevăzând că concluziile finale vor pătrunde în ceva foarte valoros pentru noi În gândirea filozofică, acceptarea anumitor propoziții atrage adesea în mod inevitabil, ca concluzie necesară, negarea acestor sau a altor valori a semnificației lor De exemplu, dacă aderă la punctul de vedere materialist în teoria cunoașterii, trebuie să resping în etică ideea existenței vieții de apoi a unui suflet nematerial Dacă o astfel de existență mi se pare foarte valoroasă, atunci de dragul coerenței gândirii trebuie, cel puțin cu durere în inimă, să renunț la credința în ceea ce, din punctul de vedere al viziunii asupra lumii pe care am dobândit-o, mi se pare necondiţionat himeric Dacă, totuși, materialismul și credința religioasă coexistă într-una și aceeași persoană, de care se agață de teama să nu piardă ceva de valoare altfel, vedem la el un exemplu tipic de "lașitate în gândire", ceea ce vreau să spun Desigur, această lașitate în gândire nu este pusă în evidență de către filozofi, ci în cea mai mare parte se ascunde instinctiv, deși destul de des ei înșiși o fac nu-și dau seama în faptul că nu îndrăznesc să gândească fără teamă până la capăt Adesea credințele cele mai sincere, care sunt în flagrant contradicție cu sistemul lor formulat și terminat, nu sunt exprimate de ei deschis, ci rămân în adâncul sufletului până la sfârșitul vieții Dar mai ales cad pradă următoarei iluzii, despre care intenționez să vorbesc Familiarizați cu o viziune asupra lumii străină de concepțiile metafizice pe care le-au asimilat anterior, aceștia, neînțelegându-le pe acestea din urmă în mod corespunzător, se tem de eventuala pierdere a anumitor valori care li se va întâmpla dacă vor adopta un nou punct de vedere, fără a bănui că aceste valori nu își vor pierde semnificația, dacă filozofii, așa cum ar trebui, adoptă o nouă viziune asupra lumii și cunoașterii Această iluzie este observată printre realiști Biblioteca "Runivers" Despre lașitatea în gândire în antipatia lor faţă de idealismul filozofic Idealismul filozofic, înțeles în sens larg, constă în convingerea că realitatea lumii exterioare, independentă de orice conștiință, nu poate fi dovedită științific și că toate fenomenele lumii pot fi explicate fie fără presupunerea necesară a existenței unei astfel de realități (critice) idealism) sau prin negarea acestei ultime presupuneri în legătură cu ipoteze metafizice suplimentare precum Veracitas dei a lui Descartes, activitatea creatoare a lui Dumnezeu a lui Berkeley, activitatea inconștientă a sinelui supraindividual a lui Fichte etc (idealismul metafizic) Asemenea prințesei indiene din basm care credea orbește că dacă trandafirul ei se ofilește, asta însemna că tatăl ei, aflat în campanie, a murit, deși nu putea exista absolut nicio legătură între cele două evenimente, realiștii cred că, după ce a pierdut credința dogmatică în independent de conștiința realității ființei, ei vor pierde ceva valoros; astfel de concluzii îi înspăimântă, iar uneori această teamă, și nu convingerea eșecului logic al idealismului, are o

importanță decisivă pentru ei atunci când, în dezvoltarea viziunii lor asupra lumii, ei acordă preferință realismului față de idealism *) Între timp, susținătorii idealismului filosofic în general și ai idealismului critic în special au ignorat până acum complet această împrejurare: au atacat oponenții exclusiv din Front, supunând realismul criticii filozofice, dar în același timp fără a încerca să-l atace din spate: uite: în motive psihologice , încurajatoare realiștii se țin ferm de credința dogmatică în realitatea lumii exterioare, motivele care *) "Pământul nu va cădea", spune Fayinger, "dacă scoatem de sub el broasca țestoasă pe care stă, iar cerul nu va cădea peste noi dacă îl eliberăm pe Atlas de povara care mă apasă; Filosofia va pierde la fel de puțin dacă scoatem din ea ideea de substanță (extramentală): nici gândurile, nici acțiunile noastre morale nu își pierd sprijinul din aceasta (Vierteljahrsschrift fur Wiss Philos , II,) Biblioteca "Runivers" I I LAPSHIN să-i conducă la concluzii în mod inconștient Acest lucru este exprimat excelent de către Hume despre argumentele lui Berkeley în favoarea idealismului: "Ei nu admit nicio obiecție și, în același timp, nu dau naștere deloc la nicio convingere a adevărului lor " (Notă, la Eseul XII, partea I) recunosc fie dificultatea extremă a respingerii, fie irefutabilitatea idealismului din punct de vedere logic și, totuși, ei nu mai puțin consideră că este posibil pentru ei înșiși să adere la acest punct de vedere Holbach, Hamilton, Brown, Auguste Comte, Fuillier chiar și deschis admit asta eu și afirmațiile realiste care se contrazic reciproc coexistă în capul Filosofului în mod imperceptibil pentru el însuși, iar în sistemul său, așa cum spune Hamilton, "se creează un fel de echilibru instabil (un cared de echilibru fluctuant): tendința sa materialistă este într-o privință echilibrată de o tendință idealistă în alt fel" (Prelegeri despre metafizică I,) Ce anume îi împiedică pe realiștii să facă un pas decisiv? Nu este un gând teribil că realitățile care sunt valoroase pentru ei vor înceta să mai existe pentru ei dacă vor deveni idealiști? Într-un astfel de caz, printre cei care mărturisesc realism, ar trebui să existe dorința de a apăra nu doar realitatea lumii exterioare, ci mai ales realitatea acelor părți din ea care i se par acestei persoane valoroase mai ales din punctul de vedere al lui profesie sau interesele dominante în mediul căruia îi aparține b Și într-adevăr, într-un duhovnic, într-o persoană publică, într-un om de știință, într-un poet, idealismul evocă diverse feluri de temeri O cunoaștere mai atentă a acestor forme deosebite de frică de idealism ne va ajuta să descoperim motivele secrete ale antipatiei pe care realiștii o au față de adversarii lor filosofi *) *) Este de la sine înțeles că în studiul de față, alegând subiectul analizei psihologice "lașitatea în gândire" dintre realiști, las deoparte numeroasele manifestări de "lașitate în gândire" Biblioteca "Runivers" Despre lașitatea în gândire Pericolul idealismului din punctul de vedere al unei persoane spirituale Dacă un om înțelept îți dau otravă, nu te teme să o bei Dacă un foni îți oferă un antidot, împrăștie-l pe pământ Omar Khayam Este foarte interesant de aflat atitudinea scriitorilor catolici față de idealism Marea majoritate dintre ei sunt extrem de ostili idealismului Din punct de vedere catolic, idealismul și subiectivismul în general par a fi cea mai periculoasă doctrină, întrucât subminează credința în două feluri de realități care sunt preponderent valoroase: i) în lumea suprasensibilă,) în biserica vizibilă Închizându-ne în cercul ideilor noastre, devenim victimele unui scepticism nemărginit în raport cu existența a ceva de altă lume, iar lumea exterioară se transformă într-o iluzie pentru noi, și împreună cu ea reprezentanții, biserica și

atributele ei materiale Astfel, idealismul nu numai că privează o persoană de credință, ci este și un obstacol în calea îndeplinirii riturilor bisericești Iată cele două leitmotiv-uri principale în remarcile critice care îndreaptă catolicismul împotriva idealismului Hamilton subliniază că chiar și în Evul Mediu biserica a avut o atitudine ostilă față de idealism: "nici un catolic ortodox nu ar putea fi idealist " va duce la o negare în general a realității întrupării lui Hristos și, în special, a realității de transsubstanţierea elementelor vinului şi pâinii în trupul său " Augustin a mai scris: "Si phantasma fuit corpus* Christi et si fefellit, veritas non est " (De questionibus ceea ce poate fi observat asupra altor întrebări cu totul străine din istoria filosofiei Pe lângă lașitatea dinaintea idelismului, există și lașitatea înaintea oricărui punct de vedere filozofic, de exemplu, înaintea mi-terialismului, înaintea teoriei evoluționiste, a determinismului psihologic etc , dar nu vreau să le consider în saati real Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" I I LAPSHPN q) Ostilitatea scriitorilor catolici față de filosofia lui Descartes a echivalat cu remarci similare *) Dar atitudinea ostilă a catolicilor față de idealism a căpătat în cele din urmă forme destul de clare și definite odată cu apariția Criticii rațiunii pure a lui Kant Având în vedere acest lucru, mă voi concentra asupra opiniilor pe care le-au exprimat despre idealismul critic La un an de la apariția primei traduceri a Criticii în limba romanică - o traducere în italiană a Dr Mantovani, M D -, această traducere a fost inclusă în Indexul cărților condamnate (în), apoi a reușit să apară în franceză: Degerando, Boulay și Villers **) În , a fost fondat primul și cel mai important organ al filosofiei catolice: "Annales de philosophie chrétienne" În acest organ, care este o reflectare fidelă a tendințelor catolice în filozofie, găsim o atitudine neprietenoasă față de idealismul critic, strict susținută timp de optsprezece ani Același lucru îl regăsim de la începutul anilor , când a avut loc restaurarea filozofiei lui Toma d'Aquino în Pbilosophische lahrbücber, iar în anii ' în Revue "Thomiste" (înființată în) Să vedem care este esența obiecțiile este, Când, în , traducerea franceză a Criticii Rațiunii omului a apărut la Dijon, traducătorul acesteia Tissot a inclus în traducerea sa un articol: "De la méthode théologique et de la méthode philosophique " (publicat într-un număr limitat) și atașat doar la câteva exemplare ale traducerii), el caracterizează cu mare acuratețe *) Lyon L'idealism en Angleterre **) Când Cousin (un oponent înflăcărat al criticii) a scris cartea: "Du vrai, du beau et du bien", a vrut "laisser un livre irréprochable que les pères et mères de famille puissent voir sans crainte entre les mains de leurs entants" și i-a cerut lui Pius al IX-lea să nu includă cartea în Index; i s-au dat o serie de cereri ca ultimatum, printre altele: ne pas donner tant de valeur à la théorie de Kant Biblioteca "Runivers" Despre lașitatea în gândire terizează acea "lașitate a gândirii" care obligă deducțiile logice să fie ajustate la concluzii preconcepute și care face de neconceput ca teologul să asimileze idealismul critic "Așadar, când Kant spune că nici dovezile ontologice, nici alte dovezi ale existenței lui Dumnezeu nu sunt insuportabile, atunci, desigur, el va fi tratat extrem de nefavorabil, chiar dacă ar avea dreptate de o mie de ori, pentru că trebuie să greșească în fiecare caz "(Annales, XIV) Acest articol și traducerea lui Tissot au fost revizuite în Annales ( ) de către abatele Doney, care remarcă: în al doilea rând, că idealismul critic, dacă este dezvoltat în mod consecvent, duce la scepticism absolut și, în al doilea rând, -că ceea ce numim "lașitatea gândirii"

este ceva obligatoriu pentru un catolic adevărat, căci criteriul infailibil al adevărului catolic constă în ascultarea de opiniile stabilite odată pentru totdeauna de Biserică: "Dans l'église il faut s'attacher avec soin à la doctrine qui a été reçue absurdități" "Într-adevăr, nu există o modalitate mai bună de a exprima dezgustul și disprețul inspirat în fiecare persoană care are curajul să răsfoiască scrierile acestui filozof Niciodată până acum delirul nebunesc (delire insensé) și iluziile minții umane nu au mers atât de departe" (P,) Biblioteca "Runivers" I Í LAPSHIN "Les illusions de l'idéalisme et leurs dangers pour la foiu" (autor *) vede și pericolul idealismului critic prin faptul că ne pune în punctul solipsismului și ne desprinde de lumea spiritelor și a Boia El subliniază că Conciliul Vatican a proclamat o anatemă împotriva idealiștilor care consideră existența lumii și a lui Dumnezeu de nedemonstrat, care nu recunosc "per ea quae facta sunt visibilium et invisibilium creatorem, mundum, resque omnes, quae in eo continentur et spirituales, et materiales secundum totam suam substantiam Dar idealismul subminează credinţa nu numai în lumea suprasensibilă, ci şi în miracole Minunile sunt recunoscute, după Toma d'Aquino, prin anumite manifestări materiale, care le fac evidente şi autentice pentru noi, iar aceasta constituie evidentiam signorum, care este subminat de idealism * *) Mai mult, idealismul, punând la îndoială realitatea lumii exterioare, ne lipsește de credința în realitatea bisericii exterioare vizibile, care face parte din această lume Această împrejurare l-a determinat pe Papa Leon al XIII-lea la emite o enciclică: Satis cognitum, îndreptată împotriva idealismului tocmai cu această ultimă ocazie: "propter eam rem, quod corpus est, oculis cernitur ecclesia" Autorul articolului descrie la figurat poziţia pe care idealistul critic şi-o creează în raport cu biserica vizibila: *) Schwalm Review Thomiste, septembrie **) Potrivit unui teolog englez, idealismul este incompatibil cu însuși spiritul creștinismului și este pur și simplu rodul mândriei umane; el întreabă: "De ce gândirea filosofică modernă tinde spre idealism?") și răspunde: "Adesea din cauza lipsei de simplitate și datorită unei anumite cantități de vanitate a unei persoane care, lăudându-se cu raționalitatea sa, este gata să uite că el se datorează în principal amestecului de idealism și spiritualism cu creștinismul Dar cele mai bune dovezi ale atitudinii negative a creștinismului față de idealism avem în cuvintele lui Hristos însuși (vezi Luca XXÍV, -) (Realismul psihic Thomas Case, p i) "Cum diferă învățătura din Biblie de idealismul Berkeley, notează T Case într-un alt loc: la început Dumnezeu a creat cerul și pământul, iar apoi numai omul " Biblioteca "Runivers" Despre lașitatea în gândire o "minte duhovnicească" nu știe dacă părintele ei spiritual există în sine; atunci când se împărtășește, nu știe dacă Euharistia există în sine îi rămâne de necunoscut * "El ascultă preotul său citind enciclica papală el de la amvon, vine la el acasă și începe el însuși să citească acest document După punctul său de vedere imanent, nu va avea niciodată, strict vorbind, o convingere justificată în mod rezonabil, prin faptul că a citit și ascultat enciclica așa cum ea cu adevărat este Are doar o idee despre asta - și nimic mai mult " Astfel, idealismul, subminând credința în realitatea lumii exterioare, subminează și credința în realitatea bisericii exterioare, adică încalcă ceea ce pentru catolic, împreună cu credința în transcendent, are o valoare primordială Gardeil, în articolul: "Devons-nous traverser Kant?" se întreabă dacă tomiștii ar trebui să se izoleze în subiectivismul lui Kant sau nu și răspunde negativ , a ales prima alternativă; dar nu trebuie urmată: idealismul este un produs al unui

creier bolnav *) Este extrem de curios că Gardeil este conștient de validitatea reproșurilor de "lașitate a gândirii" pe care i le fac idealiștii, dar iată cât de sincer răspunde la aceste reproșuri: Leul filosofiei moderne (adică Kant) este fără îndoială bolnav Ni se spune: nu vă fie frică de fenomenism ; punctul de vedere imanent, dus până la capăt cu succesiune logică, dă cheia ființei și cunoașterii în lumea fenomenelor, în măsura în care posibil Dar : *) Potrivit lui Gardeil, idealistul: "se voit forcé pour gagner sa vie à chanter surla guitare de l'Illusionisme: J'ai langui triste et solitaire Sans pouvoir trouver le lien, Qui m'attache encore à la terre, Je ne vois rien, je ne sais rien Biblioteca "Runivers" I I LAPSHIN De la regele animalelor Care în aer vizuina lui era bolnavă S-a făcut cunoscut vascalilor Săi Că fiecare specie din ambasada Trimise oameni să-l viziteze, Sub promisiunea de a trata bine Deputații și suita lor Credința lui Leu foarte bine scrisă: Pașaport bun împotriva dintelui, Împotriva ghearei la fel de mult Edictul prințului este executat, Din fiecare specie este deputat Vulpile care păzesc casa Unul dintre ei spune așa: Pași întipărți în țărână De cei ce merg să facă curte la bolnavi Toți fără excepție privesc la vizuina lui, Nici unul nu marchează o întoarcere Acest lucru ne pune în neîncredere Fie ca Majestatea Sa să ne elibereze Mulțumim pentru pașaport! Cred că este bine: dar în această bârlogă văd foarte bine cum intri, nu văd cum ieși Опасность идеализма съ точки зрѣнія общественнаго дѣятеля "Acolo unde mulțimea are bănuiala că înțelepții vicleni pătrund în temeliile bunăstării publice, acolo, aparent, nu este doar inteligent, ci și permis și chiar respectabil să meargă în ajutorul unei fapte bune cu dovezi iluzorii mai degrabă decât să permită presupușii săi adversari orice avantaj Dar aici sunt forțat să cred că în lume cel mai rău lucru este să îmbine viclenia, pretenția și înșelăciunea cu apărarea unei fapte bune Cel puțin ce putem cere este ca atunci când discutăm despre temeiurile rezonabile ale speculațiilor pure, totul să fie făcut cu onestitate" (Kr Kant "Cine este prea dornic să atingă obiective practice, spune Helmholtz, riscă să greșească Biblioteca "Runivers " Despre lașitatea în gândire în calcul Dealer-ul public cu sarcinile sale practice de foarte multe ori nu poate determina intensitatea și caracterul practic al unuia sau altuia aspect științific teoretic, așa că nu este posibil să se glorifice cel mai strict, deoarece rezultatele practice ar trebui inevitabil să se scurgă din asimilarea artei filozofice sau aspect științific Teama (deseori neîntemeiată) de a zgudui ceva în ordinea socială existentă, de a "zgudui fundamentele" prin acceptarea unei anumite poziții științifice și aplicarea ei în practică, este uneori atât de puternică în rândul personalităților publice, încât paralizează complet libera dezvoltare a gândirii filosofice De aceea, încă din secolul al XVII-lea, filozofii și oamenii de știință erau clar conștienți de necesitatea de a evita în concluziile lor influența opiniilor societății cu prejudecățile ei și trimiterile constante la "bunul simț"*) fir vederi largi În chestiunea idealismului și realismului, influența prejudecăților sociale și necugetarea lașă a susținătorilor "bunului simț" se manifestă cu o strălucire deosebită în teama de a pierde cele mai valoroase Și o latură atât de preponderent valoroasă în lumea exterioară pentru o persoană publică individuală și pentru un întreg popor, în care interesele sociale prevalează asupra tuturor celorlalte, ar trebui să fie tot ceea ce face posibil și întărește relațiile și interesele sociale, adică realitatea celorlalți oamenii, proprietatea lor și toate obiectele materiale care *) În , cu prea mult un secol înainte de apariţia şcolii engleze [>d "Organismul

fizic pentru caitian este doar un fenomen, o idee, si deci nu poate preceda cronologic lumea ideilor, ca conditie si premisa ei " spi idcali-le, p): este posibil să resping argumentul idealist prin reductio ad absurdum, aducând raționamentul la cel mai subiectiv și "egoist" · · idealism · lumea avea nevoie ca conștiința mea individuală să fie cunoscută de mine - și acesta sunt eu produs lumea, soarele și planetele cu locuitorii lor ^ Deci, lumea pentru fizician, atomii și moleculele pentru fizician și chimist și dezvoltarea organismelor într-un mod real, independent de orice conștiință a timpului pentru dialog - acestea sunt laturile predominant valoroase din lume pe care le vedem, este, ca sa spunem asa, scheletul lui Idealistul considera ca existenta extramentala a acestui schelet nu poate fi demonstrata si devine astfel dusmanul jurat al omului de stiinta, deoarece lumea materiala incolora si incolora particulele, ale căror combinații și mișcări sunt supuse unor legi necesare mecanic, constituie pentru acestea din urmă cea mai mare comoară din lume Prin urmare, antipatia pasională a unor naturaliști față de idealism este de înțeles "Toată cercetarea științifică", spune unul dintre ei (Abbott), "se bazează pe o teorie direct opusă celei lui Kant, și anume că lucrurile pot fi cunoscute, deși nu chiar așa cum sunt în sine; și că cunoașterea trebuie să se conformeze lor, dar nu cu ea" Idealismul "reprezintă o excrescere a filozofiei moderne, o tumoră canceroasă care se hrănește cu sucurile sale vitale Știința și-a desăvârșit seria de victorii uimitoare prin negarea practic a principiului de bază al filozofiei kantiene și fiind ghidată în practică de principiul opus și este doar un scandal faptul că filosofia nu a legitimat încă procedura aplicată în practică, ceea ce este justificat victorios , ca atare, prin acele rezultate irefutabile , la care Biblioteca "Runivers" ■ II I LAPSHIN 'b oiii plumb Este timpul ca filosofia să dea o teorie a cunoașterii care să facă ca metodele științelor pozitive să nu aibă succes în practică (căci sunt deja de succes), dar invulnerabile din punct de vedere teoretic '· (Minci, , v , p) - "O tumoare canceroasă" este, poate, ceva mai groaznic decât o "pânză de păianjen", un "coșmar" sau o "halucinație dezgustătoare"! ! Pericolul idealismului din punctul de vedere al poetului ♦ Zweiile an der Senne Klarlieit Zweife an der Sterne Licht, Leser, nur an meiner Wahrheit, Und an deiner Dummlieit nielli Schelling*) Dacă din punct de vedere științific cea mai mare parte a introducerii Mira a constituit proprietățile primare ale mamei, atunci din punct de vedere estetic, dimpotrivă, cele mai scumpe și mai atractive sunt proprietățile cele mai secundare -pictori, sunete, etc Poetul este de fapt, aceste proprietăți par adesea a fi atribute ale realității externe care continuă să existe independent de conștiința sa Idealismul filozofic nu s-a bucurat de simpatia poeților În Franța, idealismul lui Descartes a fost ridiculizat de Molière În Mariage forcé, Sganarelle îi spune lui Marfurius că a venit să-l consulte, la care acesta din urmă remarcă: "Vous ne devez pas dire:" je suis venu", mais: "il me semble que je suis venu Când Sganarelle, pune din răbdare de conversația ulterioară începe să o bată pe Mar Fury, el strigă că este bătut; Sganarelle remarcă la aceasta: "Corriger, s'il vous plait, cette manière de parler; il faut douter de toutes choses, et vous ne devez pas dire que je vous ai battu, mais qu'il vous semble que je vous ai *) Aceste versuri au fost compuse de Schelling și soția sa adresate lui Fichte: "En Xci'such den Leser zum Verstchen zu zwingenv Goethe era uluit de aceste versuri Vezi Cinema Fischer: G der N Philos B VI, S ,) Biblioteca "Runivers" despre lașitatea în gândire battu" În Anglia *) Byron vorbeşte despre idealismul lui Berkeley în felul următor: Când

episcopul Berkeley a spus că nu există nicio materie și a dovedit-o, nu contează ce a spus el, ei spun că sistemul lui este în zadar pentru a bate Prea subtil pentru cel mai cunoscut cap uman Aud, totuși cine îl poate construi? M-aș bate cu bucurie toate chestiunile până la stono sau la plumb Sau la un damant să găsesc lumii un spirit Și să-mi port capul negând că îl port Ce descoperire sublimă nu a fost aceea de a face din Univers egoismul universal Că totul este ideal - toți noi înșine У Гете въ "Фаустѣ" имѣется слѣдующая сцена: Bac Lumea nu era înainte de a o crea eu, Conduc soarele sus din mare, Luna schimbării a început cu mine, Apoi ziua s-a împodobit pe cărările mele, Pământul a înverzit, a înflorit spre mine; La încuviințarea mea din prima noapte Toate stelele și-au desfășurat splendoarea Cine în afară de mine te-a eliberat de toate barierele gândurilor filistene? Eu, totuși, Irei, așa cum vorbește spiritul meu, și merg repede în plăcerea mea Lumina din fața mea are întuneric în spatele meu meph Conducere originală acolo în splendoarea ta, Cum te-ar îmbolnăvi înțelegerea Cine poate crede ceva prost, cine poate gândi ceva inteligent La care lumea antică nu s-a gândit deja? Dar nici cu asta nu suntem în pericol Peste câțiva ani va fi altfel *) În Irlanda, există o legendă că Swift l-a invitat pe Berkeley să-l viziteze pe vreme foarte ploioasă, iar când oaspetele a apărut la ușa de la intrare, proprietarul nu i-a descuiat, cerându-i să intre prin ușile încuiate Johnson i-a spus în public unui berkeleyan: "Te rog, domnule, nu ne părăsi, altfel se poate întâmpla să uităm să ne gândim la tine și atunci vei înceta să mai existe" Biblioteca "Runivers" I-lf) I I LAPSHIN Lepp sich der Most auch ganz absurd gebârdet, Es giebt zuletz doch noch n'n Wein Idealismul lui Fichte a fost supus aceleiași batjocuri de către J Paul Richter ("Claris richtiana") ") Nu se poate spune că *) În Spania găsim la Calderón, în celebra sa La vida es sueño, aparent o mărturisire deschisă a idealismului filozofic Nous vivons dans un univers de mensonge, Où vivre c'est rêver, ou l'homme en ce sommeil Rêve tout ce qu'il sent et voit jusqu'au réveil, Le roi rêve qu'il est roi, puis ce grand lantèrne Conduit, régit, commande et gouverne un royaume; Mais de tous les honneurs qu'on lui prête souvent La mort fait une cendre et jette tout au vent Quelqu'un voudra-t-il donc régner encore s'il pense Finir dans le sommeil où finit l'existence? Bogatul visează vai de aurul său râvnit, Săracul că simte foame, sărăcie, Cel care crește visează și viața lui este un vis Celui a cărui sete de a crește este neîncetată, Celor răi care se răzbună, ultraj se face afront; Și în cele din urmă în viață toată lumea visează la ceea ce este, Dar nimeni nu înțelege, nimeni nu este îngrijorat Eu, am visat fierul greu al robiei; Dar deja am visat la o altă condiție Ce este viața? Un extaz Din nou? - O iluzie Cel mai înalt bine este nimic Căci viața este un vis, Căci viața este un vis și visul este o minciună [La vie est un songe, nd day, nd scene, traducere de Louis Vasco Vezi ediţia: Société dunkerquoise pour l'encouragement des sciences] După citirea acestor rânduri, s-ar putea crede că Calderon este un idealist extrem în convingerile sale filozofice, care a asimilat această viziune asupra lumii prin influența juxtapozițiilor dintre somn și realitate în Oración despre Metodă a lui Descartes, apărută cu trei ani mai devreme decât La vida es sueño (-) Dar o cunoaștere mai apropiată a viziunii despre lume a lui Calderon mărturisește că comparația dintre somn și viață a fost pentru el o simplă alegorie poetică pentru exprimarea gândului: "Vanitas vanitatum et omnia vanitas" "Persoana umană", spune Ortiz în cartea sa "Die Wcltanschau-ung Calderons" [Berner Studien zur Philosophie und ihrer Geschichtc, p I" în "Voința" lui Fichte și Schopenhauer, dar nu

reprezintă pentru el sursa primară a universul, ca și pentru acești doi filozofi, dimpotrivă, este, cel puțin în măsura în care se referă la organizarea sa, rezultatul influenței lumii înconjurătoare asupra lui" Scrierile lui Descartes erau aparent complet necunoscute lui Calderon: Biblioteca "Runivers " Despre lașitatea în gândire în raport cu idealismul, acești poeți ar simți teamă de eventuala pierdere a ceva valoros; mai degrabă, îl tratează pe jumătate în glumă; dar nu există nicio îndoială că în spatele acestei atitudini pe jumătate de glumă se află un sentiment de antipatie, uneori, după cum vom vedea mai jos, trecând în panică-frică Mi se pare că poeții au trei motive pentru această antipatie Dacă se confundă idealismul cu iluzionismul (și poeții care îl ridiculizează chiar asta fac), atunci I) lumea exterioară este redusă la nivelul unor produse ale imaginației, care, în general, par a fi copii și, în plus, nu atât de strălucitoare ca originalele lor, obiecte reale Poetului i se pare că în lumea exterioară, halucinațiile, nu există acea intensitate a senzațiilor, acea intensitate a tonului senzual, pe care le posedă percepțiile reale "Frumusețea" devine o "ficțiune palidă" dacă natura este produsul Fanteziei noastre*) II) Diversitatea calitativă pe care o remarcăm în luxul culorilor, sunetelor și altor senzații atunci când percepem fenomene reale trebuie să sufere și, aparent, dacă aceste fenomene se dovedesc a fi ceva nu vorbea franceza (p), iar toți cei care au studiat viziunea lui Calderon asupra lumii subliniază în el o afinitate cu realismul scolastic al lui Toma d'Aquino, care a fost cea mai mare autoritate pentru Calderon: "Tomas dijo" (p) [vezi Vezi şi: "Sclilaf und Traum bei Calderón", articol de Johann Abert, Würzburg, colecţie de articole în memoria a de ani de activitate a lui Ludwig Ulrich a] *) Referirea la vivacitatea tonului senzual ca dovadă a existenței extramentale a percepțiilor este unul dintre cele mai vechi argumente împotriva idealismului Acest argument se găsește la Locke, care a sugerat că idealiștii își pun degetul în flacăra unei lumânări (Eseu, cartea a IV-a, secțiunea a -a, §) Hartmann a împrumutat acest argument de la Locke în timpurile moderne (Philos Bezsosnat Partea I, Cap IX, traducere de A A Kozlov) Cel mai bine este exprimat ca argumentul de mai sus! baculini de Molière Acest argument își păstrează toată semnificația pentru Fuuillier în "refutarea" idealismului critic: "Să presupunem că cineva ți-a ținut un băț și te-a lovit; Ești cu adevărat mulțumit, Kantian, să te referi la independența și spontaneitatea gândirii, spunând că până la urmă bățul, mâna care o ținea și persoana care te-a lovit, nu ar exista pentru tine, indiferent de legile tale? gândirea și imaginația ta? Da - și între timp ai fost bătut și ai aflat că loviturile nu au venit chiar de la tine " Biblioteca "Runivers" I I L L p sh p n z fantomatic Ili) Idealismul duce la o negare a realității altor ființe vii, sau cel puțin la o nesiguranță în ea Această împrejurare ar trebui să fie deosebit de antipatică pentru poet, deoarece spiritualizarea naturii, socializarea tuturor fenomenelor lumii, dorința de a-și extinde propria personalitate prin apropierea simpatică de manifestările sale de viață în natură în toate etapele dezvoltării sale - toate acestea, după cum se ştie, constituie una dintre trăsăturile caracteristice ale creativităţii poetice Prin urmare, poetul este înclinat să considere frumusețea în natură, ca o manifestare exterioară a vieții obiective, existând independent de noi În ce măsură inspirația altcuiva este valoroasă pentru poet se vede din poemul lui Fet, care descrie sentimentele ultimei ființe umane rămase pe pământ, unde toate viețuitoarele s-au stins: "Niciodată Iată sfârșitul acestei poezii: "Am înțeles tot! Pământul s-a răcit Si a

murit! Cui îi pasă Ai respirație în piept? Pentru cine este mormântul? M-ai adus înapoi? Și conștiința mea Cu ce este legat? Și care este chemarea lui? Unde să mergi, unde nu e nimeni pe care să-l îmbrățișezi, Acolo unde timpul s-a pierdut în spațiu Întoarce-te, moarte, grăbește-te să accepți povara fatală a ultimei vieți; Iar tu, cadavru înghețat al pământului, zboară, Du-mi cadavrul pe calea veșnică! Solipsismul pentru poet este ceva mai rău decât moartea: îl umple de groază fără margini Astfel, pentru poet, cele mai valoroase sunt: intensitatea tonului senzual, varietatea calitativă a senzațiilor și viața altora, întruchipată în nenumărate forme de frumusețe obiectivă Ideea că în spatele învelișului strălucitor și colorat al "proprietăților secundare" - senzații și sentimente - nu există nicio realitate, că nimic absolut nu se ascunde în spatele vălului misterios al lunii mai, acest gând provoacă în unele persoane Biblioteca "Runivers" Despre lașitatea gândirii ei poeţi o adevărată groază Un exemplu viu de astfel de groază înainte de ideea iluziei procesului mondial poate fi găsit în Richpen *) și în Polonsky Iată ultimele poezii - "Nimic Neant atotputernic, întuneric fără suflet, mormânt Fără fond de tot ce se mișcă, adică, Și există, și va fi, moartea morților! Nu pot fără un fior Nu se gândește la tine sau la soarta oamenilor, • Agățat în vârtejul universului La pământ pentru o clipă, să fie jucăria pasiunilor, orgii nebune sau suferință Dar dacă uneori nesemnificația mea El îmi spune că nu sunt etern, Nimic, sunt cu adevărat uman pentru tine, sau este asemănarea ta? Mi-ai dat și auzul și ochii, *) Oroarea iluziei vieții din Richpen este mascată de cinism Rishpen este un senzualist extrem în concepțiile sale filozofice; ajunge în punctul de a nega legalitatea naturii și este gata să o considere ca pe un haos fantomatic fără sens Dar "nihilismul" filosofic de care se simte atras, îl înspăimântă În prefața la Les derniers idoli, el spune: conducând la un nihilism terifiant și imperturbabil (épouvantable et serein nihilisme) Iată imaginea procesului mondial din punct de vedere din punctul de vedere al acestui nihilism terifiant: Pe infinit pentru giulgiu Zero se deranja Deodată la marginea spațiului L-a văzut pe Void trecând Datorită Wave One a celuilalt lor absolut, s-au plăcut unul de altul A acestei uniuni model Nimic nu ține lumânarea, Așa că în golul căscat Zero se cuplează cu neantul Nulitate tu ești cel care le amesteci nebuniile lor gemene, patul acestui coit subtil Lumea se naște Deci este Библиотека 'Runivers' И И ЛАПШИ Н Ъ И осязанье для того, Чтобъ я, какъ Боiъ, изъ ничто Творилъ минуты, дни и ночи И наполнялъ бы ихъ собой, Inima tremurândă și tremurând creație, Acum negare, apoi dușmănie, Acum urâțenie, acum frumusețe minunată Și speranță tandră Serios, Nimic, ești prototipul meu? Scopul existenței nesfârșite a devenit Invizibil sau ea a plecat Așa că întunericul sau golul acela a tăiat-o" Și să o facă să dispară pentru totdeauna! ζ), Doamne, Creatorul creatorilor pământești, Nu văd, nu văd unde este sfârșitul ■ Cel în care Tu începi totul Doamne, dă-mă înapoi Ce atotputernicul Nimic nu poate cuceri: Și credința, și dragostea, și adevărul și bunătatea, Dă-mi înapoi chipul Tău, întoarce-mi asemănarea Ta! Sentimentul de neputință, singurătatea morală, natura iluzorie a tuturor relațiilor cu alte ființe, natura iluzorie a frumuseții - acestea sunt elementele din care crește această groază Este extrem de curios că această poezie este, parcă, o transcriere poetică a cuvintelor lui Jacobi citate mai sus referitoare la idealism: scapă de [O, Doamne, dă-mi înapoi ceea ce atotputernicul nimic nu poate cuceri]" Mai jos voi avea ocazia să spun câteva cuvinte despre natura psihică a acestei groază Considerații psihologice "Lașitatea în

gândire" este unul dintre cele mai complexe tipuri de frică, deoarece constă în Biblioteca "Runivers" Despre lașitatea în gândire relația cunoscută între emoții și mecanismul reprezentărilor noastre După cum știm, în gândirea noastră există o tendință constantă de a evita astfel de idei care ni se par respingătoare Dimpotrivă, avem tendința să ne fixăm atenția mai mult pe prezentări atractive, și astfel inconștient adesea întregul curs al ideilor noastre este supus unei anumite selecţii "Emoțiile puternice", spune Ben, "care ne inspiră să facem anumite lucruri și ne influențează achizițiile mentale, în același timp au un efect asupra judecăților noastre despre adevărat și fals Emoția fricii arată semnificația puterii sale, inspirându-ne cele mai iraționale credințe Posibilitatea de a influența convingerile logice ale altor oameni prin "intimidare" a fost observată mai întâi, dacă nu mă înșel, de Aristotel în următorul pasaj din Retorică: calamitatea, pentru alți oameni a suferit cel mai puternic" (Retorică, cartea I, cap VII) Schopenhauer caracterizează această metodă de argumentare, pe care o numește argumentam ah utili, astfel: "Dacă poți să-ți faci adversarul să simtă că opinia lui, dacă este adevărată, este în mod clar dăunătoare intereselor sale, o va arunca ca pe un cartof fierbinte și va recunoaște , că a fost foarte imprudent din partea lui să apere o asemenea opinie Un preot, de exemplu, apără o anumită dogmă filosofică; îi spui că această dogmă contrazice direct una dintre învățăturile fundamentale ale bisericii - și el o părăsește Proprietarul spune că introducerea mașinilor în munca agricolă, așa cum se practică în Anglia, este o idee excelentă, pentru că o singură mașină face munca multor oameni Să știe că nu este prea departe momentul când vor fi aduse trăsurile *) Emoții și voință, vezi capitolul despre influența emoțiilor asupra credințelor Biblioteca "Runivers" x I I LAPSHIN în traficul cu feribot și că valoarea vastei sale ferme de cai ar scădea atunci considerabil - și veți vedea ce spune "Există mulți oameni", spune Podan, "pentru care funcționarea minții este dependentă de emoție Neputând fi interesați de vreo teorie abstractă și să facă vreo remarcă despre ea, încep să o discute și să o critice de îndată ce observă că le amenință direct interesele Disputele asupra problemelor politice și sociale mărturisesc adesea această înrobire a minții față de voință Așa sunt, de exemplu, conversațiile comercianților care sunt amenințați de expansiunea societăților de consum" (Esprits logiques et esprits faux , p I) Polanus, însă, nu bănuiește deloc că frica și speranța influențează puternic logica noastră "gândirea științifică și, în plus, complet independent de influența altor oameni Ladd în psihologia sa indică modul în care, de exemplu, emoția speranței poate distorsiona rezultatele cercetării științifice Profesorul de geologie Alpheus Hyatt a sperat să găsească în unele paleontologice observații confirmare vizuală adică teoria evoluției, dar în -Timpul s-a surprins jongland în mod tendențios cu Faptele în direcția dorită, s-a dovedit că o grupare sinceră de observații nu se ridica la înălțimea așteptărilor (Ladd, Psychology, p) Potrivit lui Hamilton, această pătrundere a emoțiilor de frică și speranță în procesul logic "caută să direcționeze asocierile de gânduri în așa fel încât, în primul rând, doar astfel de verigi intermediare din lanțul dovezilor (media de probă) să fie inspirate și atrași de ei în Sfera conștiinței, care favorizează concluzia la care ne conduce emoția; în al doilea rând, dacă vin în minte verigi intermediare din lanțul dovezilor care conduc la concluzia opusă, atunci mintea rămâne totuși sub influența emoției și pune sub semnul întrebării realitatea lor; dacă Biblioteca "Runivers" Despre lașitatea în gândire acesta din urmă este fără îndoială, tinde să le

slăbească persuasivitatea pentru concluzie și, în același timp, este înclinat, fără ezitare, să accepte acele argumente care favorizează concluzia în interesul fricii sau speranței noastre și este dispus să exagereze constrângerea cu care aceste argumente duc la această ultimă apă" (Lectures on Logic, I, loo-ιοί) În gândirea filozofică acest fenomen pare a fi și mai complex Subiectul gândirii filosofice nu îl reprezintă reprezentările individuale, ci conceptele și, în plus, proprietățile cele mai abstracte Astfel de concepte în sine, ca și ideile matematice, ca să spunem așa, aproape că nu sunt colorate de un timbru afectiv, adică luate de la sine, ca obiect de analiză pur logică, ele nu afectează interesele noastre practice; dar de fapt nu sunt niciodată izolate de alte reprezentări, mai concrete, cărora li se poate asocia o colorare emoțională semnificativă Deci, de exemplu, un sistem complex de concepte, unite prin termenul de idealism critic (notăm acest sistem cu A), ar putea în sine să facă obiectul unei discuții logice obiective, dacă nu ar fi a sugerat ceva mai concret, și anume, reprezentarea iluziei, a instabilității percepțiilor noastre, adică conceptul de B - "iluzie", iar acest concept mai concret, deși într-o formă vagă, poate provoca frică în cineva care prețuiește stabilitatea percepțiilor și subordonarea lor la o anumită regularitate Pentru un filozof care analizează sistemul de concepte A (idealismul) dintr-o latură pur logică, i se poate părea că, fiind redus la o reprezentare mai concretă, este în esență iluzionism (B) Astfel, se stabilește o asemănare logică între A și B Să presupunem acum că sistemul de concepte A (idealism) i s-a părut oarecum nesimțitor filozofului, mergând împotriva punctului său de vedere obișnuit, conform căruia Biblioteca "Runivers" I I LAPSHIN ce constiinta realitatea lumii exterioare este un Fapt incontestabil El însuși nu știe încă de ce acest nou punct de vedere nu îi este simpatic, de ce simte nevoia să creadă dogmatic într-o realitate independentă de conștiință Dar acum, în fața conștiinței sale, iese la iveală un concept mai specific de instabilitate a percepțiilor, conceptul de iluzionism Desigur, acest concept nu este încă o imagine complet concretă, deoarece, strict vorbind, nu poate fi imaginat Aceasta este ideea instabilității percepțiilor în general, care este încă nedeterminată, dar care afectează deja sentimentul de frică Să presupunem în continuare că un proces logic (dacă este adevărat sau fals este o altă chestiune) l-a determinat pe Filosof să recunoască idealismul ca fiind identic cu iluzoria Sionismul, iar acesta din urmă, nu chiar un concept specific al instabilității percepțiilor, el l-a înlocuit cu o reprezentare vizuală a naturii lor iluzorii (C) Ce ar trebui să-i impresioneze în mod deosebit imaginația? Da, fără îndoială, ideea de a pierde în lumea exterioară ceea ce este cel mai valoros pentru el (C) Ar trebui să-i aducă frica la cel mai înalt grad, iar în urma procesului logic de stabilire a asemănării dintre A și B și B și C, va avea loc în sens invers procesul de răspândire a emoției fricii de la C la B și de la B la A, adică așa-numita în psihologia sentimentelor transferând emoții prin similitudine de la o reprezentare la alta Dar între intensitatea unei emoții și forța exprimării acesteia există, așa cum se știe, un paralelism într-o oarecare măsură Într-o dispută verbală, teama descrisă a dogmei realismului se transformă, după cum a subliniat pe bună dreptate Fichte, în furie: ridică vocea și începe să se entuziasmeze Fervoarea dogmatiștilor realismului a fost remarcată de Platon, apoi de Berkeley și Fichte În polemica lor împotriva idealiștilor [εν μέσω ăl περί ταΰτ άπλετος άμφωτέρων μάχΐ|] acești δεινοί ανδρες (idealiștii sunt ημερότεροι περί ταΰτ άπλετος

ἀμφωτέρων μάχἵ|] aceștia δεινοί ανδρες (idealiștii sunt ημερότεροι) insistă doar asupra existenței unui singur material *) Bourdon: De l'expression des émotions et des tendances dans le langage Biblioteca "Runivers" despre lașitatea în gândire - το παραπαν ζα'ι οοοέν είἵέλοντες άλλο αζούειν), "disprețuind pe cel ce îi contrazice și nevrând să asculte deloc" (Sofist) Nu fi supărat, îi spune Berkeley realistului filozofic, nu pierzi nimic, nici real, nici himeric" (ediția Fraser vol IV,) După Fichte; era în puterea lui; idealistul este rece și tentat să ridiculizeze antagonistul lui În scris, "semnele pur intelectuale ale prezenței emoției suprafață în limbaj" *) și sunt exprimate în selecția epitetelor respingătoare pentru idealism, în care emoția se trădează pe sine Iată o reprezentare schematică a procesului de gândire pe care tocmai l-am descris în aplicarea vederilor ostile de mai sus despre idealism: (vezi tabel, la p), Aceste considerații, culese din datele psihologiei normale, trebuie completate cu gânduri care sunt sugerate de studiul anumitor fenomene psihopatologice și anume anumite forme speciale de îndoială și frică I Ar fi o greșeală să credem că credința în realitatea percepțiilor externe este o cunoaștere pur intelectuală, întrucât pe lângă latura logică, această credință are și un element volitiv Încrederea în constanța conexiunii ideilor noastre, în modul în care percepțiile noastre diferă, se reflectă în gradul de hotărâre de a acționa "Noi credem", spune Payo, "cu toată ființa și corpul nostru, și senzualitatea, receptivitatea și mintea**) Dizhdu va-mânca-și credința -diferență de grad: Croire c'est se retenir d'agir Această legătură, poate, cu hotărârea de a acționa asupra ei, este dezvăluită frumos prin faptul că îndeplinirea ritului asociat cu o anumită credință, așa cum subliniază Payo, contribuie la întărirea acesteia din urmă *) Bain- Emoții și Wiïl **) ^pe la croyance" Întrebări de filosofie, carte USD Biblioteca "Runivers" Ô Y Y L A Y IP I fi b Reprezentat A Introdus B Introdus C Definiţii ale idealismului Exprimarea externă a emoției suprasensibil ' zborul lui Icar lumea este contranaturală vizibil cer-punct de vedere kovyadovity nou- alte persoane spirituale mare parte dezgustătoare halucinații coșmar societăţilor deyat social net relativ IdealismIlusionismther, atomi! páKOBâa tumoră savantului este cea mai monstruoasă real timp-lucru din lume moartea mea de morți poet intensitate și diversitate, senzațională, scandaloasă absurditate obiectivitatea este un vierme care subminează modernul ■ · '> viața în natură " h ny philosophy A : -> C I) Procesul gândirii A , cu un articol despre viața și opera lui Bish mier ia Rev fran , XIII, **) Jules Simon, Centenaire de l'institut, Biblioteca "Runivers" CĂUTAȚI PENTRU VIZIUNEA LUMIEI Vent a decis să pregătească și noi profesori, forțându-i să treacă printr-o școală generală Profesorii, aflati în centrul revoluției, au trebuit să asimileze noi idei politice, să învețe noi metode de predare și apoi să cucerească toată Franța cu o nouă ordine de idei și instituții La Canal, vorbitorul proiectului, a numit viitoarea școală școala poporului și i-a invitat pe cei mai de seamă reprezentanți ai tuturor ramurilor cunoașterii să-i fie profesori Bio spune că urmau să efectueze numirea civilizatorilor popoarelor barbare A fost necesară recrearea elementelor de bază ale culturii, începând cu arta vorbirii, care unește societatea, și terminând cu generalizări științifice profunde Iar timpul pentru acțiune a fost de doar câteva luni Școala normală și-a asumat îndatoririle cu atâta râvnă încât reacția care a crescut treptat a fost necesară închiderea cursurilor Dar chiar și în scurt timp, școala a reușit să lase urme puternice în învățământul modern Compoziția profesorilor săi a fost de neegalat în strălucirea

numelor - cel puțin jumătate dintre ele au marcat epoci din istoria diverselor științe - ■ Lagrange, Laplace, Monge, Daubanton, fost angajat al Buffon, Bertolet Pe lângă prelegeri, la școală au avut loc discuții publice timp de decenii și cât de libere au fost, am putea judeca din istoria Saint-Martin cu Gard S-au stenografat prelegeri, au fost distribuite copii membrilor convenției, profesorilor și elevilor altor școli exemplare, trimise administratorilor provinciali și agenților republicii din străinătate Femeile puteau participa la prelegeri Contemporanii relatează multe Fapte care mărturisesc entuziasmul elevilor și al profesorilor înșiși Niciodată până acum popularizarea predării științifice nu a fost stabilită atât de larg și hotărât Potrivit lui Biot, copiile tipărite ale prelegerilor au fost distribuite cu o rapiditate de neconceput în toate colțurile Franței "În cele din urmă, adaugă el, au învățat adevărata metodă de predare a științei Questions of Philosophy, vol Biblioteca "Runivers" IV IVANOV și pentru prima dată a făcut cunoștință cu Filosofia principiilor lor "Bio, departe de a fi favorabil revoluției, pune activitățile Școlii Normale la egalitate cu meritele lui Galileo, Bacon și Descartes: sunt mari în istoria progresului științelor, școala este nemuritoare în istoria predării lor Colecția de rapoarte ale școlii nu a rămas pentru totdeauna niciodată înainte ca principiile științelor să fi fost expuse cu atâta acuratețe și claritate și cu atâta talent și niciodată dacă metoda filosofică de predare s-ar fi răspândit atât de activ și cu un succes atât de durabil se atribuie posibilitatea înaltei funcții de mai târziu de profesori ai Școlii Politehnice, de foarte multe ori membri ai Consiliului de Stat, miniștri, președinți ai Senatului *) O instituție și mai semnificativă a fost creată prin convenție - în aceleași scopuri de organizare a științelor și de sistematizare a realizărilor lor - prin decretul al -lea Brumaire din anul , în ajunul închiderii sale Acesta a fost actul final al problemei revoluționare de lungă durată de a desființa academiile și de a le înlocui cu o nouă corporație științifică O altă adunare constituantă a însărcinat Mirabeau să prezinte un raport pe această temă Mirabeau nu a avut timp să depună raportul său extrem de dur, care numea academiile "școli ale servituții și minciunii " Chamfort a publicat un raport, dar academiile au continuat să trăiască până la august , când convenția le-a desființat conform raportului lui Gregoire , evidențiind doar academia de științe până la transformarea pentru meritele sale Institutul a apărut în locul vechilor instituții cu un spirit educațional democratic și nelimitat clar exprimat Institutul trebuia să unească tot ceea ce avea talent științific și artistic în Franța și în întreaga lume, fără *) Biot - După Cap v Biblioteca "Runivers" CĂUTAȚI PENTRU VIZIUNEA LUMIEI diferențe de origine și naționalități Institutul a fost împărțit în trei clase - științe fizice și matematice, științe morale și politice, literatură și arte Trebuia să conecteze toate ramurile activității spirituale a unei persoane în strânsă legătură reciprocă și să stabilească o influență reciprocă continuă între ele În fiecare an, institutul era obligat să dea socoteală despre activitatea sa reprezentanței naționale Aceasta s-a desfășurat pe parcursul anilor de existență în forma pe care a stabilit convenția Arago consideră aceste rapoarte "capitole neapreciate din istoria științelor" Așa le-a privit reprezentanța națională pentru a educa noile generații de cetățeni, pentru a întări cultura, pentru a revigora moravurile, "într-un cuvânt, pentru a disemina ideile și sentimentele cele mai potrivite pentru oamenii liberi " "Nu există filozofie fără patriotism", a spus Don și nici geniu fără suflet republican Evident, institutului i-au fost

încredințate atribuții nu numai științifice, ci și pur civice, îndatorire de a dezvolta și implementa doctrina de stat în spiritul națiunii În acest scop, au fost chemați chiar și artiști: li s-au acordat șase locuri Din cei o sută patruzeci de membri, jumătate aparțineau unor oameni de știință parizieni și jumătate din provincie Străinii au fost acceptați în valoare de douăzeci și patru Organizarea alegerilor merită atenție ca o încercare persistentă de a reuni cât mai aproape posibil talentele științelor și artelor Pentru fiecare loc vacant au fost prezentați trei candidați de către clasa unde era un post vacant, dar alegerile au fost făcute de membrii tuturor claselor La centenarul institutului, acest ordin a fost - departe de a fi prima dată - supus unei critici nemiloase*) fundație *) Jules Simon Le centenaire, * Biblioteca "Runivers" IV IVANOV Institutul a fost egal cu învierea enciclopediei și, în general, toate instituțiile de învățământ din această perioadă au avut ca scop dezvoltarea unei ideologii moral-civile, a unui cunoscut sistem de vederi morale și politice, opus spiritului vechiului academiilor S-a presupus, așadar, că toți membrii institutului erau suficient de familiarizați cu rezultatele generale ale tuturor lucrărilor științifice, cu atât mai mult cu cât aceste rezultate erau periodic supuse discuțiilor unei adunări legislative reprezentative Sensul ideologic și organizatoric al planurilor pentru convenție a fost confirmat clar de Napoleon cu atitudinea sa ostilă față de acestea Reformele încep chiar de la consulat; Bonaparte amenință că va dispersa clasa a doua a institutului de dezbatere politică, ca "club rău intenționat" În , clasa științelor morale și politice este distrusă, iar institutul este transformat în spiritul fostelor academii nou concordat, Napoleon nu a permis alte modalități de sistematizare a principiilor generale Toate ideile sale din domeniul științei și iluminismului sunt direct opusul spiritului enciclopedic În toate ramurile cunoașterii, el cerea doar informații practice, imediat utile: medicina fără științele naturale și matematice , economie politică fără "invențiile ideale ale economiștilor", jurisprudență fără istorie și dogmă a dreptului*) Dar acest război fără restricții împotriva tinerilor nu a putut duce la succesul dorit Spiritul sistematic este la fel de ferm stabilit în științele experimentale și morale Lavoisier a recreat chimia, în sfârșit *) Jung-Staël XIII, Villemain Suveniruri contemporane de istorie și literatură P I, Biblioteca "Runivers" CĂUTAȚI PENTRU VIZIUNEA LUMIEI dar după ce a distrus vechea teorie semi-metafizică a materiei termice grele și a deschis calea pentru nenumărate descoperiri științifice și aplicații practice ale științei Prima încercare de sistematizare a rezultatelor descoperirilor chimice este asociată cu numele de Lavoisier Reprezentanții contemporani talentați ai altor științe fizice și matematice - astronomul Laplace și matematicianul Monge - au venit în ajutorul chimistului Un tratat elementar de chimie, publicat la începutul anului , a fost una dintre cele mai populare cărți științifice ale întregii epoci și a însemnat victoria lucrării comune a unei noi analize științifice asupra secretelor medievale, care a servit drept bază pentru fiziologie şi psihologia enciclopediştilor Revoluția a folosit pe deplin câștigurile noii științe pentru nevoile sale practice, iar acest fapt, mai mult decât orice raționament livresc, a contribuit la gloria și importanța ei vitală În domeniul studiului materiei organizate, numele lui Lamarck se opune numelui lui Lavoisier Activitățile sale sunt legate de una dintre cele mai importante instituții științifice și practice ale revoluției - cu Muzeul de Istorie Naturală Grădina Botanică de la Buffon cu trei departamente -

în botanică, chimie și anatomie, conform proiectului lui Lacanal, a fost transformată prin decret la iunie într-un institut central de științe naturale cu departamente: conform raportului, știința a fost deschisă "o carte imensă a naturii**, Lamarck oh, care deja lucrase de mult sub conducerea lui Buf-Fond, i-a luat acum locul printre Fourcroix, Daubanton, Jouffroy Sainte-Hilère Activitatea sa neobosită a continuat până la moartea sa în și a lăsat ca moștenire noii ere, alături de o multitudine de fapte științifice, unul dintre cele mai semnificative sisteme "Lamarck, spune istoricul natural, s-a apropiat mai mult decât orice alt filozof de o idee largă a integrității cunoașterii umane doar cu ajutorul unui studiu profund al naturii*) În mod constant *)Blaînvîlle> III, Biblioteca "Runivers" IV IVANOV urmând aceeași metodă de aranjare a organismelor în ordinea complexității crescânde, Lamarck a ajuns la o celebră generalizare, teoria schimbării speciilor în funcție de condițiile externe El a încercat să înțeleagă, prin intermediul observațiilor, sensul procesului creativ, mondial și să-l reducă la o singură lege naturală Drept urmare, naturalistul a ajuns la o concluzie, identică cu teoria cunoscută nouă de la istoricii și filozofii fenomenelor morale, până la legea evoluției Ideea principală a Lamarckismului este transmiterea modificărilor organice dobândite individual către urmași Un nou organism este construit pe un sol modificat de influente externe si asimilat de organismul anterior; aceeași idee, știm, guvernează noua concepție morală Doctrina evoluționistă de după revoluție este interpretul dominant al Faptelor Naturii Fizice și Spirituale, de la dezvoltarea particularităților organismului până la modificările concepțiilor religioase și culturale Și această învățătură este rezultatul unui spirit enciclopedic, adică dorința de a sistematiza principiile fiecărei științe separat și de a aduce toate ramurile cunoașterii umane în cea mai strânsă legătură reciprocă și de a stabili o interacțiune ideologică continuă între ele Un îndrăzneț și pentru contemporani, și pentru posteritate, un pas foarte impresionant în această direcție îl face unul dintre cei mai talentați membri ai institutului, Kabanis Medicul și prietenul lui Mirabeau, chiar colaboratorul său în învățământul public, poet talentat și profesor strălucit, Cabanis, cu prelegerile sale, continuă sistematizarea științelor peste seria Fizică și Matematică începută de Institut Condus printre enciclopediști, un fan fierbinte al celor mai proeminenți "iluminatori" - Contors, Dumplings, Volnai, - Kabanis a fost un reprezentant roșcat al vederilor senzuale din filosofia morală Fără a critica ideea Biblioteca "Runivers" CĂUTARE PENTRU VIZIUNEA LUMIEI Condorcet privind aplicarea teoriei probabilității la întrebările și fenomenele morale, laudă "claritatea, simplitatea și eleganța" filozofiei lui Helvetius, admiră prelegerile lui Volvey și Gare la Școala Normală și consideră această școală în sine "o extraordinară fenomen" şi "o epocă în istoria ştiinţelor" Nu a fost mai puțin încântat de înființarea institutului El pune acest eveniment indisolubil legat de activitățile enciclopediștilor; institutul este, așa cum ar fi, punerea în aplicare a planului lor, poate fi considerat o "adevărată enciclopedie vie*, deoarece exprimă ideea de a combina, distribui și organiza într-un întreg tot ceea ce este elaborat de mintea umană Kabanis vede dezvoltarea practică a acestei idei în organizarea armonioasă a claselor Institutul pune unele științe lângă altele, ghidate de legătura lor internă, iar Cabanis salută îmbinarea într-un singur departament a științelor filozofiei, moralității și, în final, studierea naturii fizice a omului Institutul a chemat fiziologi la departamentul de științe filozofice și, prin urmare, a consacrat

adevărul științific despre legătura inseparabilă a cercetării în domeniul fenomenelor fizice și morale, iar studiul laturii fizice a naturii umane ar trebui să servească drept bază pentru filozofie și morală "Fiziologia, filosofia și morala sunt trei ramuri ale aceleiași științe a omului Această idee stă la baza a douăsprezece memorii citite de Kabanis ca membru al institutului național Lecturile, după spusele lui Cuvier, au avut un foarte mare succes și s-au ridicat apoi la două volume sub titlul: "Ițapporis du physique et du moral de l'homme, de asemenea, potrivit autorului, primite favorabil de public Cabanis, ca un adevărat rezident al atmosferei enciclopedice a secolului al XVIII-lea, nu s-a temut să tragă cele mai decisive concluzii din ideea sa principală Natura morală a omului este aceeași natură fizică, se referă la ea ca efect asupra unei cauze Toate procesele mentale sunt Biblioteca "Runivers" IV IVANOV sunt explicate de Kabanis din același punct de vedere ca și alte funcții pur fiziologice ale organismului Întreaga sa psihologie constă în următorul raționament: "Pentru a-și forma singur un concept exact al funcțiilor care au ca rezultat gândirea, ar trebui să considerăm creierul ca un organ separat conceput exclusiv pentru producerea lui, la fel cum stomacul și intestinele efectuează digestia, ficatul produce bilă, glandele parotide, submandibulare și sublinguale secretă saliva Impresiile, ajungând la creier, excită activitatea în el, la fel cum alimentele, care intră în stomac, provoacă în el o secreție mai abundentă de suc digestiv, care contribuie la dizolvarea acestuia Ni se va obiecta că mișcările organice prin care se realizează funcțiile creierului ne sunt necunoscute Dar activitatea nervilor stomacului, care determină diverse funcții ale digestiei, dar și modul în care se dezvoltă puterea vie de dizolvare în sucul digestiv, nu sunt mai puțin ascunse cercetărilor noastre Vedem că alimentele intră în această cavitate cu anumite calități; tragem concluzia că această cavitate a produs în ea schimbările pe care le-a experimentat Exact în același mod concluzionăm că impresiile ajung la creier prin mijlocirea nervilor: ele intră în el fragmentar și incoerent Organul intră în activitate; acționează asupra lor, iar curând le readuce transformate în reprezentări și, în cele din urmă, le scoate în evidență prin interacțiunea fizionomiei și gesturilor, sau a sunetelor limbajului și a semnelor scrisului Cu nu mai puțină certitudine, ajungem la concluzia că creierul, într-un anumit sens, digeră impresiile, că excretă organic gândirea Întreaga lucrare este dedicată ilustrărilor faptice ale acestei idei Ilustrațiile sunt adesea extrem de vitale; de exemplu, o descriere a diferitelor personaje în legătură cu tipurile de natură fizică, o caracteristică a vârstei Biblioteca "Runivers" CĂUTAȚI PENTRU VIZIUNEA LUMIEI ■ nyh și influențele sexuale asupra vieții morale, iar scopul principal al autorului, după el, a fost invariabil o înțelegere comună; fără îndoială, cartea avea să primească cea mai largă răspândire Și îl întâlnim pe Kabanis printre inspiratorii lui Saint-Simon; tânărul Comte îl ia sub protecție împotriva atacurilor unor critici științifici prea stricti, vede un rezultat pozitiv în munca sa: el a fost primul care a înțeles clar că a sosit momentul să subordoneze fenomenele morale acelorași legi, cercetări, metode, precum și ca fenomene fizice, "adică", explică Comte, "să distrugă principala diferență de natură dintre ele Comte salută sarcina lui Cabanis - de a numi fenomenele morale cerebrale și nervoase Comte regretă doar că Cabanis nu a finalizat lucrarea, mai degrabă a stabilit sarcina decât a dus-o la bun sfârşit Succesorul natural al lui Cabanis a fost Gall, iar toată simpatia profesorului de pozitivism îi aparţine / precum şi atenţia

apropiată a lui Saint-Simon Învățăm, așadar, din sursele primare despre semnificația esențială pe care operele filosofice de la sfârșitul secolului al XVIII-lea au avut-o în mod firesc pentru viitorii creatori ai noii perspective științific-filosofice ale lumii Aceste lucrări au condus constant munca de sistematizare a științelor, unindu-le prin principii comune, și în această direcție au ajuns la limita extremă a subordonării tuturor ramurilor cunoașterii umane unei singure baze fizice Gall, care a continuat drumul lui Cabanis, a fost tocmai unul dintre cei mai curajoși unificatori și un predecesor direct al psihologiei frenologice a lui Comte Comte își mărturisește deja principiul în tinereţe, sub influenţa directă a lucrărilor lui Cabanis şi Gall * Gall, un profesor german, a fost nevoit să caute refugiu în capitala Franței, datorită îndrăzneală a părerilor sale naturale și morale Fiind angajat în anatomia comparată și concentrându-se în principal Biblioteca "Runivers" Ivanov în fiziologia creierului, Gall a studiat timp de mulți ani fenomenele de ordin psihologic în legătură cu solul lor organic și a ajuns la concluzia că forțele și talentele mentale depind direct de structura creierului într-o asemenea măsură încât este chiar posibil să se localizeze abilitățile morale în părți separate ale substanței creierului În funcție de structura craniului, se pot judeca detaliile anatomice ale creierului și se pot trage concluzii despre calitățile morale ale subiectului Rezultatele practice ale unei astfel de fiziologie sunt evidente: indicațiile frenologice trebuie să determine anumite efecte asupra unei anumite persoane prin educație, legislație și mijloace morale în general În acest fel, anatomia, fiziologia, medicina, pedagogia și chiar politica se contopesc într-un lanț inextricabil "Funcțiile sufletului sunt îndeplinite cu ajutorul aparatelor materiale", spune Gall, și construiește concluzii practice, nelimitat de ample, pe baza pregătită de studiile lui Bisch, Cabanis și alți anatomiști și fiziologi ai epocii revoluționare Orice abilitate depinde de organizare, iar în chestiuni morale și psihologice Gall încearcă să atingă idealul care este posibil pentru știință - previziunea și să încheie într-un singur sistem logic întreaga lume complexă a naturii umane - individuală și socială, pentru a dovedi nevoia de unind știința organismelor cu Filosofia, iar omul de știință modern Testerul naturii și dușmanul ferm al materialismului și apărătorul concepției moral-religioase evaluează astfel sarcina lui Gall: "cel mai remarcabil obiectiv în eforturile lui Gall și cel mai puțin controversat este de a aduce la unitatea unei științe care este deconectată și eterogenă Gall a dovedit încă o dată necesitatea unei legături inseparabile între toate științele 'În consecință, îmbunătățirea metodelor în mod separat *) YaiпviIIe PI, cf Despre Gill Fërzaz Etude sur la philosophie en France ■au XJX s lie socialisme, h naturalisme et le positivisme p Biblioteca "Runivers" CĂUTAȚI PENTRU VIZIUNEA LUMIEI științe, eliminarea conținutului metafizic în principii, viziunea asupra lumii ca un întreg, dezvoltându-se după o singură lege și supusă unei singure analize fizico-matematice și fiziologice, dorința și, ca urmare a analizei, de a obține aceeași unificare , sistem coeziv de principii pe care lumea observată îl reprezintă ca regn fenomene, astfel de sarcini, set și a predat viitorului spiritul enciclopedic corectat și completat de epoca revoluționară, adică spiritul științific și sistematizator al secolului al XVIII-lea Idealul oricărei sistematizări este descoperirea legii atot-unificatoare a fenomenelor ca sursă primară și yarindipa Iar oamenii de știință, parcă s-ar strădui spontan pentru o astfel de axiomă atotcuprinzătoare, sunt gata să extindă legea gravitației în

lumea organică și morală Cabanis, ca rezultat al studiilor sale asupra fenomenelor organice, ajunge la "ideea unui fel de analogie între sensibilitatea animală, instinctul vegetal, afinitatea chimică și o simplă atracție care există constant între toate particulele de materie" indicii "În ciuda deosebirilor esențiale, continuă Cabanis, relevate în ele prin observație, nu există nicio îndoială că cele trei ordine de fenomene reprezintă aceeași străduință directă a corpurilor unul față de celălalt, că această străduință operează după legi mai mult sau mai puțin diverse și complexe m , în funcție de starea în care se află particulele separate între ele și în funcție de condițiile în care se întâlnesc, iar din aceasta urmează toate proprietățile noi care se găsesc în diferitele lor combinații Toate sarcinile conturate, sub influența dispoziției pronunțate a contemporanilor epocii, trebuiau să reflecte asupra lor influența elementului religios, în sensul cel mai larg al cuvântului, adică; îmbină un scop pur științific cu unul moral și Biblioteca "Runivers" IV IVANOV dă politică întregii mișcări" - caracter științific, după expresia aptă a unui contemporan *) Filosofia, în sensul unui sistem de moralitate personală și socială, este un însoțitor, sau mai bine zis, cealaltă latură a direcției enciclopedice științifice Între cei doi poli - misticismul și fizica**), ca expresii extreme ale celor două curente culturale dominante - se dezvoltă noi sisteme moral-politice și științific-religioase, justificând în permanență legea evoluției nou asimilată, reproducând în diverse forme îmbunătățite elementele a muncii creative întreprinse de literatura educațională și a practicii revoluționare dovedite Saint-Simon este primul proprietar al acestei moșteniri din punct de vedere al timpului și al semnificației moștenirii ideologice pe care a realizat-o IV Ivanov *) Ib III, jj **) O expresie inventată de Saint-Simon și aplicată destul de exact de el la dominația atotcuprinzătoare a metodei fizice și matematice Biblioteca "Runivers" Tragedia lui Nietzsche Experiență în psihologia personalității Ja! ich weìss, woher ich starnine! Ungesattigt gleich der Flamme Glühe und verzehfich mich Licht wird ailes was ich fasse, Kohle ailes was ich lasse: ' Flamme bin ich sicherlich Nietzsche-Să fie umbrit de rușine acel slăbit de inimă, care în această zi insultă Nebunește umbra Lui suferintă cu ocară! Pușkin Vasili Petrovici Preobrajenskii Ție, prietenul meu decedat, aduc această lucrare, pe care nu o mai poți revizui și corecta Ai fost primul care a vorbit despre Nietzsche în literatura rusă cu toată autoritatea unui studiu lung și priceperea înțelegerii subtile M-ai învățat să fiu sceptic cu privire la pasiunile simțirii și gândirii și să "studiez scrierile " Alături de tine, împreună ne-am bucurat de "frumusețea cuvântului" în creațiile exemplare ale gânditorilor și poeților Îl privesc pe Nietzsche în această lucrare altfel decât l-ai privit tu: tu ai fi primul care mă lăuda pentru asta Cu siguranță ai avut trăsături spirituale comune cu Nietzsche, altfel nu te-ai putea bucura să-i citești gândurile Dar într-un singur lucru ai fost întotdeauna diferit: ai iubit și respectat simțul datoriei, al compasiunii, al milei și al bunătății, iar tu însuți ai fost un om cu o datorie strictă, milos, milostiv și bun; Știu asta, prietenul tău recunoscător! Edel step der Mensch, hülfreich und gut! goethe, Biblioteca "Runivers" G A RACHINSKY PREFAȚĂ "Adevărurile universale și necesare sunt astfel de adevăruri pe care mulți nu le cunosc deloc și care în cea mai mare parte nu sunt de folos nimănui toate idealurile morale nu stau în adevăruri logice, ci în înclinațiile fundamentale ale omului Ele pot fi dezvoltate, modificate sau distruse de educația personală și istorică, dar nu pot fi dovedite sau infirmate

în mod logic Vitalitatea și influența practică a sistemelor morale care au jucat un rol istoric s-au bazat, desigur, nu pe consistența logică și aplicarea strictă a principiilor lor abstracte, ci pe atractivitatea acelor tipuri vii de om ideal, care au fost exprimate inconștient și descrise în aceste sisteme Și aceste tipuri sunt creațiile voinței, și nu construcțiile minții, iar morala este la fel de multă creativitate ca și arta Fiecare persuasiune prin mijloace logice este aici doar o fantomă, care protejează imperceptibil de târâtoare sugestie; și, în consecință, orice justificare a moralității se dovedește în cele din urmă a fi doar o predicare ascunsă a moralității* Cuvinte profunde și corecte ale unui psiholog subtil și cunoscător atât al istoriei gândirii umane, cât și al istoriei creativității umane Dar are V P Preobrazhensky cu adevărat dreptate fără a se ține seama și toată moralitatea este doar o chestiune personală, o opinie individuală fără nicio persuasivitate obiectivă? și orice analiză a unei doctrine morale și stabilirea unui criteriu etic este fie vorbire goală, fie predicare elocventă? A rezolva definitiv și complet această întrebare ar însemna a face o critică completă a tuturor învățăturilor morale și, în concluzie, a-o oferi pe a proprie Sarcina noastră nici măcar nu se apropie de o muncă atât de insuportabilă pentru noi Da, pe lângă această muncă Biblioteca Runiverse TRAGEDIA LUI NIETZCHE a fost deja ridicată de alții și, deocamdată, rămâne să rezolvăm ceea ce este dat înainte de a continua pe propria noastră răspundere Avem de-a face cu unul în munca noastră doar un tip de gândire etică și, mai mult, în forma pe care acest tip a luat-o în scrierile unui singur gânditor - cu morala individualistă a lui Friedrich Nietzsche Și astfel, ținând cont doar de tema noastră în sfera ei limitată, am dori să remarcăm, cu privire la cuvintele de mai sus, următoarele Suntem departe de a fi admiratori necondiționați ai metodei natural-istorice în aplicarea ei la științele spiritului Poate că însăși popularitatea acestei metode se bazează adesea pe transferul inconștient al conceptului de demnitate și fiabilitate a așa-numitelor științe exacte către metoda lor În acest caz, aproape întotdeauna este trecut cu vederea faptul că metoda depinde de știință și nu invers Iar dacă scopul atins nu poate justifica mijloacele, atunci nu poate servi ca un indiciu al adecvării acestora într-un alt caz decât acesta, sau ca o garanție a succesului lor într-un nou domeniu de activitate Dar avem dreptul și datoria să căutăm indicii despre oportunitatea sigură a uneia sau aceleia metode de cercetare în orice metodă Când în natură avem de-a face cu un fenomen atât de complex încât analiza și explicarea lui sunt dificile sau chiar direct imposibile având în vedere însăși această complexitate, cercetătorul se orientează către studiul cauzelor principale ale fenomenului și a consecințelor sale finale, adică în cu alte cuvinte, cursul succesiv al schimbărilor în fenomenul în sine, evaluează, ca să spunem așa, fenomenul în geneza lui Și, în funcție de ce semnificație și semnificație acordă cauzelor și consecințelor fenomenului, cercetătorul va acorda același sens și semnificație fenomenului în sine În domeniul temei noastre - moralitatea, această metodă de evaluare este exprimată viu prin două zicale cunoscute: / "din Galileea poate să vină ceva bun" și "după roadele lor îi vei cunoaște" Cu siguranță, Biblioteca "Runivers" G A RACHINSKY pentru corectitudinea unor astfel de judecăți este necesară o cunoaștere temeinică a "Galiliei" și a "fructelor faptelor" persoanelor în discuție; dar, cu o astfel de schimbare în centrul de greutate al întrebării, studiul devine adesea mai simplu și mai accesibil, iar sarcina în sine este rezolvabilă De aceea mi-am permis să reduc

problema meritelor învăţăturii morale a lui Nietzsche la problema istoriei dezvoltării ideilor sale După ce am explicat astfel motivul pentru care am dat lucrării mele una și nu alta, îmi rămâne să spun despre motivele în general pentru care am întreprins prezenta investigație Trăim într-o eră a tranziției; nimeni nu pare să conteste acest lucru Două curentele se luptă în mod deosebit între ele: idealismul individualist și materialismul istorico-economic Le iau, într-un sens larg, ca tipuri de două viziuni ostile asupra lumii Toate ramurile culturii: știința, arta, viața politică și economică sunt criticate, iar starea lor actuală este reevaluată Fiecare tip are propria sa morală, dacă nu doctrină, atunci convingerea, care stă în centrul problemei și este în esență cea mai importantă pentru toată lumea În știință, lupta lor, aparent, se apropie de sfârșit, deși, din păcate, nu este încă aproape În viață, ea este în plină desfășurare După cum se întâmplă întotdeauna, ambele părți, în efortul de a-și apăra punctele de vedere, sunt de acord cu extreme Nu voi spune că simpatiile mele sunt la mijloc: mi-e frică de indiferența "de aur", amintindu-mi amenințarea apocaliptică de a "purta șapte stele în mână" împotriva celor care nu sunt nici cald, nici frig, ci doar cald, și dispreţuitorul lui Dante cuvinte despre oameni indiferenti: "Non ragioniam oli lor, ma guarda e passa*! "Să nu vorbim despre ele, ci uită-te și treci pe lângă"; Convingerile mele sunt mai aproape de idealismul individualist Cu atât mai important și mai drag îmi este că soluția întrebărilor din acest punct de vedere nu este denaturată nici de pasiunea de lupta sau prin greșelile subiective ale gânditorilor M-am gândit Ce Biblioteca "Runivers" TRAGEDIA LUI NIETZSCHE în această stare de lucruri, o reexaminare a chestiunii semnificaţiei învăţăturilor lui Nietzsche poate fi de oarecare folos şi interes *) PARTEA ÎNTÂI Dionysos și Apollo Sage aber auch dies, du wunderlicher Fremd-ling: wie viel musste dies Volk leiden, um so schõn werden zu kõnnen Jetzt aber folge mir zur Tragôdie und opfere mit mir im Tem-pel beider Gottheitenl Nietzsche Dar Grecia și fundațiile ei se bazează pe marea cristalină a gândirii și a eternității ei Shelley Concepțiile filozofice ale gânditorilor, ca și cărțile lor, au propriul lor destin: habent sua fata ideae Poate că una dintre cele mai interesante sarcini ale istoriei gândirii, după ce am urmărit toate întorsăturile acestei destin, este să arăți ce forme diferite, sub influența timpului, a locului și a circumstanțelor, gândul care a apărut în capul geniului , zdrobit și strălucitor de toate nuanțele de sentimente și dispoziții în varietatea inepuizabilă a minților oamenilor de știință, artiștilor, poeților, oamenilor vieții și muncii practice Dar este și mai interesant, poate, să cercetăm procesul invers de sinteză, atunci când în literatura critică și *) Pentru cei care sunt înclinați să fie sceptici cu privire la Nietzsche și, cel mai important, cu privire la influența sa asupra societății moderne, îmi voi permite să citez o conversație între unul dintre filozofii ruși și E von Hartmann Oaspetele rus l-a întrebat pe Hartmann ce părere are despre Nietzsche "Er hat sein Publicum", a răspuns el și a explicat că acesta este același public care a citit cu entuziasm Paradoxurile lui Max Nordau, Sonata Kreutzer a lui Tolstoi și Filosofia inconștientului Desigur, juxtapunerea este ciudată, iar Hartmann este evident ironic; dar, în afară de Max Nordau, Tolstoi și Hartmann au avut un public numeros și nu ar fi corect să-l tratăm ca pe ceva nesemnificativ în viața socială modernă Voi observa, de asemenea, că același Hartmann, în ultima sa lucrare, Istoria metafizicii, a considerat necesar să aloce spațiu învățăturilor lui Nietzsche Întrebări de filosofie, carte Biblioteca

"Runivers" G A RACHINSKY cunoașterea societății, din toate aceste impresii eterogene, încetul cu încetul, se formează o imagine, care apoi pentru multă vreme rămâne dominantă parțial în literatura subiectului, dar mai ales în opinia publică Portretul spiritual al gânditorului este gata El este plasat în galeria de istorie, în holul unei școli mai potrivite, este trecut în catalogul științei și numerotat Nu se poate vorbi despre o asemănare subtilă: prea mare este nerăbdarea legitimă a ascultătorilor noului gânditor puternic care a apărut de a-și crea rapid o imagine integrală a spiritului său și să se calmeze în sarcina rezolvată Și atunci va fi greu să rupi pacea câștigată cu prețul unor astfel de eforturi și anxietate Iar secole întregi se vor cheltui pentru a corecta munca grăbită, cu rezistența încăpățânată a gândirii conservatoare, care va apăra fiecare trăsătură a imaginii tradiționale sfințită de ani*) *) Neobișnuit de ciudat și de neașteptat din partea unui psiholog atât de subtil și critic sensibil, conștiincios, așa cum a fost întotdeauna S S Solovyov, un exemplu de caracterizare dubioasă este articolul "Literatura sau Adevărul", publicat mai întâi în ziarul "Rus" și apoi retipărit în "În ea, alături de o evaluare izbitor de concisă și corectă a sensului ascuns al concepțiilor morale ale lui Nietzsche în perioada creației sale de tipul Zarathustra, întâlnim o caracterizare ironică a lui ca pedant-profesor, un talentat, dar "excepțional" de om de știință din fotolii, un "super-filolog" Bazându-se pe faptul că Nietzsche "nu a experimentat cu adevărat (?) nicio dramă de viață", Solovyov susține că nu avea decât cunoștințe foarte unilaterale și elementare despre "pământesc" natura umană în afară de cărți"; râdem de faptul că el scrie "Zarathushtra" și nu " or astry" (și Solovyov însuși nu a scris "Mohammed", ci "Muhammed"); și traduce cuvintele lui Nietzsche: "Ich lehre euch den Uebermenschen!" - "Intenționez să-l predau pe supraom /, explicând că pentru Nietzsche "supraomul este doar subiectul predării universitare, departamentul nou înființat (italice ale originalului) la Facultatea de Filologie " Și toate acestea se spun despre un bărbat a cărui viață întreagă, dincolo de cinci sau șase ani de tinerețe, a fost o continuă suferință fizică și o dramă spirituală sfâșietoare, care a petrecut doar vreo cinci ani în catedră, a călătorit tot restul vieții și a trăit în comunicarea și prietenia cu cei mai diversi și, în cea mai mare parte, foarte remarcabili oameni, a fost poet și compozitor, remarcat prin Biblioteca "Runivers" TRAGEDIA LUI NIETZCHE Printre condițiile de care depinde cutare sau cutare caracter al sintezei menționate mai sus, nu ultimul loc este ocupat de o împrejurare, la prima vedere mai degrabă exterioară, și anume: în ce epocă a dezvoltării gândirii sale și ce lucrare specială a acestei sau acel filozof l-a adus în prim-plan în atenția societății Această primă și imediată impresie devine baza pentru toate evaluările ulterioare Câți gânditori și artiști s-au plâns cu amărăciune că, după lungi ani de muncă și progres, au rămas până la mormânt în ochii majorității autorii unor opere strălucitoare, dar departe de cea mai profundă, a tinereții lor Nu pentru fiecare gânditor o astfel de poziție este la fel de nefavorabilă Pentru cei dintre ei, pe care V S Solovyov i-a numit atât de potrivit "un-gânditori", este destul de indiferent din ce parte cititorul își abordează gândurile Din orice punct al Sferei sistemului lor, el poate ajunge în centrul întregii construcții pe calea cea mai scurtă a razei Multe sisteme sunt direct în natura dezvoltării unui gând fericit Când mă uit cu o observație și am scris cărți despre supraom, asemănătoare cu orice doriți, numai că nu ca un curs de prelegeri de la catedră a facultății de filologie Pe bună dreptate,

observând că "pentru un filolog să fie întemeietorul unei religii este și nefiresc, ca și pentru un consilier titular, să fie regele Spaniei* și că "este imposibil pentru cel mai strălucit filolog pentru a fonda chiar și cea mai proastă sectă religioasă*, Solovyov nu pare să observe că nietzscheismul, dacă seamănă cu ceva, este mai degrabă ca o "sectă proastă* și, din câte știu eu, nu a fost predat niciodată de la catedrele universitare Înțeleg antipatia nemărginită a lui Solovyov pentru Nietzsche, dar aici faptele vorbesc de la sine Este periculos și imprudent să disprețuiești inamicul fără a acorda tot meritul minții și puterii sale spirituale Când Solovyov, în remarcile sale critice (apropo, de exemplu, în Lumea artei *) râde de cei pe care îi numește în alt loc "tremurând și îngenuncheat în fața numelui de Zoroastru, decadenți și decadenți psihopați în Germania și Rusia* , atunci asta nu poate decât să simpatizeze: să nu se certe, de fapt, cu asemenea domni Dar semnificația și influența socială a învățăturilor lui Nietzsche V G Solovyov nu puteau înțelege greșit; la urma urmei, el însuși, în Justificarea sa binelui, a supus învățătura lui Nietzsche celei mai severe, nemiloase, uimitoare în putere gândire și simțire, dar destul de serioasă, critică * Biblioteca "Runivers" G A RACHINSKY în două duzini de volume uriașe scrise de Eduard Hartmann, toată această operă minunată mi se pare mereu o amintire fericită a acelui moment de neuitat în care tânărul ofițer prusac, într-o dispoziție infinit de pesimistă cauzată de o boală a picioarelor - o boală care i-a ruinat întreaga carieră, a deschis opera puțin citită a lui Kant și a atacat acele rânduri despre inconștient care sunt epigraful volumului mic al primei ediții a Philosophie des Unbewusstenu Dar în cât de mai puțin avantajoasă se află gânditorii ca Nietzsche, care sunt în esență non-sistematici, a căror activitate este plină de luptă, căutare, respingere a vechiului și întoarcere la el Interesul psihologic al operelor acestor din urmă este extrem de mare, iar semnificația lor, ca indicatori ai luptei interne a ideilor în mințile contemporane, este inestimabilă, mai ales atunci când forța și subtilitatea minții se îmbină în ele cu un artistic atât de rar fler și onestitate inexorabilă a gândirii, pe care o vedem la pr Nietzsche Prin urmare, este mai important să înțelegem cursul dezvoltării gândurilor lor și să surprindem unitatea personalității ascunsă sub rețeaua de tranziții și contradicții Cel mai puțin sunt înclinat în acest caz să folosesc acea metodă, cel mai izbitor și strălucit reprezentant al căruia este Ip Zece Când sunt aplicate unor fenomene atât de complexe precum Nietzsche, rezultatele sunt extrem de nesatisfăcătoare, iar luminozitatea imaginii este aproape întotdeauna cumpărată de grosolănia ei ■ De aceea, pornind de la o analiză a primei opere estetice a lui Nietzsche, căreia îi acord o importanță principală în explicarea personalității sale, consider că este de datoria mea încă de la primii pași să declar că nu afirm posibilitatea de a explica toată gândirea sa exclusiv din punct de vedere estetic Dar o atenție deosebită trebuie acordată și acestei părți a ideilor sale, având în vedere următoarele circumstanțe Gloria lui Nietzsche a început din momentul apariției sale în Biblioteca "Runivers" TRAGEDIA LUI NIETZSCHE scrieri etice, în a doua perioadă a activității sale literare Aceste scrieri i-au creat relativ repede faima mondială și au determinat viziunea asupra criticii și a societății Lucrările primei perioade au rămas în umbră Acest lucru a fost foarte facilitat de faptul că Nietzsche însuși, uneori, a vorbit despre primele sale cercetări ca despre ceva experimentat și respins în mod decisiv El însuși, parcă, a cerut cititorului să nu acorde atenție trecutului său de metafizician și estetician Mulți dintre critici au

urmat acest sfat implicit, ignorând cât de precaut trebuie să-l crezi pe autor în asemenea cazuri Din exemplul lui Schopenhauer știm cât de crunt s-ar înșela cel care, încrezându-se în cuvântul mustrării sale inepuizabile asupra lui Fichte și Schelling, ar refuza să se uite la aceste ultime prime temeiuri pentru multe dintre propriile gânduri ale lui Schopenhauer Dacă nu am avea dovezi ale conștiinciozității neobișnuite a lui Nietzsche ca gânditor, am fi înclinați să credem că el însuși își simte legătura ascunsă cu prima perioadă metafizică a gândirii sale și încearcă să înece acest sentiment în sine prin batjocură de metafizică Lăsând deoparte primele lucrări ale lui Nietzsche, critica a pierdut cheia multor | contradicții de gândire în a doua perioadă a activității sale, iar apoi a fost pus într-un impas nu mic când, în ultimii ani, au început să apară din nou ecourile zilelor sale tinere Ei au explicat chiar semnăturile de pe ultimele sale scrisori "Dionysus" și "Der Gekreuzigte" ca primele manifestări ale bolii mintale Nietzsche a fost pentru majoritatea autorului cărții Dincolo de bine și de rău Această unilateralitate a interpretării personalității sale a fost remarcată de unii critici și atribuită interesului excepțional pentru întrebările morale care s-a trezit în zilele noastre Cu asta Cu această explicație, deși cu regret, nu pot fi de acord Probleme de estetică și artă, mai ales în forma în care Nietzsche le-a atins, Biblioteca "Runivers" G A RACHINSKY sunt cel puțin la fel de mult o preocupare a societății moderne ca și chestiunile de moralitate În ceea ce privește meritul literar și strălucirea paradoxalității rafinate, în a doua privință operele estetice ale lui Nietzsche nu sunt în niciun fel inferioare celorlalte lucrări ale sale, iar în prima sunt chiar oarecum superioare acestora: căci în Geburt der Tragedie avem singurul opera sa completa, construita dupa un plan strict si armonios si executata cu o pricepere uimitoare Citind-o, vezi ce a pierdut cititorul din trecerea lui Nietzsche la maniera sa aforistica preferata de atunci Toate aceste motive luate împreună m-au condus la ideea că verificarea opiniilor lui Nietzsche, pe baza primelor sale lucrări despre estetică, nu va fi lipsită de interes și poate chiar să-i plaseze întreaga personalitate într-o lumină puțin diferită Prima parte a operei mele are ca subiect prima perioadă a activității literare a lui Nietzsche până la punctul de cotitură al gândirii sale, care servește drept introducere în a doua perioadă a vieții sale Nietzsche avea de ani când a apărut prima sa lucrare, Nașterea tragediei din spiritul muzicii În edițiile ulterioare, autorul a adăugat subtitlul caracteristic "Griechenthum und Pessimismus" De patru ani era profesor de filologie la Basel Nietzsche era fiul unui pastor Un scriitor german a spus odată că casa unui pastor protestant din Germania este bogată doar în copii și cărți Într-una dintre aceste familii stricte, harnice, evlavioase din punct de vedere intelectual, burgheze, dar foarte inteligente, care au dat patriei atâția mari oameni de știință și gânditori profundi, viitorul creator al "supraomului", cel mai neburghez și cel mai impios scriitor al Germaniei moderne , a fost nascut Dar în venele acestui pastor curgea sângele unuia dintre cele mai strălucite, dar și cele mai paradoxale popoare ale lumii: sângele unei nobili poloneze, un cavaler aristocrat, un mcetic catolic, pătimaș, dezordonat, ușor Biblioteca Runiverse TRAGEDIA LUI NIETZCHE gânditor și cu spirit liber Și fiul păstorului a auzit în sine acest sânge: toată viața i-a plăcut să repete că este descendent al ilustrilor Conți de Nițki; era mândru de ceea ce era Slav, iar până la urmă a spus că întreaga speranță a culturii viitoare este în marele popor al tinerei Rusii Prin vocație, a

fost artist, poet și muzician Se pregătea pentru o carieră de compozitor Circumstanțele vieții l-a obligat să devină profesor Dar conștiincios și inexorabil în materie de onestitate a gândirii, Nietzsche a preluat scaunul cu deplină conștientizare a Dreptului său la aceasta Era un filolog de primă clasă: l-a recomandat celebrul R yal; iar Universitatea din Leipzig, fără examen, a dat gradul de doctor unui om care nu publicase nimic Fenomenul este rar peste tot, dar în Germania este de-a dreptul excepțional Riel își numește schițele în atelierele de filozofie greacă Tânărul profesor l-a cunoscut pe Richard Wagner, a devenit intim cu el și a devenit admiratorul său cel mai înflăcărat și necondiționat Sentimentul de reverență a fost extraordinar de dezvoltat la acest ultraindividualist și a rămas pentru tot restul vieții una dintre trăsăturile dominante ale dispoziției sale morale*) Oricât de ciudat ar părea, o astfel de afirmație le poate părea celor care își amintesc de grindina de ridicol cu care s-a plâns *) În jurnalul "Mir Iskusstva", nr - , , a fost publicat un articol de N Minsky "Friedrich Nietzsche*" Ea face o impresie oarecum neașteptată în acest jurnal, care l-a tratat întotdeauna pe Nietzsche cu o simpatie marcată Autorul cărții "Alma" spune inter U IFOVIIM următoarele * "Zietzsche a fost la fel de fascinat și supus de geniul elenilor și de geniul lui Schopenhauer, iar în acest atașament orb față de ambele, una dintre trăsăturile principale ale caracterului lui Nietzsche, pe care l-am ar numi setea de sclavie spirituală, este amorositate pur feminină a minții, o trăsătură de caracter cu care Nietzsche a trebuit să se lupte toată viața, întrucât, alături de acest devotament sclav, a fost înnăscut într-o altă pasiune, caracteristică și ea sclavilor, de a face schimb un stăpân pentru altul, să se joace cu x/lanțuri, să le pună și să le spargă " Mi-e teamă să nu fie activat acest reproș unii critici ai lui Nietzsche: multă vreme a fost tipul "gânditorului puternic, îndrăzneț și independent", iar acum a devenit tipul "sclavului", "Je ne crois pas, Seigneur, avoir mérité Ni cet excès d' honneur, ni cețe indignité! Biblioteca "Runivers" G A RACHINSKY investigațiile unor oameni ca Dante, Schiller și același Wagner; cu toate acestea, este Nietzsche nu putea și nu voia să înțeleagă oameni de altă mentalitate decât el, să-i înțeleagă; compasiunea și mila, simpatia în general, el disprețuia și, prin urmare, nu știa decât să bată joc, sau să venereze Alături de această linie mai este o alta, dar se va discuta mai departe în locul ei Cu toate acestea, în perioada despre care vorbesc acum, toate aceste proprietăți nu erau încă exprimate atât de clar Și acest Filolog-Muzician publică una dintre cele mai poetice cărți din literatura modernă A fost un studiu filozofic, istoric și în principal estetic în domeniul filologiei clasice Din partea premiselor sale metafizice, se bazează în întregime pe învățăturile lui Schopenhauer Fascinația lui Schopenhauer pentru metafizică nu necesită o explicație specială: influența sa în acel moment a atins punctul maxim Cu doi ani înainte de asta, a fost publicată prima carte a lui Hartmann, iar trei ani mai târziu, un tânăr universitar V S Solovyov era cu nouă ani mai tânăr decât Nietzsche, dar în înțelegerea sa filozofică era deja nemăsurat de superior lui Într-o perioadă în care Nietzsche se afla încă în întregime în mrejele metafizicii lui Schopenhauer, viitorul cel mai mare filozof al timpului său vede deja clar greșelile predecesorilor săi Totuși, Nietzsche introduce și o serie întreagă de amendamente în învățăturile lui Sho-I penhauer, dându-i un aspect complet diferit Voi remarca aici, de altfel, că sentimentul de evlavie față de profesor este evident și aici: "nu este nimeni pe lume egal cu el", "ca un fiu el ascultă învățăturile acestui tată!" Acum, înainte de

a trece la prezentarea modificărilor aduse de Nietzsche metafizicii lui Schopenhauer, îmi voi permite să amintesc în cele mai scurte cuvinte principalele trăsături ale acestei metafizici, limitându-mă la ceea ce este esenţial pentru înţelegerea a ceea ce urmează Biblioteca "Runivers" TRAGEDIA LUI NIETZCHE Ceea ce numim lume este doar ideea noastră: acest lucru a fost dovedit de "uimitorul" Kant, așa cum îl numește Schopenhauer, în Critica rațiunii pure Aceste cuvinte nu trebuie înțelese în sensul că lumea este o creație exclusiv a Fanteziei noastre creatoare, rodul activității spiritului nostru, așa cum ne-a învățat Berkeley La baza lumii, ca idee, se află căptușeala reală a fenomenului ei - lucrul în sine, noumenul-absolutul Dar despre acest absolut știm doar că el există și că lumea este fenomenul ei: nu știm încă nimic despre el și nu putem spune Lumea noastră este tărâmul unei legi inexorabile și imuabile, legea rațiunii suficiente în cele patru rădăcini sau tipuri ale sale: I) legătura unei cauze cu un efect,) o concluzie logică cu premisa ei, h) un motiv cu un efect un act de voință și) forme contemplative cunoscute nouă din măsurile matematice și numerele cu proprietățile lor Studiul acestei lumi este treaba științelor exacte, bazate pe legea mai sus menționată a rațiunii suficiente, iar metafizica nu trebuie și nu poate interveni în această chestiune Dar am spus mai sus că nu știm nimic despre absolutul doar "încă" Există un singur Fapt în lume care ne oferă cheia cunoaşterii absolutului | metafizica aprigă și întunecată justificatoare; ca știință sau artă, nu are nicio diferență pentru cauza noastră Acest fapt se află în zona conștiinței noastre individuale Nu tot conținutul conștiinței se reduce la reprezentări: se bazează pe voința noastră În ea ne întâlnim cu ceea ce am numit mai sus căptușeala reală a fenomenelor Absolutul este voința; cu siguranță nu în sensul voinței noastre individuale personale, cu care nu trebuie confundată, dar dacă cunoașterea și explicația absolutului este deloc de conceput, atunci ea este dată în înțelegerea naturii și proprietăților acestei voințe a noastră Să observăm că Schopenhauer consideră sentimentele noastre ca fiind manifestări ale voinței noastre: cele dureroase sunt asuprirea ei, cele vesele sunt o manifestare a libertății sale relative Lumea va crea lumea fenomenelor, dar ea însăși și Formele sale nu sunt fenomene și, prin urmare, nu sunt supuse legilor lumii fenomenelor Lume Biblioteca "Runivers" G A RACHINSKY absolutul - lumea libertăţii În lumea noastră de fenomene, fiecare Formă se manifestă într-o serie de nenumărate instanțe tranzitorii: animale, plante, pietre, oameni etc ; , în lumea voinței, fiecare Formă, care servește ca bază a unuia dintre aceste rânduri, este unică și veșnică; dezintegrarea sa într-o serie de fenomene cunoscute nouă este doar o iluzie cauzată de proprietățile facultății noastre de reprezentare Aceste forme eterne Schopenhauer, după cum spune el, după exemplul "divinului" Platon, le-a numit idei Metafizica este (cunoașterea esenței universului în aceste idei; ea le cunoaște prin gândirea rațională Dar există o altă modalitate de a cunoaște aceste idei, și anume în contemplare; arta oferă această oportunitate Lumea trecătoare a fenomenelor este legată de lege; deci este lumea durerii, a plânsului, a suferinței și a morții; voința se rupe în el din lanțurile legii, dar nu le poate rupe și este pentru totdeauna chinuită; aceasta este lumea pesimismului În cunoașterea adevărului prin metafizică și în contemplarea frumosului în lume și în artă, o persoană este eliberată pentru prima dată de aceste lanțuri, înăbușă voința de a trăi în sine, încetează să sufere În aceasta constă explicația efectului vesel și înălțător asupra noastră a tot ceea ce este cu adevărat frumos Dar această eliberare de lumea

răului este doar temporară: în curând îi va aminti atât metafizicianului, cât și artistului de sine, iar apoi din nou chinurile, și mai grele după un paradis temporar Este nevoie de o răscumpărare mai radicală și definitivă; este dat de învățătura morală a lui Schopenhauer, bazată pe compasiune Dacă toată lumea este pătrunsă de acest sentiment, atunci într-o bună zi omenirea va decide să renunțe în întregime la voința de a trăi, * se va îneca și va dispărea în voia lumii și toată această lume a luminii și a sunetelor cu toate minciunile ei, răul și suferința se prăbușesc în Nirvana Cum se poate întâmpla acest miracol metafizic, Schopenhauer este incapabil să explice, dar crede în posibilitatea lui și consolă umanitatea, obosită în lupta vieții, cu ea Aproximativ asta a învățat marele pesimist Biblioteca "Runivers" TRAGEDIA LUI NIETZCHE Metafizica lui Nietzsche, ca și metafizica lui Schopenhauer, este doctrina mântuirii, doctrina mântuirii de aceasta în răul și suferința lumii mincinoase Dar Nietzsche a observat corect în învățătura lui Schopenhauer posibilitatea unui alt rezultat, a întregii sale teorii Întreaga carte a patra din Lumea ca voință și idee, întreaga doctrină a moralității compasiunii, poate fi aruncată, justificând mântuirea de rău și sensul vieții pe artă O astfel de formulare a întrebării, fără implicarea unui nou Factor, nu ar fi un amendament, ci o simplă denaturare; nu un pas înainte, ci o întoarcere la trecutul trăit și uitat al romanticilor vechii școli germane și al esteticienilor precum Solger Dar în Nietzsche există un nou Factor - aceasta este evoluția estetică a omenirii, educația ei în istoria viitorului prin artă, respinsă în această Formă auto-predominante de Schopenhauer Perioada de batjocură a vieții naționale și a idealurilor naționale urmează să vină, iar tânărul Nietzsche este un patriot convins Tocmai se întorsese de pe câmpul de luptă, unde slujea ca ordonator; este îmbătat de măreția noului imperiu și, după cum vom vedea mai târziu în prezentarea lucrării sale, tunurile sedan încă îi zboară în urechi cu o muzică minunată Dar principalul este că dezgustul față de moralitatea simpatiei, compasiunii și milei, cea mai bună latură a spiritului lui Schopenhauer, trăiește deja în el, deși în secret Și dacă renunțăm la această parte a problemei din cartea a patra din Lumea ca voință și reprezentare, atunci ce rămâne? O teorie metafizică foarte vagă, aproape nefondată, a autodistrugerii voinței lumii în umanitate este speranța Nirvanei viitoare; mai mult, Schopenhauer însuși vede că problema în esență nu este rezolvată, căci voința oarbă va crea o nouă lume a reprezentărilor undeva într-un alt colț al cosmosului și îl consolează pe cititor cu un raționament de genul: "Ce îți pasă? tu, la urma urmei, vei fi în Nirvana! Dar o astfel de consolare distruge în mod fundamental întreaga sa teorie a moralității, construită pe compasiunea pentru toate ființele vii Desigur, Nietzsche trebuie să nege etica lui Kant împreună cu Schopenhauer și, probabil, pe Biblioteca "Runivers" G L RACHINSKY pe aceleași temeiuri Toate acestea nu sunt încă surprinzătoare, dar este surprinzător că, respingând în învățăturile ambilor filozofi gândurile care alcătuiesc sufletul materiei Nietzsche, fără jenă, numește pe unul "tatăl său", iar pe celălalt "cel mai mare profesor" ", nebănuind că dacă Schopenhauer i-ar fi citit compoziție, probabil că ar fi găsit în lexicul său inepuizabil cel mai selectiv abuz pentru "fiul" său Nietzsche se va apropia mai mult de Kant în a doua perioadă, când, ca de obicei, va smulge o parte din învățătura sa, și anume, evaluarea negativă a lui Kant despre compasiunea și iubirea ca motive etice, și va renunța la teoria sa despre imperativul categoric Apoi vom repeta sub ochii noștri, destul

de des întâlnit în istoria gândirii, și în istoria eticii, aproape constant, fenomenul a doi gânditori care susțin același lucru pe temeiuri diametral opuse Din diferența de bază între punctele de vedere ale lui Schopenhauer și Nietzsche, toate celelalte urmează logic În primul rând, o privire asupra esenței lumii ca o voință absolută Schopenhauer o considera oarbă, întunecată, inconștientă Dacă adunăm tot ce a spus el despre el, atunci va fi dificil să găsim o expresie mai bună a ideii de haos primitiv, în ajunul zilei în care a fost iluminat de raza Logosului divin *) Desigur, Schopenhauer nu putea să-i dea conștiință în sens uman: aceasta din urmă necesită prezența unui subiect și a unui obiect, iar absolutul, în indiferența lui, nu poate conține o astfel de diviziune Cu toate acestea, el putea, cu siguranță, să dea voinței absolute un semn de raționalitate transcendentă, fără a intra în contradicție cu teoria cunoașterii sale: Kant a făcut asta *) Înaintea mării și a pământurilor, și a ceea ce acoperă totul, cerul, Era o singură față a întregii naturi pe lume, Pe care să-i numim haos, brută și nedigerată acea masă, Semințele discordante ale lucrurilor nu erau bine unite Ovidiu Земля же бѣ neviiima и neustroena и дохъ Божий ношашеся верх воды Kn Geneză Biblioteca "Runiverse" TRAGEDIA DE LA NICE Û în Critica rațiunii practice Dar aici considerații de natură etică au interferat cu Schopenhauer Voința rațională, care a creat o lume absolut rea, ar fi că nu poți aduce voința rea De aceea, a trebuit să închidem ochii în fața evidentă contradicție a unei persoane raționale și conștiente, reprezentând cea mai înaltă manifestare a unei voințe nerezonabile și inconștiente Pentru Nietzsche, dificultatea a căzut: absolutul, creatorul lumii, este un mare artist; scopul voinței sale creatoare este frumusețea * fagure;răul lumii, ca condiție necesară pentru realizarea acestui mare scop, este justificat Nietzsche, desigur, nu numește voința lumii personalitate;a înțeles imposibilitatea unei astfel de afirmații din punct de vedere de vedere a teoriei cunoașterii, dar el vorbește adesea despre ea în termeni de personalitate, pe care Schopenhauer o evită cu grijă În legătură cu această schimbare în metafizica lui Schopenhauer, Nietzsche și-a supus teoria frumuseții și a artei unei revizuiri corespunzătoare Acesta este cel mai interesant și parte originală a metafizicii lui Nietzsche Pornește de la distincția lui Schopenhauer între muzică și alte arte Cu Schopenhauer, această diferență nu rezistă criticii: de fapt, în esență, toate artele, în opinia sa, servesc drept purtători de cuvânt pentru idei, ca Forme eterne de obiectivare a voinței; unul mai mult, celălalt mai puțin, în funcție de ce grad de obiectivare a voinței este capabilă să exprime o anumită artă, în funcție de natura materialului ei Muzica, susține Schopenhauer, exprimă însăși voința în esența ei, ca subiect al lumii, în timp ce restul artelor o exprimă doar în stadiul dezintegrarii ei într-o serie obiectivă de Forme cosmice care stau la baza lumii, ca reprezentare Ca și în muzică, așa și în alte arte, omul contemplă în egală măsură un fenomen, indiferent de legea rațiunii suficiente, ca un obiect pur, iar în momentul acestei contemplări el însuși simte Biblioteca "Runivers" G A RACHINSKY el însuși ca subiect pur al cunoașterii, eliberat de lume, de care este legat, ca individ, prin lanțurile legii mai sus menționate; și deci liber de răul și suferința lumească Dar la urma urmei, muzica este posibilă numai în condiția oricăror reprezentări: să lăsăm deoparte sunetele, ca atare, fiind fără îndoială o serie de reprezentări în timp, și schimbarea însoțitoare a sentimentelor, care, conform psihologiei lui Schopenhauer, reprezintă stări ale voinței, se află în lume ca reprezentare și, deși printr-un act de contemplare artistică este ruptă

de legătura cu lumea reprezentării în ansamblu, totuși, ca o serie de sentimente ale unui subiect individual, este supus legii timpului și nu poate fi o expresie a voinței absolute în ființa ei în sine Ultima diferență aparentă rămâne: deoarece conținutul muzicii trece prin Formele sentimentelor, adică voința, ascultătorul, iar voința noastră este aceea în care singur putem cunoaște mai îndeaproape natura absolutului însuși, ca voință, apoi în muzică, prin urmare, ni se oferă, mai presus de toate celelalte arte, posibilitatea de a cunoaște voința Dar chiar și această diferență este doar aparentă: la urma urmei, în toate celelalte arte cunoașterea voinței trebuie să treacă prin sentimentul spectatorului, adică iarăși, conform psihologiei lui Schopenhauer, voința lui și, prin urmare, nu avem nicio diferență în esență, ci doar o diferență de grad, iar muzica este inclusă în seria tuturor artelor, urcând de la arhitectură la muzică, iar această serie este continuă , și nici măcar un salt cantitativ de la alte arte la muzică nu se vede Dacă toate acestea nu ar fi așa, cum ar putea o persoană, contemplând creațiile de artă, să spună expresiei lui Schopenhauer: "Tat twam asi" - "tu ești"! Tot acest raționament nu se găsește direct la Nietzsche și am fost nevoit să-l construiesc ca bază pentru Forma pe care teoria artei lui Schopenhauer a primit-o de la Nietzsche Nietzsche evită în general să vorbească despre dezacordul său cu Schopenhauer; intr-un loc   el afirmă în mod direct că și-a bazat cartea pe învățătura sa și îl critică deschis doar în anumite detalii, de exemplu, în teoria sa asupra versurilor și atitudinea sa față de tragedie, despre care voi spune mai multe în expunerea operei sale Pornind de la critica de mai sus a teoriei artei de către Schopenhauer, Nietzsche introduce o nouă diviziune în artă, întruchipând această diferență în imaginile lui Dionysos și Apollo Dionysos este un reprezentant al muzicii, dar muzica nu ca formă reală de artă, ci ca concept metafizic, și de aceea Nietzsche, vorbind despre muzica reală, distinge muzica dionisiacă muzica lui Applelon Cunoașterea esenței lumii este dată doar de Dionysos, Apollo este la fel ca "principii! individuationis", nu poate da astfel de cunoștințe *)? Contemplarea universului din punctul de vedere al lui Apollo ne salvează de voința individuală, dar nu numai că nu ne adâncește viziunea asupra vieții, ci, dimpotrivă, o face frivol superficială Omul iar oamenii trebuie să sufere și să experimenteze tot răul Apollo este dușmanul umanității, însetat să cunoască absolutul și să se contopească cu el într-un sentiment de frumusețe S-ar părea că concluzia din aceasta este simplă: să-l respingă pe Apollo cu farmecele sale;Dar Apollo este nevoie pentru un alt scop Omenirea salvată de artă din lumea răului poate, plonjând în contemplarea absolutului, să dispară în neant Individualistul Nietzsche nu vrea acest lucru: este un dușman al Nirvanei calea dreaptă;de îndată pe măsură ce Apollo învinge și domnește Și Schopenhauer a recunoscut că, îmbrăcată în forma materiei, fiecare operă de artă intră inevitabil în lumea aparenței, în domeniul legii rațiunii suficiente, acest principium individuationis (W a W și VD ibb, ed Griesebach) De fapt, pornind în mod constant din metafizica lui Piopenhauer, NiGS ar fi trebuit să recunoască că fără toTõ sau altă participare a lui Apollo, arta este direct de neconceput ;   rit, căderea omenirii vine; arta își pierde sensul și servește ca instrument nu pentru educație, ci pentru corupția individului Este clar că, cu o asemenea viziune asupra artei, cea mai mare opera sa va fi acel fenomen în care influența lui Apollo este redusă la minimum; artistul însuși pare să fie o astfel de operă într-un moment de inspirație, când Dumnezeu l-a

îmbrățișat deja cu încântarea lui, dar este încă eliberat de tot ce este apolinic: nu aude sunete, nu vede viziuni, nici măcar nu-și înțelege sentimente individuale încă; atunci el este tot muzică, Dionysos întrupat Nu, mai mult de atât! - atunci el este Dumnezeu însuși, însuși marele Dionis! Închinați-vă înaintea lui, oameni buni, scuturați-vă tirsul, loviți-vă chimvalele, oameni! Evan, Eva către om-zeul! Mergi mai departe în îndumnezeire nu există nicăieri pentru personalitate: Nietzsche își va schimba punctele de vedere de mai multe ori; dar tipul "supraom" este gata în prima sa formă estetico-mistică Chiar și acum el stă ca un mândru oponent al marelui său opus: Dumnezeu-omul, umil, chipul unui sclav care a primit, supus, ascultător, chiar până la moarte Dar Nietzsche fie nu a realizat încă această opoziție, fie nu dorește să vorbească despre ea Numele lui Hristos și cuvântul creștinism lipsesc din prima sa carte, deși, după cum vom vedea mai târziu, cartea sa vrea să dați o imagine a întregii istorii a culturii din perioada de glorie a Greciei antice până în zilele noastre iar Nietzsche a decis să dovedească aceste gânduri în studiul său istoric "Nașterea tragediei din spiritul muzicii" sau "Grecia și pesimismul" Înainte de a trece la prezentarea conținutului acestui studiu, trebuie, de asemenea, să atrag separat atenția cititorului asupra unei circumstanțe care este în strânsă legătură cu acea trăsătură a caracterului moral al lui Nietzsche, pe care am făcut-o doar aluzie mai sus Nietzsche însuși vede că o astfel de înțelegere a artei așa cum o predică poate duce la un orgasm sălbatic, o senzualitate frenetică, la un cult al voluptuozității în artă Si el Biblioteca "Runivers" TRAGEDIA LUI NIETZSCHE avertizează cu severitate și hotărâre împotriva unei astfel de umilințe și perversiuni a problemei Toată senzualitatea în artă, chiar și în forma inocentă a sentimentalismului, respinge profund natura lui Friedrich Nietzsche a fost virgin și, într-un anumit sens, un ascet la mormânt Cei care doresc să cunoască faptele care confirmă acest lucru fără îndoială pot apela la biografia lui Iată a doua și importantă trăsătură a convingerilor sale etice Conține cheia acelei întorsături în viața sa spirituală, care deschide cea de-a doua perioadă a activității sale literare Restul a fost completat apoi de dezgustul lui față de metafizică Este curios în acest moment să ne oprim și să aruncăm o privire mai atentă asupra imaginii spirituale pe care Nietzsche o prezintă în prima epocă a vieții sale Este un mistic de cel mai pur tip Arta pentru el este aceeași religie: dă cunoașterea absolutului, adică zeități; numai numele lui Dumnezeu, așa cum îl înțelegem noi, el nu pronunță Absolutul lui este creatorul-artist; demiurg, numai fără sarcina/implementarea binelui în creație; logo estetic Cunoașterea adevărului se dă parțial în contemplație și complet în extaz Și așa cum Dumnezeu pentru misticii creștini s-ar putea revela în momente de extaz, tocmai prin prisma absenței într-o stare extatică a chiar și a celor mai mici semne ale unei viziuni concrete inconsistente cu natura divinității, așa și în Nietzsche artistul uman cunoaște absolutul numai în măsura în care este toată muzică fără sunete În fine, același pericol de a cădea în senzualitate (au existat exemple în mistica creștină), și de aici aceeași inevitabilitate a ascezei Sângele polonez s-a arătat în autor Asemănarea este atât de apropiată încât comparația se sugerează de la sine Și din nou începe să mi se pară, ca și în chestiunea relației sale ulterioare cu metafizica, că Nietzsche este conștient de acest lucru și că, un catolic fără Hristos, el eludează în mod deliberat explicațiile despre locul și semnificația creștinismului în istoria cultura europeana Să trecem acum la expunerea cărții lui

Nietzsche Ce țară-Întrebări de filosofie, carte - Biblioteca "Runivers" G A RACHINSKY povestea tinereții acestui bărbat pare a fi o ironie a sorții Viitorul cel mai mare dușman atât al datoriei absolute, cât și al compasiunii în morală și senzualitate în artă apare ca un student convins și entuziast al celui mai mare predicator al datoriei absolute, Kant, cel mai mare profesor de compasiune, Schopenhauer, și cel mai senzual dintre compozitori, Wagner! Întreaga carte, uimitoare prin frumusețea ei a prezentării, subtilitatea înțelegerii artei și acuratețea gândurilor individuale, reprezintă în general doar un paradox istoric strălucit, dar nu sustenabil Întregul tablou istoric pictat de Nietzsche este doar o mare dovadă, folosind un exemplu din istoria justiției, a acelei construcții metafizice a frumosului, a artei și a sensului vieții, pe care am schițat-o mai sus Ca exemplu, a ales istoria originii tragediei grecești și apoi, în legătură cu aceasta, toată cultura europeană ulterioară Nietzsche nu citează aproape niciodată dovezi documentare ale validității generalizărilor sale istorice și nu se sfiește de latura faptică a istoriei Student al lui Schopenhauer și, poate, în acest caz, al lui Kant însuși, are un oarecare dispreț față de istorie, ca știință a trecutului, și o privește, în cel mai bun caz, ca pe o colecție de exemple pentru ilustrarea adevărurilor filozofice obținute prin mijloace speculative În legătură cu aceasta, el nu crede în posibilitatea unei înțelegeri istorice a fenomenelor și personalităților; decât dacă o întâmplare fericită ne pune față în față cu un om întruchipând în sine, ca într-o imagine vie, vreun fenomen străvechi din viața omenirii A fost o ocazie atât de fericită cu el și cu el însuși: în fața lui Richard Wagner, s-a întâlnit cu cei înviați și l-a reîntruchipat pe cel mai mare din felul său și singurul poet din istoria lumii - poetul tragic Eschil "Wagner mi-a deschis Grecia", spune el, "și Grecia pentru mine Biblioteca Runiverse TRAGEDIA LUI NIETZCHE a explicat Wagner "Îi dedică cu entuziasm și cu evlavie cartea lui Wagner a acceptat această dedicație cu recunoștință A văzut în tânărul savant un umil slujitor al faimei sale muzicale: dar nu a ghicit viitorul inamic periculos și puternic Nietzsche Noi cunosc deja motivele psihologice ale acesteia Același lucru s-a întâmplat ca și cu Schopenhauer Odată ce Nietzsche a văzut în cineva o trăsătură care îi plăcea, nu a analizat-o mai mult și a început să venereze Dar, pe de altă parte, cu ce profundă dezamăgire, ce " amărăciunea speranțelor înșelate" va suna discursul său peste patru ani, când va trebui din nou să vorbească despre același Wagner Pe pagina de titlu a cărții se află "Nașterea tragediei din spiritul muzicii" Al doilea titlu: "Grecia și pesimismul", sau mai bine zis: "Spiritul poporului grec și pesimismul", a fost adăugat deja în edițiile ulterioare și, poate, exprimă mai exact direcția lucrării Sub titlul Prometeu este înfățișat pe stânca sa, rupând lanțurile și călcând în picioare pe zmeul Zeus Autorul acordă, evident, un sens simbolic acestui desen, căci, cu reeditări ulterioare cu o noua prefata, reproduce aceasta pagina de titlu in mijlocul textului Acest sens va deveni in curand clar pentru altii convertit la Wagner, avertizeaza ca recunoaste un sens profund in spatele operei sale: "Dar aceasta este doar solutia de o problemă estetică controversată, vor spune "oameni serioși"! Acestora "serioși" le voi spune, spune Nietzsche, că eu consider arta ca sarcina cea mai înaltă a vieții și activitatea metafizică "în esență" Scopul autorului, pe lângă toate, este și național-german, patriotic: încă nu are un dispreț profund față de gândul de a-și sluji poporul natal Continui expunerea gândurilor lui Nietzsche Două mari concepte stau, sau cel puțin ar trebui să stea, la

baza tuturor esteticii științifice: Biblioteca "Runivers" G A RACHINSKY Lonovskoe și Dionisievskoe Dar nu este suficient să înțelegem acest lucru logic, prin speculații; trebuie să venim în ajutorul persuasivității imediate a contemplației Numai numele de aici sunt grecești, dar conținutul lor este etern Iată ce pare să spună Nietzsche oricărui cititor al cărții sale: "Acestea sunt mari simboluri ale două forțe în război din timpuri imemoriale; Ascultă acum povestea celui mai tipic caz al discordiei și luptei lor, cea mai înaltă reconciliere și unitate în tragedie, apoi căderea unuia dintre ei, victoria celuilalt și povestea deplorabilă a acelor dezastre pe care le-a adus această victorie oameni de multe secole calitate Și lasă această poveste să fie o lecție teribilă pentru tine pentru prezent Și când mă vei înțelege, îți voi arăta o rază de mare speranță printre poporul german!" Cine nu cunoaște cele două stări ale unui om când nu își amintește de sine, este, după cum se spune, în afara lui: somn și beție? Cu toții am visat; dar știm că imaginile strălucitoare ale zeilor, picturile și statuile marilor maeștri, creațiile poeților, sunt aceleași vise luminoase și ușoare? Într-adevăr, toată această lume este pentru Filosoful contemplativ același vis - acoperirea Mayei aruncată peste capul visătorului Într-un vis nu este nimic de prisos sau indiferent: totul este clar și necesar; și totuși simțim că este doar un vis Totuși, toate acestea sunt doar cu condiția ca visul să nu fie prea real, patologic; atunci nu este un vis, ci un chin; într-un vis atât durerea, cât și suferința sunt ușoare și oarecum vesele Visele sunt și ele profetice Apollo este zeul strălucitor al somnului, zeul profeției și al artelor plastice, zeul poeziei și al frumuseții pure Un alt lucru este hameiul Într-un vis, o persoană este ruptă din viața reală, dar nu smulsă de la sine, de individualitatea sa El trăiește în vis viața lumii aparențelor, lumea ca reprezentare: pentru Apollo al lui Nietzsche este "principiam indivi-duationis" În această lume a viselor există, desigur, ceva care o deosebește de viața reală - aceasta este absența poverii reale a vieții, a suferinței lumii și a răului In acest sens Biblioteca "Runivers" TRAGEDIA LUI NIETZCHE o persoană dintr-un vis este, parcă, un semi-individ, dar aceasta nu este în niciun caz o demnitate absolută în el; el este mai degrabă un individ corupt, Formă fără conținut, trup fără spirit, cu un singur suflet formal, πνεύμα fără φ· >χή, dacă îmi permiteți să folosesc această terminologie străveche pentru a ilustra gândurile lui Nietzsche Într-o ebrietate, un om este complet în afara lui; își pierde individualitatea De aici frica profundă care îl apucă atunci când este conștient de cufundarea în infinit, dar de aici și încântarea nemărginită a acestei scufundari; el este un zeu, el este Dionysos Amintiți-vă cuvintele despre băutura îmbătătoare din toate imnurile popoarelor primitive, deliciul primăverii care se apropie și întreaga istorie a marilor orgii de la Sakis babilonian până la corurile bacchice ale Greciei și dansurile medievale ale Sf Ioan și Sf Witt Dionysos este zeul încântării și al contemplației mistice a adevărului, zeul singurei mari arte a muzicii Și astfel discursul lui Nietzsche se transformă în acest moment al cercetării sale într-un imn către Dionysos Întrucât, prin însăși natura și amploarea operei mele, sunt obligat pretutindeni să exprim gândurile lui Nietzsche în mod independent, folosind doar parțial cuvintele sale originale, permiteți-mi să citez textul acest imn, ca exemplu al stilului întregii cărți *) "Sub vraja lui Dionysos nu numai că se închide din nou *) Modul în care cititorii se pot bucura și chiar se pot lăsa duși de stilul și opiniile lui Nietzsche din traducerile în limba rusă ale operei sale este un adevărat mister pentru mine Există o

traducere a "Geburt der Tragedie" de N N Polilov Se deosebește din fericire de majoritatea celorlalte traduceri rusești ale operelor lui Nietzsche prin faptul că nu conține analfabetism direct și prostii absolute Dar nu este mai puțin un traducător, din motive complet de neînțeles pentru eu , din când în când se abate de la sensul și cuvintele exacte ale originalului În unele locuri el traduce chiar invers față de sensul, de exemplu, "friedfertig nahen die Raubtiere der Felsen und der Wüste" tradus "animalele sălbatice se retrag voluntar în păduri" și deșerturi " Uneori, greșelile sunt direct incredibile, așa că fraza despre incestul lui Oedip "Es giebt einen uraften, besonders persischen Volksglauben, das ein weiser Magier 'nur aus Incest geboren werden kônne" este tradusă: "Există o veche credință populară în principal persană" că un magician înțelept nu se putea naște decât Biblioteca "Runivers" G A RACHINSKY unirea omului cu omul: natura înstrăinată, ostilă sau aservită, celebrează din nou sărbătoarea împăcării cu fiul ei risipitor, omul În mod voluntar, pământul își oferă darurile, iar animalele răpitoare din stânci și deșertul se apropie pașnic Carul lui Dionysos este presărat cu flori și coroane: o panteră și un tigru mărșăluiesc sub jugul lui Transformă cântecul jubilant "To Joy" al lui Beethoven într-o imagine, iar dacă ai puterea imaginației să vezi milioanele tremurând înclinându-se în praf, atunci te poți apropia de Dionisie Acum sclavul este un om liber, acum toate granițele neclintite și ostile sunt rupte, stabilite între oameni prin nevoie, arbitrar și "modă îndrăzneață" Acum, cu vestea bună a armoniei lumilor, fiecare se simte nu numai unit, împăcat, contopit cu aproapele său, ci unul cu el, de parcă vălul Mayei s-ar fi sfâșiat și doar în zdrențuri mai flutură înainte misteriosul Primului Cântând și dansând, o persoană se dezvăluie ca membru al unei comunități superioare: a uitat cum să meargă și să vorbească și este gata, dansând, să iasă în aer Farmecul vorbește din mișcările lui Așa cum acum animalele au vorbit și pământul curge cu lapte și miere, așa ceva supranatural sună din el: se simte ca un zeu, el însuși acum umblă răpit și înălțat: așa i-a văzut pe zei în visele lor Omul nu mai este un artist: a devenit el însuși o operă de artă; puterea artistică a întregii naturi se dezvăluie aici, în oroarea tremurătoare a beției, pentru cea mai înaltă și fericită mulțumire de sine a Celui Întâi Cel mai nobil lut, cea mai prețioasă marmură - un om este modelat și tocat aici și, împreună cu loviturile de daltă a lui Dionisie - la de la un magician insectă În mod evident, traducătorul a acceptat cuvântul "incest" ca "în sectă" și nu a fost deloc stânjenit de sensul uluitor rezultat Și sto este poate cea mai bună traducere; în altele, uneori nu vei ajunge la sensul gramatical al propozițiilor Biblioteca "Runivers" TRAGEDIA LUI NIETZSCHE al creatorului universului, sună chemarea mistică eleusiniană: "Sunteți prosternați, milioane? Lume, te simți Creatorul tău?" Până acum, Nietzsche a explorat principiile dionisiace și apolinice în fiecare persoană; să trecem acum cu el la întruchiparea lor în artist în general, și în artistul grec în special Nietzsche împarte artiștii în trei tipuri: I) artiștii din somn apollinian - plastice pure;) artiștii dionisieni ai hameiului - muzicieni lirici puri și h) artiștilor din somn și hop împreună Aceștia din urmă reprezintă tipul cel mai înalt - tragedienii în general și tragedienii greci în special Tragedianul "parcă a adormit în beția dionisiacă și înstrăinarea de sine mistică, singur și departe de corurile entuziaste, iar acum, în viziunea simbolică a unui vis, i s-a dezvăluit propria sa stare, adică unitatea sa cu baza interioară a lumii Se dă explicaţia originii tragediei: s-a născut din spiritul muzicii Să pășim acum pe

teren istoric Orientul antic este regatul nestăpânitului Dionysos, lumea fie a orgiilor sălbatice, fie a scufundării impersonale în Atot-Unul în asceza religioasă O astfel de lume nu poate oferi artă adevărată așa cum o înțelege Nietzsche Grecia este o altă chestiune: în poporul său, poporul ales al zeului Dionysos, profunzimea sentimentului răsăritean a fost combinată cu măsura și forma caracteristice Occidentului De aceea, în scurtul moment al epocii sale de glorie, va crea în persoana lui Eschil cel mai mare tip de artist din istoria omenirii Și această înflorire, conform concepției istorice a lui Nietzsche, durează aproximativ o singură epocă a războaielor greco-persane Înainte de această epocă pregătire, după cădere ' Să ne uităm la perioada de pregătire Rădăcinile istorice ale Greciei se află în același orgiastic și ascetic | nisip din est Orientul este în esență un pesimist; un pesimist în esența sa cea mai profundă și un grec Dar înainte Înainte de a porni pe calea marii creativități și de a întruchipa în tragedia sa veșnica idee a pesimismului în toată profunzimea ei, grecul a trebuit să devină mai puternic și să-și adune forțele Si pentru Pentru aceasta avea nevoie de consolare și sprijin temporar Acest sprijin și mângâiere i-au fost oferite de protecția lui Apollo, sub forma religiei grecești, a statului doric cadouri si arta dorica; acest ajutor a fost dat grecilor mai ușor decât altor popoare; visele lor erau mai strălucitoare decât ale noastre: extazul barbarului este crud, al grecului este metafizic Pentru Apollo i-a fost relativ ușor să cucerească extazul grecului Și astfel, mai întâi, el creează în acest scop lumea zeilor Apollo este, într-un anumit sens, tatăl acestor zei, senin, lipsit de spiritualitate, asceză și simțul datoriei; natura lor este senzualitate pură Și Apollo avea cu ce să lupte: grecii erau sensibili și, prin urmare, foarte dispuși la oamenii suferinzi Amintiți-vă că în spatele lumii zeilor lor se află povești întunecate despre titani, inexorabila Moira, Prometeu înlănțuit și marele păcătos Oedip Și ce i-a spus înțeleptul Silenus regelui Midas, când acesta, după ce l-a prins pe zeu, l-a întrebat cu îndrăzneală care este cel mai bun și mai avantajos pentru om? "Încăpățânat și neclintit de- mon, până când, silit de rege, a izbucnit în râs sălbatic, zicând: nenorocită familie de o zi, copii ai întâmplării și nevoii, de ce mă sili să vă spun ceva mai folositor să nu auziți? Cel mai bun lucru îți este complet inaccesibil: să nu te naști, să nu fii, să nu fii nimic Și al doilea în demnitatea sa pentru tine este să mori curând Arta dorică are același scop ca și lumea zeilor Naivitatea bătrânului Homer nu este ceva simplu - este victorie, iar consecința acestei victorii este aceea parțială și temporară o schimbare de veselie pe care istoricii până acum superficiali o consideră trăsătura definitorie a spiritului grec Homer este un tip de artist de vis; opera sa este o reflectare a lumii, ca o reprezentare, o umbră de umbră, nominis umbra, un vis în vis σχί'ας òvàp, o viziune într-o viziune, conform precum imaginile lui Hristos transfigurat, Moise și Ilie în visul lui Rafael, în tabloul său despre Schimbarea la Față Statul dorian este protecția lui Apollo: legile lui sunt legile lui Dumnezeu: "cunoaște-te pe tine însuți" cheltuiește măsura în toate"; nu degeaba aceste cuvinte au fost scrise cu aur pe pereţii templului cu arme de argint Cei care încalcă aceste legi sunt sortiți morții - Prometeu și Oedip; acum, secretul vinovăției lor tragice, secretul teribil al misterelor străvechi, începe să devină mai clar pentru noi "Conștiința apolloniană a acoperit lumea lui Dionysos ca un văl", iar săgețile zeului formidabil îl vor lovi pe cel îndrăzneț care îndrăznește să ridice

măcar marginea acestui înveliș în adâncul spiritului poporului trăiește dorul de adevărul pierdut, deși amar, al zeului încoronat de pluș, iar acest dor răsună în ditirambe entuziaste, bacchice Dar înainte de a-i spune povestea, trebuie să facem cunoștință și cu un reprezentant tipic al artiștilor de hamei - textier pur Acesta este Arhiloh Așa cum Homer a fost un artist pur al somnului, fiul iubit al lui Apollo, tot așa și Arhiloh este un artist pur al hameiului, fiul iubit al lui Dionysos Teoria versurilor este una dintre descoperirile lui Nietzsche; constată cu mândrie că Schopenhauer nu a putut face față acestei întrebări: a fost împiedicat de formularea greșită a întregii teorii a artei Numai din punctul său de vedere - al lui Nietzsche - poezia lirică poate fi explicată satisfăcător *) Pentru a evita neînțelegerile, trebuie menționat că Nietzsche, desigur, nu atribuie Homer și timpul său epocii dorice De fapt, el are cinci perioade de dezvoltare a viziunii elene asupra lumii: prima - preistorică - epocă a întunericului Dionysos; a doua, epoca lui Homer, prima apariție a lui Apollo; a treia este reapariția principiilor dionisiace: legende - Midas și Silenus, Prometeu, Oedip etc ; al patrulea, starea și arta dorice, protecția lui Apollo, iar al cincilea, epoca prosperității și a marii tragedii Biblioteca "Runivers" § G A RACHINSKY Pentru Schopenhauer, prima și principala poziție a esteticii căreia este: "artista contemplă frumosul nu ca individ; arta nu este în esență subiectivă", lirica ar fi trebuit să rămână un mister Iată chestia Atât Schopenhauer, cât și Nietzsche, ambii discipoli ai lui Kant, și împreună cu el neagă orice caracter estetic * din spatele trăsăturilor subiective individuale ale sentimentului, gândirii sau creativității umane Dar în Ei recunosc opusul lui Kant pentru sensul obiectiv excelent al expresiei în formele conținutului minor al ideilor transcendentale, adică, conform terminologiei lor metafizice, pașii lensiunii voinței absolute Kant, așa cum este sofisticat, atât de semnificativ pronunțat și vizibil nu cosmic real, ci doar forma transcendentală a facultății noastre de judecată, care într-adevăr posedă, ca atare, semne de universalitate și necesitate Întrebarea este, cum poate lirica - este o expresie a stări subiective, intim personale ale poetului - în astfel de condiții să fie o operă de artă, un fenomen din domeniul frumosului?Nietzsche răspunde la întrebare cu teoria sa Textitorul este în primul rând un muzician Prin urmare, toate stările și sentimentele sale exprimă înțelese inconștient de el sensul și esența vieții lumii; ele apar în el în Formele gândirii muzicale, chiar dacă nu sunt îmbrăcate în sunete reale Prin urmare, aceste stări de spirit nu au caracter individual Dar pentru a le exprima, pentru a le fixa, ca să spunem așa, într- un fenomen real, are nevoie de un simbol și se ia pe sine drept simbol În cuvintele lui Goethe, "ceea ce oscilează într-un fenomen tremurător, el fixează cu gânduri stabile " Arhiloh vede și descrie în viziunea lui Arhiloh temă muzicală: "Când Arhiloc", scrie Nietzsche, "primul textier Biblioteca "Runivers" TRAGEDIA LUI NIETZCHE kov, își exprimă dragostea nebună față de fiicele lui Lycambus și, în același timp, disprețul său, atunci nu pasiunea lui dansează în fața noastră într-o mahmureală orgiastică: vedem Dionysos și menade; îl vedem pe Arhiloh, visător în stare de ebrietate; a căzut cuprins de somn, așa cum ni-l descrie Euripide în Bacante, dormind pe o poiană înaltă de munte, sub soarele amiezii - iar acum Apollo se apropie de el și îl atinge cu dafin Atunci farmecul dionisiac-muzical al moscheii adormite în jurul lui, ca niște scântei de imagini, versuri lirice, care în cea mai înaltă dezvoltare sunt numite tragedii și laude dramatice Misterul versurilor este rezolvat În ea și în cântecul popular sunt stocate ecourile străvechii

stăpâniri a lui Dionysos, împinse deoparte de epopeea Apollo Aici vă așteptați ca Nietzsche să recunoască muzica personajului dionisiac ca fiind cea mai înaltă manifestare a artei, pentru cunoașterea cea mai apropiată a absolutului și pentru că Apollo își va afirma pentru totdeauna semnificația oficială, parțial ca mângâietor și educator temporar al tineretului oameni, parțial ca creatori ai Formelor necesare pentru exprimarea stării muzicale Dar am uitat că Nietzsche este un wagnerian: cel mai înalt fel de artă pentru el nu este muzica pură, ci o operă ca Nibelungen, care i se pare o versiune modernă a tragediei grecești din vremea lui Eschil Forma maiestuoasă născută din spiritul muzicii, tragedie Forma rudimentară a tragediei istorice grecești este corul satirilor, coribanților, tovarășii zgomotoși ai lui Dionysos O astfel de semnificație va rămâne cu el pe tot parcursul perioadei de glorie a dramei elene și abia odată cu începutul căderii acesteia se va pierde și se va distorsiona acest sens Prin urmare, Nietzsche neagă explicațiile corului date de Schlegel, Schiller și Schopenhauer: a vedea în cor un principiu moral, un gând care reflectă asupra acțiunii, este o greșeală estetică grosolană Biblioteca "Runivers" G A RACHINSKY ka Atâta timp cât corul de satiri a cântat laudele lor și a fost o viziune pentru sine, nu a fost diferit de textier, așa cum l-am descris mai sus; dar iată, corului fermecat i-a apărut o viziune a zeului Dionysos și astfel a fost creat un actor Își va pune cutare sau cutare mască, va apărea în două, apoi trei fețe; dar tot va fi același Dionysos, iar conținutul tragediei va fi întotdeauna istoria lui, sau, mai bine, o serie de evenimente și episoade din această istorie eternă Materialul pentru tragedie a fost mult timp evident: este dat în mituri antice înainte de - vremea lui Apollo · Prometeu, Oreste, Oedip "Acestea", spune Nietzsche, "sunt miturile tragice despre cunoașterea dionisiacă " Ele răspund la întrebarea despre sensul vieții și, în același timp, la întrebarea conținutului etern al oricărei arte tragice geniu: există frumusețe scopul și singurul scop: chiar și cu prețul chinului etern, nu este scump să plătești pentru atingerea acestui scop, iar mândru creator-artist nu va vărsa lacrimi, nu va lăsa un geamăt să scape din pieptul său puternic, când Zmeul cel rău Zeus îl va chinui în lanțuri pe stâncile Caucazului - este mai înalt decât persecutorul său Nu te apropia de soinx;un om slab - te va rupe în bucăți ■ Dar dacă ești puternic și înțelept, dacă rezolvi ghicitoarea și arunci sfinxul în abisul lui, apoi știi dinainte ce fel de furtună se va aduna insolența ta peste capul tău, deasupra capului încălcătorului legilor apollinene Tată-ucigaș, incest, vinovat de moartea lui mama ta, nu vei găsi odihnă nicăieri de flagelul uscător de sânge al Erriniei Înțelepciunea și cunoașterea, adevărul pot fi cumpărate numai cu prețul încălcării tuturor legilor lui Dumnezeu și ale omului Nu degeaba legenda antică persană spune că magicianul și văzătorul sunt întotdeauna copiii incestului Sărac în măreția lui, nefericit, veșnic persecutat fel de Labdakid! Iată din nou Nietzsche pare să-i spună cititorului: înțelege asta, omule puternic! "Tot ceea ce există este și drept și nu Biblioteca "Runivers" TRAGEDIA LUI NIETZSCHE doar în ambele cazuri are la fel de dreptate, "uită-te la imaginea care împodobește cartea mea: ca Prometeu, rupe-ți lanțurile, calcă pe capul ticălosului slujitor al lui Zebes, ridică-te deasupra lumii și a zeilor Deci, adevărul este deschis înaintea noastră, Dumnezeu este găsit Ευρήζαμεν, συνχαίρομεν"! Mă mir că însuși Nietzsche nu și-a amintit acest strigăt de bucurie, auzit atât de des în tainele tainelor străvechi "L-am găsit, să ne bucurăm"! Există ceva de care să fii fericit? Acest lucru va primi un răspuns la sfârșitul articolului

nostru Între timp, rămâne să spunem povestea tristă a căderii veche a doar un scurt moment de umanitate iluminată Chiar și admiratorii necondiționați ai lui Nietzsche, editorii scrierilor sale, sunt de acord că această parte a operei sale este mult mai slabă decât prima jumătate a acesteia, că "părțile finale ale cărții dau impresia a ceva lipit de marile premise elene " Ei pun toată vina pentru acest lucru pe influența lui Wagner Acest lucru este în mare măsură adevărat, dar necesită o rezervă Superficialitatea și rapiditatea concluziilor, parcă s-ar grăbi să ajungă la Wagner cât mai curând posibil, sunt foarte vizibile Dar concluziile în sine, în ciuda acestui fapt, decurg cu strictețe din prevederile inițiale ale studiului și nu înțeleg cum ar fi posibil, recunoscând dreptatea acestora din urmă, să respingem esența celor dintâi Căderea a venit neobișnuit de repede: în decurs de aproape o generație Eschil și școala sa au fost înlocuite de Sofocle El se află, parcă, la cumpăna a două epoci de cultură Marele principiu dionisiac încă trăiește în dramele sale - simpatia tragedianului este de partea păcătoasei Antigonă și a bătrânului Oedip; dar patosul corului este oarecum mai mic, numărul actorilor a crescut, dialogul se străduiește deja să ocupe primul loc, tipurile de actori se individualizează, dobândind o anumită caracteristică lumească Iar specificul inamicului adevăratei tragedii, "în fiecare trăsătură, în fiecare rând trebuie să existe ceva Biblioteca "Runivers" G A RACHINSKY siekerimable, un fel de certitudine înșelătoare și, în același timp, Irm plinătatea misterioasă, chiar infinitul, a apei din spate* Aceasta este chilul unui suflet artistic și al lui Euripide, dar mintea lui i-a spus altceva; de aici lupta constantă în natura sa, care se termină cu victoria minții Dionysos nu-l mai deținea; un demon nou și distructiv sa mutat în Euripide: a fost Socrate, cel mai remarcabil și mai talentat dintre SOFISTI Nietzsche nu-l suportă pe Socrate, nu găsesc altă expresie; pentru Nietzsche, el este reprezentantul întregii culturi apolinice, părintele și capul acesteia; dar dreptatea îl obligă pe Nietzsche să admită că, în limitele Sferei sale, el este tipul perfect și, din moment ce credința sa în puterea rațiunii noastre i-a dat neînfricare înainte de moarte, Socrate, murind pentru sensul acestei vieți, este un fenomen maiestuos Marele "favorit al muzelor și grațiilor" - Aristofan știa ce face când l-a ridiculizat pe Socrate și defăimarea lui Euripide Socrate l-a stricat pe Euripide; Nietzsche pare să creadă cu fermitate în legenda prieteniei lor Filosoful l-a convins pe tragedian în puterea lui gândirea omenească, în puterea * biruitoare și ucenicii lui Socrate au convins toată omenirea de aceeași Apollo a domnit mai bine de două mii de ani Dumnezeu a apreciat meritul gânditorului și, prin gura oracolului său, l-a numit "cel mai înțelept dintre muritorii" Cei mai perspicaci oameni din acea vreme, se pare, au simțit necazuri și s-au grăbit să-l aducă pe Socrate sub moarte propoziție Dar era deja prea târziu - Platon a stat în spatele lui și, la cincisprezece ani după moartea principalului corupător, s-a născut Aristotel La Platon se mai vede conștiința că ceva este greșit în interpretarea apolliniană a lumii: nu degeaba el are un asemenea abis între lumea realității și lumea ideilor Dar soluția întrebării este și pur apolliniană: la urma urmei, poeții, desigur poeți numai de tip dionisiac, vor fi scoși, deși cu cinste, din starea ideală Cultura alexandriană, bazându-se pe Aristotel, va completa și dezvolta acest lucru în detaliu Biblioteca "Runivers" TRAGEDIA LUI NIETZCHE viziunea asupra lumii și va deveni dominantă în istoria omenirii până la sfârșitul secolului al XVIII-lea d Hr ; iar în tozyaezhi a majorității ea trăiește până astăzi Întreaga filozofie prekantiană a timpurilor

moderne, în general, întreaga cultură de la Renaștere, doar o Alexandrie reînnoită și reînviată Nietzsche nu spune nimic despre Evul Mediu, limitându-se la remarca că "de data aceasta a fost o pauză lungă, greu de descris " Mi se pare că această expresie din partea sa este prea prudentă: a descrie Evul Mediu, cu condiția în în orice caz, un fenomen istoric destul de remarcabil, precum creștinismul, nu este doar o sarcină "dificilă", ci direct insolubilă Este evident că nici cel mai ingenios paradox nu poate scăpa de astfel de fenomene Având o atitudine evident negativă față de toată cultura europeană de la Socrate la Kant, Nietzsche nu intră într-o evaluare detaliată a acelor sau a celorlalte fenomene ale sale din domeniile poeziei, științei sau artei Excepție este istoria dezvoltării operei: el are nevoie de asta pentru a trece la Wagner Dar din aluziile individuale împrăștiate de-a lungul cărții sale și din materialele referitoare la momentul scrierii acesteia, se poate face o idee despre această latură a opiniilor sale În primul rând, trebuie menționat că Nietzsche înțelege perfect imposibilitatea dispariției complete a elementului dionisiac din viața omenirii timp de multe secole Deoarece acest element stă la baza oricărei ființe, el este indestructibil și poate fi doar ascuns sau zdrobit pe suprafața culturii; în adâncul spiritului uman trebuie să trăiască și va trăi Conștiința acestui adevăr este personificată de Nietzsche în termenul "Socrate muzical" - "der musiktreibende Sokrates" Potrivit lui Nietzsche, chiar și Euripide era conștient de acest lucru când, înainte de moarte, a scris Bacchantes, o critică la adresa lui însuși; dar era deja prea târziu: "pentru că ai părăsit Dionysos, Apollo te-a părăsit și pe tine", îi spune Nietzsche Nu cu- Înțeleg pe toată lumea de ce a fost jignit Apollo: la urma urmei, el nu a părăsit Homer sau Fidias și nu era nici urmă de Dionysos în acelea Și a existat o greșeală pentru Euripide: sfârșitul lui Euripide este înconjurat de legende tragic de misterioase Despre Platon, în acest sens, am vorbit deja; toată gândirea lui are caracterul a ceva tragic contradictoriu: la urma urmei, a înțeles ca nimeni altul marea dilemă a celor două lumi Apoi, când cultura s-a întors în sfârșit pe calea raționalismului alexandrin, misterul lui Dionysos a trăit în misterele străvechi, iar ecoul lor nu a putut decât să pătrundă în secolele următoare Dacă Nietzsche, din motive speciale, nu s-ar fi ferit de la cea mai atentă examinare a Evului Mediu, el ar fi găsit acolo multe pentru a-și confirma gândurile Despre mulțimile furioase și dansurile Sf Ioan și Sf El însuși îl menționează pe Witt în partea teoretică a lucrării sale Același lucru se poate spune despre misticii Evului Mediu; și mai ales mai târziu, vremea Renașterii În sfârșit, în poezia și arta timpurilor moderne se remarcă unele urme ale cunoașterii pierdute a adevărului Vorbind despre tragedia greacă, Nietzsche îl citează pe Hamlet ca exemplu al omului dionisiac, care a văzut pentru o clipă esența lucrurilor, a recunoscut adevarul si legat de cei por cu dezgust chiar si de simplul gand de a putea actiona in aceasta lume El numește imediat interpretările obișnuite ale acestei tragedii "înțelepciune ieftină" În altă parte, îl apropie pe Shakespeare de Sofocle: Shakespeare este și ceva la mijloc și există în el o "muzică Socrate" Nietzsche recunoaște meritele lui Schiller și Goethe: Goethe este un textier muzical și, prin urmare, a scris singurele scene cu adevărat dramatice din literatura germană; în Schiller, poate, există și mai multă aspirație muzicală, dar limbajul și imaginile sale nu ating înălțimea corespunzătoare În general, începutul dionisiac s-a păstrat semnificativ numai în cazul tribului germanic; printre romani

(Nietzsche vorbeste despre franceza) cultura in forma ei pernicioasa apoloniana-alexandriana a patruns adanc in viata nationala si a infectat chiar izvoarele spiritului national Este de înțeles: până la urmă, aceștia sunt oamenii lui Voltaire, raționaliștii raționaliști; iar în drama clasică toți poeții lor sunt elevi ai lui Euripide Germanul a fost doar superficial afectat de această cultură; acest lucru a fost dovedit în special de mișcarea de reformă Viziunea lui Nietzsche asupra acestei mișcări este atât de ciudată și de neașteptată încât nu pot să nu citez adevăratele sale cuvinte despre acest subiect "În coralul Reformei germane a sunat pentru prima dată motivul viitoarei muzici germane Acest coral al lui Luther suna atât de profund, curajos și sincer, suna cu atât de nemăsurată bunătate și tandrețe, ca prima chemare ademenitoare a lui Dionysos, izbucnind din tufișul dens al tufișurilor odată cu apropierea primăverii Ca răspuns la el, ecourile acelei procesiuni pline de îndrăzneală de visători dionisiaci, căreia îi datorăm muzică germană, au sunat întrebat; şi căruia îi vom fi datori pentru renaşterea mitului german* Este posibil ca în spatele protestului împotriva ascezei medievale și a negării lumii, Nietzsche să nu vadă ideea etică profundă și particulară a Reformei și credința ei în puterea rațiunii umane, sfințită și întărită de credință Într-adevăr, această mișcare a stat, fără îndoială, în cea mai strânsă legătură cu cultura apollineană a rațiunii regale și a moralității raționale, atât de urâtă de el Sau, poate, aceste cuvinte sună ultimul rămas bun de la idealurile familiei și ale mediului care l-au crescut, cu cele reale? idealurile istorice ale poporului său Este greu de spus cum privește Nietzsche la Renașterea italo-romană, care l-a atras atât de mult în etapele ulterioare ale dezvoltării gândirii sale, la această epocă a vieții sale; Am citat, mai sus, cuvintele lui despre "Transformarea la Față" a lui Rafael: este evident că turneul ghoul Apollo nu a avut o influență atât de răspândită asupra acestei ramuri a tribului roman - Questions of Philosophy, Vol - (r) Biblioteca "Runivers" G A RACHINSKY nu, ca in franceza Cu toate acestea, această considerație se aplică numai Renașterii Opera italiană i se pare lui Nietzsche a fi cel mai izbitor tip de abatere de la principiul muzical dionisiac Cândva, Euripide a distorsionat în principal sensul sarcinii tragice și, în general, dramatice, lăsând o mulțime de spectatori să urce pe scenă Locul viziunii divine a corului era ocupat de acești spectatori cu interesele lor mărunte, lumești, cotidiene; dialogul s-a redus la sofisme morale sau vorbărie sentimentală Corul din orchestră, desigur, n-a trebuit decât să însumeze toată această acțiune scenică cu rezultatele ei burghezo-instructive, pe tonul cel mai rațional, oricare ar fi ea În italiană, și după aceasta în toată opera europeană, același lucru s-a întâmplat în altă regiune Numai că, prin însăși natura materialului muzical, versurile individualiste de toate nuanțele posibile de sensibilitate, pasiune și senzualitate domneau deja indivizibil aici; iar orchestra, această față principală a dramei muzicale, a fost redusă la rolul unui acompaniator modest Dacă adăugăm la aceasta dominația virtuozității vocale pur externe, atunci întreaga imagine a problemei va fi clară De la sfârșitul secolului al XVIII-lea au început în Germania zorii unei adevărate renașteri Părintele acestei renașteri este Kant Acest "atot-distrugător" se prăbușește cu toată puterea! geniul său pe tărâmul unei științe mândre, atot-conducătoare, către o minte mulțumită și încrezătoare în sine Din vremea lui Co-I, această minte s-a considerat judecătorul suprem al tuturor: religie, artă și viață; a fost întruchipat în știință; noul timp va pune înțelepciunea în locul științei Marele contemporan al lui Kant, Goethe,

a exprimat în felul său premoniția unei asemenea viziuni asupra vieții în Faustul său și a confirmat-o cu comentariile sale despre Napoleon, acest om de acțiune, nu de raționament Kant a deschis calea pentru lucrări ulterioare: partea pozitivă a gândirii sale nu este inclusă în calculul lui Nietzsche Pe curatat Biblioteca "Runivers" TRAGEDIA LUI NIETZCHE În acest fel, solul a construit clădirea sistemului său Schopenhauer El a fost "educatorul" umanității; învățătura sa a deschis calea gândirii și a pregătit posibilitatea unei noi viziuni asupra lumii, al cărei reprezentant Nietzsche însuși este Pesimismul absolut, după cum se vede, este doar un mijloc pedagogic necesar pentru o mai profundă înțelegerea sensului vieții Despre școala idealismului german - Fichte Schelling și Hegel-Nietzsche nu spun nimic Din punctul său de vedere, aceasta a fost, evident, ultima încercare de a apăra cultura alexandriană care pierește din epoca apoloniană Prin urmare, până acum, filosofia și-a desfășurat munca fructuoasă, pregătitoare, în Germania; Muzica germană, în curs de dezvoltare, a culminat în cele din urmă cu marea apariție a lui Wagner În operele sale (în acel moment, Nietzsche avea în vedere în principal Nibelungenul și Tristan și Iseulta) marea tragedie a reînviat; iar noua cultură - o cultură, după cum știm, în esență estetică - își are acum condiția principală: o artă corespunzătoare sarcinilor sale Am atins scopul întregii opere a lui Nietzsche; iar acum este necesar, în legătură cu concluziile sale finale, să prezint acea latură a gândurilor sale, pe care am subliniat-o chiar la începutul expunerii mele, și anume: viziunea lui despre artă ca latură principală, călăuzitoare și educativă a adevăratului cultură Iar cunoașterea, desigur, are în final același scop ca și arta: să explice viața și să scape pe om de frica de suferință și de moarte "Socrate pe moarte" este un fenomen măreț, dar cu rațiunea, cu tovarășul ei, cu moralitatea binelui și a răului și a compasiunii inevitabile, nu vei ajunge la sensul final al problemei, ci mai degrabă, după cum am văzut, vei rătăcește mulți ani Este necesară o tranziție la arta adevărată și a lui (Biblioteca "Runivers" f G A RACHINSKY Fundația I - mitul național Fără acest mit, fără credință în minunata înțelepciune a acestui trecut, cultura națională este de neconceput Un popor fără epopee este un popor mort Muzica germană, fiica Reformei, a salvat acest mit național pentru Germania, iar Wagner i-a dat Forma tragediei muzicale Această tragedie este un fel de religie: numai că nu religia alexandriană modernă, jumătate științifică, jumătate morală, cu bunătatea ei etică, dăunătoare omului tragic Drama muzicală este rezultatul unității supreme dintre Dionysos și Apollo Totuși, din toate cele de mai sus, este destul de clar că acești zei sunt departe de a fi egali în sensul lor: Dionysos, la sfârșitul relatării, creatorul lumii, începutul care o mișcă, absolutul, într-un cuvânt, zeul monoteismului; supunerea numai lui și scufundarea în el ar rupe personalitatea și voința ei de a trăi, de aceea, Apollo, zeul lumii, este necesar ca fenomen Nietzsche, la încheierea lucrării sale, îi slăvește pe ambii zei, dar se pare că îl închină doar pe Dionysos și continuă să-l trateze pe Apollo cu o oarecare teamă: acest zeu este foarte înclinat să-și însușească autocrația și chiar să-l persecute pe Dionysos Din nevoia de unitate a acestor zeități rezultă recunoașterea unei singure (drama muzicală) a dreptului de a fi numit cel mai înalt fel de artă Nietzsche recunoaște drama numai atunci când muzica și-a creat-o pentru sine; nu are nevoie de muzică dramatică, ci drama muzicala Nu ar trebui sa existe nimic patologic in drama;De aceea, terapia aristotelica "Katarsisis" si in general toata tragedia explicativa demonstreaza ca nici popoarele, nici

estetica lor nu au atat de mult sens Sa vorbim despre frica si compasiune, si este mai mult despre morala, în contemplarea tragediei, singurul este; singurul sens este că ființa și viața J nu pot fi justificate decât ca fenomen estetic și că până și cel urât și dizarmonic este doar un joc artistic pe care voința, în plinătatea veșnică a bucuriei sale, se joacă cu sine Biblioteca "Runivers" TRAGEDIA NIDSHES (r) plăcere estetică în ororile tragediei, aceasta poate fi explicată prin exemplul disonanței în muzică, toate înalte | al cărui farmec constă în așteptarea rezoluției sale în acordul armonic cel mai obișnuit Secretele ființei în general sunt cel mai bine explicate prin muzică Și principalul lucru este că aceasta este o materie întunecată, iar pentru cei care nu o simt, este dificil să o explice în cuvinte În jurul noii arte va crește o nouă cultură tragică Nietzsche crede în valoarea educațională a artei adevărate pentru oameni: în această perioadă a gândirii sale, pentru el încă nu există nicio contradicție între geniu și mulțime Acest lucru este din primul lui punct de vedere - și destul de adevărat Baza artei este înțelepciunea mitului și a legendei; aceasta este înțelepciunea oamenilor, iar geniul este doar purtătorul de cuvânt al aspirațiilor și sentimentelor lor sincere Geniul, desigur, domnește peste mulțime; el este deja într-un fel "supraom"; de aici venerarea geniului Creativitatea lui este un instrument al puterii sale asupra mulțimii; dar și poporul său are nevoie de el, ca educator și lider tragic: nu va fi fericit în vulgarul obișnuit - sensul burghez al cuvântului, moral nici el nu va fi - este mai bine să uităm cu totul acest cuvânt; va fi puternic, frumos și mare Crescut pe baza trecutului național, acesta va fi un popor de patrioți Nietzsche simte că această ultimă afirmație va stârni oarecare îndoială și ne referim la istorie: Ce a dat Dionisos pur și nestăpânit pământului * vieții politice? - India budistă; și purul Apollo și-a găsit "cel mai mare" , dar și cea mai groaznică, expresie în imperium roman "t" Grecii, într-un scurt moment al epocii lor de glorie, au dat cea de-a treia și cea mai înaltă formă de viață națională: la urma urmei, epoca lui Eschil a fost și epoca războaielor greco-nerviene Oameni precum acești greci Maraeon și Thermopylae, Dionysos și Eschylus) vor da Germaniei noua ei cultură, dacă Biblioteca "Runivers" G A RACHINSKY numai compatrioții vor înțelege adevărul cuvintelor lui Nietzsche Aceștia vor fi oameni tragici, Siegfrieds, ucigatorii de dragoni - Diachenio dter'bi Ce vor face în Germania modernă, asta nu ne spune; dar, judecând după atitudinea sa patriotică față de victoria germanilor asupra francezilor, aceștia, în timpul liber de la vizitarea Bayreuth-ului, probabil îi vor ajuta pe Bismarck și pe urmașii săi la plantarea culturii germane peste tot; va fi "Weltpolitiker'bi"; iar Nietzsche aruncă o chemare solemnă la luptă, un nou imn lui Dionysos norul său roșu de praf și, ca un zmeu, îl duce până la înălțimi Ochii noștri caută confuzi ceea ce a dispărut , căci ceea ce văd, parcă din mormânt, s-a ridicat la lumina aurie, într-o asemenea plinătate și verdeață, atât de luxos de vitală, în imensitatea aspirațiilor! Tragedia stă în mijlocul acestui exces de viață, suferință și bucurie ("Leben, Leid und Lust") într-o încântare sublimă: ea ascultă o melodie îndepărtată, tristă - el vorbește despre mamele ființei, al căror nume este: Dream, Will, Sorrow ("Wahn, Wille, Wehe") Da, prietenii mei credeti alaturi de mine in viata dionisiaca si in renasterea tragediei Vremea omului socratic a trecut: incununati-va cu un plus, luati tirsul in mana si nu va mirati daca tigrul si pantera , mângâind, întinde-te la picioarele tale Aveți acum doar curajul să fiți oameni tragici, căci mântuirea vă este destinată Trebuie să

însoțiți procesiunea solemnă a lui Dionysos din India până în Grecia Înarmați-vă pentru o luptă aprigă, dar crede în miracolele zeului tău Desigur, această frumusețe mare, tragică, nu poate fi cumpărată decât renunțând la compasiune și la frica de rău, cumpărate cu prețul unor încercări mari și grele Dacă unul dintre noi ar putea fi transportat în lume Biblioteca "Runivers" TRAGEDIA LUI NIETZSCHE al Eladei antice, atunci, văzându-și desfătarea în imensitatea frumuseții din jur, "bătrânul Aoinian l-ar fi observat, ridicând spre el privirea înaltă a lui Eschil: "Dar spune-mi, străine străin, că acest popor a trebuit să sufere pentru sa ai ocazia sa devii atat de frumoasa! Și acum urmează-mă la tragedie și jertfește-te cu mine în templul ambilor zei! Cu aceste cuvinte, cartea se încheie Am încheiat expunerea opiniilor lui Nietzsche în prima, tânără perioadă a gândirii sale Acum, după ce am rezumat rezultatele, rămâne să iau o atitudine critică față de noua înțelegere a lumii și a vieții care decurge din tot ce am afirmat Încă o dată voi spune, lucrările lui Nietzsche sunt împânzite, ca niște perle, cu gânduri strălucitoare și judecăți subtile; a fost un scriitor de primă clasă, iar înțelegerea sa despre artă, în toate formele ei, era de-a dreptul rară la el Însă salariul nu este o pictogramă, iar diamantele false sunt adesea fixate în aur curat, cu o măiestrie fină Prin urmare, lăsând deoparte acum toată frumusețea și acuratețea detaliilor, să ne uităm la esența problemei Voi începe cu partea istorică a opiniilor sale Ar trebui analizate în detaliu? Mi se pare că însuși Friedrich Nietzsche ar fi râs vesel și batjocoritor când m-a auzit adâncindu-mă în ceea ce mai târziu a numit ironic "historia" (Historie) Și-a scris cartea, desigur, destul de sincer și a crezut că problema este exact așa cum spune el; dar în esență era doar o ilustrare a unei construcții filozofice: așa ar fi trebuit să fie în teorie; dacă Faptele o confirmă - excelent, dacă nu, cu atât mai rău pentru Fapte - atunci ele au fost selectate de istorici incomplet și unilateral Atunci trebuie spus că, până la urmă, Nietzsche nu oferă nicio grupare nouă de Fapte, o critică a sensului lor, ca să nu mai vorbim despre noile materiale istorice El evaluează doar tot ce este vechi într-un mod nou, pornind de la filozofia sa și, în același timp, pune totul, așa cum spun germanii, "auf den Biblioteca "Runivers" E G A BACHINSKY Kopf", adică în rusă cu capul în jos Într-adevăr, nimeni în vremea noastră nu contrazice faptul că căderea tragediei grecești a început cu Euripide; iar estimarea lui Nietzsche a lui Homer sau Phidias, din punctul de vedere al sarcinilor apolinice, este de asemenea foarte mare Dar reținerea întregii dezvoltări a gândirii umane de la Socrate la Kant este o încântare, și toată căutarea dureroasă a umanității dincolo de scopul întrebării despre binele-bunătatea aceleiași concepții greșite, apoi împrumutul întregii istorii a Cultura europeană este clară și nu există nimic de confirmat în noile fapte Desigur, pentru a stabili și a apăra un astfel de paradox istoric este nevoie de măcar o bază; Nietzsche a găsit în curentul mainstream să explice întreaga cultură a elenilor în termeni de frumusețe pură, formală, veselie imperturbabilă și tendință de gândire raționalistă, formală Dar cu această critică, Nietzsche a întârziat cu patruzeci de ani: nu exista o asemenea viziune excepțională în știința timpului său Și a aduce prezentul mai aproape de trecutul îndepărtat, dacă se dorește, este întotdeauna ușor: la urma urmei, faimosul istoric al filosofiei și Kantian Windelband, desigur, stă dincolo de orice suspiciune a nietzscheismului, dar a găsit în Gorgias lui Platon un tip de "supraom" - Calicles "Allés ist schon da gewesen", a spus bătrânul înțelept Ben-Akiba Deci întreaga întrebare se îndreaptă către o

evaluare a convingerilor filosofice ale lui Nietzsche În general, el nu poate pretinde originalitatea lor deosebită El este un student al lui Schopenhauer și se pare că îl privește pe Kant prin ochii săi Influența romanticilor din vechea școală și estetica lor este greu de stabilit, deși este foarte probabil Dar la baza tuturor stă metafizica lui Schopenhauer, care o reformula într-un mod ciudat și, să spun adevărul, nu în avantajul ei În ce constă această modificare, știm deja Vorbind odată despre marele "atz" din spirit, Nietzsche a găsit o comparație genială pentru a-l caracteriza Vă amintiți gravura nemuritoare a lui Albrecht Dürer: un cavaler cu moarte și un diavol, un cavaler "îmbrăcat în armură grea, cu o privire tare, de fontă, care știe să-și găsească calea cumplită; nu va fi dus în rătăcire de însoțitorii săi teribile: fără speranță, dar calm, merge înainte - singur cu calul și câinele său credincios Da, Friedrich Nietzsche! Învățătorul tău era un asemenea cavaler "Nu avea speranță, dar voia adevărul " La urma urmei, și el a călărit "la începutul primăverii printr-un desiș dens de tufișuri și a auzit prima chemare ademenitoare a lui Dionysos", iar "mamele vieții" i-au fredonat melodia lor seducătoare; a înțeles și a simțit profund frumusețea vieții și a artei; a auzit zgomotul solemn al "marșului de victorie al lui Dionysos din India în Grecia"; dar nu s-a oprit din cale Calea lui "îngrozitoare" era acolo unde se auzeau plângerile celor "umiliți și jigniți", durerea nebună a mama peste sicriul ultimului copil, geamătul neputincios al sclavilor chinuiți A fost condus de mare compasiune și milă și a călărit fără teamă înainte, "singur cu calul și câinele său credincios" Și era "puternic" în terminologia lui Friedrich Nietzsche - "nu există egal cu el" Iar studentul a fugit din drum, strigând "Evan, Evoe"! Știu, ei îmi vor răspunde, că nu din lașitate scăzută înainte de suferință și-a urmat zeul, nu pentru o mulțumire temporară și senzuală de sine; Mi se va spune că și acolo îl aștepta o ispravă tragică și posibilitatea mântuirii de răul lumii în frumusețe și putere Dar este așa? Pe ce se bazează speranțele pesimistului estetic și ce va câștiga omenirea din ele? Nu împărtășesc convingerea lui Schopenhauer că viața este un rău absolut și că singurul scop rezonabil pentru om este lupta pentru o inexistență comună Dar odată ce recunosc acest punct de vedere asupra lumii, atitudinea lui Schopenhauer față de optimismul idealist al Rațiunii filozofice și față de învățătura dogmatică creștină îmi este destul de clară În ambele cazuri, el este mișcat de un fel de compasiune justificată față de umanitate Fichte, Schelling și Hegel sunt pentru el fie orbi, fie conștienți,   ci înșelători care se slujesc de sine, conducând omenirea înșelată de ei din ce în ce mai adânc în abisul răului și al suferinței Creștinismul susține aceeași iluzie a posibilei fericiri cu promisiunea unei viitoare vieți binecuvântate ¡Schopenhauer neagă dogmatismul optimist, dar în niciun caz posibilitatea de a înțelege sensul lumii cu mintea; la urma urmei, el însuși este un metafizician-dogmatist și nu degeaba schimbă terminologia lui Kant și pune pe primul loc rațiunea sau mintea (Verstand), și nu rațiunea în general (Vernunft) Rațiunea este și la animalele raționale, spune el, dar omul se distinge prin inteligență În fața voinței absolute, dar oarbe și întunecate, el nu se înclină; nu o numește dumnezeu și nu o slujește Forța fără scop nu îl impresionează El extinde moralitatea compasiunii la dimensiunile date de budism și pune problema binelui și a răului, ca și Kant, în prim-plan Prin urmare, nu consideră necesar să evite discutarea idealurilor etice și sociale ale creștinismului istoric, nu se teme de cuvântul moralitate Dumnezeul lui Nietzsche este un creator-estetician care se

joacă cu Formele lumii create; preoții săi sunt artiști - genii, creându-se după chipul și asemănarea lui și încercând să educe popoarele în acest cult al forței și frumuseții tragice Dar Siegfrieds, cuceritorii dragonului umanității și conștiinței, vor fi mereu puțini Ce va face restul omenirii, încurcat în mrejele acestei vieți individuale, înfundat în iluzia apolliniană a raționalității spiritului gânditor și a realității binelui și răului? Da, astea sunt "slabi *, iar "vae vietisi, vai de învinși! Cu toate acestea, Nietzsche ne avertizează că moralistul împietrit (verbohrter) nu poate înțelege diferența dintre Dionysos și Apollo: va trece pe lângă ea În fața noastră se află întreaga teorie a estetismului modern în forma sa cea mai dezvoltată și fundamentată Așa erau gândurile, sentimentele și aspirațiile tânărului Nietzsche Caracterul său spiritual nu era încă pe deplin dezvoltat în această primă perioadă a vieții sale; deși principalele sale caracteristici sunt deja clar conturate El este încă un fel de Narodnik Biblioteca "Runivers" TRAGEDIA LUI NIETZSCHE patriot, metafizician - idealist, chiar mistic, admirator dezinteresat al ultimei forme de artă autohtonă Dar atitudinea sa viitoare față de problema binelui și răului se manifestă deja în dorința de a pune această parte a problemei în afara cercului intereselor sale El, desigur, a mers prea departe în înțelegerea sa exclusiv estetică a lumii și în curând o va înțelege el însuși Va fi dezamăgit de negura metafizicii și a idealurilor naționale Parsival este acest "Durch Mitleid wissender, reinerThoor" Cu compasiune, înțeleptul - prost pur (fără vină) - își va deschide în curând ochii asupra semnificației operelor lui Wagner - Au început vechii romantici secole, duși cândva și de interpretarea estetică a vieții, dezamăgiți de visele lor tinere, au mers la mănăstiri catolice și și-au îmbrăcat sutana monahală Nietzsche nu va merge în această direcție: el va deveni un pozitivist cu o tentă materialistă, un student al lui Darwin în viziunea sa despre natura și legea dezvoltării vieții în lumea animală și umană și va construi ideea de un "supraom" - un aristocrat și un politician, conducătorul societății și al popoarelor Dar această epocă va constitui subiectul deja următorul nostru articol Am terminat: îmi rămâne să spun doar câteva cuvinte despre planul general și ideea principală a muncii mele în ansamblu Am numit studiul meu Tragedia lui Nietzsche Fiecare tragedie este o luptă între două părți în spiritul eroului său, părțile binelui relativ și răului relativ Înaintea ta este expunerea ei, primul ei act Lupta nu a început încă: problema binelui și a răului nu a fost încă pusă; dar vinovăția tragică este deja pe față: ceva esențial în viața eroului este ignorat Cel de-al doilea act, actul luptei, așa-zisele vicisitudine, îl voi intitula: "pe această parte și pe cealaltă a binelui și a răului" Acolo unde există un bine solid sau un rău solid, nu există material pentru dramă Două principii ale binelui: asceza și reverența trăiesc în sufletul eroului meu; primul este necesar pentru puterea "supraomului", al doilea trebuie să fie în cei inferiori - în raport cu el; iar în sine - pentru sine Aceste două condiții sunt Biblioteca "Runivers" G A RACHINSKY îngropați-vă în ea cu ideea de compasiune și milă Singura idee a întregii bunătăți s-a despărțit - de aici și drama spirituală a eroului Devenind logica gândirii sale puternice, după cum i se pare, de cealaltă parte a binelui și a răului, eroul observă că atâta timp cât merge doar pe această cale a convingerii științifice, nu va învinge oamenii Vechea morală • ruyu el atacă, trăiește nu prin puterea argumentelor apărătorilor ei, ci prin persuasiunea și frumusețea tipului în care este întruchipată pentru majoritatea oamenilor Cu toții cunoașteți

acest tip, acesta este marele Cuceritor al răului și al morții! "Purtând semnul victoriei" Aici este adevăratul dușman Este necesar să-i opunem o imagine vie a unui "supraom", și nu o idee științifică sau socio-politică ani, laudele sună Dar cu cât se aude mai tare în onoarea profetului vesel și dansant, cu atât mai puternic se simte cântăreața lor invincibilitatea acelui cu inima blândă și plină de compasiune, Dumnezeu al sclavilor, care el însuși a murit de sclav, Răstignit Și mânia eroului fierbe din ce în ce mai mult; ultimul său cap de carte: "Antihrist(r) El în mod deschis, ca Iacov, vrea să lupte sân cu sân cu acest "Dumnezeu" Și în această luptă eroul piere Mintea lui este tulburată - cortina cade "Sfârșitul este tăcere" - "sfârșitul este tăcere"! Și sensul acestui lucru dramă minunată? Să lăsăm o clipă deoparte diferența dintre opiniile noastre științifice, filozofice și religioase Acest sens al vieții este recunoscut de fiecare dintre noi Și dacă este așa, atunci cel care spune acestui sens al vieții va pieri inevitabil în lupta spirituală: Te văd și te recunosc în fenomenele lumii Fie ca numele tău să fie binecuvântat în frumusețe! Fie ca împărăția ta să vină cu putere și putere! Dar să se facă voia mea, nu a ta, pe tot pământul! G Rachi Neniy (Va urma) Biblioteca "Runivers" Teoria psihologică a dreptului Eseuri de filozofie a dreptului L I Petrazhitskaya Sankt Petersburg, iroo O nouă teorie a dreptului a apărut Acest fenomen, curios în sine, merită cea mai mare atenție, pentru că nu vine de la vreun amator care visează că a găsit ceva ce nimeni nu ghicise înaintea lui, ci de la un avocat învățat, cunoscut pentru lucrări strălucite de jurisprudență și Germania, și cu noi În vremea noastră, mai ales când, ca urmare a declinului filozofiei, toate conceptele de drept s-au ascuns și s-au confundat, încercarea de a intra în lumea lui Dumnezeu nu poate decât să întâmpine cea mai vie simpatie Dreptul are o influență atât de atotcuprinzătoare asupra întregii vieți sociale, opiniile false cu privire la el sunt atât de dureroase în practică, încât elucidarea principiilor sale de bază este, s-ar putea spune, nu numai prima sarcină a științei, ci și o nevoie socială urgentă Prin urmare, avocații au obligația morală de a discuta cu atenție orice nou pas în această direcție - G Petrazhitsky recunoaște pe deplin starea haotică actuală a jurisprudenței El spune că însăși definiția esenței dreptului, care este prima și principala sarcină a științei, rămâne o problemă nerezolvată, astfel că știința încă nu are o bază solidă "Sfinxul esenței legii a rămas un sfinx până astăzi" (p) Pentru a rezolva această problemă, la care cele mai mari minți au lucrat în zadar, pentru a stabili în sfârșit jurisprudența pe o bază științifică solidă, pentru a descoperi acea proprietate esențială, de bază, din care, ca dintr-un principiu central, toate conceptele și prevederile dreptului-Întrebări de Filosofie, Vol Biblioteca "Runivers" B CHICHERIN și, în plus, nu sub forma unei simple agregate sau a unei mase dezordonate, ci sub forma unui sistem dialectic armonios de propoziții și concepte, acesta este scopul pe care și-l propune domnul Petrazhitsky Numai descoperirea acestei proprietăți de bază, spune el, creează lumina și forța dătătoare de viață necesare abordării idealului științei (p $) Sarcina, după cum puteți vedea, este enormă, necesitând cele mai extinse informații, înțelegere filozofică profundă, acoperire cuprinzătoare a subiectului studiat Cum o abordează autorul? G Petrazhitsky respinge pe bună dreptate definițiile acum obișnuite ale dreptului, care recunosc ca atare doar decrete pozitive ale legilor, însoțite de constrângere Toate astfel de definiții se opresc la fenomen, fără a încerca să înțeleagă însăși esența principiului manifestării Acesta este rezultatul firesc

al metodei experimentale care predomină acum, care nu numai că provine din fenomene, ci este limitată de acestea Cine vrea să aprofundeze esența unui obiect trebuie să se ridice de la fenomenele exterioare până la sursa lor G Petrazhitsky caută semne esențiale ale legii nu în deciziile legiuitorilor, ci în sufletul uman "Legea", spune el, "nu este un fenomen al lumii exterioare, materiale, ca, de exemplu, o piatră, un copac, ci un fenomen al lumii spirituale, un fenomen psihic, un fenomen al nostru suflete; prin urmare, putem ajunge să-i cunoaștem natura doar direct (dar, pe de altă parte, o putem cunoaște în mod direct și sigur, nu numai ca cu piatra și lemnul) în sufletul nostru, adică, prin observarea, compararea, analiza propriilor stări mentale și mișcări" (p) Putem judeca starea sufletească a altora după "semne exterioare, dar toate astfel de judecăți se bazează exclusiv pe analogia cu ceea ce observăm în noi înșine Aici se află, așadar, sursa tuturor conceptelor noastre despre fenomene psihice Ce găsim în noi înșine în domeniul acelor fenomene cărora le aparține legea? "Gândindu-ne în diferite situații ale vieții cum ar trebui să acționăm, ce ar trebui să decidem", spune domnul Petrazhitsky, "ne simțim uneori complet liberi, neobligați în niciun fel să alegem cutare sau cutare comportament Aleg una sau alta Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHOLOGICĂ A DREPTULUI du-te, in functie de ce imi este convenabil sau placut În alte cazuri, dimpotrivă, observăm robia voinței noastre, simțim și realizăm că suntem obligați să acționăm într-un fel sau cutare, sau să ne abținem de la orice act "Un fel de voce interioară" indică cu autoritate, prescrie, predetermina comportamentul nostru, conștiința noastră ne "comandă" cutare sau cutare; cu alte cuvinte, avem astfel de convingeri care ne normalizează cu putere și autoritate comportamentul Aceste convingeri le atribuim autoritate în raport cu ceilalți: dacă altul ar fi în locul meu, atunci ar fi obligat să facă la fel într-un fel sau altul (p il) Domnul Petrazhitsky nu intră în considerare de unde provin aceste convingeri și pe ce bază le putem impune altora El lasă investigarea acestei întrebări unei expuneri ulterioare, dar deocamdată se mulțumește să afirme acest fapt psihic ciudat așa cum este și este, fără îndoială, verificat prin auto-observare Acest sentiment al limitei voinței, conștiința necesității de a o subordona unui anumit impuls imperativ unuia sau aceluia comportament, îl numim o datorie, o datorie, o obligație; iar acele credințe care ne guvernează comportamentul le numim norme, imperative Acest sentiment și conștiință a limitei voinței, continuă domnul Petrazhitsky, la rândul său, are o natură diferită în diferite cazuri Uneori suntem legați doar interior, de propria noastră conștiință, dar liberi în raport cu o altă persoană; în cealaltă, dimpotrivă, ne simțim legați tocmai în raport cu persoana cunoscută G Petrazhitsky explică acest lucru cu exemple Petru se află într-o poziție atât de îngrădită, încât conștiința mea mă îndeamnă să-l ajut, să-i fac un cadou sau să-i împrumut, să spunem, despre ruble În acest caz, sunt legat doar de conștiința mea, dar complet liber în raport cu Petru, care nu poate avea nicio pretenție că îl ajut A fost bunăvoința mea Altul poate avea nevoie de mai mult ajutor, iar eu îi voi da banii, sau îi voi folosi pentru altceva; decizia depinde în întregime de mine Dimpotrivă, dacă aș fi fost de acord cu taximetristul Peter să mă conducă Biblioteca "Runivers" B CHICHERIN Dacă am o familie de ruble, atunci eu, la sosire, mă consider obligat să-i plătesc aceste ruble La fel e și dacă m-am așezat să joc cărți cu Peter și am pierdut de ruble în fața lui În ambele cazuri, sunt legat nu numai de conștiința mea, ci și de o anumită persoană care poate avea pretenția că i-o plătesc Nu simt în mine libertatea de a-l priva de primirea lui

de bani Aceste relații ies în evidență și mai clar atunci când ne observăm pe noi înșine nu ca obligați, ci ca persoane care primesc bani Într-un caz simțim că primirea acestora depinde de bunăvoința altei persoane, în celălalt acceptăm plata ca proprietate "noastre" Îndatoririle de primul fel pe care le numim morale, îndatoririle de al doilea fel legale sau juridice În aceasta din urmă, obligația este atribuită unei alte persoane căreia îi atribuim un drept sau o creanță în sens legal În consecință, "dreptul nostru nu este altceva decât datoria altei persoane, încredințată nouă, aparținând nouă, ca și binele nostru" (p) De aici dreptul de a dispune de acest bun Putem transfera datoria altei persoane către o terță persoană, o putem reduce sau chiar refuza cu totul, deși acest drept de dispoziție nu este un astfel de semn care caracterizează legea în general, pentru că nu suntem peste tot în dreptul de a dispune în mod arbitrar a ceea ce ne aparţine Limitele pot fi stabilite fie prin lege, fie prin acord Această diferență determină și diferența de norme, adică de credințe care ne leagă voința Esența unor norme constă numai în definirea cu autoritate a comportamentului nostru; "Esența altor norme constă în două funcții: pe de o parte, ele ne predetermină cu autoritate comportamentul; pe de altă parte, ei dau cu autoritate altuia, îi atribuie lui, desigur, ceea ce cer ei de la noi Primele pot fi numite imperative, cele din urmă, norme atributive, deoarece esența lor include ishre-rare-^attributere; "ceea ce se scade, se scade dintr-unul se datorează, este dat de norma atributivă altuia " Aceste norme atributive sunt esența normei de drept (p) Aceasta definește toate conceptele de bază ale jurisprudenței Norme Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHOLOGICĂ A DREPTULUI drepturile sunt astfel de norme, care, impunând o obligație unei persoane, "atribuie cu autoritate rezultatul pozitiv viitor al obligației unei persoane față de alta, așa cum îi este datorat, urmat, datorat acesteia" Un raport juridic este acea legătură între două persoane, care se stabilește printr-o normă juridică, astfel încât obligația unei persoane este fixată pe latura ei pozitivă pentru o altă persoană Dreptul, sau creanța juridică, este același raport juridic, din latura sa activă, pozitivă (din punct de vedere al funcției atributive) O obligație juridică este și un raport juridic din latura sa negativă, împovărătoare (din punctul de vedere al unei funcții imperative) În consecință, un raport juridic este de neconceput fără două persoane, dintre care una este subiect de drept, iar cealaltă este subiect de obligație De asemenea, este de neconceput fără obiect, adică fără ceea ce constituie subiectul sau conținutul drepturilor și obligațiilor Acesta din urmă, ca și norma în sine, are două laturi, pozitivă și negativă Din punct de vedere al datoriei, obiectul este subiectul comenzii (imperare), i e acel comportament sau acțiune pe care obligația urmărește să o extragă sau să o extragă de la obligat Între paranteze, autorul remarcă că acțiunea se desfășoară aici în sens general, astfel că aici se încadrează și abstinența Din punct de vedere al revendicării, obiectul este subiect de attribuere (însușire), adică fenomenul pe care dreptul urmărește să-l livreze celui autorizat, să-i creeze acestuia percepția acțiunii obligației Astfel, aceeași relație, din punctul de vedere al unui subiect, este "acțiunea la care este obligat, iar din punctul de vedere al altuia, percepția acestei acțiuni Studentul acestor relații poate începe în mod arbitrar cu una sau alta (pp - θ) Aceste concepte de bază ale dreptului, spune domnul Petrazhitsky, nu presupun vreo uniune socială organizată Deoarece acestea sunt stări mentale, este suficient să existe măcar în sufletul unei persoane Dacă ne imaginăm un locuitor al

pământului, transferat pe Marte, iar locuitorii acestei planete nu ar recunoaște deloc obligația de a returna lucrul luat, atunci regulile de drept ar exista totuși în sufletul noului colonist, care și-ar atribui un anumit drept, iar nativului o anumită obligație Pentru bani   un fenomen juridic, ca fapt psihic, nici măcar nu cere ca chipurile să fie reale Dacă o persoană superstițioasă sau nebună încheie un pact cu diavolul, atunci se aplică și aici statul de drept, căci legea este un fenomen mental, iar elementele sale sunt elemente ale unui act mental și nu orice obiect care se află în afara sufletului Prin urmare, dacă cineva se consideră a fi diavol sau diavol, iar în raport cu un alt diavol își atribuie niște drepturi, atunci aici, conform teoriei acceptate, există un raport juridic valabil Deși elementele individuale de drept, subiecte, obiecte, drepturi și obligații, nu există ca obiecte tangibile, vizibile sau altfel cognoscibile ale lumii exterioare, totuși ele sunt destul de reale, ca fenomene ale spiritului, cognoscibile și, fără îndoială, verificabile de sine observație (p -) Aceasta este teoria psihologică a domnului Petrazhitsky Am încercat să o prezentăm în întregime, pe cât posibil în propriile sale cuvinte Când este propus un principiu, care ar trebui să dezvăluie esența până acum necunoscută a dreptului și să unească toate teoriile existente, atunci nu se poate fi suficient de circumspect în definirea exactă a conceptelor și concluziilor Dar este posibil să admitem că autorul și-a atins scopul? Nu se poate să nu spună că nu numai în mintea unui avocat, ci și în mintea oricărei persoane care încearcă să afle singur principiile de bază ale acelor norme după care este guvernată toată viața socială, teoria conturată provoacă o serie întreagă de nedumeriri În primul rând, suntem oarecum surprinși de formularea întrebării De fapt, dreptul este un fenomen al vieții sociale; ele determină relaţiile oamenilor între ei Dar domnul Petrazhitsky nu vrea să se oprească asupra fenomenului; el caută să înțeleagă însăși esența începutului, care se exprimă în fenomene Un astfel de efort nu poate fi lăudat Dar de îndată ce investigăm însăși esența subiectului, nu ne mai putem limita la un singur fapt; trebuie date motive Este cel mai puțin posibil să ne oprim asupra unui fapt psihologic, care poate fi de orice fel, fără a exclude cele mai fantastice idei Când avem de-a face cu realitatea lumii materiale, știm că, dovedind existența unui fapt, dezvăluim astfel prezența în ea a eternului și   legi imuabile ale naturii Dar faptele psihologice au un cu totul alt caracter Ceea ce este un fapt pentru unul nu este un fapt pentru altul Unul gândește și simte în acest fel, iar celălalt în alt fel Ceea ce este un fapt astăzi, mâine încetează să mai fie așa Fiecare nouă descoperire, fiecare nou pas, ne schimbă opiniile și convingerile Ca fapte psihologice, concluziile profunde ale unui înțelept și delirul unui nebun sunt de aceeași importanță În prezent, odată cu respingerea metafizicii și declinul consecutiv al filosofiei, psihologia experimentală a devenit bântuia obișnuită a tuturor celor care caută o explicație a fenomenelor vieții umane G Petrazhitsky a cedat acestei tendințe la modă Dar până acum nu a dat niciun rezultat Fără îndoială, tot ceea ce face o persoană își are sursa într-un fapt psihologic Pornind de la acest gând, putem spune că de două ori doi patru este un fapt psihologic și pe această bază să construim o teorie psihologică a matematicii Cu toate acestea, până acum matematicienii și-au făcut calculele și au ajuns la concluzii complet exacte și de încredere fără a apela la psihologie Pentru ca acesta din urmă să poată servi drept bază pentru orice fel de

concluzii, este necesar ca și el să capete caracterul unei științe exacte și de încredere Dar se știe că ea este foarte departe de o astfel de stare Psihologia modernă prezintă un haos complet de opinii divergente asupra celor mai elementare întrebări despre sufletul uman Pentru jurisprudență în special, nu reprezintă cel mai mic punct de susținere Primul și principal fundament pe care se construiește toată legea și fără de care nu există, este recunoașterea persoanei umane și a libertății sale, iar psihologia experimentală modernă nici măcar nu știe dacă persoana umană există sau există doar o serie de stări pe care le luăm din greşeală drept ceva unit În ceea ce privește libertatea, sursa ei interioară, liberul arbitru, este respinsă de marea majoritate a psihologilor moderni G Petrazhitsky nu se gândește, însă, să-și întemeieze teoria pe concluziile științifice ale psihologiei Se mulțumește cu un fapt complet fragmentar, tocmai cu ceea ce găsește în sine, pretinzându-l drept un adevăr incontestabil, obligatoriu   plină de satisfacții pentru toată lumea O astfel de abordare, din partea unui om de știință care încearcă să-și stabilească teoria pe o bază științifică solidă și respinge toate celelalte teorii, ca neștiințifice, pare cel puțin ciudată Adevărat, autorul ne promite că vom afla mai târziu temeiurile și originea dreptului, dar această precizare trebuie să preceadă stabilirea începutului În caz contrar, acesta din urmă atârnă în aer și nu poate servi drept bază pentru nicio concluzie G Petrazhitsky, aparent, a fost tentat de exemplul lui Kant, care, la baza învățăturii sale morale, a pus în mintea umană faptul existenței conceptului de obligație S-ar putea crede că nu a fost creată propria sa teorie fără influența lui Kant Dar Kant și-a prefațat învățătura morală cu Critica rațiunii pure și, după ce a subliniat faptul, nu s-a gândit să se oprească asupra ei, ci a cercetat originea ei și numai după ce a ridicat-o la principiul suprem al conceptelor morale, la imperativul categoric de rațiune pură, a tras din aceasta o concluzie suplimentară cu privire la drept și morală Nimic de acest fel nu este întreprins de domnul Petrazhitsky El, după cum s-a spus, se mulțumește cu ceea ce găsește în sine și nici măcar nu se pune la îndoială: găsesc și alții același lucru în ei înșiși? Între timp, aceasta este o întrebare foarte importantă și a fost necesar să o punem de la bun început G Petrazhitsky este avocat și, prin urmare, convingerile pe care le găsește în sine sunt rezultatul unei cunoștințe extinse cu domeniul dreptului și al moralității Cei care nu au aprofundat în aceste chestiuni s-ar putea să nu-și împărtășească părerile Chiar și juriști eminenți și gânditori eminenți precum Bentham și Mill au avut opinii destul de diferite în această privință Școala utilitară care descinde din ele, care predomină acum, neagă, după cum se știe, toate imperativele interne și nu recunoaște alte motive în sufletul uman, cu excepția căutării plăcerii și a evitării suferinței S-ar putea să greșească complet, dar în orice caz, adepții doctrinei utilitare nu găsesc în ei înșiși convingerile menționate mai sus Același lucru trebuie spus despre diferența dintre lege și morală G Petrazhitsky găsește în sine convingerea că niciun drept nu corespunde cerințelor morale, iar regretatul V S Solovyov a susținut: că dacă, după vocea interioară a conștiinței, sunt obligat să-mi iubesc aproapele, atunci, deci, el are dreptul la iubirea mea, dacă sunt obligat să-mi ajut aproapele, atunci el are dreptul la ajutorul meu Cred că V S Solovyov a greșit, că nefiind avocat, a greșit în privința naturii raporturilor juridice; dar acest lucru trebuie dovedit Este imposibil să trecem drept un fapt

psihologic primar și de încredere ceea ce este rodul cunoștințelor juridice și care este supus disputei Această absență a oricărui motiv pentru a da faptului în sine o iluminare falsă și, astfel, dă naștere la concluzii complet false din acesta Lipsiți de analiză, nici nu știm ce fel de fapt este: este un sentiment sau o judecată? Autorul folosește cu indiferență ambele expresii; între timp, acestea sunt două lucruri diferite Dacă acesta este un sentiment, atunci este ceva inexplicabil și atunci este necesar să se demonstreze că acest instinct este adevărat și poate servi drept bază pentru concluziile științifice Dacă este o judecată, atunci este necesar să se arate pe ce se bazează În exemplele date de autor, avem evident o judecată în fața noastră Mă consider obligat să returnez banii împrumutați sau să plătesc șoferului călătoria, pentru că am încheiat de bunăvoie o înțelegere, am folosit banii altora sau munca altora și m-am angajat să returnez banii sau recompensa pentru muncă Chiar și atunci când eu Mă așez să joc cărți la un anumit preț, mă angajez să plătesc pierderea și am dreptul să primesc câștigurile În toate aceste cazuri, voința mea este legată de faptul că eu însumi am legat-o În exemplele date, nu există altceva decât o restrângere reciprocă voluntară a libertății și, în mod logic, autorul nu a putut deduce nimic altceva din ele Însăși datoria mea este consecința dreptului altcuiva, adică a libertății altcuiva Între timp, așa cum vom vedea mai târziu, domnul Petrazhitsky respinge teoriile dreptului bazate pe limitarea reciprocă a libertății, adică el respinge chiar lucrul pe care se sprijină tot raționamentul său Faptul psihologic de la care se îndepărtează constă în opoziția coerenței voinței cu libertatea ei, iar această coerență însăși este determinată de lege, adică de manifestarea libertății altei persoane Dar apoi uită complet de libertate și se limitează la un semn pur extern: în opinia sa, relațiile juridice sunt acelea în care datoria mea este pozitivă pentru Biblioteca "Runivers" B CHICHERIN atasat unei alte persoane: dreptul este datoria altei persoane ce ne este atribuita O astfel de definiție este aplicabilă, totuși, nu tuturor raporturilor juridice Dreptul de proprietate nu este o îndatorire care ne este atribuită de o altă persoană Este o relație cu un lucru care exclude din el voința tuturor celorlalți Nu există nici măcar o altă persoană căreia să i se aplice în mod specific această relație; se aplică în mod egal tuturor Autorul știe foarte bine acest lucru dar întrucât acest lucru nu se potrivește deloc cu teoria sa, el introduce acest principiu indirect, în treacăt: între paranteze se notează că sub denumirea de acțiune, la care este obligat subiectul datoriei, se înțelege și abstinența (p)) Este greu de imaginat o modalitate mai ușoară de a scăpa de dificultate Concluzia științifică a principiului de bază al marii ramuri a vieții umane necesită o acoperire cuprinzătoare și temeinică a subiectului Îndatoririle negative îmbrățișează cea mai mare jumătate a jurisprudenței Drepturile fundamentale constituie sursa tuturor celorlalte, libertatea personală, dreptul de proprietate, libertatea conștiinței, care sunt legate doar de îndatoririle negative ale tuturor celorlalți Dar în loc de un studiu detaliat al acestor relații, domnul Petrazhitsky se mulțumește cu două sau trei exemple din domeniul contractelor, care au deja un sens derivat și deduce din aceasta o definiție a dreptului, care, în ciuda asigurărilor sale, nu este deloc ataşate obligaţiilor negative Se poate spune că libertatea personală, dreptul de proprietate sau libertatea de conștiință nu este altceva decât casa altei persoane? Sau că aceste drepturi sunt percepția acțiunii celor obligați (p)? Sau, cu atât mai puțin, că sunt atribuite unei persoane ca rezultat pozitiv viitor al acțiunilor altei persoane?

Contradicția aici este clară Să remarcăm, de altfel, că în aceste drepturi fundamentale, asociate cu îndatoririle negative, adevărata natură a dreptului este cel mai clar exprimată Și într-un contract, un drept precede o obligație, căci mă consider obligat să plătesc o datorie numai pentru că banii aparțin altei persoane de la care i-am împrumutat; dar în drepturile fundamentale, cărora le corespund îndatoririle negative, această relaţie apare cu dovezi depline Aici legea este ceea ce este cu adevărat, o expresie a libertății individului Acest Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHOLOGICĂ A DREPTULUI și există un început comun al îndatoririlor de ambele feluri, pozitive și negative, ceea ce le leagă unul de celălalt Prin urmare, nu se poate începe în mod arbitrar cu una sau cu alta definiție Este necesar să începeți cu baza și apoi să treceți la derivat, care depinde de primul G Petrazhitsky, dimpotrivă, începe cu datoria și face ca legea să depindă de aceasta, iar aceasta îl duce la concluzii radical false despre însăși esența relațiilor pe care le examinează Pornind de la obligație, G Petrazhitsky consideră că un semn specific al raporturilor juridice este acela că o obligație juridică este atribuită unei alte persoane ca drept al acesteia Aceasta o numește el funcția atributivă a dreptului Nu se poate spune că termenul este foarte, din păcate, ales; nefericit pentru că prin ea poți înțelege orice Dacă, în loc să recurgă la expresii latine complicate, domnul Petrazhitsky s-a limitat la rusă simplă și clară, ar spune fără îndoială doar ceea ce este cuprins în exemplele pe care le citează, și anume că, conștient de datoria mea, eu, împreună cu că , recunosc altuia dreptul de a cere de la mine executarea lui Nimeni nu ar putea obiecta la asta În schimb, substituind aici cuvântul attribuere, el deduce din aceasta că regula de drept atributivă dă sau datorează unuia ceea ce scade altuia (p) În altă parte se spune că attributere este de conceput numai cu condiția ca ceva să fie dat (p) Subiectul de drept este considerat dotat (ibid) În cele din urmă, attríbutio este chiar interpretată ca o alocare (p) Să ne amintim că statul de drept, potrivit domnului Petrazhitsky, nu este altceva decât o stare mentală, convingerea mea personală Dar cum poate convingerea mea să dea ceva cuiva sau să înzestreze pe cineva cu ceva? Evident, aici, insesizabil pentru cititor, și poate pentru autor însuși, se substituie un concept cu totul diferit, și anume despre standardul dreptului, ca despre o lege obligatorie care funcționează în societate Totuși, legea, în marea majoritate a cazurilor, nu dă drepturi nimănui, ci determină doar condițiile în care drepturile sunt dobândite și înstrăinate Legea stabilește modalitățile de încheiere a contractelor; dar obligaţiile reale nu decurg din Biblioteca "Runivers" V CHICHERIN drept general) ci dintr-o condiţie specială încheiată între două persoane în temeiul legii Împrumut de ruble de la un prieten și mă angajez să le returnez la un moment dat Obligația mea definitivă, precum și dreptul altei persoane de a cere efectuarea acesteia, se bazează tocmai pe acest act voluntar Legea nu dă nimic aici, ci doar recunoaște dreptul creditorului de a-și cere banii de la debitor și, în același timp, promite că îi va acorda asistența la recuperare La fel, legea, în cursul obișnuit al vieții, nu alocă nimănui bunuri, ci doar determină mijloacele de dobândire a acesteia și o protejează de sechestru Însăși dobândirea proprietății de o dimensiune sau alta, el lasă liberului arbitru al persoanelor Detin bucata de teren pe care am cumparat-o, nu pentru ca mi l-a dat legea, ci pentru ca l-am cumparat În ce măsură, domnul Petrazhitsky a fost dus de ideile vagi generate de cuvântul attribuere, este evident din faptul că din attribuere deduce și

distribuere, din dotare - împărțirea diferitelor binecuvântări între oameni Dar spune-mi, pentru numele lui Dumnezeu, faptul că sunt convins de obligația mea de a plăti bani împrumutați de la altul implică dreptul de a distribui foloase economice între oameni? Un astfel de salt logic uimitor ar fi chiar complet inexplicabil dacă nu am ști din alte scrieri ale domnului Petrazhitsky că el recunoaște dreptul statului de a distribui bunuri materiale între persoane, recunoscând în acestea din urmă nu ființe libere rațional, ci pur și simplu depozite de bunuri Cum să știe? Poate chiar cuvântul attribuere s-a strecurat aici, pe nesimțite, la însuși autor, pentru a se apropia de acest ideal, care distruge toată libertatea umană, prin intermediul unei consonanțe ispititoare între attributere și distribuere Nu, nu dăruirea și înzestrarea, dar recunoașterea drepturilor unei persoane este începutul fundamental al conducerii Dreptul aparține numai unei ființe rezonabil libere, care, ca atare, este o persoană Numai cu o persoană liberă, cel puțin în raport cu noi, se pot încheia contracte; numai o persoană poate deține proprietăți Cine vrea să înțeleagă esența dreptului trebuie să se ridice la acest început Și fără ea, nu vom rătăci decât în întuneric Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHOLOGICĂ A DREPTULUI și ne putem târî în astfel de mahalale din care nu există nicio ieșire La ce duce teoria psihologică a dreptului, pornind de la starea sufletului uman, se vede în exemplele citate de domnul Petrazhitsky al unui locuitor al pământului, transferat pe Marte și nebun, vânzându-și sufletul diavolului Autorul mă asigură că dacă în sufletul meu există o conștiință a dreptului, atunci există deja o relație juridică, căci îmi atribui un drept și o obligație altuia, chiar dacă nimeni altcineva nu recunoaște acest lucru Dar, prin propria sa recunoaștere, pentru o relație juridică sunt întotdeauna necesare două persoane, dar dacă cealaltă nu îmi recunoaște dreptul și nu există nicio autoritate care să rezolve disputa noastră pe baza unei legi recunoscute de societate, atunci nu există raport juridic valabil aici, dar există doar o revendicare unilaterală Aceasta dezvăluie un defect fundamental al teoriei care limitează conceptul de drept la o stare mentală Legea este de neconceput fără o normă care o definește, așa cum recunoaște domnul Petrazhitsky, care o definește ca o normă atributivă care reglementează comportamentul uman Dar norma nu este doar o convingere personală, ci un principiu comun multora Chiar și acolo unde norma reglementează doar comportamentul meu personal și unde tocmai din acest motiv, aplicarea ei depinde numai de mine, convingerea mea personală constă în recunoașterea unei legi superioare asupra mea, obligatorie pentru toată lumea Aceasta este legea morală Dreptul nu se limitează la comportamentul meu personal; determină relațiile mele externe cu alte persoane; recunoaște dreptul unuia la acțiunea altuia, iar acest lucru este de neconceput fără o lege generală recunoscută de toți Rădăcina dreptului se află în libertatea omului; dar libertatea devine un drept numai atunci când este supusă unei legi generale care îi determină limitele în raport cu ceilalţi De aici rezultă clar ce semnificație pot avea ideile fantastice despre vânzarea sufletului cuiva diavolului și despre raporturile juridice dintre diavoli Nimeni nu se îndoiește că se poate imagina orice fel de relație juridică între persoane imaginare Pentru aceasta, nici măcar nu este necesar să evocăm imagini ale diavolului și ale diavolului Negustorul de la Veneția al lui Shakespeare și numeroase romane criminale reprezintă acest lucru Biblioteca "Runivers" B CHICHERIN exemple mai apropiate Dar nimănui nu i-a trecut niciodată prin cap să clasifice aceste creații de fantezie ca parte a domeniului jurisprudenței și să vadă în ele relații juridice

nu imaginare, ci reale Diferența dintre ele și ideile nebunului, care se consideră prost sau își vinde sufletul diavolului, este doar că acesta din urmă ia creațiile imaginației sale pentru realitate Dar de asta e nebun Un om cu o minte sănătoasă nu poate împărtăși aceste convingeri Din punctul de vedere al teoriei psihologice, toate acestea, desigur, sunt indiferente, căci imaginația este o facultate a sufletului uman, iar reprezentările pe care le evocă sunt aceleași fapte psihologice ca oricare altele Dar știința nu se ocupă de creațiile fanteziei, ci de realitatea reală Socotirea diavolilor și a diavolilor ca subiecte juridice dovedește doar că teoria psihologică a dreptului nu are nimic în comun cu știința care luptă pentru cunoașterea adevărului Dreptul imaginabil sau filozofic are un cu totul alt sens Acesta nu este un simplu fapt psihologic, ci un sistem de concepte raționale de drept care se dezvoltă în umanitate și servește drept ghid pentru legiuitori și juriști Ca atare, dezvăluie nu numai ce este, ci și ce ar trebui să fie Acesta este un element extrem de important al jurisprudenței Legiuitorul nu trebuie să creadă că normele pe care le stabilește depind doar de arbitrariul său Legea trebuie să se conformeze nu numai nevoilor practice în schimbare, ci și principiilor eterne inerente spiritului uman Omul este o ființă liberă rațional și, ca atare, trebuie să fie recunoscut ca subiect al drepturilor care decurg din libertate Recunoașterea acestui început de către legiuitor reprezintă un mare pas în istoria popoarelor Am văzut în fața ochilor noștri ce revoluții produce în viața publică Și acesta nu este darul sau mila legiuitorului, ci recunoașterea a ceea ce, în afară de legea în vigoare, se află în adâncul naturii umane Dar pentru ca acest principiu uman să devină un drept, el trebuie să fie general recunoscut și transformat în lege Legea este libertatea exterioară a omului, determinată de o lege generală Prin urmare, filozoful legea umană sau naturală nu este legea propriu-zisă; este un sistem de concepte despre drept, care devine drept numai atunci când este implementat în viața publică Legea adevărată este legea pozitivă, căci numai ea determină relațiile reale ale oamenilor; el singur are forță obligatorie Prin urmare, este imposibil să vedem în dreptul pozitiv doar o modalitate practică de rezolvare a unui conflict, așa cum face domnul Petrazhitsky Are o semnificație incomparabil mai mare: este transferul legii din domeniul gândirii, care nu este obligatoriu pentru nimeni, în domeniul realității, care este obligatoriu pentru toți Legea nu este doar un fapt psihologic; este o normă care determină relaţiile sociale Mintea umană este sursa conceptelor juridice; dar numai o lege pozitivă conferă acestor concepte forță reală A afirma că legea este un fenomen exclusiv psihic și că toate elementele sale sunt elemente ale unui act psihic și nu orice obiect din afara sufletului (p), înseamnă a merge împotriva faptelor evidente Legea este definiția libertății exterioare, iar libertatea exterioară are de-a face tocmai cu lucrurile din afara sufletului Toate relațiile umane se desfășoară numai prin mijlocirea lumii materiale, fără de care, prin urmare, este imposibil să se renunțe la stabilirea normelor juridice Este suficient să indicați proprietatea Are vreun sens, ca fapt pur psihic, fără referire la elemente din afara sufletului? Domnul Petrazhitsky numește drept filozofic sau natural drept drept intuitiv Această expresie nedefinită îl scutește de nevoia de a indica mai precis sursa acestui început în sufletul uman Probabil că în timp vom ști acest lucru, când autorul va afla pentru noi originea dreptului Alături de aceasta, pune și dreptul pozitiv; dar el îi dă celui din urmă un sens destul de ciudat Dreptul

stabilit sau recunoscut de stat, el îl numește drept oficial; pe tărâmul dreptului pozitiv, el include, în plus, toate obiceiurile predominante în societate, regulile de curtoazie, rutina de dans, așezarea oaspeților la masă, într-un cuvânt, întreaga zonă a moravurilor Din punctul de vedere al teoriei psihologice, toate acestea sunt din nou indiferente; dar cu greu Biblioteca "Runivers" B CHICHERIN orice jurist ar fi de acord cu o asemenea definiţie Regulile vieții comunitare au un cu totul alt înțeles decât drepturile unei persoane, decurgând din natura sa spirituală și constituind baza întregii clădiri publice Există, de asemenea, un semn exterior care distinge aceste două ordine de fenomene sociale: tărâmul moralei, la fel ca tărâmul moralității, este complet dat libertății, în timp ce dreptul este însoțit de constrângere Ajungem aici la o întrebare foarte importantă: este constrângerea o trăsătură esențială a dreptului? G Petrazhitsky neagă acest lucru Recunoscând că constrângerea poate fi una dintre consecințele practice ale normelor atributive, el respinge apartenența acesteia la însăși esența lor Din punctul de vedere al teoriei psihologice, care nu recunoaște alte elemente în drept, cu excepția celor mentale, aceasta se face în mod consecvent; dar pentru teoriile care văd dreptul ca un fenomen al vieții sociale, întrebarea este pusă diferit Că normele de drept în vigoare în societate au un caracter coercitiv și că normele juridice diferă prin aceasta de toate celelalte norme, este un fapt universal care nu poate fi pus la îndoială Ce se poate spune împotriva acestui lucru? G Petrazhitsky a supus unei critici temeinice a teoriei, recunoscând constrângerea ca trăsătură distinctivă a dreptului; nu se poate spune însă că argumentele sale au fost convingătoare Are dreptate când spune că semnul constrângerii nici măcar nu atinge problema esenței dreptului Dar când el afirmă că însuşirea acestei caracteristici la drept implică o inconsecvenţă logică, este greu de văzut în asta altceva decât sofism G Petrazhitsky vede în această comparație a două concepte ceea ce se numește definido per idem (definiția unui lucru în sine) (p) Dar când spun că legea este o normă care funcționează în societate, a cărei trăsătură distinctivă este constrângerea, atunci unde este definido per idem? Acestea sunt două concepte diferite, legate prieten cu prieten Dacă adaug la aceasta că forța coercitivă trebuie încredințată unei autorități organizate în acest scop, atunci nu există nici aici nicio inconsecvență logică Nu se poate vedea de ce legea care instituie o anumită regulă de drept nu poate determina și modalitatea de implementare a acesteia Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHOLOGICĂ A DREPTULUI G Petrazhitsky dă o altă întorsătură criticii sale, ceea ce se dovedește la fel de puțin Potrivit teoriei menționate mai sus, spune el, o normă este recunoscută ca legală doar atunci când este însoțită de constrângere Dar pentru stabilirea constrângerii este necesară o a doua normă, care este sancțiunea primei Și întrucât această normă este din nou de natură coercitivă, atunci ea, la rândul său, necesită sancțiuni Astfel nu vom ajunge niciodată la capăt Fiecare stat de drept, pentru a deveni coercitiv, necesită o serie nesfârșită de sancțiuni, adică duce la absurd (p) Nu se poate să nu spună că această argumentare amintește de argumentele filosofilor antici împotriva posibilității mișcării De fapt, o serie nesfârșită de sancțiuni nu este deloc necesară pentru ca un drept să fie executat Aplicarea unei norme necesită, în general, o putere organizată care aplică constrângere; dar acest scop este atins atunci când se instituie o putere, învestită cu dreptul de constrângere și căreia indivizii sunt obligați să se supună Norma care determină aceste relații este, fără îndoială, o normă

juridică, deoarece stabilește drepturi și obligații coercitive Dar nu se cere în niciun caz de la nicio normă legală ca constrângerea să fie ambalabilă Legea dă creditorului dreptul de a-l constrânge pe debitor, dar nu îi dă debitorului dreptul de a-l constrânge pe creditor În același mod, puterea, învestită cu dreptul la constrângere, nu este ea însăși supusă constrângerii, căci cine o va forța? Quis custodiei ipsos custodes? Împotriva eventualelor abuzuri ale acesteia se pot institui garanții, constând în însuși dispozitivul ei; dar aceasta este o chestiune de oportunitate În orice caz, vom ajunge cu siguranță la o putere care nu este supusă constrângerii, căci așa este natura lucrurilor Îndatoririle ei rămân morale ' G Petrazhitsky este surprins că, în ciuda argumentelor irefutabile, în opinia sa, ale oponenților teoriei constrângerii, acestea rămân totuși o voce care plânge în deșert Nu este nimic surprinzător aici, pentru că vor să infirme un fapt absolut evident Dacă nu au alte argumente decât cele date de domnul Petrazhitsky, atunci teoria constrângerii rămâne de neclintit Și cum se poate respinge atunci când este înrădăcinată în însăși esența juridicului Biblioteca "Runivers" B CHICHERIN relaţie? Dreptul este libertatea definită de lege Dar relația dintre libertate și lege poate fi dublă: voluntară sau obligatorie Prima are loc în domeniul moral, căci legea morală determină libertatea interioară; dreptul determină libertatea exterioară, care aduce o persoană în ciocniri cu ceilalți și, prin urmare, aici raportul dintre lege și libertate, în însăși esența materiei, capătă un caracter forțat Aceasta nu înseamnă că constrângerea se aplică întotdeauna și peste tot: ea se aplică numai în cazurile de încălcare a legii Dar chiar și aici implementarea efectivă a acestei cerințe poate întâmpina numeroase dificultăți; se poate chiar întâmpla ca acesta să rămână complet inaplicabil Atunci legea își pierde caracterul propriu; dar poate rămâne o datorie morală, îndeplinită voluntar Deci, de exemplu, o obligație făcută în formă nelegală, sau pentru care termenul de prescripție a expirat, își pierde forța juridică, dar rămâne obligația morală de achitare a datoriei Diferite domenii ale activității umane se ating și o tranziție de la unul la altul este întotdeauna posibilă Tot mai slabe sunt obiecțiile domnului Petrazhitsky față de teoriile libertății El le face referire la trecut și le dedică doar o jumătate de pagină Singura obiecție pe care o ridică este că tendința dominantă în aceste teorii a fost aceea de a recunoaște exercitarea libertății individuale ca sarcina de bază și cea mai valoroasă a dreptului, prin urmare punctul de vedere predominant nu este atât teoretic, cât și politic De fapt, doar unele reguli de drept au în vedere introducerea începutului libertăţii; alții îl contrazic clar: astfel sunt instaurarea sclaviei, starea de iobăgie, restrângerea libertății de exprimare etc Cei familiarizați cu istoria filozofiei dreptului știu că reproșul domnului Petrazhitsky nu se referă tocmai la cele mai profunde teorii care întemeiază dreptul pe libertate În ceea ce privește cea de-a doua remarcă a lui, greșește complet ideea; definind drepturile și obligațiile oamenilor, legea înseamnă nu numai deținerea, ci și restrângerea începutului libertății în numele drepturilor și beneficiului public al altor persoane, iar aceste restricții se modifică odată cu schimbările nevoilor sociale și odată cu dezvoltarea socială Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHOLOGICĂ A DREPTULUI conștiința noastră Dreptul nu se extindea deloc asupra sclavilor din vechime, căci erau considerați un lucru; numai persoanele libere beneficiază de drepturi Dezvoltarea principiului libertății în istoria omenirii este fără îndoială Sclavia antică a căzut; Sclavia negrilor din America de Nord a fost, de asemenea, abolită sub ochii

noștri Iobăgie a dispărut și în toate statele educate Peste tot se recunoaște începutul unei libertăți civile generale, necunoscută lumii antice și Evului Mediu Însuși începuturile libertății politice s-au așezat în toate statele europene, cu excepția a două Ei domină atât America, cât și Australia Acei gânditori care, în dezvoltarea libertății, au considerat conținutul esențial al istoriei lumii și sarcina cea mai înaltă a dreptului, au pentru ei înșiși o bază solidă a faptelor istorice Pe ultimele pagini ale lucrării domnului Petrazhitsky există o frază despre această întrebare care nu poate decât să trezească o oarecare perplexitate "În general", spune el, "în domeniul dreptului este mai convenabil și mai corect să vorbim nu despre voință și libertate, și nu despre interese, ci despre comportament, despre acțiuni și fapte Normele de drept nu vorbesc deloc despre interese (dorința de beneficii) și nu despre liberul arbitru, ci despre acțiuni și fapte" (p) Să ne amintim că întreaga teorie a domnului Petrazhitsky se bazează pe faptul că legea este un fapt pur psihic și nu conține decât elemente psihice; Să ne amintim că faptul care îi servește drept punct de plecare este că găsim în noi înșine o dublă determinare a voinței, pe de o parte libertatea, pe de altă parte robia ei; cum, deci, să înțeleg fraza menționată, care, cu toate acestea, este în vădită contradicție? Este aceasta o renunțare la un sistem construit pe fundații prea șubrede? G Petrazhitsky, evident, nu a făcut față sarcinii sale Era prea vast, iar fundația pe care s-a gândit să-și construiască clădirea nu a fost suficient supravegheată și întărită Renunțând la teoria predominantă care întemeiază legea pe interes, pentru care nu se poate să nu-i mulțumească, a căutat noi căi, dar până acum nu le-a găsit Vom aștepta ediții ulterioare, deși cu greu ne putem aștepta la îmbunătățiri semnificative de la ele Pe bază subțire- * Biblioteca "Runivers" B CHICHERIN este imposibil să construiești o clădire solidă Acest lucru necesită o revizuire completă a articolului Cu darurile deosebite ale domnului Petrazhitsky, se poate spera că va îndeplini această lucrare și va contribui la vistieria slabă a științei ruse Nu se poate decât să regrete că a găsit posibil să apară în fața publicului cu o lucrare atât de grăbită Avantajul acestui lucru nu poate fi decât că eșecul acestei încercări îl va determina să-și reconsidere pozițiile și să își analizeze concluziile cu mai multă atenție Dar principalul lucru care ar trebui de dorit este ca studenții să nu treacă drept adevăr științific ceea ce nu are cea mai mică bază științifică Cu cât un profesor este mai talentat și cu cât este mai capabil să-și influențeze studenții, cu atât ar trebui să fie mai atent în acest sens Altfel, în loc de direcția științifică așteptată de la universitate, va exista doar mai mult haos în mințile tinere, care caută adevărul Nu se poate aștepta altceva de la un profesor conștiincios B Chicherin Biblioteca "Runivers" Teoria psiho-fiziologică a sentimentelor*) III Legea asocierii prin adiacență, exprimată în forma cea mai generală Unele aplicații ale acestuia Cum dobândesc senzațiile și ideile capacitatea de a produce schimbări organice pe care nu le-au produs inițial? Contagiozitatea sentimentelor și cum este explicată De ce reproducerea noastră artificială a manifestărilor externe ale oricărei emoții ne afectează starea de spirit? Câteva cuvinte despre teoriile lui James și Lange Acum trebuie să luăm în considerare schimbările deosebit de organice care apar sub influența unor astfel de senzații și idei, care la început nu au avut aproape niciun efect asupra vieții vegetale a corpului nostru Pentru a face acest lucru, va trebui să acordăm atenție faptului că, dacă orice grup de celule nervoase ale creierului a intrat adesea într-o stare activă

simultan sau succesiv unul după altul, atunci aceste grupuri dobândesc capacitatea de a se excita reciproc Cu alte cuvinte, în astfel de condiții, se stabilește o astfel de dependență între diferite grupuri de celule, încât starea activă a unui grup începe să conducă restul grupurilor la o stare similară Să numim literele A și B două grupuri de celule motorii din cortexul cerebral Să presupunem că aceste grupuri trebuiau adesea să funcționeze simultan Într-un astfel de caz, va fi suficient ca grupul A să intre într-o stare activă pentru ca grupul B să fie implicat într-o stare similară Nu este greu de verificat validitatea acesteia Să luăm în considerare mișcările binecunoscute efectuate de noi în cazul în care ridicăm vreun obiect (umbrelă, pahar, batistă) În același timp , îndoim degetele mâinii într-un anumit fel, adică, strict vorbind, *) Vezi "Vocr Phil și Psih " nr Biblioteca "Runivers" N ZGURSKY executam mai multe miscari in acelasi timp Nu este nevoie să explicăm cititorului că mișcările fiecărui deget necesită contracția unor mușchi speciali, inervați de fibre nervoase speciale, care la rândul lor sunt excitați de grupuri separate de celule nervoase Întrucât, pentru a prinde un obiect în mâini, de obicei trebuie să ne îndoim toate degetele (cu excepția degetului mare), această împrejurare duce în final la faptul că este suficient să apăsăm unul dintre cele patru degete despre care vorbim aici, ca, împotriva voinței noastre, să se îndoaie și celelalte degete ale aceleiași mâini Dar contracția simultană a multor mușchi este posibilă doar pentru că aceștia sunt excitați simultan de elementele nervoase Prin urmare, în acest caz, grupurile de celule motorii, care, cu ajutorul nervilor aferenți, provoacă mișcările diferitelor degete, intră, fără îndoială, într-o stare activă în același timp Acest lucru se explică prin natura exercițiilor anterioare Deoarece de foarte multe ori facem degetele mâinii să se îndoaie în același timp, înseamnă că și unele grupuri de celule motorii trebuie să funcționeze în același timp Ca urmare, între ei se stabilește o astfel de relație încât atunci când unul dintre aceste grupuri începe să funcționeze, restul grupurilor intră și ele într-o stare activă Datorită acestei excitații simultane sau succesive a celulelor motorii, apar acele mișcări pe care le executăm atunci când mergem, înot, dansăm, coasem, tricotam, cântăm la pian etc Cu ajutorul unor exerciții adecvate, reușim să înceapă grupuri cunoscute de celule motrice a aduce muschii intr-o stare activa este destul de mecanic, astfel incat miscarile pe care le facem sa nu necesite efort si tensiune de atentie Dacă celulele senzoriale ale stratului cortical intră într-o stare activă simultan sau succesiv, atunci ca urmare a acesteia se stabilește o anumită legătură între reprezentările noastre Această legătură, exprimată în capacitatea ideilor noastre de a se numi reciproc, se numește asociere de idei Să presupunem că, întâlnindu-ne cu o persoană celebră, am auzit adesea aceeași frază de la el Cu ce proces fiziologic va fi legat un astfel de fapt? Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHO-FIZIOLOGICĂ A SENTIMENTULUI Este clar că la fiecare întâlnire, în primul rând, celulele vizuale, excitate de aspectul exterior al acestei persoane, și, în al doilea rând, acele celule auditive, care sunt aduse în stare activă de fraza menționată, vor trebui să funcționeze simultan Ca urmare a acestui fapt, se va stabili o astfel de relație între grupurile de celule luate în considerare, o astfel de conexiune încât va fi suficient ca primul grup să intre în stare activă pentru ca celălalt grup să înceapă să funcționeze automat Rezultatul psihic al acestei abilități, dobândite de celulele nervoase, va fi că, întâlnindu-ne cu persoana menționată sau doar gândindu-ne la el, ne vom aminti inevitabil fraza pe care a rostit-o adesea în

prezența noastră Dar impresiile externe de multe ori fac ca celulele senzoriale să lucreze într-o anumită ordine, care se repetă invariabil Astfel, părți diferite ale aceluiași obiect, detalii diferite ale unuia și aceluiași fenomen aduc aproape același grup de celule într-o stare activă În plus, întâlnim de obicei anumite obiecte într-un anumit cadru In apropierea samovarului vedem cel mai des ceainice, pahare, farfurioare; lângă farfuriile de pe masa sunt furculițe, cuțite, șervețele, sare; casele străzii de-a lungul cărora trebuie deseori să mergem, de fiecare dată, în aceeași ordine, acționează asupra ochilor noștri Datorită acestui fapt, celulele senzoriale trebuie de obicei să funcționeze într-o anumită ordine*, ca urmare a căreia diferite grupuri dintre ele dobândesc capacitatea de a se aduce reciproc într-o stare activă, nu la întâmplare, ci într-o anumită secvență Ceea ce a fost observat de noi simultan sau succesiv, este amintit de noi exact în aceeași ordine Prin urmare, fenomene care se însoțesc întotdeauna în mod evident unul pe altul, lasă în mintea noastră și amintirile însoțindu-se una pe alta Tot ceea ce în lumea înconjurătoare se dovedește a fi în mod clar conectat unul cu celălalt dă naștere la amintiri care sunt conectate, de exemplu asociate între ele Prin urmare, legătura dintre ideile noastre este într-o oarecare măsură rezultatul conexiunii care există între realitățile corespunzătoare acestor idei Pot funcționa simultan sau secvenţial Biblioteca "Runivers" H G y P cu KI i tot felul de celule: senzoriale, motorii, emotive, precum și acele celule a căror activitate explică modificările organice asociate emoțiilor În lipsa unui termen potrivit, le voi numi celule de inervație Avertizez cititorul că acest termen nu poate fi numit succes doar pentru că și celulele motorii aparțin numărului de celule de inervație Dar întrucât cel mai frecvent numite celule motorii sunt acele celule cu ajutorul cărora se efectuează mișcări voluntare, atunci vom fi de acord să ne referim în principal la numărul de celule de inervație care afectează activitatea mușchilor netezi, a glandelor și a nervilor trofici ♦) Lăsând cititorului dreptul deplin de a uita de această afecțiune în câteva minute, îl rog doar să-și amintească că și celulele numite acum celule de inervație respectă legea despre care se discută aici Această lege constă în faptul că indiferent de grupurile de celule care intră într-o stare activă simultan sau succesiv, ca urmare a acesteia, se stabilește întotdeauna o oarecare dependență între ele, exprimată prin faptul că excitația unui grup începe să implica restul grupurilor într-o stare similară Să luăm în considerare consecințele acestei legi Să presupunem că într-un anumit loc a trebuit să trăim multe necazuri Conform teoriei emoțiilor susținute aici, cauzele externe au adus anumite modificări organice, pe care le percepem ca un sentiment neplăcut Deci, în acest caz, acele celule de inervație au fost aduse în stare activă, a cărei participare era necesară pentru producerea anumitor modificări organice Dar, în același timp, impresiile au continuat să acționeze asupra noastră, livrate de întregul mediu și provocând *) Să nu creadă cititorul că participarea acestor celule ale cortexului cerebral este necesară pentru menținerea cursului normal al vieții vegetale a corpului nostru Dimpotrivă, aceste celule produc mai degrabă perturbări în procesele organice, al căror curs normal este susținut de medula oblongata și măduva spinării, precum și de elemente care nu fac parte din organele centrale ale sistemului nervos (sistemul simpatic, ganglionii nervoși ai inimii, ganglionii localizați în pereții intestinali și, de asemenea, în apropierea vaselor de sânge etc) Biblioteca Runiverse TEORIA PSIHO-FIZIOLOGICĂ A SENTIRILOR o serie de astfel de senzații, față de care

cel mai adesea le tratăm cu deplină indiferență În consecință, concomitent cu celulele de inervație, trebuiau să funcționeze și acele celule senzoriale, care erau excitate de diverse detalii ale mediului din jurul nostru Care a fost rezultatul acestei activități simultane de inervație și celule senzoriale? Ca rezultat inevitabil al funcționării simultane a două grupuri de celule nervoase, a existat o astfel de dependență între ele, datorită căreia excitația unui grup a început să se răspândească fără greș către celălalt grup Prin urmare, dacă ne aflăm în zona în care am trăit anterior multă durere (sau chiar într-un loc similar cu aceasta), atunci celulele senzoriale excitate de mediul extern vor face și acele celule de inervație să funcționeze, care provoacă modificări corporale asociate cu durere mananca Astfel, senzațiile care odată ni s-au părut complet indiferente își vor pierde fostul caracter indiferent și vor începe să provoace un sentiment neplăcut Pentru a scăpa de obiecțiile nefondate și deci inutile, care sunt generate de obicei de diverse neînțelegeri, consider util să adaug câteva explicații la cele spuse Fără îndoială că o localitate, o persoană, un obiect, un fenomen poate evoca în noi amintiri destul de distincte ale anumitor evenimente și în felul acesta să trezească anumite mișcări spirituale Dacă vizualizăm clar evenimentul care recent a stârnit în noi o puternică indignare, atunci, desigur, vom începe din nou să ne îngrijorăm În acest caz, vom fi, parcă, prezenți pentru a doua oară la acea scenă care anterior a trezit în noi sentimente profunde și, prin urmare, detaliile acestei scene care ne-au atras în minte vor afecta în sine într-o stare celulele de inervație și astfel dau naștere la schimbări organice necesare apariției emoției Este exact aceeași ordine a evenimentelor în multe alte cazuri Dacă un obiect provoacă emoție emoțională în noi, amintindu-ne de ceea ce ne este drag, ceea ce ne atrage la sine, atunci nu este nimic obscur și de neînțeles în asta În același mod, acele stări mentale nu necesită explicații, Biblioteca "Runivers" N ZGURSKI care apar în noi când, când ne întâlnim cu o persoană, ne amintim de o anecdotă amuzantă pe care a povestit-o cândva, sau despre insulta pe care ne-a adus-o Dar obiectele și fenomenele pot acționa asupra noastră fără a trezi amintiri distincte Uneori, sunetul vocii cuiva provoacă o emoție plăcută în noi; ne încordăm în zadar memoria pentru a ne aminti a cui voce este cea pe care o auzim, care dintre oamenii apropiați și dragi ne amintește; cu toate acestea, sunetul acestei voci ne atinge, ni se pare atrăgător La fel, zona în care a trecut o parte semnificativă a vieții noastre poate evoca în noi aceste sau alte mișcări spirituale, indiferent de orice amintiri Dacă o persoană a trezit adesea în noi o bună dispoziție cu veselia și spiritul său, atunci această dispoziție va începe să apară în noi la simpla apariție a lui, înainte de a auzi de la • orice amuzant despre el și chiar înainte să ne amintim vreuna dintre glumele lui În toate acele cazuri în care un sentiment de frică apare instinctiv în om și animale, această stare de spirit apare complet independent de orice idei Caii, care nu au văzut niciodată lei și tigri, devin foarte neliniștiți și fug atunci când paiele pe care zăceau aceste animale sunt așezate lângă ei Este puțin probabil ca cineva să îndrăznească să afirme că în acest caz frica la cai este cauzată de idei înspăimântătoare Dar din moment ce este dificil să vorbim cu certitudine despre diferitele detalii ale vieții mentale a oricărui animal, să trecem la om Toată lumea știe cum acționează asupra noastră manifestările exterioare ale fricii pe care le observăm la alți oameni • - nu numai în anxietate, dar uneori provoacă un sentiment de "frică" Aceasta din urmă apare în astfel de cazuri de perfectă • shenyo

mecanic, adică indiferent de ideea vreunui pericol Așadar, apariția acestui sentiment poate fi explicată doar prin asocierea stabilită între sentimentul de frică și acele senzații care sunt provocate în noi de manifestările exterioare ale acestui sentiment la alte persoane Similar aceleași asociații explică contagiozitatea deznădejdii și veseliei În ce condiții apar aceste asociații? Pentru a nu recurge la o parafrazare inutilă a ceea ce am avut deja de "scriu înainte, îmi voi permite să citez aici un mic fragment dintr-una din lucrările mele "Expresiile exterioare ale mișcărilor spirituale evocă anumite sentimente la spectatori și ascultători destul de mecanic, datorită unor asociații stabilite în vremuri demult trecute și deci existente chiar și la copii Apariția acestor asociații poate fi explicată după cum urmează Cu cât viața socială a devenit mai obișnuită pentru oameni, cu atât mai des fiecare persoană ar trebui să experimenteze un fel de sentiment în același timp cu alți oameni Dar fiecare incident care a stârnit frică, sau mânie sau râs într-o mulțime întreagă de oameni, ar fi trebuit să contribuie la stabilirea unor asociații între sentimente și amintiri ale manifestărilor lor exterioare Într-adevăr, să presupunem că un fapt a provocat uimire mai multor indivizi în același timp În acest caz, fiecare dintre ei nu numai că va experimenta acest sentiment, dar va vedea și cum s-au schimbat fețele oamenilor din jurul lui Împreună cu un sentiment de uimire, în el apar senzații, trezite de gesturi, exclamații involuntare, modificări ale intonației vorbirii etc Dar apariția frecventă simultană a oricărei stări de conștiință este întotdeauna însoțită de stabilirea unei asocieri între ele Prin urmare, trebuie inevitabil să se stabilească o asociere între senzațiile evocate în noi de manifestările exterioare ale sentimentelor, și acele mișcări spirituale pe care le-am experimentat în același timp Se poate spune, așadar, că expresiile exterioare ale sentimentelor evocă în noi mișcările mentale corespunzătoare deoarece strămoșii noștri au fost nevoiți să observe aceste expresii mai ales atunci când au experimentat aceleași mișcări spirituale Au fost nevoiți în mod repetat să experimenteze frică și, în același timp, să vadă manifestări ale acestui sentiment în ceilalți, să fie într-o dispoziție veselă și să audă explozii de râs etc Toate acestea au dus la faptul că, în cele din urmă, s-au înființat asociații, datorită cărora strigătul de frică care a scăpat într-o singură persoană provoacă o stare de spirit anxioasă sau chiar involuntară frică în toți cei care au auzit acest strigăt "(Concepte elementare ale vieții fizice și mentale a unei persoane, p) Cum apar aceste asociații? Să credem că celulele senzoriale, excitate de expresiile exterioare ale sentimentelor, dobândesc capacitatea de a aduce și celulele emoționale într-o stare activă Dacă problema s-ar limita doar la aceasta, atunci stările de spirit care apar în acest fel cu greu ar putea fi numite emoții Ei ar fi lipsiți de acea colorație afectivă care este trăsătura esențială a fiecărei emoții În plus, mișcările mentale care apar la oameni în condițiile pe care le luăm în considerare sunt legate în cel mai evident mod de diverse schimbări organice Toate acestea ne determină să credem că celulele senzoriale, excitate de manifestările exterioare ale sentimentelor la alte persoane, aduc celulele de inervație într-o stare activă și în acest fel aduc modificări organice necesare apariției emoțiilor Ei dobândesc această abilitate deoarece adesea trebuie să funcționeze simultan cu celulele de inervație De fapt, dacă orice incident sperie o mulțime de oameni, atunci în fiecare individ care face parte din această mulțime, acele celule de inervație

intră într-o stare excitată, a cărei activitate determină apariția modificărilor corporale asociate cu un sentiment de frică Dar din moment ce fiecare individ nu numai că experimentează un sentiment de frică, ci vede în același timp cum s-au schimbat fețele oamenilor din jurul său, le aude exclamațiile etc , înseamnă că, împreună cu celulele de inervație, cele senzoriale încep să funcţioneze de asemenea celule excitate de expresiile exterioare ale sentimentelor la alte persoane Ca urmare, între grupurile de celule menționate se stabilește o astfel de dependență încât este suficient ca unele celule să intre într-o stare activă pentru ca altele să fie implicate într-o stare similară Dacă cineva începe să afirme că celulele senzoriale pot excita direct celulele emotive, adică fără participarea la schimbări organice, atunci nu voi obiecta la acest lucru, deoarece eu însumi sunt convins de posibilitatea de a   buna excitare a celulelor emotive Cred doar că nu este emoția reală care se naște în noi, ci doar, ca să spunem așa, o copie a ei Când ne gândim la o piesă muzicală, uneori începe să sune destul de distinct în capul nostru Cu toate acestea, toată lumea va fi de acord cu faptul că memoria unei piese nu poate fi recunoscută ca fiind identică cu starea de spirit care apare în noi atunci când suntem prezenți la reprezentarea acesteia La fel, atunci când celulele emotive sunt excitate de impulsuri de-a lungul căilor asociative, nu apare o emoție, ci o stare de spirit, asemănătoare în unele privințe cu memoria unei piese muzicale, despre care tocmai am menționat Pentru ca emoția reală să apară, este necesar ca celulele emoționale să fie excitate de impulsuri direcționate de-a lungul acelor nervi aferenți care se termină în diferite organe interne ale corpului nostru Astfel, atunci când observăm manifestările exterioare ale mișcărilor spirituale la alți oameni, atunci, sub influența celulelor de inervație, au loc schimbări în cursul vieții vegetale a corpului nostru, iar natura sentimentelor care apar în noi este determinată de noi schimbări Împărtășind sentimentele altor oameni, facem acele mișcări care sunt inspirate de aceste sentimente Dar, din moment ce aceleași emoții sunt de obicei însoțite de aceleași mișcări, de multe ori se dovedește că se pare că imităm alți oameni Dar dacă repetam involuntar gestul actorului, dacă plângem împreună cu el, atunci asta se întâmplă în primul rând pentru că îi împărtășim sentimentele Începem să râdem împreună cu ceilalți, de obicei datorită faptului că suntem mai întâi impregnați de aceleași sentimente pe care le experimentează alții La fel, aclamam, fluturam palarii si batiste, aplaudam, ovatim foarte des doar pentru ca am fost infectati cu sentimente care ii inspira pe altii Începem chiar să căscăm și să ne întindem la vederea căscăturilor și întinderilor altora doar după apariția unui sentiment care ne face să o facem Dansul energic al unuia îi face curând să danseze și pe cei care au fost la început prezenți doar ca spectatori Dar acest lucru se întâmplă de obicei după H, G y P cu KI i cum spectatorii au fost cuprinsi de sentimente care i-au făcut să înceapă să danseze Mi se poate spune că pervert ordinea reală a fenomenelor, că, de fapt, mai întâi reproducem involuntar mișcările altor oameni și numai ca urmare a acesteia apar aceste emoții sau alte emoții în noi Trebuie să acord o atenție cuvenită acestei obiecții, fie și doar pentru că eu însumi a trebuit să exprim într-unul dintre articolele mele o părere cu care nu sunt de acord în prezent Mi s-a părut atunci că expresiile exterioare ale pasiunii la o altă persoană evocă în noi contracții musculare involuntare, dar acestea acestea din urmă evocă o mişcare mentală corespunzătoare De mult s-a observat că postura

adoptată de o persoană, gesturile și expresia feței sale au un anumit efect asupra stării sale spirituale Dându-ne feței o expresie corespunzătoare unei anumite emoții, asumând o postură potrivită, vom putea evoca într-o anumită măsură acea emoție, ale cărei manifestări exterioare le-am reprodus artificial Chiar și Dogald Stewart a atras atenția asupra acestui fapt Brad, care a studiat fenomenele observate la subiecții în stare hipnotică, a constatat că, oferind unui astfel de subiect o anumită postură, se poate evoca o stare de spirit exprimată în condiții normale prin această postură particulară Astfel, făcându-i să întindă mâna și să o strângă într-un pumn, a observat că după aceasta nu doar fețele lor au căpătat o expresie amenințătoare, ci că s-au repezit cu furie asupra adversarilor imaginari Când capului, mâinilor și corpului li s-a dat o poziție corespunzătoare rugăciunii, apoi pe fața subiectului, cufundat într-un somn hipnotic, a apărut o expresie de smerenie și conștiința propriei sale nesemnificații Toate aceste fapte trebuie, desigur, să fi avut o anumită influență asupra opiniilor celor care au studiat viața mentală a omului Prin urmare, nu ar trebui să fim surprinși de afirmația lui Maudsley că anumite contracții musculare nu sunt doar o expresie a pasiunii, ci sunt o parte esențială a acesteia Profesorul James a reacționat într-un mod similar la mișcările expresive Potrivit lui, fără manifestările lor exterioare obișnuite, stările mentale pe care le trăim ar fi palide, incolore, lipsit de căldură emoțională Dând dovezi circumstanțiale în favoarea teoriei sale a emoțiilor, spune următoarele: îndreptați ridurile de pe frunte, îndreptați corpul, vorbiți pe un ton major, salutați cu o privire veselă a cunoștințelor și veți ceda involuntar unei dispoziții binevoitoare; pe de altă parte, încearcă să stai toată ziua într-o postură gânditoare, oftând în fiecare minut și răspunzând la întrebările celor din jur cu vocea căzută, iar în acest fel îți vei crește și mai mult starea de spirit melancolică Ce explică un astfel de efect asupra noastră al contracțiilor musculare asociate cu diferite mișcări expresive? Pentru a răspunde la această întrebare, cel mai firesc va fi să fim atenți la senzațiile evocate în noi de mișcările pe care le executăm Toată lumea știe că atunci când ridicăm o sarcină și facem orice lucru mecanic în general, atunci apar în noi anumite senzații speciale, pe baza cărora judecăm dificultatea sau ușurința muncii pe care o executăm Aceste senzații apar chiar și în cazul în care nu trebuie să facem eforturi notabile Asumând o anumită postură, chiar și în întuneric simțim clar starea corpului nostru În același mod, simțim în același timp că ne-am întins înainte sau am îndoit brațul într-un anumit fel Deși nu vedem această mișcare, simțim clar că a fost făcută de noi Toate acestea sunt posibile prin prezența acelor senzații care se numesc de obicei musculare Aceste senzații joacă un rol destul de important în viața noastră mentală De exemplu, datorită lor ne facem judecăți despre distanța până la obiecte, fizicul lor, dimensiunea comparativă, mișcarea și impenetrabilitatea Cu toate acestea, majoritatea oamenilor nu sunt aproape conștienți de prezența acestor senzații și în general știu foarte puțin despre ele Acest lucru se explică în principal prin faptul că senzațiile musculare au un ton senzual foarte slab Sunt rareori plăcute sau neplăcute și, prin urmare, nu atrag atenția oamenilor Atât mișcările individuale, cât și cele mai variate combinații ale acestora sunt însoțite în general de astfel de senzații musculare, care, fără îndoială, aparțin categoriei celor indiferente Dar de ce, într-un astfel de caz, sunt expresive mișcările au un efect marcat asupra stării

noastre de spirit Întrebarea este dacă ele nu dau naștere, într-un fel indirect, la alte senzații care sunt cauza imediată și reală a schimbării stării noastre de spirit În acest fel explic apariția emoțiilor în acele cazuri când acestea sunt cauzate de reproducerea artificială a diferitelor lor manifestări externe În astfel de condiții, în cursul vieții vegetale a corpului nostru apar anumite schimbări, care dau naștere unor senzații interne, care servesc drept sursă reală a emoțiilor noastre Cum, atunci, mișcările expresive dau naștere la schimbări în cursul vieții vegetale a corpului nostru? Când experimentăm mișcare mentală, apar numeroase contracții musculare, care determină anumite expresii faciale, anumite gesturi și posturi Aceste contracții musculare sunt cauzate de celulele motorii Dar odată cu aceasta, apar și schimbări organice, generate de acele celule, pe care am convenit să le numim inervație Astfel, în cazul în cauză, are loc acea excitare simultană a diferitelor grupe de celule nervoase, despre care a trebuit să vorbim deja mai devreme Ca urmare, se stabilește o anumită dependență între celulele motorii, care provoacă mișcări expresive, și celulele de inervație, care dau naștere la modificări organice Se exprimă prin faptul că atunci când anumite celule motorii încep să funcționeze, un anumit grup de celule de inervație intră într-o stare similară Prin urmare, atunci când reproducem artificial manifestările externe ale unei anumite emoții, atunci făcând acest lucru forțăm unele celule de inervație să funcționeze Doar datorită acestei împrejurări apare în noi o anumită aparență de emoție în astfel de condiții De ce, totuși, apare doar o aparență de emoție, cititorul se va întreba; dacă teoria prezentată aici este corectă, atunci ar trebui să apară emoția reală Sunt complet de acord cu asta, voi răspunde; o astfel de emoție ar apărea în noi dacă am fi capabili să reproducem perfect toate manifestările ei exterioare Dar acest lucru nu este ușor de făcut Când un actor ne captivează cu interpretarea sa, de obicei reușește acest lucru prin ceea ce trăiește cu adevărat Biblioteca "Runivers" Teoria PSIHO-FIZIOLOGICĂ a sentimentului cutare sau cutare sentiment El se transferă mental în poziția acelei persoane ale cărei acțiuni sunt descrise de joc, iar prin puterea imaginației sale se forțează să creadă că i s-a întâmplat tot ceea ce se întâmplă pe scenă Prin urmare, nu trebuie să-și facă griji cu privire la reproducerea artificială a manifestărilor externe ale emoției Aceste manifestări apar de la sine sub influența unei adevărate emoții spirituale Dar dacă cineva ar dori, într-o stare perfectă de calm, să reproducă manifestările exterioare ale uneia sau aceleia emoții, ar vedea că rezultatele sunt foarte mediocre Astfel, mișcările lor expresive acționează asupra noastră nu de la sine, ci prin schimbările pe care le provoacă în viața vegetală a corpului nostru Aceasta înseamnă că în acest caz rolul principal aparține senzațiilor interne Pe această bază, nu acord senzațiilor musculare importanța în formarea emoțiilor pe care William James o recunoaște pentru ele Acest eminent psiholog a publicat un articol în revista Mind în în care afirmă că fenomenele considerate în mod obișnuit drept consecințe ale emoției nu sunt deloc generate de emoție, ci, dimpotrivă, sunt ele însele sursa acesteia Prin urmare, în toate schimbările corporale care alcătuiesc limbajul tulburărilor emoționale, el vede nu rezultatele, ci cauzele emoției Schimbările corporale, spune el, urmează imediat după percepția faptului care îi excită Simțim aceste schimbări, în urma cărora apare emoția Se obișnuiește să credem că, după ce ne-am pierdut averea, suntem supărați și plângem; întâlnim un urs, ne speriem și fugim; un adversar ne jignește, ne pierdem cumpătul și îl lovim Potrivit lui

James, ar fi mai rațional să spunem că simțim durere pentru că plângem; trăim furie din cauza faptului că îl batem pe altul; cedăm fricii pentru că tremurăm, și să nu spunem: plângem, batem, tremurăm pentru că suntem întristați, supărați, speriați ^ Inițial, James a acordat o mare importanță reacțiilor motorii asociate cu emoțiile Ca urmare a acestui fapt, i s-a făcut o obiecție justă că, cu emoții de natură diferită, adesea trebuie să Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" N ZGURSKI efectuează exact aceleași mișcări De fapt, fie că o persoană își urmărește adversarul sau fuge de el, el efectuează aceleași mișcări, deși nimeni nu va numi stările sufletești trăite de el similare între ele Ulterior, James și-a schimbat oarecum părerea despre natura emoțiilor și, explicându-le, a dat locul principal senzațiilor interne Cele mai semnificative recunosc următoarele două propoziții, citate de James în apărarea teoriei sale despre emoții: i) fiecare percepție are un efect larg răspândit asupra organismului nostru,) fiecare schimbare corporală este simțită clar sau vag de noi în momentul ei aspect Vorbind aici despre diferite schimbări organice, am avut în mod constant în minte că fiecare astfel de schimbare necesită participarea unor elemente nervoase speciale, speciale Există totuși o opinie care simplifică foarte mult întregul mecanism al influenței nervoase asupra vieții vegetale a corpului nostru Această opinie a fost exprimată în de Claude Bernard Fără a nega faptul că sistemul nervos influențează constant ramurile, nutriția și chiar procesele chimice care au loc în țesuturi, Claude Bernard a susținut că tot ceea ce se întâmplă în acest caz poate fi explicat prin acțiunea nervilor vasomotori (vasomotori) asupra circulatia sangelui Această idee ar trebui înțeleasă astfel: dacă nervii care se termină în orice organ afectează activitatea acestuia din urmă, atunci acest lucru se realizează prin faptul că acești nervi fie măresc, fie slăbesc fluxul de sânge către organul menționat De exemplu, influența fibrelor nervoase care controlează activitatea glandelor salivare este, conform acestei teorii, redusă la faptul că acestea fie măresc, fie scad fluxul de sânge către glandele menționate În primul caz, există o creștere a separării salivei, în al doilea, o slăbire a acestei separări Pe scurt, Claude Bernard a luat în considerare doar vaso-motorii și a considerat că întregul mecanism de influență nervoasă se reduce la acțiunea produsă de aceștia asupra circulației sanguine și, prin urmare, nu era nevoie să insistăm asupra acțiunii directe a diverselor nervi speciali asupra proceselor organice individuale O viziune similară asupra cauzelor modificărilor corporale a fost exprimată în anul de profesorul Lange de la Universitatea din Copenhaga Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHO-FIZIOLOGICĂ A SENTIRILOR Acest om de știință, ca și James, consideră schimbările corporale asociate cu emoțiile drept cauze ale acestora din urmă Potrivit opiniei populare, spune el, fiecare eveniment urmat de o emoție evocă mai întâi acea emoție; manifestările sale corporale sunt doar efecte secundare, deși prezente în mod constant, dar în sine complet nesemnificative Dar această opinie, după cum crede Lange, este eronată Când o persoană experimentează frică, palpitația, tremurul, confuzia gândurilor sunt cauzate direct de cauza terifiantă, astfel încât emoția apare numai din cauza tulburărilor funcționale ale corpului Cu alte cuvinte, frica ar trebui explicată prin sentimentul general al acelor schimbări care apar în acest caz în corpul uman Deci, atunci când apar emoțiile, ordinea reală a fenomenelor este aceasta: i) percepția sau rememorarea senzorială,) schimbările corporale,) conștiința acestor schimbări, care este acea stare mentală care se numește emoție Având în vedere schimbările

organice asociate cu emoțiile, Lange pune următoarea întrebare: nu toate aceste modificări servesc doar ca consecințe ale unei modificări preliminare a circulației sanguine? El decide această întrebare într-un sens afirmativ, în urma căreia consideră posibil să se afirme că impresiile senzoriale și amintirile provoacă modificări vasomotorii și apoi alte modificări cauzate de acestea tel Întrucât Lange vorbește mult despre influența nervilor vasomotori, atunci, probabil, această împrejurare i-a dus pe unii oameni pe rătăcire în ceea ce privește adevăratul sens al teoriei acestui om de știință De exemplu, mi s-a întâmplat să dau peste un articol al cărui autor informează cititorii că James și Lange văd în sistemul vascular-motor chiar ceva ca un organ senzorial Când începe munca intensivă a centrilor vasomotori, atunci se obțin informații despre această muncă în creier, care apar acolo sub formă de senzații - suferință, neplăcere, durere etc Îndrăznesc să asigur cititorii că nici James, nici Lange nu au avut vreodată a susținut așa ceva Deși în prezent există probabil foarte puțini fiziologi care ar fi de acord cu opinia menționată mai sus a lui Claude Bernard și, prin urmare, cu Biblioteca "Runivers" H, e g yp cu k ï d Teoria vasomotorie a lui Lange, dar această împrejurare nu scade importanța viziunii asupra naturii emoțiilor care a fost exprimată de Lange Teoria vasomotorie este doar un detaliu și relativ neimportantă Dar esența problemei nu se află întotdeauna în detalii, ci în prevederile principale ale acestei sau aceleia teorii Acolo unde o elaborare detaliată a detaliilor unei teorii se dovedește a fi prematură și, prin urmare, dificilă, chiar și propozițiile generale ar trebui apreciate, mai ales dacă par paradoxale sau chiar complet false pentru majoritatea IV Celulele nervoase care funcționează atunci când apar emoțiile Aceste celule se pot obosi și pot merge la culcare Evaluarea etică a viselor Rezultatele unei întreruperi sau perversiuni prelungite a activităților normale ale celulelor menționate Anestezie morală Deoarece trebuie să privim fiecare emoție ca pe o colecție de senzații organice, atunci celulele emoționale se dovedesc a fi altceva decât acele celule ale cortexului cerebral, care sunt afectate de impresiile trimise creierului de către diferite organe interne Prin urmare, dacă găsim acele celule ale stratului cortical care sunt excitate de procesele vieții vegetale, atunci vom găsi și ceea ce numim celule emotive Prin urmare, este foarte posibil ca ei să se găsească undeva în vecinătatea celulelor care intră într-o stare activă atunci când apar foamea, setea și dorința sexuală Desigur, nu există niciun motiv să credem că toate aceste celule sunt în mod necesar colectate într-un singur loc în cortexul cerebral sau grupate în centre specifice *) În special, nu ar trebui să creadă că sunt *) Se obișnuiește să se numească un centru nervos orice grup de celule nervoase conectate prin comunitatea funcțiilor lor și situate în același loc Luați, de exemplu, centrul respirator Celulele sale sunt conectate prin comunitatea funcțiilor lor, deoarece toate participă la excitarea mușchilor, a căror activitate determină mișcările noastre respiratorii Ele nu sunt împrăștiate în întregul sistem nervos, ci sunt colectate la un anumit punct în medula oblongata și formează un grup separat acolo Grupuri similare sunt legate de celulele nervoase ale medulei oblongate, care controlează contracțiile musculare necesare pentru deglutiție, pentru mișcările esofagului și stomacului, pentru modificarea diametrului vaselor de sânge etc Biblioteca Runiverse TEORIA PSIHO-FIZIOLOGICĂ A SENTIRILOR sunt grupate sub forma unor astfel de grupuri, din care un grup intră într-o stare activă cu furie, celălalt cu frică etc Nu voi intra în detalii, întrucât, din punctul de vedere al teoriei luate

aici, întrebarea privind localizarea celulelor emotive (adică problema locației lor) pare să fie foarte neimportantă Chiar dacă s-a dovedit că celulele emotive sunt împrăștiate pe întregul strat cortical (ceea ce, totuși, nu afirm), atunci chiar și în acest caz apariția fiecărei emoții ar fi legată de activitatea nu a întregului creier, ci numai a unei părți din celulele sale emotive Mă voi limita așadar să atrag atenția cititorului doar asupra faptului că impresiile interne, ca și cele externe, ajung în cortexul cerebral numai după ce trec mai întâi prin centrii subcorticali Numai cu activitatea comună a celulelor emotive situate în centrii amintiți și în scoarța cerebrală se obține o emoție reală, și nu doar o amintire a acesteia Prin urmare, atunci când stimulii centrali aduc celulele emotive ale scoarței cerebrale într-o stare activă (în timp ce celulele similare ale centrilor subcorticali rămân inactive), atunci se obține o stare de spirit indiferentă, în care rămânem complet calmi ^ Dar de ce, în un astfel de caz, unele amintiri (de exemplu rb, reminiscența despre ofensa care ni s-a aplicat, despre prostia pe care am făcut-o) sunt adesea însoțite de o emoție puternică emoțională? Acest lucru se datorează faptului că acest tip de memorie provoacă schimbări corporale semnificative, care sunt resimțite de noi sub formă de emoții În astfel de cazuri trebuie să ne confruntăm cu emoția reală, și nu cu o amintire slabă a acesteia Aici, celulele emotive sunt excitate nu de acele impulsuri care se propagă în cortexul cerebral de-a lungul fibrelor de asociere și proceselor adiacente ale neuronilor, ci de impulsuri de alt fel, care provin din organele interne ale corpului nostru și care trec în drumul lor prin celulele centrilor subcorticali Atunci când aceste condiții sunt îndeplinite, se obține o emoție reală, care are toate proprietățile datorită cărora are o influență semnificativă asupra comportamentului nostru În absența acestor condiții, emoția nu apare, ci apare doar un gând Biblioteca "Runivers" H G y P cu KI i despre ea, lipsită de colorare afectivă și, prin urmare, nu exercită o mare influență asupra acțiunilor noastre Celulele emoționale, precum celulele senzoriale și motorii ale creierului, pot fi epuizate și, prin urmare, își pierd capacitatea de a funcționa Prin urmare, atunci când o persoană este obosită și începe să-l adoarmă, atunci se observă la el o puternică slăbire a interesului față de obiectele și fenomenele din jurul său; devine letargic, indiferent la toate, apatic Epuizarea sistemului nervos este cu atât mai semnificativă, cu atât o persoană trebuie să-și facă griji, să muncească și să experimenteze diverse greutăți Prin urmare, viața de tabără cu privațiunile sale, tranzițiile obositoare, anxietățile frecvente și luptele cu inamicul îi duce uneori pe oameni într-o astfel de stare încât își pierd capacitatea de a se bucura, de a se teme și de a se distra Adesea s-a întâmplat ca, pe jumătate morți de oboseală, soldații să se întindă pe pământ în timpul luptei și să se odihnească cu nepăsare sub o grindină de gloanțe inamice Un scriitor militar, vorbind despre condițiile războiului naval, remarcă pe bună dreptate că frica constantă pentru propria navă, așteptarea neîncetată de atacuri, alarmele false frecvente, măsurile de precauție extinse, privarea fizică de la lipsa somnului, ploaie, umezeală, frig, atât de epuizează oamenii încât ei pot aduce echipajul navei de luptă la deplină stupefie și indiferență față de soarta lor Pe lângă oboseala generală a întregului organism, care tocmai a fost menționată, poate exista și oboseală parțială, extinzându-se doar la unele organe De exemplu, mușchii mâinii drepte și elementele nervoase care îi guvernează pot deveni atât de obosiți încât să ne obligă să ne odihnim acea mână, fără ca această oboseală să se răspândească la restul

mușchilor corpului În mod similar, oboseala cauzată de munca mentală nu ne privează de capacitatea de a face muncă fizică O oboseală parțială similară se observă în viața emoțională Fiecare emoție, ca o senzație, spune Spencer, lasă în urmă o incapacitate temporară de a repeta imediat aceeași emoție Deși mișcările mentale continuă uneori ore și zile întregi, ele nu par să fie niciodată aceleași în tot acest timp Va fi durere, sau bucurie, sau tandrețe, Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHO-FIZIOLOGICĂ A SENTIRILOR există întotdeauna aici o creștere și o scădere alternativă a intensității; intotdeauna paroxismul unui sentiment puternic alterneaza cu un interval al unui sentiment mai putin puternic Această împrejurare se explică prin faptul că apariția mișcării mentale implică întotdeauna cheltuirea materiei nervoase în aparatul nervos corespunzător Centrii reprezentând sediul emoțiilor suferă, atunci când apar aceste emoții, unele modificări și devin după aceasta mai puțin capabili să genereze noi emoții până când revin la starea lor anterioară (Fundamentals of Psychology, vol I, p -) Fie că ascultăm o operă îndelungată, fie că ne uităm la opere de artă într-o vastă galerie de imagini, vom observa întotdeauna după ceva timp că sentimentele evocate de muzică și picturi au devenit mai slabe, mai plictisitoare, mai indiferente și, în orice caz, au devenit diferite de cei ъ sinceri starea pe care am trăit-o acum două-trei ore Veselia prelungită furtunoasă, însoțită de dese izbucniri de râs, obosește și celulele emoționale corespunzătoare, drept urmare capacitatea noastră de a experimenta veselia scade atât de mult încât chiar și poveștile, glumele și jocurile de cuvinte foarte duhovnice încep să aibă un efect foarte slab asupra noastră Râzi mult, oricât ai izbucni în plâns, îi spun uneori unui copil obraznic Această frază indică un fapt binecunoscut, explicat tocmai printr-o astfel de oboseală a celulelor emoționale, din cauza căruia copilul încetează să mai aibă același efect ca acele impresii care de obicei l-au reînviat și încântat Amintește-ți expresia: și-a strigat toate lacrimile Ce înseamnă această expresie decât acea slăbire a capacității de a trăi tristețea, care se instalează în cele din urmă din cauza epuizării unui anumit tip de celule emoționale Deși, odată cu distrugerea țesuturilor, procesul de refacere a acestora continuă neîncetat, totuși, după o lungă veghe, elementele nervoase ale creierului sunt epuizate și își opresc activitatea, în urma căreia se instalează somnul Nu întregul sistem nervos își oprește activitatea în acest caz Acele elemente ale acestuia, a căror participare este necesară pentru menținerea ordinii corespunzătoare a funcțiilor organice, desigur, nu adorm Nici măduva spinării nu doarme, odată cu continuarea Biblioteca "Runivers" N ZHURSKII govatym, deși unele părți din ele, aparent, uneori își opresc activitatea Unii cred că coșmarul are loc tocmai pentru că celulele centrului respirator, care, după cum știm, sunt situate în medula oblongata, cad în somn și, prin urmare, încetează să provoace mișcări respiratorii Creierul mare își oprește, dacă nu toată activitatea, atunci cea mai importantă parte a acestuia, necesară pentru menținerea vieții noastre conștiente într-o stare normală Celulele sale senzoriale adorm într-o anumită secvență, scufundându-se treptat într-un somn mai profund Când inconștiența este indusă prin inhalarea cloroformului, se observă că mai întâi se pierd simțurile gustului și mirosului, apoi simțurile văzului și în final simțurile auzului și pipăitului; de aceea subiectul cloroformat încă aude într-un moment în care a încetat deja să vadă Și în somnul natural nu toate simțurile adorm în același timp, astfel încât un simț poate fi într-un somn mai profund decât altul La fel, la trezire, nu toate celulele senzoriale intră imediat în starea

de veghe; prin urmare, putem auzi sunete înainte ca celelalte simțuri să fi putut primi impresii În general, gradul de insensibilitate al diferitelor celule ale creierului în timpul somnului nu este același În același timp, unele celule pot fi scufundate într-un somn foarte superficial, iar altele într-un somn foarte profund Cu cât celulele nervoase sunt mai obosite de activitatea anterioară, cu atât își pierd mai mult din sensibilitate în timpul somnului Carpenter, în fiziologia sa a minții, relatează că în timpul atacului asupra Rangoon, căpitanul unei fregate, epuizat de efort prelungit, a adormit și timp de două ore a rămas într-o stare de completă nesimțire, la distanța oricărei împușcături de la un tun mare, care lucrase viguros în toată această perioadă de timp Chiar și cele mai severe dureri corporale cedează nevoii urgente de somn a organismului Damien dormea în timpul torturii în intervalele suferințelor sale teribile; indienii din America de Nord, cu cea mai mică ușurare a chinurilor lor, dormeau pe foc până când focul care se întețea i-a trezit din somn (vol II, p) Celulele emoționale adorm și ele și asta explică de ce   care în visele noastre ne comportăm uneori nu deosebit de lăudabil Ne plimbăm fără ceremonie goi pe străzile aglomerate, ne revoltăm, comităm furturi și, când întâlnim femei, acționăm uneori prea liber Nici restul personajelor care apar în visele noastre nu acționează într-un mod complet corect, astfel încât pentru toată această companie, parcă, nu există reguli de decență, nici cerințe de moralitate, nici remuşcări ale conştiinţei "Un cunoscut filantrop, care deține o funcție juridică înaltă de mulți ani, comite constant fraude deliberate în somn și de fiecare dată își regretă fapta doar atunci când se dovedește că ar trebui să fie spânzurat O femeie care și-a dedicat toată viața învățării copiilor săraci, surprinzând (în vis) pe unul dintre ei mimând-o, o pliază într-o minge și o împinge prin gratiile cuștii unui leu Unul dintre cei mai virtuoși bărbați (defunctul domnul Richard Napier), care nu împărtășea deloc entuziasmul militar al fraților săi, își trece peste cel mai bun prieten și, chiar și după aceea, își amintește mereu de extraordinarul sentiment de plăcere pe care l-a experimentat la vederea lui capătul sabiei care iese între umerii iubitului său camarad a" (Carpenter, Fundamentele fiziologiei minții, vol II, pp -) Este o remarcă justă, spune Maudsley, că dacă am făcut într-adevăr tot ceea ce facem într-un vis, atunci într-un astfel de caz ar fi necesar ca fiecare persoană care merge să doarmă să fie supusă la închisoare, deoarece, potrivit lui Cicero, acțiunile celor care dorm în acest caz vor depăși prin ciudățenia lor acțiunile nebunilor Reprobabilitatea acțiunilor pe care le facem într-un vis și indiferența față de latura morală a acestor acțiuni, observată de obicei la o persoană adormită, au provocat o mare anxietate multor oameni virtuoși care au încercat din plin să-și facă viața impecabilă Nu sunt eu una și aceeași persoană atât în vis, cât și în realitate, exclamă Sf Augustin, vorbind despre visele lui Prin urmare, el a pledat vinovat față de plăcerile pe care i-au oferit visele păcătoase în somn și față de lipsa de rezistență pe care a manifestat-o față de aceste vise I se părea că chiar și în vise era obligat să intre în lupta pe care o dusese în starea de veghe cu * diverse tentații livrate de realitatea înconjurătoare Deși putea să constate cu ușurință, după trezire, că anumite infracțiuni nu fuseseră de fapt comise de el, totuși conștiința îi era profund tulburată de asemenea cazuri Era întristat că în sufletul lui puteau să apară imagini impure într-un fel de neînțeles Cerându-i lui Dumnezeu iertare pentru plăcerile cauzate de

visele păcătoase, el s-a rugat cu ardoare să îndepărteze de la el toate gândurile și poftele necurate pentru viitor, chiar și în vise adormite De remarcată este evaluarea etică a viselor făcută de Sf Thomas Deși are în vedere doar un caz anume (utrum pollutio nocturna sit peccatimi?), dar soluția pe care a propus-o poate fi aplicată la tot felul de infracțiuni și infracțiuni comise în vis de o persoană adormită În opinia sa, visele în sine nu ar trebui considerate păcate Dar dacă luăm în considerare visele din partea surselor lor, vom găsi un caz în care visele somnoroase vor trebui să fie recunoscute ca păcătoase Cauzele care determină natura viselor sunt de două feluri: externe sau interne, corporale sau spirituale Un om adormit nu poate fi considerat responsabil pentru visele sale dacă acestea sunt consecințele temperamentului său și ale stării particulare a organismului său; el este vinovat dacă aceste vise sunt cauzate de orice exces în consumul de alimente și băuturi tari Trecând de la cauze fiziologice la cele intelectuale și morale, visele noastre vor trebui să fie recunoscute ca păcătoase doar atunci când sunt rezultatul acelor gânduri rele și păcătoase, pe care ne permitem să le tratăm cu indulgență în stare de veghe Astfel, conform acestei teorii, o persoană este de vină, strict vorbind, nu pentru visele sale, ci pentru acele gânduri și dorințe care prind viață în el și servesc drept surse indubitabile ale unora dintre visele sale Se referă la întrebarea atinsă aici și de Sf Ieronim O ocazie interesantă a servit drept cauză a controversei care l-a forțat să-și exprime punctul de vedere asupra semnificației etice a viselor Sfântul Ieronim își reproșa adesea înclinația pe care o avea față de autorii latini și greci Într-unul dintre visele sale, Iisus Hristos i-a apărut în fața lui într-o formă formidabilă Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHO-FIZIOLOGICĂ A SENTIRILOR stos, iar pentru a-i domoli mânia, Sf Ieronim a promis că se va dedica doar studiului Sfintelor Scripturi Cu toate acestea, nu a reușit să rupă nicio legătură cu operele lui Cicero și chiar a continuat să recomande acest autor studenților săi Rufin, care știa despre jurământul care i-a fost dat Sf Ieronim, într-un vis, a început să-i reproșeze refuzul de a-și îndeplini promisiunea Acest lucru a dus la o controversă în care St Aronim, dovedind invaliditatea și caracterul iluzoriu al promisiunii sale, și-a exprimat și punctul de vedere asupra sensului viselor noastre El a susținut că o persoană nu ar trebui să se teamă să fie aruncată în iad pentru adulterul săvârșit în vis, așa cum nu are dreptul de a conta pe o răsplată cerească acea persoană care a îndurat persecuția și chinul pentru credință doar în visele sale Bouillier, de la care am împrumutat aceste informații despre părerile lui Augustin, Ieronim și Toma, consideră că opinia acestuia din urmă este cea mai în acord cu adevărul (Bouilllier Responsabilité morale dans le rêve Revue philosophique, février , CTP I ° ""I) În teorie, cine recunoaște visele ca doar o reflectare a realității, are, desigur, partea sa de adevăr Dacă o persoană se oprește în stare de veghe pe gânduri nemodeste, dacă îi place literatura pornografică, atunci acest lucru va afecta și natura viselor sale În astfel de condiții, un bărbat poate fi considerat responsabil pentru unele dintre visele sale Trebuie avut în vedere însă că cea mai impecabilă viață nu garantează o persoană împotriva apariției unor vise voluptuoase și vicioase și că visele nu sunt în niciun caz întotdeauna o simplă reflectare a realității Mai mult, cel mai important lucru în acest caz nu este conținutul viselor, ci atitudinea față de ele pe care o întâlnim de obicei cu o persoană adormită Evaluarea etică a faptelor se face prin sentimente morale Prin urmare, dacă ne pierdem capacitatea pentru

aceste sentimente, atunci odată cu aceasta dispare și posibilitatea evaluării care se face cu ajutorul acestor sentimente Cel mai adesea, o persoană adormită este tocmai o astfel de creatură care și-a pierdut temporar sensibilitatea morală Prin urmare, el se transformă într-o ființă responsabilă pentru acțiunile sale numai atunci când capacitatea de a simți îi revine, Biblioteca "Runivers" N ZGURSKY gestionându-și activitățile în starea de veghe Nu se poate învinovăți un orb că nu-și folosește ochii; este nedrept să dai vina pe un paralizat pentru inacţiunea lui În astfel de cazuri, comportamentul oamenilor este pe deplin explicat și justificat de starea anormală a anumitor organe ale corpului În același mod, este nerezonabil să reproșați unei persoane adormite o atitudine prea tolerantă față de visele somnoroase, din cauza încetării activității unor părți ale creierului său Dacă celulele emoționale sunt inactive, a căror funcționare este absolut necesară pentru apariția, de exemplu, a unui sentiment de rușine, atunci este corect să reproșăm unei persoane că și-a pierdut capacitatea pentru acest sentiment Nu trebuie gândit că celulele emotive sunt complet inactive în timpul somnului Dacă lucrurile s-ar întâmpla în acest fel, atunci în timpul viselor nu am experimenta nicio mișcare mentală Dar toată lumea știe cât de des suntem cuprinsi de frică sub influența unor imagini teribile care apar în vise somnoroase În același mod, deseori ne enervăm în somn, ne complacăm durerii, plângem și chiar ne trezim în lacrimi Aici depinde mult de profunzimea somnului nostru Cu o anumită intensitate, visele lui par să înceteze cu totul Odată cu grupurile de idei fantastice și bizare, dispar și mișcările spirituale care le însoțesc Dar dacă somnul nu este deosebit de profund, atunci celulele emotive intră într-o stare oarecum similară cu cea în care sunt trează Prin urmare, experimentăm adesea atât rușine, cât și remuşcări în somn, care uneori sunt atât de dureroase încât provoacă chiar trezirea Având în vedere acest lucru, ar fi nerezonabil să afirmăm că în vise lipsesc întotdeauna acele sentimente care, în realitate, ne feresc de actele indecente și imorale Deși visele noastre sunt de obicei într-o oarecare contradicție cu codul decenței și cu regulile de etică, nu se poate argumenta că sentimentul de responsabilitate pentru acțiunile comise în vise dispare complet de la o persoană adormită De asemenea, contrar asigurărilor multor oameni, nici capacitatea de a trăi sentimente estetice nu dispare Mărturisesc că cea mai frumoasă Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHO-FIZIOLOGICĂ A SENTIRILOR Trebuia să văd peisajul rural, care trezea în mine cea mai vie plăcere, mărginind încântarea, trebuia să-l văd în vis Astfel de fapte sunt explicate foarte simplu: este suficient să ne amintim că somnul celulelor emotive nu poate dura pentru totdeauna Dacă o persoană duce o viață complet calmă și rareori se confruntă cu tulburări emoționale, atunci celulele sale emoționale nu obosesc în timpul zilei și, prin urmare, se trezesc mai devreme decât alte celule ale creierului În același mod, dacă o persoană acordă suficient timp pentru a dormi, atunci unele celule ale creierului se trezesc în sfârșit și încep să funcționeze destul de corect într-un moment în care persoana nu a avut încă timp să se trezească complet Este clar că în astfel de condiții poate avea loc o restabilire a capacității de a avea sentimente morale și estetice chiar și într-un moment în care o persoană, aparent, continuă să doarmă, deși de fapt este deja într-o stare de semiveghe Dacă ne îndreptăm apoi atenția către extazul religios, spre regretul pentru păcatele cuiva, către rugăciunile de noapte, vom vedea că mulți oameni religioși nu numai că au forțat celulele emoționale ale creierului lor să muncească din greu, dar nici măcar nu le-au dat ocazia să se odihnească corect

noaptea Este de înțeles, așadar, de ce aceste celule au căzut la un moment dat într-un somn atât de profund, pe care nicio vicisitudine a celui mai nemodest vis nu l-ar putea zgudui Activitatea celulelor nervoase poate fi oprită prin mijloace artificiale Există substanțe care, introduse în sânge, fac anumite elemente nervoase incapabile să își îndeplinească funcțiile normale Am vorbit deja despre starea de spirit cauzată de folosirea hașișului Este de remarcat faptul că se remarcă astfel absența completă a elementului senzual; o persoană își pierde complet capacitatea pentru acele emoții care joacă un rol proeminent în visele voluptuoase "În visele provocate de cânepa indiană, există uneori imagini ale tinerelor femei de o frumusețe minunată - aceste viziuni pot fi rezultatul unei halucinații sau iluzii, dar dorințele senzuale sunt absente M-am uitat cu ochi admiratori, spune Théophile Gauthier, la ghirlanda de frumos ideal Biblioteca "Runivers" I ZGURSKI femei strălucind în toată goliciunea lor divină Am văzut umeri orbitori, satinați, sâni argintii, picioare roz, șolduri luxoase, dar toate acestea nu m-au tentat Viziunea care l-a derutat pe Sf Anthony, nu avea putere asupra mea Această absență a dorințelor senzuale, remarcată de scriitorul romantic, este în deplin acord cu observația doctorului Felix Roubaud despre suprimarea completă a sentimentelor sexuale sub influența practicilor de hașiș "(Simon World of Dreams, pp -)) Acest fapt este interesant în sensul că indică clar inactivitatea în acest caz a unui anumit grup de celule emotive excitate de impresii venite din organele genitale Ne întâlnim aici cu activitatea unilaterală a celulelor emotive; în timp ce unele dintre aceste celule lucrează din greu, altele par să adoarmă Este posibil, însă, ca inactivitatea acestuia din urmă să fie cauzată doar de absența impresiilor interne corespunzătoare Efectul pe care hașișul îl are asupra unei persoane nu este întotdeauna descris în același mod Se știe, de exemplu, că Asasinii (adepții unei secte militare și religioase fondate în Persia în secolul al XI-lea) au recurs la hașiș În visele lor, femeile și plăcerile senzuale au jucat un rol important în visele provocate de această substanță Această împrejurare ne face să presupunem că au folosit mai mult de un hașiș Cred că alături de hașiș, spune dr Simon, li s-a dat o altă substanță care le-a stârnit în ei dorințe senzuale, care priveau imaginile create de hașiș de puritatea lor ideală Știm, totuși, că așa-numita afrodisiacă (adică substanțe care stimulează dorința sexuală) sunt adesea amestecate cu preparatele de hașiș folosite în Orient Astfel activitatea unora; elementele nervoase se opresc nu numai din cauza oboselii, ci și sub influența diferitelor substanțe introduse în organism și modificând calitatea sângelui La cele spuse despre acțiunea hașișului, se poate adăuga că sub influența atropinei, inervația normală a glandelor salivare și sudoripare încetează, iar otrava curic paralizează nervii motori Este remarcabil că nici una, nici cealaltă substanță nu are cel mai mic efect asupra vasomotoriei (vasculare Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHO-FIZIOLOGICĂ A SENTIMENTULUI corp) nervii Aceasta înseamnă că există o diferență între elementele nervoase, deși ne scapă atenției atunci când aceste elemente sunt examinate direct, dar este descoperită în diferite moduri indirecte * De la starea în care se află celulele emoționale în vise și visări, vom trece acum la schimbări mai profunde și mai durabile în activitatea lor Există multe fapte care demonstrează că presiunea puternică asupra creierului este însoțită de o pierdere completă a conștienței În același timp, viața mentală încetează complet, adică senzațiile, ideile și mișcările spirituale dispar în același timp Dacă, ca urmare a unei lovituri la cap, are loc o fractură

a oaselor și deprimarea acestora în interiorul craniului, atunci starea insensibilă, în care persoana cade instantaneu, se oprește numai după îndepărtarea oaselor craniene care au apăsat pe creier În același timp, nu numai că conștiința revine imediat la bolnavi, dar s-a observat în repetate rânduri că aceștia termină fraza pe care au început să o pronunțe înainte de a li se întâmpla nenorocirea Unii experimentatori au folosit uneori pentru observațiile lor găuri în craniu, formate în urma unor astfel de accidente Bărbatului i s-a pus o întrebare și a apăsat imediat pe partea expusă a creierului În tot acest timp a durat această presiune, nu a venit niciun răspuns; dar de îndată ce experimentatorul a încetat să mai apese pe creier, persoana a început să răspundă, complet neștiind că a trecut o anumită perioadă de timp după ce i-a fost adresată întrebarea Dacă doar o mică secțiune a cortexului cerebral este supusă compresiei, atunci nu are loc o pierdere generală a sensibilității și a capacității de a face mișcări voluntare, ci una anume, adică, tulburare limitată în domeniul mișcării și senzațiilor O astfel de presiune asupra unui anumit grup de celule din cortex poate fi rezultatul, de exemplu, al unei mici hemoragii cauzate de ruperea unora dintre vasele de sânge din creier Dacă o astfel de hemoragie are loc la un anumit punct în al treilea gir frontal al emisferei stângi, atunci ea este însoțită de o tulburare a mișcărilor necesare conversației și toate celelalte abilități umane sunt păstrate cu ea Din Biblioteca "Runivers" n Zgurski Un anumit grup de celule din cortexul cerebral poate, de asemenea, să nu mai funcționeze ca urmare a opririi fluxului sanguin către acesta, cauzată de blocarea unor artere Această obstrucție în sine se explică în unele cazuri prin îngroșarea pereților arterelor (tromboză), iar în altele prin prezența cheagurilor de sânge coagulate, care se formează uneori în timpul unei degenerari dureroase a suprafeței interioare a vaselor de sânge (embolie) Încetarea activității unor celule ale creierului este, de asemenea, rezultatul unei stări defectuoase a nervilor aferenți Am menționat deja că celulele creierului nu pot intra într-o stare activă în mod spontan, adică indiferent de excitaţiile de origine periferică sau centrală Prin urmare, atunci când legătura lor este întreruptă, de exemplu, cu organele de simț, celulele rămân inactive, în ciuda abundenței impresiilor externe Cu toate acestea, nu ne vom opri asupra acestor detalii, deoarece chiar și fără ele toată lumea știe că creierul nu funcționează la fel de bine la toți oamenii Dacă activitatea normală a celulelor motorii ale creierului se oprește, atunci capacitatea de a efectua mișcări voluntare se pierde "Având în vedere modificările patologice care apar în sfera funcțiilor motorii, constatăm că la debutul bolilor nervoase, paralizia este de obicei locală, adică se aplică doar unui grup mic de mușchi De exemplu, o persoană își pierde capacitatea de a înghiți, de a fuma, de a fluiera, de a scrie cu un scris de mână lizibil, de a apuca obiecte mici cu degetele; el scăpa constant lucruri în mâini, mersul lui devine tremurător, iar vorbirea devine foarte neclară și doar câteva cuvinte le pronunță ca înainte destul de clar În consecință, doar câteva grupe musculare sunt paralizate în aceste cazuri Adesea, tulburarea funcțiilor motorii se limitează doar la mușchii jumătate ai feței, jumătate a limbii, laringelui, ochilor, unul dintre membrele și, de asemenea, se întâmplă ca într-un anumit membru doar câțiva mușchi să fie afectați de cursul unei boli nervoase, restul rămân intacte, astfel încât, de exemplu, mușchii flexori pot fi complet paralizați, în timp ce mușchii extensori își păstrează în continuare normalul Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHO-FIZIOLOGICĂ A SENTIRILOR activitate nouă Este

clar că fenomenele de acest fel sunt posibile doar pentru că contracția fiecărui mușchi individual este cauzată de activitatea nu a întregului creier, ci doar a anumitor elemente nervoase Odată cu schimbarea dureroasă a acestora din urmă, acele contracții musculare, care sunt rezultatul excitației anumitor celule și fibre ale sistemului nervos, devin imposibile O investigare a modificărilor patologice din domeniul sentimentului ne-ar conduce la aceeași concluzie Am vedea că o persoană pierde de obicei susceptibilitatea doar la unele dintre impresiile care acționează asupra sa, de exemplu, își pierde simțul gustului și al mirosului, mai mult, susceptibilitatea lui la toate celelalte impresii rămâne în aceeași putere; el devine insensibil la toti stimulii care actioneaza asupra organelor tactile, in timp ce celelalte tipuri de sensibilitate raman intacte etc nu exista nici un membru sau ca acesta din urma nu mai este in aceeasi legatura cu organismul (Conceptele elementare ale fizicului si mentalului) viaţa unei persoane, pp -) Întrucât celulele emotive nu sunt altceva decât celule senzoriale adaptate la percepția senzațiilor organice, va fi util să ne oprim asupra faptelor care ne familiarizează cu anumite tipuri de tulburări senzoriale Fenomenele cauzate de încetarea activității normale a anumitor celule senzoriale sunt uneori atât de izbitoare încât ar putea stârni neîncrederea cititorilor, dacă existența acestor fenomene nu ar fi atestată de persoane pe deplin autorizate Griesinger dă exemple de o astfel de distrugere a sensibilității la durere și la schimbările de temperatură a bolnavilor mintal, încât pacienții s-au ars literalmente, rămânând în același timp complet calmi Un nebun, spune el, lăsat în cameră nesupravegheat, și-a așezat capul pe o sobă de fier încinsă, iar mâinile în focul însuși Mirosul puternic a atras oamenii; pacientul era complet indiferent și nu prezenta niciun semn de durere, deși mâinile îi erau arse la Questions of Philosophy, vol , Biblioteca "Runivers" N ZGURSKI oase Interesant este și cazul raportat de Carpenter "Trecătorul s-a întins într-o seară de iarnă lângă soba pentru a arde var, punându-și picioarele, probabil înțepenite de frig, pe un morman de pietre îngrămădite noaptea pentru a arde În această poziție a adormit Între timp, focul, extinzându-se din ce în ce mai departe, a ajuns în cele din urmă la pietrele unde zăceau picioarele În acest moment, bărbatul, amânat de căldură, a continuat să doarmă Focul intensificat a ars mai întâi un picior (probabil întins deasupra orificiului de ventilație) și o parte a piciorului inferior, de altfel, în așa măsură, încât piciorul a fost complet carbonizat și, în ciuda acestui fapt, nefericitul a continuat să doarmă! În această stare, furtunul l-a găsit a doua zi dimineață Neavând nicio durere și habar n-avea ce i s-a întâmplat, bietul a încercat să se ridice pentru a-și continua drumul, dar nu a găsit pantoful și a cerut să fie ajutat să-l găsească Când în cele din urmă s-a ridicat, sprijinindu-și piciorul ars de pământ, tibia s-a prăbușit în bucăți, ca o bucată de tei Și totuși, nu a dat semne de durere și, după toate probabilitățile, nu a simțit-o (Fundamentals of the Physiology of the Mind, I, pp -) Acest incident părea atât de improbabil încât la timp a fost investigat în mod corespunzător în toate detaliile sale După asemenea fapte, nu ar trebui să ne mire cazurile în care bolnavii mintal roadă sticla în bucăți, își rup brațele și picioarele, rup bandajele și mișcă membrele rănite în cel mai nepăsător mod, fără să experimenteze vreo durere Se întâmplă ca pierderea senzației (anestezie) să se extindă nu numai la nivelul pielii, ci și la mucoasele, mușchii, organele mirosului și gustului Au fost pacienți care comunicau cu lumea exterioară doar printr-un ochi și o ureche Astfel de pacienți ar putea fi adormiți închizând ochii și

astupându-și urechile; iar somnul a venit foarte repede Grisinger explică toate aceste anestezii ca fiind o tulburare a organelor centrale Dacă cititorul este sceptic cu privire la această explicație și crede că pierderea senzației este rezultatul unei stări defectuoase a nervilor aferenți, va trebui totuși să țină cont de faptul că din această cauză Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHO-FIZIOLOGICĂ A SENTIRILOR defecțiunile încetează să funcționeze în anumite cazuri, organele centrale Aceasta înseamnă că, cu o explicație diferită a anesteziei, problema se va reduce în cele din urmă la faptul că pierderea sensibilității se datorează inactivității celulelor senzoriale De asemenea, se întâmplă ca sensibilitatea celulelor să fie excesiv de crescută Pentru a nu complica sarcina care mi-a fost încredințată, nu mă voi opri deocamdată asupra acestui lucru Consider cazurile de anestezie mai instructive, deoarece aici însăși natura realizează experimentul necesar îndeplinirii acelei reguli a logicii inductive, care este stabilită prin metoda diferenței Conform cerințelor acestei metode, trebuie să eliminăm împrejurarea în care considerăm cauza fenomenului studiat Dacă acesta din urmă încetează, atunci circumstanța eliminată este una dintre cauzele acestui fenomen În cazurile luate în considerare, natura însăși aduce la inactivitate, adică elimină oarecum unele dintre celulele senzoriale și ne oferă posibilitatea de a afla care sunt consecințele acestui experiment Dacă celulele senzoriale care percep acțiunea impresiilor exterioare își pot pierde capacitatea de a exercita o activitate normală, atunci este firesc să ne așteptăm ca același lucru să se întâmple și cu acele celule senzoriale care sunt excitate de impresiile emanate din diferite părți ale corpului nostru Aceste celule au fost numite aici emotive doar pentru a nu aminti constant cititorului că vorbim de celule adaptate la percepția impresiilor livrate de modificări organice Dar, repet, celulele emotive pot fi clasificate pe bună dreptate drept senzoriale Doar pe această bază, trebuie presupus că și celulele emotive pot intra într-o stare similară cu cea în care alte celule sunt sub anestezie După cum era de așteptat, faptele confirmă pe deplin validitatea acestei presupuneri Uneori, bolnavii mintal își pierd complet capacitatea de a face acele senzații organice care determină apariția foametei Ei nu au nici cea mai mică nevoie de a se întări cu hrană; slăbesc rapid, astfel încât trebuie să se recurgă chiar și la măsuri violente pentru a-i obliga să înghită ceva Tak * Biblioteca "Runivers" I ZGURSKI întrucât senzațiile musculare sunt și ele organice, va fi util să reamintim cititorului că oamenii pot pierde și sensibilitatea musculară Drept urmare, ei sunt lipsiți de capacitatea, în mod obișnuit, de a afla despre poziția diferitelor părți ale corpului lor Prin urmare, dacă trebuie să meargă, trebuie să se uite la picioarele lor, deoarece mișcările acestora din urmă nu sunt însoțite de senzațiile musculare obișnuite Dacă o femeie care suferă de anestezie musculară ține un copil în brațe, atunci cu siguranță trebuie să urmărească cu ochii poziția mâinilor Altfel, ea poate, fără să-și dea seama, să-și lase mâinile să cadă și copilul Uneori, pacienții observă cu surprindere că par să fi încetat să mai existe Ei își păstrează caracteristicile intelectuale, dar bunăstarea lor nu numai că se schimbă, dar, parcă, dispare Funcțiile organice sunt îndeplinite corect, dar la pacienți nevoile obișnuite încetează să apară, își pierd gustul pentru orice, nu simt nici foame, nici povara pe stomac Astfel de pacienți se întreabă în mod constant dacă sunt în viață, sunt cu adevărat pe pământ? Pentru că nu văd nicio diferență între starea lor și moarte Când își revin, li se pare că renasc la viață, că acum au

înviat și înainte de a muri Ce explică o asemenea dispariție a simțului existenței fiziologice? Potrivit dr Solier, cauza acestui fenomen este anestezia uterină, adică dispariția senzațiilor interne O schimbare dureroasă a sensului propriei existențe, spune el, are loc tocmai la acei subiecți care suferă de anestezie uterină mai mult sau mai puțin profundă și numai odată cu anihilarea acestei anestezii se reface din nou simțul pierdut al existenței și se pare că pacient că cadavrul a fost înlocuit cu unul viu Adesea o persoană se îmbolnăvește destul de brusc; simte brusc o comoție cerebrală în cap și apoi vine acea dispariție a sentimentului de viață, care se datorează pierderii capacității de a experimenta senzații interne Pacientul poate determina într-un mod complet exact locul craniului unde s-a simțit comoția, după care sentimentul de proprietate a dispărut Biblioteca Runiverse TEORIA PSIHO-FIZIOLOGICĂ A SENTIRILOR existența noastră Cu ajutorul topografiei, aproximativ stabilite pentru centrii creierului care guvernează viscerele, m-am putut convinge, spune Solier, că acest loc corespundea exact centrilor organelor digestive în general și stomacului în special El susține că anestezia uterină poate fi produsă artificial și că, în urma unei astfel de anestezii artificiale a viscerelor, sentimentul de viață dispare la o persoană și își pierde capacitatea de a experimenta orice emoții *) Având în vedere vise, am acordat deja atenție la ce rezultă o încetare temporară a activității celulelor emotive Este clar că consecințe similare ar trebui să apară și în cazul unei inactivitati mai îndelungate a acestor celule cauzată de procese patologice Dacă luăm în considerare și creșterea destul de posibilă a sensibilității acestor sau a altor celule emoționale, atunci vom înțelege câte cauze sunt capabile să producă tulburări semnificative în viața emoțională a unei persoane Nu este deci surprinzător că psihiatrii nu recunosc iluziile și halucinațiile drept semne adevărate ale tulburării mintale, ci schimbări morale Nu există un singur nebun, spune Esquirol, ale cărui pasiuni, afecțiuni și întreg caracterul să nu fie supărate, pervertite sau distruse Anestezia morală se observă uneori simultan cu anestezia în zona unui sentiment extern Griesinger povestește despre un băiat al cărui comportament a fost întotdeauna foarte bun, când dintr-o dată au început să apară în el cele mai rele înclinații Nu era deloc nebun dar întreaga suprafaţă a pielii lui devenea insensibilă Această stare a devenit intermitentă: când s-a terminat, pacientul a devenit ascultător și tăcut, dar odată cu anestezia cutanată au revenit cele mai malefice înclinații, ducând chiar la o atracție către crimă (Boli mintale, p -) Este posibil ca în astfel de cazuri, capacitatea pacientului la acele emoții a dispărut, ceea ce în mod normal *) Dr Solier a ținut în prelegeri de psihologie fiziologică la Universitatea din Bruxelles Traducerea din manuscrisul prelegerii sale finale a fost plasată în cartea din iulie a "Revistei științifice" pentru , din care am împrumutat informațiile de mai sus Biblioteca "Runivers" H G y PCKI d nom state l-a ferit de fapte rele Dacă fiecare gând întâmplător al nostru nu este însoțit imediat de o acțiune corespunzătoare, atunci aceasta se datorează influenței întârzietoare a diferitelor sentimente Să presupunem că la vederea unui cuțit, un subiect are o amintire a unui pui sacrificat, iar apoi începe să se deseneze în minte o imagine a modului în care acest cuțit este tras în gâtul unei persoane În condiții normale, o astfel de imagine evocă atât groază, cât și dezgust Dar să presupunem că, ca urmare a unui fel de anestezie emoțională, pacientul este complet indiferent la această imagine Într-un astfel de caz, el va putea desfășura acțiunea sugerată de această poză, cu aceeași liniște cu care o altă persoană

își aprinde o țigară sau rearanjează un scaun dintr-un loc în altul Această liniște este în multe cazuri o caracteristică foarte periculoasă a pacienților "Așa cum există oameni care nu pot distinge anumite culori din cauza așa-numitei daltonism și oameni care nu pot distinge o melodie de alta din cauza lipsei urechii muzicale, tot așa există oameni cu o lipsă înnăscută de simț moral Mână în mână cu acest defect este adesea o plictisire mai mare sau mai mică a minții, dar nu întotdeauna; unii au o minte uimitoare, fără urmă de sentiment moral "(Maudsley Liability in Mental Illness, pp -) Să ne amintim, spune el în altă parte în aceeași carte, în ce măsură caracterul moral este pervertit de boli sau leziuni ale creierului O persoană modestă devine arogantă și exigentă, o persoană castă devine nerușinată și depravată, o persoană cinstită devine hoț, o persoană adevărată devine cel mai notoriu mincinos; unii își pierd dragostea instinctivă pentru copii, astfel încât mama abandonează, urăște și chiar încearcă să-și omoare propriul copil Și toate acestea sunt adesea dezvăluite înaintea oricărei tulburări mintale Vorbind despre persoanele degenerate, Kuller subliniază că acestea se disting prin diverse deficiențe de moralitate și caracter; la cel mai de jos stadiu al degenerarii ne întâlnim nu numai cu slăbiciune, ci și cu o totală lipsă de moralitate Biblioteca "Runivers" P IHO-TEORIA FIZIOLOGICĂ A SENTIMENTULUI sentimentele noastre Aici avem de-a face cu prostia sau prostia morală Persoanele afectate de acest gen de prostie manifestă o lipsă mai mult sau mai puțin evidentă a facultăților mintale - deși această ultimă condiție nu este necesară, întrucât se întâmplă ca idioția morală să fie combinată cu facultăți mentale strălucite În persoanele despre care vorbim, încă de la o vârstă fragedă există instincte vicioase, sentimente pervertite și înclinații rele, ineradicabile Se comportă în așa fel încât să fie expulzați din toate școlile, oriunde ar intra Adesea sunt supuși pedepsei justiției foarte devreme și ajung în casele de corecție Potrivit lui Helvetius, inegalitatea minților vine din diferența de educație; Locke spune că din o sută de oameni, nouăzeci vor fi buni sau răi, dăunători sau folositori, în funcție de educația pe care au primit-o Dar opinia acestor filozofi este în contradicție cu observația cotidiană Personalitățile cu care avem de-a face acum nu sunt susceptibile de nici un fel de educație Cea mai perfectă cultură mentală este neputincioasă să-și schimbe instinctele vicioase (Küller, Limits of Madness, pp i-) Așa cum unii indivizi manifestă o tendință spre degenerarea mentală ereditară, la fel și alții manifestă o tendință înnăscută spre criminalitate Același lucru se poate spune despre un hoț ca și despre un poet: el se naște și nu devine unul La fel ca în cazul nebunului moral, insensibilitatea la durere este una dintre manifestările proeminente ale stării lor anormale, la infractori există o tocire a aproape toate felurile de sensibilitate Lipsa de simț moral este, de asemenea, o trăsătură comună atât pentru criminali, cât și pentru unii nebuni Mulți criminali nu pot înțelege ce este imoralitatea Adesea, unul dintre ei înțelege că a procedat rău; dar el nu dă cuvântului "rău" sensul pe care i-l dau alți oameni Unul dintre ei a scris după prima sa crimă: "Sper că acest fleac mă va ierta" Un altul, în drum spre spânzurătoare, la care a fost condamnat pentru omor cu tâlhărie, s-a plâns că au decis să execute un bărbat pentru un asemenea fleac (Ibid , pp -) Biblioteca "Runivers" n Zgurskyi Astfel, există persoane care în mod evident nu sunt revoltate de fapte care par revoltătoare altor oameni care trăiesc în aceeași societate Ei tratează aceste fapte cu aceeași calmitate cu care se schilodesc și opăresc apă clocotită peste fețele care și-au pierdut sensibilitatea la durere Este

evident că unele dintre elementele nervoase din creierul lor încetează să funcționeze în mod normal Aceste elemente fie își opresc complet activitatea, fie o efectuează insuficient, fie acționează într-un fel pervertit Merită o atenție specială acele cazuri în care insensibilitatea morală se îmbină cu facultăţi mentale excelente Aceste cazuri ne demonstrează cel mai clar și mai convingător că viața emoțională a unei persoane necesită participarea unor elemente nervoase speciale Munca acestuia din urmă se dovedește a fi inutilă pentru procesele mentale, drept urmare tulburarea morbidă a acestor elemente nu afectează viața mentală a unei persoane, ci se reflectă în sentimentele sale Având în vedere acest lucru, nu avem dreptul să explicăm fiecare crimă prin lipsa de inteligență, incapacitatea de a ne înțelege propriile avantaje etc Dacă oamenii care și-au păstrat pe deplin puterea mentală se comportă uneori în cel mai condamnabil mod, atunci aceasta se întâmplă, desigur, nu pentru că ei nu știu să raționeze În viața omului forța motrice nu sunt gândurile, ci sentimentele; ele servesc și drept frâne, reținându-l de la aceste sau alte acțiuni Prin urmare, atunci când activitatea elementelor nervoase, a căror funcționare este absolut necesară pentru apariția anumitor emoții, este oprită sau pervertită, atunci exact ceea ce este necesar pentru reglarea comportamentului său dispare în viața mentală a unei persoane Această pierdere nu poate fi compensată prin întoarcerea la mintea omului De fapt, să presupunem că pacientul a băgat mâna într-o sobă aprinsă și, în ciuda acestui fapt, nu simte nicio durere Va fi posibil să trezească în el o senzație dureroasă prin îndemnuri și diverse dovezi? Este clar că o astfel de încercare va fi complet nereușită În același mod, este imposibil să trezești rușine, milă pentru alții, stima de sine în persoana care, Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHO-FIZIOLOGICĂ A SENTIRILOR Ca urmare a încetării activității unor celule emotive, s-a dezvoltat anestezia morală Cititorul nu trebuie să piardă din vedere faptul că nu era vorba de condițiile care creează un criminal, ci doar de posibilele consecințe ale insensibilității morale Nu există nicio îndoială că majoritatea infracțiunilor sunt comise sub influența condițiilor externe; există totuşi indivizi cu o organizare imperfectă şi bolnăvicioasă care îi predispune la săvârşirea de fapte penale Dar chiar și în ceea ce privește astfel de personalități, se poate și ar trebui să se pună problema sub influența ce condiții sociale ar putea dezvolta aceste trăsături morbide înnăscute Probabil, astfel de caracteristici sunt rezultatul vieții anormale a părinților infractorului, adică cauzate de sărăcie, surmenaj, alimentație deficitară, condiții neigienice, precum și alcoolism și alte excese λΛ Diferențe individuale Gradul de excitabilitate al celulelor nervoase Câteva cuvinte despre conductanța căilor de asociere Influența circulației sanguine O privire rapidă asupra prevederilor esențiale ale teoriei sentimentului expuse Această teorie nu poate fi numită materialistă Nu toți oamenii sunt la fel de timizi, temperați, dispuși la distracție sau descurajare Sunt persoane la care emoțiile sunt cauzate de cele mai # nesemnificative ocazii; cu altele, excitabilitatea simțurilor este mai puțin rapidă În plus, durata și intensitatea mișcărilor spirituale nu sunt, de asemenea, aceleași la diferiți oameni Ce explică aceste diferențe individuale? Aici depinde mult de ce proprietăți au celulele nervoase ale creierului Capacitatea celui din urmă de a activitate nu este aceeași pentru toți oamenii În mod similar, excitabilitatea acestor celule poate fi puternică sau slabă, rapidă sau lentă Pentru a împiedica cititorul să creadă că această excitabilitate inegală a celulelor este doar un

produs al imaginației autorului acestui eseu, va fi necesar să ne oprim asupra unor fapte Am văzut deja că activitatea celulelor emotive și senzoriale este uneori foarte slăbită și chiar oprită complet Să trecem acum la fenomene cu caracter opus, adică la tьm şi cazurile în care trebuie să se confrunte cu hipersensibilitate foarte mare (hiperestezie) Sunt subiecte care intră în mare anxietate la cea mai mică atingere pielea lor; chiar și o adiere ușoară și frecarea de haine le fac să tremure și să se simtă rău, iar presiunea asupra unor puncte ale corpului, acum constantă, acum în schimbare, provoacă dureri severe Alți subiecți sunt atât de puternic afectați de impresiile de lumină încât petrec zile întregi într-o cameră întunecată și ies din casă doar noaptea Unii dintre ei trebuie să-și protejeze ochii chiar și de strălucirea stelelor; într-o cameră întunecată nu pot suporta prezența obiectelor albe, a căror reflexie slabă le doare ochii La alții găsim o sensibilitate exagerată la sunete; suferă de cel mai mic zgomot, nu suportă muzica, iar bubuitul trăsurilor le amețește și un fel de ebrietate Uneori, această hiperestezie este atât de dezvoltată încât în prezența unor astfel de pacienți este imposibil să tușiți, să strănuți sau chiar să vorbiți; foșnetul materiei, ticăitul ceasului le par insuportabile și provoacă spasme dureroase Pe lângă schimbările indicate în sfera sentimentelor externe, trebuie să se confrunte și cu o excitabilitate emoțională extremă Sunt chipuri care cedează foarte ușor la diferite sentimente, constant agitate, constant electrizate de o oarecare pasiune, încât aproape niciodată nu sunt calme Descriind astfel de subiecte, ele indică adesea iritabilitate, o stare de spirit schimbătoare, mobilitate ciudată și neliniște, adesea asociate cu vorbărie extremă, exaltare, țipete și înfiorări sub influența unor motive nesemnificative, sensibilitate puternică, irascibilitate, care duce la convulsii convulsive, sensibilitate extremă pentru orice surpriză și la orice încălcare a obiceiurilor stabilite Deoarece celulele de inervație au o importanță deosebită în teoria emoțiilor prezentată aici, va fi util să subliniem că și aceste celule suferă modificări analoge cu cele care apar cu celulele senzoriale în timpul anesteziei și hiperesteziei Influența pe care aceste celule o au asupra activității diferitelor organe nu este întotdeauna la fel Cu alte cuvinte, inervația organelor menționate este într-un caz foarte slăbită, în celălalt foarte, întărită Să ne oprim mai întâi asupra celulelor motorii, deoarece acestea aparțin și numărului de celule de inervație Uneori, celulele motorii își pierd complet capacitatea de a provoca contracții musculare, iar rezultatul acestei modificări a proprietăților lor normale este diferite tipuri de paralizie Deoarece o astfel de stare de boală nu afectează de obicei toate, ci inițial doar unele dintre celulele motorii, tulburările din zona mișcărilor se dovedesc a fi destul de nesemnificative la început De exemplu, o persoană începe să vorbească cu mare dificultate, îngâmfa cuvintele, bâlbâie Concomitent cu încetinirea fluenţei vorbirii, mersul lui devine ezitant; se abate involuntar de la drum în lateral și se împiedică ușor Pe măsură ce boala progresează, mersul devine din ce în ce mai dificil, astfel încât cineva trebuie să se țină constant de perete; toate mișcările care necesită precizie (scris, cusut, cântat la pian) devin imposibile Pacientul își pierde în cele din urmă capacitatea de a sta pe picioare; în loc de vorbire corectă, rămân doar sunete confuze, nedefinite etc În alte cazuri, celulele motorii dobândesc capacitatea de a provoca contracții musculare excesive, în urma cărora apar convulsii și

convulsii În formele ușoare ale bolii se observă doar zvâcniri automate ale feței și capului, contracția excesivă a pupilelor, convulsii ale mușchilor gâtului, mișcări involuntare ale brațelor sau picioarelor Într-o formă mai vizibilă, fenomene similare se găsesc în epilepsie și dansul lui Witt Aceasta din urma se manifesta prin miscari convulsive ale membrelor, la inceput usoare si limitate, dar apoi intensificandu-se in mare masura si extinzand pe o jumatate intreaga a corpului, iar uneori pe intreg sistemul muscular Tulburările de mai sus în domeniul mișcării sunt cel mai adesea cauzate de activitatea anormală a centrilor creierului și nu a măduvei spinării Acest lucru se poate observa deja din faptul că aceste tulburări sunt de obicei asociate cu diferite boli psihice De exemplu, fenomenele paralitice menționate mai sus sunt aproape întotdeauna însoțite de demență, Biblioteca "Runivers" H G y P cu KI i când prin ipohondrie, când printr-o perversiune a caracterului, care îi determină pe bolnavi, care sunt în libertate, să facă asemenea fapte încât să-i conducă pe judecători în mare nedumerire Foarte des există o prezență a ideilor mândre despre propria personalitate și o monomanie a mărimilor, care, datorită concurenței frecvente cu paralizia generală, a devenit de mare importanță pentru prognostic Pacienții exprimă cele mai exagerate idei despre puterea lor, că dețin provincii întregi, state, lumi, milioane Unul posedă o mie de milioane de miliarde; totul în lume îi aparține; a creat totul el însuși; altul construiește cele mai magnifice castele, a cumpărat Italia, a cucerit și distrus Asia și a distrus podul care duce la lună; al treilea merge zilnic o sută de mile, compune o sută de tragedii magnifice și o mie de poezii; capul său este din aur și diamante, are cai și castele de aur etc (Griesinger, Boala mintală, pp -) Se știe că dansul lui Witt este uneori numit "nebunie musculară" Desigur, persoanele care spun acest lucru își amintesc bine că tulburările motorii sunt cauzate în acest caz de o stare de boală a sistemului nervos, și nu de mușchi Deoarece se consideră permisă utilizarea unor astfel de expresii, pot spune cititorului că nebunia pune stăpânire nu numai pe mușchi, ci și pe alte organe ale corpului nostru Uneori, glandele salivare încep să înnebunească și destul de violent Funcționarea lor devine atât de anormală încât secreția de salivă fie încetează complet, fie crește într-o mare măsură Salivația abundentă durează uneori câteva zile; apoi dispare sau reapare mai târziu fără niciun motiv aparent Această activitate anormală a glandelor salivare se datorează unei creșteri sau scăderi a inervației acestor glande În acest caz, celulele care inervează glandele salivare par să intre într-o stare similară cu cea în care celulele motorii se află în crize convulsive și paralizie, iar celulele senzoriale în hiperestezie și anestezie În același mod, activitatea glandelor sudoripare este adesea pervertită la persoanele nervoase, iar o transpirație copioasă este uneori localizată în mână, Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHO-FIZIOLOGICĂ A SENTIRILOR cap sau altă parte a corpului Ca urmare a unei tulburări de inervație, activitatea rinichilor se modifică, de asemenea, în mod semnificativ, cu care separarea urinei fie se oprește, fie crește Nu trebuie gândit că urina este reținută în vezică, deoarece în acest caz se numește goală Această întrerupere a urinării durează adesea mai mult de o săptămână fără prea mult rău sănătății De asemenea, este necesar să se observe fenomenele opuse, când la subiecții nervoși urina ușoară și transparentă începe să fie excretată în fluxuri întregi Aceste fenomene nu ar trebui să ne surprindă, deoarece modificarea proprietăților normale ale elementelor nervoase nu se limitează întotdeauna la un singur grup mic de ele, ci se extinde și

la alte elemente Prin urmare, dacă excitabilitatea celulelor senzoriale și motorii se schimbă uneori foarte mult, este întotdeauna de așteptat ca procesul bolii să se răspândească la acele celule care inervează diferitele organe ale vieții plantelor Dacă începem să vorbim acum despre scăderea sau creșterea excitabilității celulelor nervoase, atunci cititorul nu va mai avea dreptul să nu aibă încredere în posibilitatea unui astfel de fapt Să presupunem, așadar, că excitabilitatea celulelor creierului este foarte slăbită Într-un astfel de caz, chiar și impresiile puternice vor evoca senzații slabe Distribuția excitației nervoase în cortexul cerebral va fi neglijabilă, astfel încât doar un număr mic de celule de inervație vor fi afectate Datorită excitabilității lor reduse, ei vor funcționa lent și vor trimite impulsuri slabe către diferite organe Modificările corporale rezultate vor fi mici și incapabile să aibă un efect vizibil asupra celulelor emotive Și întrucât, conform presupunerii noastre, aceste celule sunt, de asemenea, lipsite de excitabilitatea normală, nu vom obține acea complicație organică a senzațiilor externe, care determină apariția emoțiilor Prin urmare, la subiecții cu o excitabilitate foarte slăbită a celulelor nervoase ale creierului, vom găsi ecuanimitate completă, lipsă de dorință, resemnare apatică, amorțeală emoțională Astfel de subiecte apar și nu se poate spune că sunt foarte rare Să presupunem acum că o persoană are celule nervoase Biblioteca "Runivers" N ZGURSKI creierul se caracterizează printr-o excitabilitate crescută Într-un astfel de caz, chiar și impresiile slabe vor activa celulele senzoriale ale cortexului cerebral și vor provoca senzații puternice Curenții nervoși, care se răspândesc din aceste celule de-a lungul căilor asociative, vor face și celulele de inervație să funcționeze Datorită excitabilității crescute a acestuia din urmă, chiar și curenții nervoși slabi din stare vor determina o funcționare crescută a acestor celule Rezultatul unei astfel de lucrări a celulelor de inervație va fi apariția diferitelor tipuri de modificări organice Aceste modificări vor afecta la rândul lor celulele emotive și, datorită excitabilității crescute a acestora din urmă, vor provoca un sentiment puternic Pentru a simplifica întrebarea, am presupus că excitabilitatea tuturor celulelor cortexului cerebral este crescută sau scăzută Este clar că astfel de cazuri ar trebui să apară destul de rar Dar nu voi intra în detalii, deoarece cititorul însuși poate ghici rezultatele unor astfel de modificări, care cresc sau scad excitabilitatea doar a unor celule În același mod, nu mă voi opri mult timp asupra influenței pe care anumite trăsături ale fibrelor nervoase și procesele neuronilor o au asupra vieții mentale Cu greu poate fi pus la îndoială că conductanța fibrelor nervoase nu este aceeași în toate cazurile Același lucru se poate spune despre procesele neuronilor Să presupunem, prin urmare, că conductivitatea căilor de asociere a scăzut semnificativ Într-un astfel de caz, răspândirea excitației nervoase în cortexul cerebral se va întâlni cu astfel de obstacole care nu apar în starea normală Dacă, în condiții obișnuite, curenții nervoși au circulat liber de la un grup de celule la altul, atunci, cu o slăbire a conducerii căilor de asociere, un astfel de proces poate deveni imposibil Am spus deja că, în anumite condiții, o astfel de dependență se poate stabili între două grupuri de celule, drept urmare va fi suficient ca un grup să intre într-o stare activă pentru ca celălalt grup să fie implicat într-un mod similar stat Dar ce anume determină posibilitatea unui astfel de fenomen? Este clar că rolul principal Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHO-FIZIOLOGICĂ A SENTIRILOR Aici joacă căi de asociere, de-a lungul cărora excitația nervoasă este transmisă

de la un grup la altul Dacă aceste căi asociative și-au pierdut conducerea normală, dacă curenții nervoși încep să întâmpine obstacole semnificative și chiar de netrecut, atunci un grup de celule va înceta să implice un alt grup în starea activă și, prin urmare, unele asociații vor fi distruse sau implementarea lor va fi lent și numai în condiții foarte favorabile Este ușor de văzut care vor fi rezultatele unei astfel de slăbiri sau dezintegrare a asociațiilor existente Pentru ca o reprezentare să ne amintească de alta, este necesar ca între ele să existe o asociere puternică, stabilă O idee neasociată cu alte stări mentale nu poate deloc să apară în mintea noastră, întrucât apariția oricărei idei se datorează asocierii ei cu acele idei care ne-au ocupat mintea în momentul anterior Să luăm în considerare ce efect are o astfel de distrugere a asociațiilor asupra vieții emoționale a unei persoane, din cauza căreia obiectele și fenomenele încetează să evoce amintiri obișnuite în el Multe obiecte evocă în noi acele sau alte mișcări spirituale numai cu ajutorul amintirilor asociate acestor obiecte Prin urmare, dacă aceste obiecte încetează să evoce amintiri obișnuite, atunci acest lucru se va reflecta cu siguranță într-un anumit fel în viața noastră emoțională Să presupunem că un obiect sau un fenomen a încetat să evoce în noi acele idei, datorită cărora le consideram înainte ca fiind periculoase și dăunătoare Este clar că într-un astfel de caz vom rămâne complet calmi atunci când ne întâlnim cu aceste obiecte și fenomene și vom arăta o îndrăzneală de neînțeles pentru alții acolo unde această îndrăzneală se dovedește a fi complet inadecvată și imprudentă Dacă, atunci când ne întâlnim cu o altă persoană care ne-a adus mult rău, nu suntem capabili să ne amintim acest rău, datorită stării dureroase a memoriei noastre, atunci vom rămâne, desigur, complet impasibili în prezența acestei persoane și chiar dezvăluie o oarecare mulțumire Să ne amintim exemplele binecunoscute de astfel de schimbări dureroase ale memoriei, în care persoanele, păstrându-și aparent abilitățile mentale și o parte semnificativă a cunoștințelor lor, Biblioteca "Runivers" N ZGURSKI nu, au uitat complet că erau căsătoriți și aveau copii Ce fel de sentimente ar putea trezi propria lor familie la astfel de subiecte cu afectarea amintită a memoriei? Să luăm în considerare, de asemenea, ce efect poate avea asupra vieții emoționale o astfel de dezintegrare a asociațiilor, în care o persoană își pierde amintirile acelor mostre de cunoștință frumos, sublim, nobil, cu care afectează gustul estetic și sentimentele morale ale oamenilor Oricât de extraordinar ar fi orice eveniment, nu va surprinde o persoană care a uitat de toate informațiile care formează ideile noastre despre ordinea normală, naturală a lucrurilor Desigur, aici sunt luate cazuri extreme și, prin urmare, rare Dar în astfel de cazuri este mai ușor să vă faceți o idee despre abateri mai puțin ascuțite de la cursul normal al vieții mentale De asemenea, trebuie acordată atenție faptului că complicarea senzațiilor externe de către cele organice poate apărea numai cu o conductivitate suficientă a căilor asociative care leagă celulele senzoriale cu cele de inervație Dacă transmiterea excitației nervoase de la primele celule la a doua se dovedește dificilă sau imposibilă, atunci acel efect al celulelor senzoriale asupra celulelor de inervație, din cauza căruia apar modificări organice, dând naștere emoțiilor noastre, va fi astfel împiedicat sau chiar distrus S-a spus deja că procesele neuronilor nu se conectează, ci doar se ating între ele Recent, din ce în ce mai des trebuie să ne întâlnim cu indicii că aceste procese pot fi fie scurtate, fie prelungite Aceasta înseamnă că distanța dintre procese nu pare a fi ceva constant, ci variază în

funcție de diferite condiții Dacă aceste procese se îndreaptă și se apropie unul de celălalt, atunci acest lucru facilitează transmiterea excitației nervoase de la o celulă la alta Dimpotrivă, dacă aceste procese se îngustează și se scurtează, atunci distanța dintre ele crește, drept urmare propagarea curenților nervoși în cortexul cerebral devine mai dificilă Se crede că substanțele excitatoare (de exemplu, ceaiul și cafeaua) au un efect asupra proceselor neuronilor, care în același timp se întind și, prin urmare, se apropie unul de celălalt În timpul somnului, procesele, dimpotrivă, se scurtează și se extind Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHO-FIZIOLOGICĂ A SENTIRILOR distanța dintre ele crește Prin urmare, curenții nervoși slabi nu sunt capabili să depășească obstacolele cauzate de această schimbare, iar cursul obișnuit al ideilor se oprește Deoarece această întrebare nu a fost suficient de dezvoltată, nu voi intra în detalii suplimentare Capacitatea de activitate a celulelor nervoase ale creierului, gradul de excitabilitate a acestora, conductivitatea slăbită sau crescută a căilor de asociere, toate acestea aparțin unor astfel de proprietăți ale elementelor nervoase care sunt dobândite de o persoană chiar la apariția sa în lumea lui Dumnezeu Aici lucrează ereditatea și unele influențe la care copilul este expus în pântecele mamei, precum și condițiile de viață din primii ani ai copilăriei Dar știm foarte puține despre toate acestea Știm puțin mai multe despre efectul asupra elementelor nervoase al unei hrăniri suficiente sau insuficiente a acestor elemente Substanța care hrănește direct organele corpului este sângele Ea furnizează țesuturilor materialul necesar pentru reînnoirea lor și duce produsele distrugerii lor Orice oprire a fluxului său către orice organ implică slăbirea sau distrugerea capacității sale de funcționare Deosebit de sensibil la orice modificare a cantității de sânge care intră este creierul, care primește o cincime din tot sângele care circulă în organism Incetarea circulatiei cerebrale atrage imediat pierderea cunostintei Cantitatea de sânge care circulă în organism este o cantitate care variază foarte mult la diferite persoane și chiar la același individ În medie, sângele unui bărbat reprezintă o treizecime din greutatea corporală Cu toate acestea, la unii subiecți anemici, cantitatea scade la o șaptesprezece parte și chiar la o douăzecime din greutatea corporală totală Cantitatea relativă de sânge la un copil și la animalele tinere este mai mare decât la adulți De exemplu, la iepurii tineri greutatea sângelui este de o treisprezecea parte din greutatea lor corporală, în timp ce la adulți cantitatea relativă de sânge variază între o optsprezece și douăzeci și secunde din greutatea lor corporală Diametrul vaselor de sânge la diferite persoane reprezintă Questions of Philosophy, carte , Biblioteca "Runivers" H G y PCKI i diferențe accentuate și, în consecință, se modifică și capacitatea sistemului circulator La un copil în primii ani de viață, trunchiurile arteriale se disting printr-o lățime specială, datorită căreia cantitatea relativă de sânge din el se dovedește a fi destul de semnificativă Totuși, această cantitate, atât la om, cât și la animale, este încă foarte insuficientă pentru ca sângele să poată susține activitatea energetică simultană a tuturor organelor corpului nostru Prin urmare, un aflux crescut al acestuia într-o parte a corpului este întotdeauna însoțit de o slăbire a fluxului său către alte părți De exemplu, după o masă copioasă, sângele este direcționat în principal către organele digestive; deoarece, ca urmare, afluxul acestuia la creier este redus, atunci apare letargia cunoscută de toată lumea și incapacitatea de a lucra mental Există o teorie (exprimată mai întâi de Meinert) / conform căreia fiecare sentiment este doar o expresie a

stării în care se află alimentația cortexului cerebral Conform acestei teorii, modificările stării mentale depind îndeaproape de umplerea cu sânge a vaselor creierului O dispoziție sumbră, depresivă este un sentiment de anemie, o stare dispnetică a cortexului cerebral; dimpotrivă, o stare de spirit veselă, plăcută este o senzație de pletoră, o stare apnoetică a cortexului cerebral În primul caz, vasele de sânge ale creierului sunt înguste, drept urmare nutriția elementelor nervoase are loc insuficient; în cel de-al doilea caz, aceste vase se dilată, drept urmare nutriția elementelor nervoase crește În probleme psihologice, experiența personală este întotdeauna decisivă Această experiență mă face să consider că teoria de mai sus este incompatibilă cu adevărul Reducere semnificativă a fluxului de sânge către creier *) Din motive pentru care este inutil să mă extind aici, munca inimii mele a devenit aproape imediat atât de slabă încât pulsul a dispărut și mi-am pierdut cunoștința Din când în când îmi veneam în fire, vedeam doctori care se agitau în jurul meu, vorbeam cu ei și cu soția mea, apoi îmi pierdeam cunoștința Această stare a durat aproximativ zece ore Înainte de scăderea bruscă a activității inimii, eram perfect sănătos; a doua zi, nu numai că nu mă puteam ridica din pat, dar eram categoric incapabil să mă întorc dintr-o parte în alta fără ajutor din afară Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHO-FIZIOLOGICĂ A SENTIMENTULUI creierul nu implică rezultatele menționate mai sus, ci apatie completă și o atitudine indiferentă față de tot ce este în jur O persoană își pierde capacitatea de a experimenta orice emoție; nimic nu-l sperie, nu-l entuziasmează și nu-l interesează Aceste consecințe, despre care vorbesc pe baza experienței personale, concordă destul de bine cu unele dintre detaliile teoriei simțurilor prezentate aici Dacă activitatea celulelor emotive este necesară pentru geneza mișcărilor mentale și dacă, ca urmare a unei slăbiri semnificative a aportului de sânge, celulele menționate își pierd capacitatea de a funcționa, atunci este clar că o aprovizionare insuficientă cu sânge pentru creierul trebuie să fie însoțit doar de acea lipsă de viață emoțională despre care tocmai am vorbit Dimpotrivă, o aprovizionare adecvată cu sânge a creierului, menținând la un nivel normal capacitatea de funcționare a celulelor emotive, ar trebui, în consecință, să contribuie la apariția tot felul de emoții, atât plăcute, cât și neplăcute Din aceasta se poate observa că, cu o circulație cerebrală activă, o persoană este pregătită pentru apariția a tot felul de emoții; el poate, în funcție de circumstanțe, să experimenteze nu numai sentimente vesele și vesele, ci și furie, disperare și rușine Prin mijloace artificiale este posibil să se producă modificări destul de semnificative în circulația sângelui și să se producă în acest fel unele schimbări atât în viața fizică, cât și în cea mentală a unei persoane De exemplu, o stare asemănătoare somnului profund poate fi indusă prin simpla presiune asupra arterelor cervicale carotide Electrificarea gâtului presupune o îngustare a vaselor care transportă sângele la cap Experiența arată că circulația cerebrală s-a slăbit în acest fel o alta Toată pielea s-a desprins de pe corp și a fost înlocuită cu una nouă Mai mult, această înlocuire a țesuturilor moarte cu altele noi s-a produs chiar și în gură și pe limbă, ceea ce a făcut foarte greu de acceptat scrie Mi-am revenit abia după trei săptămâni Astfel, cazul s-a dovedit a fi suficient de grav și, prin urmare, ar fi imprudent să nu informați cititorul despre cum se simte o persoană atunci când activitatea inimii este slăbită semnificativ Aici slăbim totul: capacitatea de a gândi și capacitatea de a dori și capacitatea de a se mișca Viața emoțională, parcă, îngheață într-o persoană și, prin urmare, nimic nu o poate supăra,

supăra, întristează Biblioteca "Runivers" N ZGURSKI schenie provoacă doar somnolență, și nu un sentiment de nemulțumire Toată lumea este familiarizată cu acea amorțeală a unui braț sau a unui picior care apare atunci când vasele de sânge ale acestor membre sunt strânse Așezându-ne corpul într-o poziție orizontală, contribuim la fluxul de sânge către creier, care este folosit de unii subiecți anemici pentru a le facilita munca mentală Dar dacă avem în vedere cursul normal al fenomenelor, atunci trebuie să fim de acord că schimbările în distribuția sângelui în corp urmează ca o umbră a schimbărilor care au loc în corp, dar nu servesc drept cauze ale acestor modificări Modificările în distribuția sângelui sunt cauzate de activitatea nervilor vasomotori, care afectează gradul de contracție a mușchilor inelari care se află în pereții vaselor de sânge Datorită creșterii sau scăderii diametrului acestor vase, se modifică și distribuția sângelui în organism, care curge întotdeauna în direcția în care întâmpină cele mai puține obstacole în mișcarea sa Ca urmare a constrângerii unor vase și a extinderii altora, sângele curge într-o cantitate mai mare acolo unde este nevoie de el și într-o cantitate mai mică către acele organe care sunt în repaus și, prin urmare, nu au nevoie de o aprovizionare abundentă de sânge pentru ei De exemplu, dacă începem să gândim, atunci fluxul de sânge către creier crește Acest aflux nu depinde deloc de natura gândurilor noastre Ele pot fi solide sau absurde, se pot referi la orice obiect sau fenomen, în orice caz, activitatea celulelor nervoase asociate cu gândirea va necesita o avală corespunzătoare de sânge arterial la ele Acest val va urma cu siguranță în condiții normale, adică în absența unor astfel de obstacole, care sunt create, de exemplu, prin blocarea arterelor În același mod, apariția sentimentului este asociată cu o creștere a circulației cerebrale, indiferent de tonul acestor sentimente Având în vedere acest lucru, nu există niciun motiv să credem că activitatea nervilor vasomotori joacă un rol important ca sursă sau stimul al stărilor și sentimentelor Desigur, pentru ca celulele emotive să-și îndeplinească funcțiile normale, este necesar pentru acestea un aflux de sânge arterial Dar pentru a vedea în acest aflux motivul \\ mulțumire, iar în Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHO-FIZIOLOGICĂ A SENTIRILOR slăbirea circulației cerebrale este sursa suferinței, nu există niciun motiv Nimănui nu i-a trecut niciodată prin cap să explice efectul produs asupra noastră de lumina orbitoare, sunete asurzitoare, mirosul plăcut de flori, modificări ale circulației cerebrale Dacă gustul oricărei substanțe ni se pare dezgustător, atunci acest lucru nu este deloc pentru că fluxul de sânge către creier a scăzut În același mod, dacă starea noastră de spirit s-a deteriorat, atunci acest lucru ar trebui explicat printr-o schimbare a tonului senzațiilor interne, care depinde în principal de natura modificărilor organice, dar se poate modifica și în funcție de creșterea sau scăderea sensibilității sistemul nervos Sub influența nervilor ss-judo-motori, are loc o schimbare în distribuția sângelui în întregul corp Dar, atunci când se studiază influența circulației sanguine, nu se poate limita doar la a lua în considerare activitatea indicată a nervilor vascular-motori De mare importanță sunt și calitățile sângelui, activitatea inimii și presiunea exercitată asupra sângelui de pereții vaselor Se știe că sângele poate fi de folos organului către care curge numai dacă compoziția sa este normală și conține cantitatea adecvată de oxigen În caz contrar, nu este capabil să susțină activitatea organelor și, prin urmare, în ciuda afluxului său crescut în cap, apar consecințe similare cu cele observate în anemia cortexului cerebral Într-adevăr, experiența arată că, cu un

aport insuficient de oxigen a corpului, gândirea noastră devine letargică, lentă, iar sentimentele și, prin urmare, dorințele, de asemenea, slăbesc Următorul experiment al lui Paul Ber arată cât de mult este slăbită activitatea noastră mentală în acest caz Luând cu el o pungă de cauciuc cu oxigen, s-a așezat într-un aparat din care putea fi pompat aer Pe măsură ce acesta din urmă s-a îndepărtat, Paul Bert a devenit din ce în ce mai letargic și incapabil de muncă mentală După ce și-a numărat pulsul timp de o treime de minut și a vrut să înmulțească numărul găsit cu trei, a observat că nu era în măsură să facă acest lucru O astfel de scădere a puterii mentale a dispărut aproape instantaneu de fiecare dată când Paul Bert a inhalat oxigen și a reapărut când a încetat să mai inhaleze oxigen și a rămas sub influența aerului rarefiat al aparatului Tisandier, care a trebuit să facă multe călătorii aeriene, indică și acea apatie și indiferență față de tot ce este în jur, care iau stăpânire pe balonisti pe măsură ce balonul pătrunde în straturile rarefiate ale atmosferei În același timp, orice mișcare devine dureroasă și o persoană începe să obosească chiar și o scurtă conversație Când Tisandier a trebuit să-și pună mănușile de blană care se afla în buzunar, a fost nevoie de un asemenea efort de voință, încât a fost nevoit să-și abandoneze intenția Cu alte cuvinte, mișcările necesare realizării acestei intenții; i s-au părut atât de dificile, iar dorințele care ar fi trebuit să-l oblige să facă aceste mișcări s-au dovedit a fi atât de slăbite încât intenția nu putea trece în acțiune Cantitatea de oxigen din sângele nostru depinde nu numai de abundența acestui gaz în mediul nostru, ci și de alte circumstanțe În anumite condiții ne putem sufoca chiar și într-o atmosferă foarte bogată în oxigen Pentru a înțelege posibilitatea acestui fenomen, este necesar să ne amintim că oxigenul, pătrunzând în alveolele pulmonare și apoi în vasele de sânge, nu numai că se dizolvă în serul sanguin, ci este absorbit în principal de globulele roșii din sânge Compoziția acestuia din urmă include o substanță numită hemoglobină, cu care se combină oxigenul din sânge Formează un compus chimic atât de instabil cu hemoglobina încât se separă de acesta chiar și cu o scădere ușoară a presiunii atmosferice Ca urmare, țesuturile corpului iau cu ușurință gazul de care au nevoie din globulele de sânge Dacă oxigenul ar putea fi dizolvat doar în ser, deoarece dioxidul de carbon este dizolvat în apă de zăpadă, atunci sângele ar fi capabil să absoarbă doar o patruzecime din cantitatea de oxigen pe care o găsim de obicei în el Uneori, globulele roșii de sânge își pierd capacitatea de a absorbi oxigenul De exemplu, monoxidul de carbon formează o legătură mai puternică și mai stabilă cu hemoglobina decât oxigenul Când reușește să pătrundă în sânge, apoi se combină cu hemoglobina bilelor roșii; kov; într-un astfel de caz, cel mai abundent aflux de aer nu este capabil să corecteze lucrurile, deoarece oxigenul, din cauza slăbiciunii afinității sale chimice pentru hemoglobină, nu înlocuiește în niciun caz monoxidul de carbon din globulele sanguine Prin urmare, cu otrăvire severă cu monoxid de carbon, asfixia poate apărea chiar și într-un mediu plin cu oxigen pur Hemoglobina formează, de asemenea, o legătură puternică cu oxidul nitric, drept urmare inhalarea acestui gaz este, de asemenea, însoțită de consecințe dăunătoare După tot ce s-a spus, cititorul poate înțelege cu ușurință că cantitatea de oxigen din sânge depinde nu numai de abundența acestui gaz în mediu, ci și de numărul de bile roșii și cât de multă hemoglobină este în ele Numărul de bile roșii din sânge se dovedește a fi fluctua foarte mult la momente diferite

și la indivizi diferiți La unele boli, numărul de bile este redus semnificativ, iar sub influența muncii musculare energice crește La femei fiecare milimetru cub de globule de sânge este mai mic decât la bărbați; la nou-născuți, numărul acestor bile în același volum de sânge este mult mai mare decât la adulți O scădere a numărului de bile roșii din sânge este cauzată în principal de alimentația insuficientă, surmenaj, șederea într-o atmosferă alterată sau în locuri lipsite de lumina soarelui Sătenii au, în medie, mai multe bile roșii decât locuitorii orașului O viață activă în aer liber, pe malul mării duce la o creștere a numărului acestor bile; dimpotrivă, o ședere fără speranță într-o cameră, chiar și pentru câteva zile, este însoțită de o scădere a numărului lor În ceea ce privește hemoglobina, cantitatea din fiecare minge nu este, de asemenea, ceva invariabil De exemplu, la oamenii sănătoși cantitatea de hemoglobină din fiecare minge este de aproximativ treizeci de miliarde de grame, iar în cazurile de cloroză și anemie această cantitate scade la zece miliarde de grame, adică scade de trei ori Împreună cu aceasta scade și capacitatea sângelui de a absorbi oxigenul Sângele nu trebuie să conțină numai substanțele necesare Biblioteca "Runivers" N ZGURSKI folosit pentru restaurarea țesuturilor, dar în ea, în plus, nu ar trebui să fie nimic de prisos Prezența bilei în sânge, spune Maudsley, poate conduce pe oricine la cea mai sumbră viziune asupra mediului și a viitorului Nicio filozofie nu poate ajuta o astfel de persoană, deoarece nu poate schimba starea elementelor nervoase, generate de sângele otrăvit, care este cauza dispoziției sale sumbre La fel, prezența anumitor constituenți ai urinei în sângele bolnavilor de gută provoacă o mare iritabilitate, pe care niciun control mental nu o poate înlătura definitiv, deși pacientul reușește uneori să suprime unele manifestări ale stării sale de furie Tot felul de grade de tulburare mentală, de la cea mai mică stare de spirit melancolică până la cea mai intensă excitare violentă, pot rezulta din reținerea în sânge a produselor distrugerii țesuturilor Activitatea vitală a corpului nostru este însoțită de formarea de produse de descompunere a substanțelor proteice Printre aceste produse, un rol important îl joacă așa-numitele leucomaini, a căror acumulare provoacă autointoxicarea organismului și, prin urmare, multe boli Pentru a menține sănătatea, corpul nostru trebuie să fie eliberat de leucomaini, ceea ce se întâmplă de fapt cu ajutorul rinichilor și al unor glande Cu toate acestea, acest ajutor nu este întotdeauna suficient, drept urmare trebuie să recurgeți la ajutorul agenților terapeutici Pe lângă leucomaine, corpul nostru conține și alte substanțe otrăvitoare produse de diferite tipuri de bacterii Se crede că aproape o jumătate de milion de bacterii pătrund în corpul nostru în fiecare zi În sine nu sunt deosebit de importante, dar produsele otrăvitoare ale activității lor vitale au un efect dăunător asupra noastră Masa de bacterii care pătrunde în organism ne-ar otrăvi foarte curând dacă nu ar exista fagocite care să conducă o luptă încăpățânată împotriva acestor microorganisme Pe lângă bilele roșii, în sânge există și bile albe Aceștia din urmă au capacitatea de a se muta dintr-un loc în altul și de a-și schimba forma Printre aceste celule sanguine incolore, creaturi speciale au fost descoperite de omul de știință rus Mechnikov, numit Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHO-FIZIOLOGICĂ A SENTIRILOR im leucocite sau fagocite În , Mechnikov și-a exprimat pentru prima dată părerile cu privire la rolul jucat de fagocite în lupta organismului împotriva bacteriilor patogene (patogene) De îndată ce bacteriile intră în sângele nostru, fagocitele se năpustesc spre ele, le învăluie din toate părțile și, expunându-le la acțiunea sucului

lor digestiv, le digeră și le distrug Lupta fagocitelor cu bacteriile nu are întotdeauna succes, mai ales dacă temperatura corpului nostru este foarte scăzută Apoi, corpul este otrăvit de otravă secretată de bacteriile patogene și apar consecințele adverse ale acestei otrăviri și, desigur, se schimbă și natura bunăstării noastre De exemplu, sub influența bacteriilor ciumei, apar dureri de cap îngrozitoare, sete insuportabilă, depresie psihică și dor; bacteriile malariei provoacă amorțeală fizică și morală, apatie, resemnare plictisitoare; otrava produsă de bacteriile de consum nu acționează într-un mod deprimant, ci într-un mod incitant, dând naștere în prima perioadă a bolii chiar și unei dispoziții optimiste Ajuns la vasele de păr, sângele devine foarte repede inutilizabil pentru menținerea activității vitale a organismului, deoarece tocmai în aceste vase oferă țesuturilor materialul necesar pentru refacerea lor și primește produsele distrugerii lor Un astfel de sânge trebuie înlocuit cu sânge nou, iar această înlocuire se realizează printr-o mișcare constantă a sângelui, cauzată de activitatea inimii și a arterelor Aproape toată lumea știe despre lucrarea inimii; mai putin cunoscut este rolul jucat de arterele in circulatia sangelui Acestea din urmă contribuie și la mișcarea sângelui, producând o presiune semnificativă asupra acestuia Deoarece, datorită aranjamentului valvelor inimii, sângele din artere poate curge într-o singură direcție (de la inimă la vasele de păr), atunci prin stoarcerea sângelui, arterele îl fac nu numai să se deplaseze înainte, ci și să îl conducă în astfel de vase care ar putea fi "goale" în absența presiunii la care se face referire aici Aceasta din urmă depinde parțial de mușchii care se află în pereții vaselor de sânge Cu cât pereții musculari ai arterelor sunt mai groși, cu atât mai puternic (dacă celelalte condiții sunt egale) aceștia apasă pe sânge și contribuie la viteza de mișcare a acestuia Forta Biblioteca "Runivers" N ZGURSKI iar viteza de curgere a sângelui, spune Lesgaft, au o legătură incontestabilă cu nutriția și, în consecință, cu puterea și energia pe care țesuturile corpului uman le pot detecta și cu senzațiile și sentimentele asociate cu această muncă Prin urmare, forma și structura inimii, precum și întregul sistem vascular, împreună cu compoziția sângelui, sunt de o importanță incontestabilă în raport cu puterea și viteza de acțiune și dorințele fiecărei persoane, precum și în raport cu dezvoltarea sentimentelor sau a temperamentului său Potrivit lui Maurice Fleury, la subiecții slăbiți, gradul de presiune arterială este scăzut, iar sângele se dovedește a fi lichid, în timp ce la subiecții excitați există o creștere semnificativă a presiunii exercitate asupra sângelui de pereții vaselor, îngroșarea sângele și o creștere a numărului de bile roșii din acesta Fleury acordă o mare importanță tensiunii arteriale și chiar oferă o serie de cifre care indică modul în care se modifică starea de bine a unei persoane, cu creșterea sau scăderea acestei presiuni Cu toate acestea, aceste cifre nu inspiră prea multă încredere Astfel, dacă nu ne limităm să luăm în considerare activitatea nervilor vasomotori, ci să fim atenți și la calitatea și cantitatea sângelui care circulă în corpul nostru, la viteza contracțiilor inimii și la puterea fiecărei contracții individuale, dacă luând în considerare forța elastică a pereților arteriali care apasă asupra sângelui, trebuie să fim de acord că toate acestea au un efect sesizabil asupra stării întregului organism şi deci şi asupra activităţii elementelor nervoase Nu trebuie doar să ne gândim că sângele acționează direct asupra celulelor nervoase, stimulând în ele una sau alta senzație Pentru apariția acestora din urmă sunt necesare impresii, livrate de nervii aferenți și căile de asociere ^

Doar celulele centrului respirator reprezintă o excepție de la regula generală și sunt excitate la activitate direct de sânge Restul celulelor motorii și senzoriale, pentru trecerea la o stare activă, necesită un fel de impulsuri furnizate de fibrele nervoase sau procesele adiacente ale neuronilor Prin urmare, sângele are doar indirect un anumit efect asupra bunăstării noastre Sub influența sa, în unele cazuri, în primul rând, activitatea operatorului Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHO-FIZIOLOGICĂ A SENTIRILOR noua viață a plantelor, în urma căreia, desigur, se schimbă și natura senzațiilor interne În al doilea rând, are un efect mai puternic asupra sistemului nervos, cu o modificare a sensibilității acestuia din urmă, precum și a activității sale de inervație Este ușor de înțeles că, dacă sistemul nervos devine, de exemplu, mai sensibil și mai iritabil, atunci, într-un astfel de caz, nu numai intensificarea schimbărilor organice obișnuite va fi intensificată, ci și aceste schimbări ale innervasilor pervertiți, sunt reduse de cele mai împingătoare și extinse Să aruncăm acum o privire superficială asupra principalelor concluzii la care ne-a condus studiul nostru despre viața emoțională a omului Autoobservarea ne convinge că senzațiile plăcute sau neplăcute, precum și amintirile despre ele, sunt însoțite de alte stări mentale, pe care le-am numit stări în acest eseu Acestea din urmă ar trebui privite nu numai ca germenii emoțiilor sau ca elementele lor constitutive principale, ci chiar și ca emoții reale doar în forma lor slabă Această complicație a senzațiilor prin stări spirituale se explică prin faptul că orice senzație suficient de puternică, la fel ca amintirea acesteia, este întotdeauna însoțită de un grup de senzații produse de ceremonii în procese organice Dacă am dori să înțelegem de ce senzațiile externe și amintirile despre ele sunt însoțite de senzații cauzate de modificări organice, ar trebui acordați atenție următoarelor prevederi: orice senzație plăcută sau neplăcută, precum și amintirea acesteia, are impact asupra proceselor organice care au loc în corpul nostru; aceste schimbări în procesele vieții vegetale sunt resimțite de noi și percepute sub forma unei dispoziții spirituale sau aceleia Senzațiile organice care alcătuiesc stările mentale și sentimentele nu indică în sine procesele prin care sunt generate și, prin urmare, nu suntem capabili să le localizăm Experimentăm totalitatea acestor senzații ca pe ceva întreg, de necompunet în părți, fără a putea determina gradul de participare al fiecărui organ la producerea unei anumite dispoziții sau sentimente Dacă orice senzație organică începe să iasă în evidență Biblioteca "Runivers" N ZHURSKII de la un număr de altele, astfel încât nu numai că o observăm, ci și o relaționăm (uneori foarte incorect) la o anumită parte a corpului, atunci o astfel de senzație încetează să mai fie parte integrantă a unei emoții sau dispoziții Nu este greu de înțeles de ce astfel de senzații nu pot fi elemente constitutive ale sentimentelor Din senzații localizate este imposibil să se compună o astfel de stare de spirit, complet insolubilă pentru localizare, ca furie, tristețe, frică, rușine Prin urmare, plăcerile și durerile localizate sunt denumite în mod constant de noi senzații; le numim plăcute sau dureroase, dar nu le adăugăm la numărul de emoții Astfel, unul dintre semnele caracteristice ale emoției este nedeterminarea topografică a senzațiilor din care este compusă Ca urmare a acestui fapt, se poate spune că emoția este o stare de spirit plăcută sau neplăcută, formată dintr-o astfel de localizare insolubilă, senzații interne, care apar sub influența modificărilor organice generate de influențele mentale Aceste influențe mentale (senzații și idei), care servesc drept cauze externe ale emoțiilor, provoacă direct modificări

organice care acționează asupra cortexului cerebral și sunt percepute de noi sub forma cutare sau cutare excitare emoțională Persoanele care au încercat să identifice elementele emoției indică adesea senzații care, datorită capacității lor de a fi localizate, nu ar trebui recunoscute ca părți constitutive ale tulburărilor mentale De exemplu, senzație de senzație în piept, o senzație inexplicabilă în stomac, creșterea bătăilor inimii, îngheț care curge pe spate, amărăciune în gură, răcire a mâinilor, senzația unei mingi care se rostogolește până la gât etc nu avem dreptul de a lua în considerare elementele constitutive ale emoțiilor tocmai pentru că aceste stări pot fi atribuite anumitor părți ale corpului nostru Localizăm destul de bine și senzațiile musculare Această împrejurare (dacă ținem cont de indicațiile cuprinse în capitolul III al acestui eseu) poate servi ca o obiecție suplimentară la teoria care vede în senzațiile musculare asociate diverselor mișcări, elementele constitutive dominante ale oricărei emoții James, expunându-și teoria sentimentelor, spune că punctul său cel mai important este Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHO-FIZIOLOGICĂ A SENTIRILOR astfel: dacă ne imaginăm o emoție puternică și încercăm să scădem mental din această stare a conștiinței noastre, una câte una, toate senzațiile generate de schimbările corporale asociate cu emoția, atunci nu va rămâne nimic din aceasta din urmă După părerea mea, operația la care subliniază James este cu totul imposibilă, tocmai pentru că nu suntem capabili să despărțim unul de celălalt acele senzații din care este compusă emoția Am putea investiga aceste senzații interioare separat doar dacă ar permite localizarea Dar într-o astfel de masă cu ceai, probabil, acele stări mentale, pe care le numim stări, emoții, sentimente, nu ar exista Atât James, cât și Lange subliniază cu o insistență deosebită că schimbările corporale, care au fost considerate de mult timp consecințele emoțiilor, nu sunt de fapt rezultatul, ci cauza mișcărilor mentale Desigur, având în vedere concepția eronată care predomina anterior asupra naturii emoțiilor, a fost util, chiar dacă doar într-o formă paradoxală, să subliniem incorectitudinea opiniilor existente După cum se întâmplă întotdeauna, trecerea de la o extremă la alta a avut loc cu brusca obișnuită, iar capacitatea de a provoca orice schimbări corporale a fost complet îndepărtată de mișcările sufletului Dar acest entuziasm complet de înțeles pentru un nou punct de vedere asupra subiectului se dovedește a fi complet intempestiv Este timpul să tratăm mai rece noua teorie, întrucât, strict vorbind, esența acestei teorii nu presupune deloc să lipsim senzațiile organice, care sunt elementele constitutive ale emoțiilor, de acea capacitate de a produce modificări corporale cu care noi înzestrați senzațiile exterioare Doar dacă s-ar putea demonstra că excitația unui grup de celule emotive nu se extinde dincolo de acest grup, că aceste celule nu sunt conectate cu restul cortexului cerebral și nu pot trimite unde nervoase în direcția altor celule, doar în In într-un astfel de caz, am avea dreptul să credem că excitația celulelor emotive nu este comunicată celulelor de inervație și deci nu provoacă modificări organice Dar acest lucru nu poate fi dovedit și, dimpotrivă, este ușor să te convingi de validitatea contrariului Biblioteca "Runivers" n zgurski privirea noastră Am menționat deja că senzațiile organice pot provoca și diverse schimbări în viața vegetală a corpului nostru Prin urmare, atunci când apar emoțiile, ordinea reală a fenomenelor este următoarea: i) senzații sau idei;) schimbare organică;) senzații viscerale cauzate de impactul acestor modificări asupra cortexului cerebral;) noi modificări corporale generate de activitatea celulelor emotive;) excitarea suplimentară a acestor

celule prin noi modificări ale corpului Dacă această viziune asupra ordinii fenomenelor care apar atunci când apar emoțiile este corectă, atunci, desigur, nu este nevoie să insistăm că toate manifestările corporale ale emoției sunt cauzate exclusiv de acele senzații și idei sub influența cărora ia naștere această emoție Prin urmare, putem spune că schimbările organice care însoțesc emoția sunt provocate mai întâi de o senzație sau idee și că aceste schimbări se reflectă în conștiința noastră sub forma unei emoții emergente Apoi celulele motivaționale, aduse în stare activă de modificările menționate, trimit la rândul lor unde nervoase către celulele de inervație și provoacă noi modificări organice, care modificări, datorită efectului invers asupra scoarței creierului, amplifică emoția care tocmai a apărut Având în vedere originea complexă a modificărilor corporale menționate, ne putem limita la a indica faptul că emoțiile sunt stări mentale formate din senzații interne nelocalizate cauzate de acele modificări organice cu care este asociată apariția emoțiilor Nu este nevoie să menționăm fără îndoială asta *) Această emoție în curs de dezvoltare este însă de o asemenea intensitate încât apariția ei nu poate fi explicată în niciun fel prin excitația centrală a celulelor emotive Mai mult, există motive de a crede că în multe cazuri aceste celule sunt chiar supuse unei duble excitații, una cu excitație direcționată de-a lungul căilor de asociere ale stratului cortical, iar cealaltă de-a lungul nervilor aferenți care merg la creier de la diferite organe interne ale corpul nostru Însumarea rezultată a entuziasmului duce la o creștere a intensității emoției Această considerație se poate concilia cu teoria prezentată de acele persoane care consideră că chiar și schimbările organice apărute sub influența ideilor și a senzațiilor exterioare sunt prea insuficiente pentru un impact energetic asupra celulelor emoționale ' Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHO-FIZIOLOGICĂ A SENTIRILOR Circumstanțele în care constă aceste sincere aparțin fie numărului de prisy, fie abstractelor senzației intrasturale a senzației indigestive, aparent, nu există timp pentru conștiința noastră, dacă nu au una anume determinată și aparțineau de So to numărul neutru, senzații indiferente Cu alte cuvinte, dacă senzațiile interioare menționate ne influențează în mod vizibil conștiința, atunci starea de spirit generată de ele va fi întotdeauna fie plăcută, fie neplăcută Numărul plăcerilor și durerilor care decurg din proprietățile de bază ale organismului comune tuturor oamenilor nu este deosebit de mare Dar, datorită influenței asocierii, viața noastră emoțională odată cu trecerea timpului devine din ce în ce mai bogată în conținut, numărul de obiecte și fenomene care ne pot atinge și emoționa crește semnificativ, iar orice obiect și orice acțiune pot deveni surse de plăcere , cu excepția cazului în care ne aduc suferință din cauza caracteristicilor fiziologice ale corpului Acest fapt este foarte important din punct de vedere etic, deoarece ne dă dreptul să sperăm că într-o zi un sentiment de dezgust va fi asociat într-o persoană cu gândul la fiecare act dăunător pentru alții și un sentiment de plăcere - cu gândul fiecăruia actiune utila altora noi oamenii O persoană nu numai că va ști ce activitate asigură cel mai bine binele comun, dar se va simți atras de acesta și va găsi fericirea în ea Având în vedere rolul important pe care îl joacă asocierea în viața noastră mentală, este util să înțelegem cum diverse obiecte și evenimente dobândesc capacitatea de a evoca aceste sau alte sentimente în noi? Știm că schimbarea organică este necesară pentru ca emoția să apară Întrebarea este dacă Aceste schimbări apar și atunci când o anumită emoție apare în noi sub influența asocierii Dacă starea de conștiință pe care o trăim este într-adevăr de așa natură încât poate

fi numită o emoție, atunci este în mod necesar cauzată de schimbări organice Prin urmare, diverse obiecte și fenomene, la care am tratat inițial cu deplină indiferență, apoi încep să ne entuziasmeze doar pentru că au dobândit topește capacitatea de a produce schimbări organice Doar în această condiție pot apărea în noi mișcări spirituale reale, și nu doar amintiri despre ele, lipsite de căldură emoțională Atâta timp cât un obiect nu afectează viața vegetală a corpului nostru, este incapabil să trezească niciun sentiment în noi La începutul acestui eseu, a fost pusă întrebarea despre ce părți ale creierului intră într-o stare activă atunci când apar emoțiile și ce anume cauzează activitatea acestor părți? Răspunzând la această întrebare, am atras atenția cititorilor asupra faptului că principiul diviziunii fiziologice a muncii, care se regăsește în structura și activitatea fiecărui organism, își găsește aplicarea în funcțiile creierului Când apare orice senzație, idee sau mișcare mentală, nu întregul creier în ansamblu funcționează întotdeauna, ci doar unele dintre elementele sale În cortexul cerebral există grupuri speciale de celule, dintre care unele intră în stare activă sub influența impresiilor vizuale, altele sub influența impresiilor auditive, iar altele încep să funcționeze atunci când stomacul nostru este gol și pe ridurile sale apar pe pereți etc Deci, deoarece fiecare sentiment este format din senzații organice, rezultă că atunci când apar emoții, acele celule ale creierului care sunt în legătură cu diferite organe interne ar trebui să fie excitate Așa cum senzațiile transmise de lumea exterioară au un alt ton, tot așa și senzațiile organice pot avea un alt ton, în funcție de ceea ce provoacă în noi fie un sentiment de bine, fie un sentiment de nemulțumire Tonul senzațiilor exterioare depinde în principal de natura impresiilor livrate de lumea înconjurătoare; dar se poate modifica si ca urmare a cresterii sau scaderii sensibilitatii sistemului nervos Același lucru trebuie spus și despre senzațiile evocate de activitatea celulelor emotive Plăcutul sau neplăcutul acestor senzații depinde de calitatea impresiilor care acționează asupra nervilor aferenți, ale căror capete periferice se află în organele interne; dar tonul acestor senzații se poate schimba și ca urmare a slăbirii sau excitabilitate crescută a celulelor emotive și modificări ale conductivității nervilor aferenți asociați cu aceste celule S-a spus deja că anestezia viscerelor poate fi indusă artificial și că după aceasta persoana își pierde capacitatea de a experimenta orice mișcare mentală cât durează această anestezie În acest caz, terminațiile nervilor care duc la creier din organele interne încetează să funcționeze, drept urmare modificările corpului nu au efectul obișnuit asupra aparatului terminal al acestor nervi Celulele emotive, care nu primesc nicio impresie de la organele interne, (Ele rămân inactive și, prin urmare, o persoană nu experimentează nicio mișcare spirituală *) În acest eseu a trebuit să vorbesc în principal despre condițiile fiziologice ale mișcărilor mentale Ca urmare, teoria prezentată aici poate părea materialistă cititorilor Consider deci util să le reamintesc că nici măcar spiritiştii nu neagă influenţa exercitată de fenomenele fiziologice asupra vieţii noastre mentale Mai mult, anumite detalii ale teoriei pe care o apăr fac interpretarea materialistă a fenomenelor psihice extrem de dificilă Cititorul va fi observat probabil ce mare importanță acord doctrinei funcțiilor inegale ale diferitelor părți ale creierului Multe fapte dovedesc validitatea ipotezei că fiecărei senzații, fiecărei contracții a unui singur mușchi, fiecărei mișcări psihice îi corespunde

un fizic special *) Dacă teoria lui Spencer despre excitarea centrală a emoțiilor ar fi corectă, atunci anestezia artificială a viscerelor nu ar putea produce astfel de rezultate Într-un astfel de caz, celulele emotive ar fi excitate de impulsuri care trec prin fibrele de asociere și prin procesele neuronilor, iar mișcările mentale ar apărea totuși la o persoană, în ciuda anesteziei viscerelor Dar dacă, în astfel de condiții, nu apar emoții la o persoană, atunci acest lucru se poate explica doar prin faptul că impulsurile care se propagă de-a lungul căilor asociative nu sunt capabile, din cauza slăbiciunii lor, să aducă celulele emotive în starea în care ele sunt atunci când apar ii sentimente Pentru ca o mișcare spirituală să apară, este necesar ca celulele emoționale să fie excitate de impulsuri direcționate de-a lungul nervilor aferenți, ale căror dispozitive terminale se află în diferite organe interne ale corpului nostru Întrebări de filosofie, carte USD θ Biblioteca "Runivers" H G y PCKI i procese logice, aparate nervoase speciale, cu leziuni la care anumite senzații, mișcări și reprezentări se modifică sau dispar Să mergem mai departe și să presupunem, de exemplu, că cele mai simple senzații apar tocmai în celulele senzoriale Va trebui deci să admitem că aceste celule sunt, parcă, indivizi separați, înzestrați cu facultatea de a simți Desigur, într-un astfel de caz, va trebui să limităm dimensiunile vieții mentale a fiecărei celule individuale și să reducem această viață doar la cea mai simplă senzație care apare într-o anumită celulă sub influența iritației furnizate de o fibră nervoasă care intră în aceasta celulă Dacă ne permitem să presupunem că această celulă are și alte abilități psihice, atunci acționăm în cel mai înalt grad ilogic De fapt, ce sens ar avea atunci acea structură complexă a sistemului nervos, acea diviziune a muncii între diferitele sale părți, care ni se deschide printr-un studiu mai detaliat al organismului nostru Dacă o celulă poate experimenta multe senzații, atunci de ce este nevoie de un număr atât de semnificativ dintre ele în creier Ar fi inutil să furnizam pianului cu multe coarde dacă o singură coardă ar fi suficientă pentru a produce toate acele sunete care alcătuiesc celebra sonată Dacă, în ciuda simplității structurii celulei nervoase, îi atribuim capacitatea de a experimenta multe senzații și (dacă doriți) chiar și capacitatea de a raționa, atunci această presupunere va fi în totală contradicție cu rezultatele acelor studii fiziologice , cu ajutorul căruia se clarifică dependența funcțiilor unui organ cunoscut de complexitatea structurii sale Cu cât activitatea oricărui organ este mai variată, cu atât structura acestuia este mai complexă Creierul poate îndeplini funcții atât de diverse tocmai pentru că există mai mult de un miliard de celule nervoase cu proprietăți diferite într-un singur cortex cerebral Dar dacă admitem că întreaga viață mentală a celulei senzoriale este redusă la capacitatea de a experimenta una și aceeași senzație definită, atunci se pune întrebarea cine experimentează exact senzații complexe, adică: în care apare, de exemplu, acea stare de conștiință care se trezește în timpul interpretării orchestrale a unor Biblioteca "Runivers" TEORIA PSIHO-FIZIOLOGICĂ A SENTIRILOR orice piese de teatru Dacă ni se spune că un astfel de individ care experimentează o senzație complexă este în acest caz un grup de celule, atunci va trebui să admitem că existența psihică a unui astfel de individ este atât de neînțeles, cât și imposibilă De fapt, dacă mai multe persoane experimentează senzații diferite, atunci fiecare rămâne doar cu propria sa senzație și nu se obține o stare nouă, complexă de conștiință în acest caz Senzațiile lui Ivan și Peter nu se contopesc într-o singură senzație comună, nu se unesc și nu se transformă în altceva Senzațiile

și sentimentele unice rămân mereu unice, fără a intra în vreo legătură între ele și fără a se transforma în stări de conștiință noi, mai generale și complete Celulele senzoriale sunt, după presupunerea noastră, entități psihice separate, fiecare dintre ele având propria sa conștiință separată Chiar și în cazul în care aceste celule sunt excitate de curenții nervoși proveniți din alte celule, acești curenți nu pot fi în niciun caz comparați cu telegramele care anunță o anumită celulă despre starea în care se află celulele vecine; acești curenți servesc doar ca impulsuri, forțând celula să efectueze acea lucrare monotonă și neschimbătoare de care este capabilă Să presupunem totuși că curentele nervoase despre care se vorbește aici acționează ca telegrame și să recurgem la dovezile experienței personale Când o telegramă primită de un yami ne face neliniștiți și agitați, atunci aceste sentimente apar în propriul nostru suflet și nu se revarsă în noi ca apa dintr-un alt subiect Telegrama doar evocă viața mentală și afectivă de care suntem capabili, dar nu ne transmite starea de spirit a altor oameni Când se vorbește despre contagiozitatea sentimentelor, se înțelege perfect că în fiecare individ apar în mod independent sentimente, deși asemănătoare mișcărilor spirituale ale altora, dar având o origine proprie La fel, curenții nervoși care trec de la o celulă la alta doar excită în aceasta din urmă activitatea la care este capabilă, dar nu o forțează să se transforme într-o altă celulă și să ducă o viață dublă, să aibă o dublă conștiință Excitare nervoasă, răspândită prin creier- , $-> , $) Negativ - IO ,δ , ,) l l P^lozh remarcabil + i) l IΓ" t " l Remarcabil negativ - eu Ioo ' Bz) Indiferent despre I) B> > feminine in numărul de experimente IOO Pozitiv -[- i Negativ - i ■ Poziție remarcabilă + i t i Remarcabil negativ - eu Io eu Indiferent despre II ибУУиб ИО ■ Aceste date, ca urmare a reproducerii experimentelor lui Fechner în condiții noi, diferă în multe privințe de datele numerice obținute de Fechner însuși prin "metoda de alegere" * Întrucât, potrivit sistemului său de chestionare, între aceste cifre s-au ales doar cele mai plăcute, pentru comparație, trebuie să acordăm atenție în primul rând la % nok, adică la cele remarcabile plăcute (- (-i) În timp ce în experimentele sale, primul loc între cele mai plăcute relații aparține diviziunii de aur (, e/ judecăți masculine și , % feminin), aici vedem că raportul Biblioteca "Runivers" C B A L TA L O N multă diviziune nu joacă niciun rol sesizabil printre cifrele ï) plăcute remarcabile: un număr mic de estimări preferate a scăzut în ponderea lui: ii % bărbați și % dintre femei Pe primul loc, printre cele remarcabile, îi revine aici No io: , % dintre bărbați și % dintre femei și nr i: % bărbați iar % femei; tocmai acestea sunt cifrele cărora le aparține unul dintre ultimele locuri în tabelul lui Fechner (, % m , , % v și , % x / % f), cu un procent nesemnificativ de preferințe Cel mai important rezultat al acestor experimente se găsește prin compararea primei serie de date numerice (-) cu a doua (-) Problema plăcerii estetice a acestor figuri este decisă aici în general, în sens pozitiv, de o majoritate covârșitoare a estimărilor de la , % la % bărbați iar de la % LA % dintre femei Din aceste date, se poate concluziona că toate dreptunghiurile de carton I produc o impresie estetică la fel de plăcută asupra marii majorități a observatorilor, fără o preferință notabilă în acest sens pentru oricare dintre aceste contururi O ușoară preponderență în i%% a nr față de nr și Yu în rândul estimărilor masculine este compensată de preponderența opusă a nr i, și Yu peste nr în rândul estimărilor femeilor Datele din al treilea rând se armonizează, de asemenea, cu aceasta, adică, remarcabil de pozitiv: ele

arată, în primul rând, că numărul , adică raportul diviziunii de aur, nu aparține niciunui avantaj real în relația estetică față de ceilalți; în al doilea rând, ele indică dificultatea relativă de a ridica problema preferinței figurilor în aceste experimente în comparație cu problema plăcerii lor estetice în general: în timp ce chestiunea plăcută estetică sau neplăcută a impresiei (-[- sau -) este decisă de marea majoritate a mărturiei consoanelor , ajungând la %, prima, i e chestiunea superiorității unor forme plăcute din punct de vedere estetic față de altele este, evident, ceva mai complex, mai rafinat pentru observatori; în decizia sa este greu să ajungă la un acord între ei chiar și % din mărturie; aici lipsa unui acord semnificativ este cu atât mai clară că problema este despre contururi monotone precum contururile tabelului I Deci, o comparație a primelor două rânduri de date ne arată că toate cifrele sunt Biblioteca "Runivers" OBSERVAȚII ȘI EXPERIMENTE PRIVIND ESTETICA VEZIUNII PERCEPŢIE condiţii de percepere a acestora, care sunt date la noi experimentele, efectuează o lege generală a frumuseții formelor spațiale simple, independent de dorința matematică de a purta baza în înălțime, deoarece diferențele în acest sens nu au niciun efect semnificativ asupra plăcerii lor estetice Chiar și între raporturi matematice atât de extreme dintre bază și înălțime precum nr i și io f /! și %), nu există nicio diferență semnificativă în natura impresiei: nr i și io au % - , % bărbați și %- % dintre femei evaluări pozitive; în medie, plăcerea nr i este estimată la %, iar nr io , % Dacă datele din al-lea rând dezvăluie prezența condițiilor generale de frumusețe în aceste cifre, atunci datele din rândul (ψ i) indică influenţa unor condiţii particulare în legătură ^c, general , relevă influenţa gusturilor individuale asupra naturii evaluării; aici preferința este concentrată, după cum am văzut, cu unele pe un pătrat (nr i), cu altele pe un dreptunghi alungit (nr io) Aceste cauze generale ale sentimentului estetic, spre deosebire de factorii secundari, particulari, ai plăcutei, pot fi explicate satisfăcător din punctul de vedere al condițiilor care trezesc sentimentul de asemănare De fapt, toate figurile, observate cu ochii observatorului direct în fața lor, combină condițiile din cauza cărora apare un sentiment de raport similar de părți În orice mod are loc percepția conturului cu ochiul, fie prin intermediul unei mișcări succesive a retinei și al unei comparații a părților opuse (Helmholtz), fie prin intermediul unei revizuiri graduale a întregului contur, i e trasarea liniilor (Wundt, Sergi etc), sau, în final, comparând jumătatea dreaptă cu stânga, cea superioară cu cea inferioară, pornind în acest proces de la liniile orizontale și verticale ale esteticii: orientare, în orice caz, fiecare dintre figurile cartonului I este ușor este împărțită în părți similare, a căror revizuire este însoțită de o serie de senzații motorii și luminoase similare, percepții Să remarcăm acum că în timpul observațiilor efectuate de de persoane s-a exprimat clar nevoia de a găsi mijlocul figurii observate și de a lua poziția corespunzătoare acesteia pentru o evaluare estetică mai corectă a conturului Biblioteca "Runivers" C B A L T A L O N Remarcile acestor persoane arată că poziţia cea mai favorabilă pentru evaluarea estetică a unei figuri simple este aceea care, privită, asigură primirea unui număr mare de percepţii similare Dacă această concluzie este corectă, dacă un raport similar de senzații musculare și vizuale este inclus în alcătuirea acestor percepții este o condiție esențială pentru apariția unui sentiment estetic, atunci această concluzie va trebui confirmată prin exemple negative: absența acestei stări de percepție ar trebui să aducă fie o absență completă, fie, cel puțin, o scădere puternică în sensul

plăcutei estetice la observatori În ceea ce privește influența asociațiilor asupra evaluării figurilor lui Fechner din carton I, se poate observa în general că acestea au fost mai puțin capabile decât toate celelalte să inspire idei asociative străine Dar în acest sens rezultă distinge trei cazuri Primul caz este atunci când figura, conform observatorului, nu numai că inspiră o anumită amintire, dar în același timp această amintire servește și drept cauză a unei impresii plăcute; alt caz, când o anumită amintire, indiferent de evaluarea estetică a conturului, apare după evaluarea propriu-zisă; în sfârşit, a treia, când asocierile sugerate nu au certitudine Dintre aceste trei cazuri, am considerat doar primul motiv suficient pentru a declara eșecul experimentului și a-l șterge din cont, compensând-o cu mărturii de rezervă ale altor persoane Nu este deloc necesar să menționăm două cazuri când pătratul (nr i) și alte figuri au fost recunoscute ca amintind de ceva "stângaci, greu, apăsător", și un caz când pătratul, dimpotrivă, a trezit un sentiment de " satisfacţie, calm", în sfârşit, despre un indiciu, când acelaşi No i a fost recunoscut ca asemănător cu un păianjen (un poet simbolist) O mare atenție merită observația făcută de patru persoane că figurile din mijloc, de la Kr la K , seamănă cu forma obiectelor des întâlnite în pensiune, care sunt ferestrele, tablourile, așezate, ramele: și ce acestea, după toate probabilitățile , le oferă o oarecare plăcere În Fechner, în grupul indicat de cifre din mijloc, raportul Biblioteca "Runivers" OBSERVAȚII ȘI EXPERIENȚE ÎN VIZIUNEA ESTETICĂ PERCEPŢIE diviziunea de aur (nr y) a atras cel mai mare număr de preferințe, ocupă un loc central, dominant în ea; prin urmare, este interesant de investigat dacă unele, deși nesemnificative, dintre evaluările preferate obținute de nr , și în experimentele lui Fechner nu se datorează faptului că persoanele care le-au ales nu s-au ghidat atât de mult de proprietatea lor estetică ca prin aplicarea lor practică Pentru a testa această presupunere, am invitat de persoane să aleagă pe această masă acel număr sau acele numere pe care le consideră cele mai potrivite pentru o carte de vizită, după gustul lor Alegerea pe care au făcut-o din acest punct de vedere special, complicat de scopul practic, a condus la următoarele rezultate Alegerea unei forme pentru o carte de vizită (k I) , №№ cifre: ! I ' Numărul (ales í Alegerea bărbaților Număr ; fata*)i oI θ | i$ Alegerea femeilor o ") I IO i j Suma Iot ibLi ! in % IooO t ■ Comparând rezultatele obținute de noi în acest caz cu cele pe care le găsim în experimentele lui Fechner cu patrulatere, remarcăm o analogie completă între ele și anume cu Fechner: d Nr cifre: I i ■ i : I'I I Alegerea bărbaților: Bb % °> > m> ' M J Alegerea femeilor: în % > °> - II i *) Numărul de persoane care au ales câte numere: i *♦) Numărul de persoane care au ales câte numere: Biblioteca "Runivers" C B A L T A L ON Esența rezultatului analog este că , și , care, potrivit lui Fechner, constituiau zona diviziei de aur, toate împreună au primit și cel mai mare număr de alegeri la noi, a căror sumă este ? / $ la noi și % de muște, % dintre femei, în medie % - Fechner Astfel, datele obținute de la Fechner se explică ușor prin faptul că persoanele care participau la experimentele sale, în unele cazuri, constrânse de "metoda de alegere" și sistemul de interogare adoptat de acesta, au ales anumite forme nu atât dintr-un estetic, dar din punct de vedere practic Deoarece în experimentele noastre selecția unei figuri pentru o carte de vizită a fost oferită observatorilor după ce toate figurile au fost evaluate de către aceștia din punct de vedere estetic, părea interesant în aceste experimente suplimentare să compare cât de des aceste persoane ar alege același lucru cifre pentru o carte de vizită

cărora le-au acordat deja preferință în sens pur estetic S-a dovedit că astfel de coincidențe sunt foarte rare Din de opțiuni (bărbați, femei), de de ori (, %) a fost ales un alt patrulater pentru cartea de vizită; numai de ori (, %) s-a dat preferință aceluiași și de de ori (%) a fost ales unul dintre puținii care au primit preferință mai devreme Acest fapt ne arată că evaluarea și alegerea chiar și a unor astfel de figuri simple, din punct de vedere pur estetic, nu este doar cu totul posibilă, ci, în cele mai multe cazuri, foarte diferită de evaluarea și alegerea, care au o conotație practică Cele zece dreptunghiuri Fechner reproduse în experimentele noastre ca obiecte ale unui experiment psihologic conțin factori, trei condiții esențiale de percepție care trebuie investigate: asemănarea laturilor opuse, asemănarea tuturor unghiurilor, ca linii drepte, și • diferența de matematică relaţiile bazei cu înălţimea Combinarea acestor trei condiții în toate figurile din tabelul I nu permite să se tragă nicio concluzie decisivă cu privire la care dintre acești trei factori *) ar trebui atribuit *) Vorbim aici despre aceşti factori obiectivi doar ca condiţii exterioare pentru excitarea stărilor psihice corespunzătoare Biblioteca "Runivers" OBSERVAȚII ȘI EXPERIMENTE PRIVIND ESTETICA VĂZURII, PERCEPȚIEI apariția unui sentiment estetic, pe deplin constatat prin datele obținute de la noi Rămâne îndoielnic dacă plăcerea estetică aici depinde de asemănarea laturilor, de proprietățile unghiurilor sau de raportul dintre bază și înălțime? În plus, se poate observa că, dacă raportul diviziunii de aur nu a provocat în experimentele noastre (k I) o creștere vizibilă a plăcerii estetice a impresiei, atunci rămâne încă îndoielnic dacă diviziunea de aur nu își poate arăta semnificaţie estetică în împrejurări mai favorabile, inclusiv în cazul în care i se va da o dezvoltare mai mare şi când va apărea în combinaţie cu condiţii noi care nu se regăsesc în cvadrupla lui Fechner Pentru investigarea ulterioară a acestor întrebări, am făcut noi experimente cu patrulatere scalene construite pe principiile proporționalității matematice în așa fel încât în ele raportul proporțional al diviziunii de aur (i, /) a primit o anumită dominație, în timp ce asemănarea a laturilor opuse și a tuturor colțurilor ƅx cedate' ar fi: în loc de condiții opuse: diferența sau "diferența tuturor laturilor și unghiurilor" (Vezi, fig i) Dacă notăm laturile bolnave, opuse ale acestor patrulatere cu literele A· "· și C, iar laturile opuse mai mici ale ronei cu literele B și D, atunci cea mai mare latură este A * și B vor fi constante în toate cele patrulate α, egale cu valoarea principalei ^ variație și vib: vȘ# i [faguri ^șep^KQK^^^i^tfei^ daago Vedichzhu ^ uh altele- Rntb niy, - percepții, precedând imediat apariția unui sentiment estetic Biblioteca "Runivers" έθ Ts YoALTALON purtând diviziunea de aur, obținem prin înmulțirea succesivă a raportului matematic normal al diviziunii de aur: , : , cu , ; , ; , ; , ; , ; , ; , ; În cele opt patrulatere obținute astfel A : B = C : D și [fA - B) : A = A : B] = [(C + D) : C = C : D]; prin urmare, raportul diviziunii de aur se realizează în ele cu nu mai puțină completitudine decât în patrulaterul diviziunii de aur (nr) a lui Fechner La aceste tetragoane, adăugăm, spre comparare cu ei, din cartonul anterior nr și (în cartonul I corespund nr yu și), dintre care în * nr raportul bazei la înălțimea este mult mai mare decât raportul diviziunii de aur (cm x), iar în nr - mult mai puțin (cm i i) Aceste două figuri au fost, ca și cele anterioare, decupate și lipite pe carton negru în următorul aranjament (carton II) Carton II Condițiile exacte pentru construirea acestor figuri sunt prezentate în următorul tabel: Biblioteca "Runivers" OBSERVAȚII ȘI EXPERIMENTE

PRIVIND ESTETICA VEZIUNII PERCEPȚII №№ Value tη o ni e η i ji side patru colțuri, le- flămând de cărbune kov vs A : B C : D mm mm mm mm I : d : i, i d : : , : , i, i з д ,s : , , * Д; ю ° , : , у, у з д , : ' , Д , : , i, i з д , : , , Д IO} , : , i, i з д , : , , Д ioi, : Ó , i, i з д , : , , Д °i, : , i, i з д , : > , х Д; : o : °i, : , i, i з д , : , , Д În aceste condiții, dimensiunea zonei nr i, , și este puțin mai mică decât zona hărților nr Eu, dar nr , , și unii mai mult decât ea O astfel de diferență între ele poate indica dacă o diferență ușoară de suprafață are un efect asupra esteticii evaluarea chesky a conturului acestor figuri Observatorilor li s-au adresat cele cinci întrebări de bază indicate mai sus (vezi p) Din răspunsuri s-au obținut următoarele rezultate: Tabelul II· (k II) Nr patrulatere I IO Estimări Indicații masculine în NUMĂR DE EXPERIMENTE %·· Pozitiv (+) ■ i io, i ' ,δ I l Negativ - i b i ^ Emitent podea - nya -f-ι ^ δ' II lI Emitent negativ -i ' lII Indiferent despre Зл i ■ * ιδ i Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers " C BALTALON În acest tabel, în primul rând, se atrage atenția asupra unui procent foarte mare de ratinguri negative (-) primite de toate patrulaturile construite conform diviziunii de aur: fluctuează în ratinguri masculine și feminine între j Q / Q - indicii care au recunoscut aceste cifre ca neplăcut din punct de vedere estetic În acest sens a fost deplin acord al majorității, cu singura nuanță că nr J, și u, în care colțurile drepte la vârf sunt ascuțite, s-au dovedit a fi ceva mai neplăcute decât celelalte patru, în care acestea colțurile nu sunt atât de ascuțite (Contururile unghiulare, străpunzătoare ale conturului reprezintă, după cum s-a menționat mai devreme, o stare fiziologică nefavorabilă) Este evident că o estimări negative atât de mari °/ nu ar fi putut fi obținute în acest caz dacă proporționalitatea diviziunii de aur ar fi avut vreo valoare independentă, ca factor care stimulează plăcerea estetică Acest fapt permite, dimpotrivă, să ne gândim că dacă raportul matematic al diviziunii de aur în cărțile nr Nu am împiedicat această cifră să obțină acolo % din evaluări pozitive pentru bărbați și % dintre femei, aproape la egalitate cu toate celelalte cifre ale lui t I, atunci motivul acestui fenomen rămâne de căutat nu în relația matematică dintre proporționalitate, dar în una din celelalte două condiții prezente la nr , ca în toate celelalte patrulatere la I: în asemănarea laturilor și unghiurilor opuse Spre deosebire de indicaţiile negative referitoare la Biblioteca "Runivers" OBSERVAȚII ȘI EXPERIMENTE PRIVIND ESTETICA VEDERII PERCEPŢIE dintre toate patrulaturile versatile din carton II, nr și nr din același carton au primit un procent foarte mare de evaluări pozitive (-]-); aceste cifre sunt recunoscute ca fiind plăcute din punct de vedere estetic de % și % din indicațiile masculine și % și % din indicațiile feminine Trebuie amintit că aceleași numere, care au primit, conform "metodei de alegere", de la Fechner doar , % și , % din evaluări pozitive masculine și , % și , % dintre cele feminine, au fost deja recunoscute la noi țara plăcută din punct de vedere estetic în cărți I , % și , % bărbați și % până la % indicații feminine Vedem acum că plăcerea lor estetică nu numai că este recunoscută din nou, dar a crescut în vol II cu aproape io% Această creștere trebuie explicată prin influența figurilor vecine, cele mai multe recunoscute ca fiind neplăcute, printre care valoarea estetică a plăcutului se resimte cu mai multă claritate În sprijinul acestui lucru pot servi și mărturii referitoare la cele deosebite plăcute (-|- i), din care reiese clar că numai nr și nr au oprit atenția multor oameni, ca remarcabili printre cei plăcuti Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că dreptunghiul alungit nr era mult mai des marcat cu semnul I decât

dreptunghiul nr , aproape de pătrat: primul - % din indicații masculine și % din indicațiile feminine, al doilea - , % din indicatii masculine si % din femei Această diferență poate fi explicată în două moduri: fie prin acțiunea inconștientă a amintirilor, datorată asocierii, tocmai pentru că prima dintre aceste figuri seamănă cu un număr mai mare de obiecte zvelte de formă similară decât a doua; sau prin acea proprietate, independent de asocierea lor, că în nr asemănarea părților opuse este mai clar subliniată prin diferența atât de bază, cât și de înălțime decât în nr , care este aproape de un pătrat A doua dintre aceste presupuneri pare mai probabilă deoarece găsește confirmare în tabelele date I, unde exact de la nr până la nr io, în grupul figurilor alungite, se remarcă o oarecare creștere generală a plăcutului estetic al formelor; Mai multe persoane competente (inclusiv un profesor de desen), care au refuzat să evalueze fiecare număr din Tabelul I, au numit separat întregul rând al doilea de figuri de carton I plăcut și întregul rând neplăcut Datele din Tabelul II ne permit să decidem dacă o ușoară modificare în zona a pătrate versatile are Biblioteca "Runivers" C BALTALON tyreugolni kov, în comparație cu zona nr , orice influență asupra aprecierii estetice a contururilor lor Prin aranjarea acestui număr de patrulatere scalene în ordinea creșterii treptate a ariei lor, așa cum se arată în tabelul următor, vom vedea că modificările în %% din evaluările lor pozitive și negative nu dezvăluie efectul scontat, deoarece procentul lor ratingurile corespunzătoare scad etsya, apoi crește Nr diversificat patrulatere, în ordinea crescătoare a mărimii lor: I " ! I i i ■ I Estimări: bărbați -J- i ! ; unsprezece! Shch, > s femei + · ibi? IOIS Masculin - ¡ ib} > j , ^ , > femei - ! ! б i i Cifrele din Tabelul II, aparent mai mult decât toate celelalte, au fost capabile să sugereze asocieri de idei străine, care pot fi împărțite în asociații cu caracter nedefinit și asociații de obiecte determinate Potrivit unei persoane, toate figurile patrulaterelor versatile fac o "impresie distorsionantă", potrivit unei doamne, ele fac o "impresie neliniştită"; dimpotrivă, nr și produc, potrivit a trei persoane, impresia unor figuri "decedate" (raz) sau provocând "un sentiment de satisfacție, ca o figură geometrică familiară" (p) Asociațiile anumitor obiecte au fost notate de peste de ori În acest sens, s-a subliniat cel mai adesea că patrulatere versatile seamănă cu pupitre, pietre funerare, birouri, căni, ulcioare, pahare, vaze, pahare, pânze (nr i, nr), o trunchi de piramidă, un trunchi de con, un coloană de piatră ; No i, împreună cu câteva figuri, amintește de tehnica unei găleți, arhitectul - un obelisc; Nr seamănă cu o carte de vizită, o coloană, o fereastră, o figură umană prea lungă Desigur, majoritatea acestor asociații ar fi trebuit să aibă Biblioteca "Runivers" OBSERVAȚII ȘI EXPERIMENTE PRIVIND ESTETICA VEDERII PERCEPŢIE observatori la recunoașterea patrulagurilor versatile k II estetic mai plăcute decât ar putea părea sub influența impresiei directe O persoană a observat că, dacă nr , , și u seamănă mai mult cu căni și alte obiecte, acestea ar putea fi mai plăcute Prin urmare, de fiecare dată când influența anumitor asociații asupra evaluării unei figuri era prea evidentă și recunoscută de observatorul însuși, o astfel de indicație a fost eliminată din contul total, ca neîndeplinirea sarcinii experimentelor Cu toate acestea, există motive să credem că în unele cazuri efectul asocierii asupra evaluării nu a fost exprimat și observat Mai mult decât atât, în ciuda avertismentelor fiecărei persoane care intră în experiment că evaluarea circuitului ar trebui să se bazeze pe acțiunea sa directă asupra simțurilor și nu pe orice considerații teoretice, a fost imposibil să nu observăm că nu toată

lumea este capabilă de așa ceva un fel de evaluare emoțională Obișnuința de a raționa în cazul în care trebuie doar să simți are prioritate față de avertismente Un exemplu de astfel de atitudine rațională, cu care a trebuit să se întâlnească adesea, poate servi ca evaluare de către mai multe persoane a nr Trei observatori au recunoscut contururile acestui număr ca fiind plăcute, "ca o aproximare a cifrelor corecte ale a -a și a -a"; de către persoana a patra, dimpotrivă, acest număr este recunoscut ca fiind neplăcut, ca "o abatere urâtă de la corect" Între timp, o doamnă, pe locul remarcabil printre cele plăcute, remarcă, pentru a-și explica alegerea, că "iubește originalul" Prin urmare, doar patru Nr - i, , și au fost recunoscute de simbolistă în Tabelul II ca "foarte plăcute" formularea lor, procentul de mărturii negative despre patrulatere scalene ar putea în continuare să crească în comparație cu cele primite în realitate Deja în datele numerice obținute prin reproducerea experimentelor lui Fechner în Tabelul I, am putut observa dovezi foarte convingătoare că diferența dintre rapoartele matematice ale proporționalității laturilor nu are niciun efect sesizabil asupra demnității estetice a patrulagurilor, plasate în aceleasi conditii de observatie Principalul B Ts V A L T A L O H b Întrebarea care se ridică acum din înființarea experimentelor noastre în carton II este dacă rezultatele numerice obținute prin aceste experimente pot fi considerate o nouă confirmare a aceleiași concluzii la care duce Vol I, de această dată, într-o aplicație specială la unul dintre cele mai remarcabile rapoarte matematice de proporționalitate - la diviziunea de aur; Este posibil să se afirme, pe baza unor dovezi negative, în condiții noi, că raportul diviziunii de aur nu aparține numărului de factori care trezesc sentimentul estetic? Obiecția la o asemenea concluzie, bazată pe o comparație a impresiilor produse de tabelele I și II, nu poate consta decât în următoarele Deși în opt patrulatere versatile de hărți II-a, care au valoarea controlului în raport cu acțiunea Nr η din Tabelul I, sunt eliminate două condiții străine asociate proporționalității în acesta: asemănarea laturilor opuse și asemănarea tuturor unghiurilor, ca drepte, dar, pe de altă parte, în componența lor a fost introdusă o nouă condiție, cu excepția raportului diviziunii de aur, care nu exista în dreptunghiurile lui Fechner: și anume prezența în ele a unghiurilor obtuze și acute de diferite dimensiuni Prin urmare, până la clarificarea chestiunii semnificației estetice a acestor unghiuri, rămân motive de îndoială: căreia dintre cele două condiții ar trebui să i se atribuie un procent mare de evaluări negative și dacă aceste rezultate nu depind mai mult de efectul deranjant din punct de vedere estetic de unghiuri obtuze și ascuțite asupra percepției vizuale decât asupra neputinței ia proporționalitate matematică dată pentru a provoca plăcere estetică Recunoașterea posibilitatea și validitatea unei astfel de îndoieli, lăsate de rezultatele experimentelor cu carton II-m, considerăm că este necesar să supunem chestiunea semnificației estetice a colțurilor obtuze și ascuțite unui studiu special Prin urmare, una dintre principalele sarcini ale serii ulterioare de experimente este de a clarifica întrebarea dacă prezența unghiurilor obtuze și ascuțite în figurile rectilinii, în sine, poate avea un efect de scădere asupra gradului de plăcere estetică a acestora și, astfel, poate contracara factorul estetic real, dacă ar fi realizat în aceste cifre   Pentru a face acest lucru, luați patrulatere (paralelograme și romb) - în următoarele condiții de locație și construcție: · Nr patru și

pătrate Raportul laturilor în numere întregi Valoarea unghiurilor Lungimea laturii în mm Suprafața în metri pătrați mm Diferența j față de suprafață} (Nr I, tab , pătrat, mml Ascuțit, prost I % °I i ° : : -T θ ¡ */ai s l- "ii ° : aur d , - , ; m/ l- : aur d + ''/i OIiб" o,o : o,o , Zi/ i Z e °I ι θ : o aur d -j- * ' s/ °Ib , : , , - > j Carton III C Biblioteca "Runivers " C BALTALON Întrucât unul dintre scopurile construcției figurilor din carton III este de a studia efectul estetic al unghiurilor ascuțite și obtuze, eliberate de concomitenta condițiilor în care le-am observat în cele opt figuri din tabelul II (nr , , , , , și), apoi construiam aceste patrulate oblice, cel mai mic dintre unghiurile ascuțite ( ) și cel mai mare dintre cartonul obtuz (iib) II; ca la nr si din acest tabel, acestea sunt comprimate in colturile de pe Io pentru a le compara cu altele cu aceasta diferenta În funcție de raportul reciproc al laturilor și dimensiunea zonei, nr i, și din carton III corespund nr u, i și k I *), de care diferă doar prin dimensiunea unghiurile și direcția laturilor; Nr , și până la III sunt construite după împărțirea de aur, cu diferența dintre ele că Nr este de , j ori mai mare decât Nr , iar Nr nu diferă în niciun fel de Nr , cu excepția diferenței de mărime a unghiurilor cu i ° Răspunsurile la cinci întrebări de bază, în legătură cu cartonul III, au dat următoarele rezultate Tabelul III (camera) Nr patrulatere: Estimări " Mărturia bărbaților în " număr de EXPERIENȚE ' Pozitiv " o o i Negativ - , > ^ Dă afară - pozitiv -J- , * , Dă afară, nega -i I Indiferent despre , * * , Yu Indicații feminine în "/ : numărul de experimente ioo · Pozitiv " - - Negativ - δ II ! Emitent pune i p Problemă, nega -i I I I ¡ Nu-ți pasă de *) La rândul lor, și la I corespund nr și la II Biblioteca "Runivers" OBSERVAȚII ȘI EXPERIMENTE PRIVIND ESTETICA VEZIUNII PERCEPȚII Din aceste date se poate observa, în primul rând, că prezența unghiurilor ascuțite și obtuze (la - , - ii °) nu are niciun efect de scădere estetic sesizabil asupra gradului de plăcere trezit de aceste cifre Foarte rar, în timpul experimentelor estetice, evaluările pozitive se ridică la o astfel de înălțime ca aici (% - °%) și nu arată niciodată o asemenea constanță a nivelului general în raport cu toate, fără deosebire, cifrele, ca în carton III: cum la cele dintre ele, care sunt construite după împărțirea de aur, precum și la restul, pe baza altor rapoarte ale bazei la înălțime Deci, de exemplu, nr , raportul dintre laturile # din care este i: i, a fost recunoscut ca fiind plăcut cu o% și % dintre femei citiri la egalitate cu No y, construite dupa diviziunea de aur, recunoscuta si ca un placut o% soțul iar o% dintre femei indicatii; Nu i, cu o relație de părți y: , recunoscut ca plăcut de % dintre bărbați și % gr indicațiile sunt aproape aceleași cu cele nr , cu raportul diviziei de aur, estimat de % dintre bărbați și % dintre femei indicatii Aici se repetă în mod evident același fenomen, pe care l-am observat în c I: diverse rapoarte de proporționalitate, inclusiv împărțirea de aur, nu au un efect sesizabil asupra creșterii sau scăderii gradului de plăcere a figurilor Unele dintre cele mai mari cote de plăcere, aparent, au fost împărțite între ei de nr i și nr , care diferă semnificativ unul de celălalt în dimensiunea zonei și raportul matematic al laturilor (% și %t) ; dar există motive să presupunem, pe lângă eleganță, că considerațiile practice, referitoare la dimensiunea și asemănarea lor cu cărțile de vizită și alte obiecte, au influențat evaluarea lor; Nr și y nu au cauzat nicio diferență notabilă în evaluarea lor, în ciuda ușoarei diferențe de mărime a unghiurilor introduse în ele: unul dintre ele a fost recunoscut ca plăcut de , % dintre bărbați iar o% dintre femei indicații, altul - % bărbați iar o% dintre femei Din toate acestea

reiese clar că, dacă prezența unghiurilor obtuze și acute ar putea avea în sine un efect degradant asupra caracterului estetic al acestor figuri, s-ar apărea neapărat în datele numerice din Tabelul III; dar vedem că presupusa scădere a plăcerii impresiei nu a avut loc; prin urmare, acum avem dreptul de a concluziona dintr-o comparație a impresiilor produse de mașină Biblioteca "Runivers" C B A L TA L O N tonurile I, II și III, că plăcerea estetică a contururilor acestor figuri nu este determinată nici de mărimea unghiurilor, nici de raportul matematic dintre bază și înălțime, nici de mărimea ariei lor Ca urmare, pentru a explica contrastul estetic complet care s-a dovedit în experimentele noastre între cele opt patrulatere scalene k II și toate celelalte figuri studiate, rămâne de făcut o presupunere: în timp ce în cele patrulaturi de carton II, construite conform diviziunii de aur, realul, cel mai important factor al plăcerii estetice este absent, în toate celelalte figuri ale acestor trei tabele își găsește realizarea mai mult sau mai puțin completă Care este acest factor? Acest factor, conform ipotezei noastre, nu este de natură geometrică, ci de natură psihologică; ea trebuie căutată nu în acele sau alte relaţii numerice, care pot servi doar ca indicatori indirecti ai legii, ci în condiţiile, în ordinea perceperii unei întregi serii de senzaţii şi impresii vizuale care însoţesc examinarea fiecărei figuri Acest factor va ieși cu toată claritatea și simplitatea, de îndată ce vom fi atenți la înlăturarea cărora dispare condițiile particulare de percepție, plăcerea estetică a impresiei și, dimpotrivă, sub care este restabilită cu forță: am văzut că în toate acele figuri în care s-a păstrat asemănarea laturilor opuse și asemănarea colțurilor opuse, în care plăcerea estetică este afirmată de un procent foarte mare de indicații; dimpotrivă, în toate cele opt cazuri, cu versatil colțuri c II, în care nu există absolut nicio condiții pentru orice asemănare a laturilor și unghiurilor, i e asemanarea seriei de impresii percepute, acolo caracterul impresiei produs de contururi devine antiestetic, neplacut; un sentiment estetic nu poate apărea aici, întrucât este, prin natura sa, un sentiment de intensă asemănare Dimpotrivă, sentimentul de diferență intensă, de disimilare, este antagonistul firesc al sentimentului estetic Aceasta este ipoteza noastră Dacă, din acest punct de vedere, ne îndreptăm acum atenția către trăsăturile figurilor, asupra cărora s-a concentrat sentimentul preferinței estetice, exprimat prin semnul -[i, atunci vom găsi o explicație psihologică pentru aceasta fenomen, vom vedea că nu există Biblioteca "Runivers" OBSERVAȚII ȘI EXPERIMENTE PRIVIND ESTETICA VEZIUNII PERCEPŢIE care este influenţa condiţiilor estetice de asemănare Un asemenea contur se află în cartonul I pătrat, pe de o parte, și figuri alungite, începând de la nr până la nr io, pe de altă parte; în Tabelul II, figura alungită nr și în tabelul II, figurile alungite nr i și : toate acestea sunt astfel de patrulatere în care asemănarea părților este resimțită cu o claritate și ușurință deosebită - sau datorită dominației complete în ele de proporții similare peste diferențe, ca într-un pătrat (care în acest sens poate fi asemănat cu consonanța muzicală a octavei), sau pentru că în ele se distinge clar asemănarea anumitor părți (opuse), datorită prezenței deosebirilor care subliniază această asemănare: toate dreptunghiurile și paralelogramele mai mult sau mai puțin alungite aparțin acestui grup, de preferat Figurile din carton III au inspirat mai puține asocieri decât figurile din carton II Dintre asociațiile nedefinite se poate atribui caracteristica nr , realizată de trei persoane, ca figuri de "vag", "prost", "greu" (acest ultim epitet a fost aplicat și la ff și); ca asociere mai precisă, nr

le-a amintit celor trei persoane de "farfurie de marmură", "coală de hârtie", "plic"; Nr în două persoane - "coloană", "carte de vizită", Nr le-a amintit două persoane "carte", "album" De asemenea, trebuie remarcat că nr i a inspirat pe o persoană nevoia de a "construi un trapez isoscel din el", iar pe cealaltă fața nr și nr a făcut impresia unor figuri care nu au partea superioară Să remarcăm, de asemenea, că în nouă cazuri când nr și au fost recunoscute ca fiind cele mai bune dintre cele plăcute, observatorii înșiși și-au motivat preferința fie prin asociere cu un "carton", "coloană", fie considerente legate nu numai de eleganța lor , dar și la dimensiunea lor Cea mai importantă condiție pentru perceperea asemănărilor estetice este poziția ochilor observatorului față de figura observată Observatorul, înainte de a-și exprima aprecierea, caută o poziție confortabilă, se îndepărtează de carton sau își înclină capul la o distanță corespunzătoare acestui scop; în cazurile cele mai tipice, el pare să caute o linie verticală sau orizontală de orientare estetică, care să-i permită să ne despartă Biblioteca "Runivers" Ts B A L TA L O N folosind aceste linii, figura fiind studiată în părți asemănătoare între ele, sus și inferioară, dreapta și stânga, sau trasează de mai multe ori cu ajutorul mișcărilor musculare abia vizibile ale ochilor și, în consecință, a mișcării retinei, a întregului conturul figurii studiate Această perioadă de studiu pregătitor al propriilor impresii constituie un moment necesar de evaluare estetică: pentru unele persoane este destul de lungă, pentru altele foarte scurtă Când, cu o astfel de activitate a mușchilor oculari și a retinei, observatorul trezește în mod natural (chiar dacă nu o bănuiește) un sentiment de corelații similare între senzațiile, percepțiile primite, atunci odată cu aceasta apare un sentiment de satisfacție estetică; și invers, acest sentiment plăcut de satisfacție nu apare deloc atunci când respectiva activitate a ochilor nu-l conduce pe observator să descopere, în acest mod emoțional, vreo relație similară Degeaba am căuta orice elemente de asemănare în cele opt figuri din tabelul II, construite după împărțirea de aur: de aceea impresiile pe care le fac sunt incapabile, în cele mai multe cazuri, să provoace plăcere estetică Cu cât este mai ușor să recunoașteți relații similare în figura observată, cu atât este mai probabil să primiți un procent ridicat de estimări pozitive (-p) și preferate (~ [-i) Deci, de exemplu, este mai ușor să simți dominanța asemănării într-un pătrat (harta nr I), decât într-un romb de aceeași dimensiune, într-o poziție dată (harta nr III), care poate fiți văzut dacă încercați să desenați mental o linie verticală prin mijlocul acestor figuri și o linie orizontală de orientare Fără a se limita la observarea și autoobservarea în raport cu starea premergătoare evaluării estetice a figurilor simple, am apelat la de persoane la care se putea presupune o capacitate dezvoltată de autoobservare, pentru o explicație a acestei probleme Optsprezece dintre aceste persoane au recunoscut existența necondiționată a necesității de a ocupa mijlocul în raport cu cifrele observate în general și în special în raport cu , hărți IV și V; au recunoscut, de asemenea, necesitatea poziției de mijloc a ochilor în timpul examinării, ca o "nevoie involuntară", care este Biblioteca "Runivers" OBSERVAȚII ȘI EXPERIMENTE PRIVIND ESTETICA VEDERII PERCEPŢIE care este folosit în toate "cazurile îndoielnice" pentru "aprecierea corectă" și *pentru "verificarea impresiei"; una dintre aceste persoane, această idee a fost exprimată în următoarele cuvinte: "se simte întotdeauna nevoia de a găsi centrul de simetrie, iar absența lui este cauza impresiei neplăcute * Un alt grup de persoane (din), deși a fost recunoscută necesitatea unei astfel de orientări, s-a aplicat

doar unor figuri, și nu tuturor, mai des figurilor de carton I, IV și V, mai rar celor din carton cifrele din k II și mai ales des la Nr Nr kk IV și V (vezi p), șase din au recunoscut necesitatea de a ocupa mijlocul împotriva fiecărei mese, dar nu împotriva fiecărei figuri; în cele din urmă, conform a cinci persoane din , poziția de mijloc a ochilor observatorului nu contează Am menționat deja că unul dintre cele mai grave neajunsuri în înființarea experimentelor lui Fechner a fost că acesta a neglijat importanța primordială pe care o are, în evaluarea estetică a figurilor simple, poziția figurii observate față de ochii observatorului; și prin urmare, căutând factorii frumuseții în proprietățile matematice exterioare ale figurilor, Fechner în experimentele sale și-a împrăștiat patrulatere în fața fiecărui nou observator "în dezordine arbitrară și în diferite grade de înclinare unul față de celălalt", drept urmare ordinea mentală internă a percepțiilor, excitată de figura studiată, s-a schimbat constant cu observatorii săi și a ocolit atenția experimentatorului însuși Pentru a justifica experimental obiecția noastră față de un astfel de set de experimente și, în același timp, pentru a studia mai detaliat întrebarea ce efect are asupra esteticii o modificare a poziției figurii observate în raport cu ochii observatorului evaluare, am mai întreprins două serii de experimente folosind cartonașe IV și V (Vezi p) În aceste cartoane, acelorași șase patrulatere care sunt pe carton III primesc o nouă poziție: în timp ce pe carton III sunt amplasate pe una dintre bazele lor, în carton IV aceleași figuri sunt situate de-a lungul diagonalei mari, iar în cartonul V de-a lungul diagonalele mici, după cum se poate vedea în următoarele fotografii: Biblioteca "Runivers" C BALTA LON, Biblioteca "Runivers " OBSERVAȚII ȘI EXPERIMENTE PRIVIND ESTETICA VEDERII PERCEPŢIE O doamnă, la prima trecere în revistă a figurilor din carton IV, a remarcat că "toate sunt ușor de recunoscut ca fiind figurile deja văzute pe carton III, cu excepția nr , care produce o impresie nouă, ascuțită, mai frumoasă decât restul * Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că astfel de cazuri nu s-au repetat aproape niciodată: dimpotrivă, deoarece în timpul demonstrației fiecărei mese restul au fost închise cu perdele, multe fețe, sub influența primei impresii, nu au observat că pe cartonașe IV și V au văzut aceleași figuri ca pe carton III, luându-le drept altele noi În datele numerice obținute prin interogarea obișnuită referitoare la cartonurile IV și V se găsesc rezultate interesante, mai ales în comparație cu indicațiile referitoare la carton III Tabelul IV (k IV) Nr patrulatere: I ■■"Ġ Estimări: Indicații masculine în °/ : NUMĂR DE EXPERIENȚE Pozitiv + o i, в 'Г) > > ' •i Negativ - ! Emitent pozitiv -f *I/ ,r, Remarcabil negativ - eu >• ZzZz ' Indiferent despre , , i ib ¡ Indicații feminine în <> / ": numărul de experimente i Pozitiv , S ' ! Negativ - Iю și; Emitent pozitiv -fi ' I?t -) Problemă, negativă -T Io I • Indiferent de B I U Biblioteca "Runivers" C BALTALON Tabelul V (k V) Nr patrulatere: I Estimări Indicații masculine în %: NUMĂR DE EXPERIENȚE Pozitiv + b ' Negativ - , > , Emitent pozitiv · Itz" ,v Emitent negativ -i ' Indiferent despre I > Indicații pentru femei Bђ%: numărul de experimente ioo Pozitiv -r Negativ - i Emitent pozitiv -fi | Emitent negativ - i II Indiferent despre În primul rând, observăm faptul că, odată cu schimbarea poziției, gradul de plăcere estetică a tuturor figurilor kk IV și V a scăzut semnificativ, cu excepția nr , a cărui plăcere, dimpotrivă, a crescut considerabil În timp ce în K III% din evaluările pozitive (+) nu scade sub , % dintre bărbați iar o% femela, in K IV scade la , % mascul și % dintre femei, iar în K V chiar până la s ι, ç ° / bărbat și

zz% femeie; pe de altă parte, în timp ce nr K III este recunoscut ca plăcut o ° / masculin indicații și % dintre femei, în carton IV același număr este primit de % dintre bărbați și % dintre femei indicaţii, iar în K V , % bărbaţi iar % femei Comparând apoi numărul de ratinguri negative (-), observăm, dimpotrivă, creșterea lor aproape de trei ori: cea mai mare Biblioteca "Runivers" OBSERVAȚII ȘI EXPERIENȚE DESPRE ESTETICA VEZIUNII PERCEPŢIE % din aprecierile negative din vol III este doar > % dintre bărbați și femei, în timp ce în vol IV ajunge la , % dintre bărbați? % femeie, iar în vol V până la e/o bărbați, % femei Compararea altor indicații referitoare la L? conduce la concluzii similare cutii IV și V și anume: pozitiv remarcabil, negativ remarcabil (-x) și indiferent (o) Nr din carton III a fost recunoscut ca fiind deosebit de plăcut doar cu % și % dintre femei mărturii, în carton IV el este deja cotat ca atare de % dintre bărbați și % dintre femei indicaţii, iar în to V , % bărbaţi și % dintre femei indicatii Potrivit acestuia, el a provocat foarte puține evaluări negative remarcabile: % dintre bărbați, % dintre femei (vol IV); , % bărbați, oh oh femeie (vol V); și, de asemenea, puțini indiferenți: , % dintre bărbați, % dintre femei (vol IV); % bărbați, % femei (vol V) În plus, nu se poate să nu acorde o atenție deosebită schimbării bruște în evaluarea nr : în secțiunea III, doar % dintre bărbați l-au considerat neplăcut și % dintre femei indicații, în tabelul IV deja , % dintre bărbați și % dintre femei, iar în V - % dintre bărbați și % dintre femei Deci, natura impresiei estetice se schimbă foarte vizibil atunci când poziția acelorași figuri, *cu aceleași raporturi matematice de aspect, se schimbă Dacă, pentru a explica fenomenele mentale emoționale pe care aceste date le indică clar, am apelat la ajutorul proporționalității matematice în raportul laturilor sau cu mărimea unghiurilor și ariilor figurilor, atunci în astfel de proprietăți geometrice de ele nu am găsi niciun suport solid pentru explicarea faptelor studiate, deoarece toate proprietățile geometrice exterioare ale figurilor au rămas în cutiile IV și V aceleași ca și în k III De unde schimbarea impresiei lor? Chestia este că poziția lor față de observator s-a schimbat și, odată cu această schimbare, ordinea percepțiilor vizuale s-a schimbat, raportul dintre senzații și idei care însoțesc vizionarea fiecărei figuri s-a schimbat Să aruncăm o privire asupra acestor condiții Acordând atenție poziției liniilor paralele care limitează fiecare figură de carton III, sus și jos, dreapta și stânga, vom observa că poziția similară și lungimea similară a acestor întrebări de filosofie, KN USD Biblioteca "Runivers" : Ts W A L TA L O N liniile sunt percepute mult mai ușor și mai clar decât un raport paralel, similar al acelorași linii în majoritatea figurilor kk IV și V În tabelul III, pentru a compara linia superioară cu ochiul inferior, este necesar să se facă doar o serie de mișcări simple ale ochilor obișnuite de jos în sus și înapoi, iar aceste mișcări ale ochilor provin din poziția orizontală primară a ochiului retina, sau trec prin această poziție, și sunt însoțite de stimulare luminoasă în aceleași locuri ale retinei; aceste mișcări ale ochiului sunt relativ ușoare din trei motive: i) doar perechi de mușchi drepti participă la ele;) se efectuează în direcția obișnuită pentru mișcările oculare;) mișcarea retinei de la o linie comparată la alta, sub influența a condiții anterioare, are loc rapid Prin urmare, elementele de similitudine sunt percepute aici ușor și clar Deși în aceleași figuri liniile paralele laterale, dreapta și stânga, sunt ușor înclinate, totuși, compararea lor între ele cu ochiul este aproape la fel de ușoară, deoarece pentru aceasta doar mușchii drepti laterali pot fi aduși în acțiune, cu un mic participarea

oblicilor Condiții complet diferite sunt în această privință aceleași figuri (cu excepția nr) pe cartonașe IV și V Nici o singură pereche de linii reciproc paralele care alcătuiesc conturul lor nu reprezintă acele utilități pentru perceperea lor și pentru compararea elementelor de similitudine cu un ochi pe care tocmai l-am subliniat Compararea acestor linii cu un ochi, fixarea acestor linii necesită mișcări constante ale retinei în direcție oblică și toate cele trei perechi de mușchi intră în activitate; multă muncă cade în ponderea celor oblice și, ca urmare, liniile obișnuite de orientare a ochilor - axa verticală și orizontală - cu greu facilitează actul de comparație; în ciuda faptului că distanța matematică dintre elementele de similitudine nu s-a schimbat, însuși actul de a le percepe și de a le compara cu ochiul a devenit dificil Pentru a vedea că liniile de orientare servesc diferit pentru a compara părți similare ale figurilor studiate, în funcție de poziția lor față de ochii observatorului, este suficient să trasezi o linie de orientare orizontală și verticală prin mijlocul unor figuri identice în poziții diferite OBSERVAȚII ȘI EXPERIMENTE PRIVIND ESTETICA VEDERII PERCEPŢIE Să comparăm, de exemplu, în această privință nr i în kk Ili, IV și V (Fig -a) La nr I la III, pe baza liniei de orientare xx', este mai ușor să compari cu ochiul paralela superioară ab cu cd inferioară, segmentul ac cu segmentul bf, toată jumătatea superioară a conturului eabf cu ECDF inferior; este mai dificil de comparat jumătatea dreaptă a conturului cu jumătatea stângă în raport cu linia de orientare yy' Dar în No i kk Comparația IV și V este la fel de dificilă atât într-o direcție cât și în cealaltă direcție, atât pe verticală, cât și pe orizontală și, prin urmare, asemănarea părților din figura nr I, în ultimele două poziții, este resimțită cu mai puțină claritate și siguranță decât în primul În conformitate cu această diferență în condițiile estetice ale percepției, scade și gradul de plăcere estetică a impresiei, ceea ce se exprimă în următoarele date numerice: Nu I la III la IV K V , % m i % M Eu % M , % f ! °/° v eu % f Dacă atribuim o parte din plăcerea primei poziții a figurii influenței asocierilor și alungirii sale, atunci rămâne o diferență foarte semnificativă în aprecierea gradului de plăcere față de pozițiile și Dependenţa efectului estetic de condiţiile indicate pentru perceperea asemănărilor va acţiona în sens invers, adică în sensul creșterii plăcutei, dacă comparăm nr v III cu nr kk, IV și V (fig) * C B A L TA L O N Studiind condițiile de percepție vizuală în aceste poziții, în primul rând, trebuie remarcat faptul că, în prima poziție, nici un singur punct proeminent de cotitură sau colț al conturului nu coincide cu liniile obișnuite de orientare ale ochiului, ceea ce face dificilă pentru a studia conturul și a compara părțile sale similare; între timp, în pozițiile a doua și a treia, toate unghiurile coincid cu liniile de orientare, ceea ce facilitează foarte mult percepția relației reciproce a părților sale În plus, în prima poziție a acestei figuri, doar linia orizontală de orientare își împarte conturul în astfel de părți asemănătoare între ele, a căror similitudine este percepută și simțită cu ușurință de ochi; între timp, ca o comparație a jumătății drepte cu cea stângă, în raport cu linia verticală, este mai dificilă din cauza dispoziției oblice a părților similare; dimpotrivă, în pozițiile a doua și a treia ale aceleiași figuri, compararea părților reciproc similare se realizează cu succes în raport cu ambele linii de orientare, atât orizontale, cât și verticale, și aici asemănarea elementelor individuale ale figurii , sau, mai exact, a percepțiilor obținute prin vizionarea acestuia, se simte mult mai ușor, mai clar, iar sentimentul

de plăcere devine mai intens Datele numerice și aici indică o oarecare creștere treptată a intensității sentimentului de plăcere: nr la III la IV la V o% m $% m i % m s% f % gr % gr Biblioteca "Runivers" OBSERVAȚII ȘI EXPERIMENTE PRIVIND ESTETICA VEZIUNII PERCEPŢIE Pentru a verifica acest fapt, descoperit prin mărturia unor persoane care nu erau familiarizate cu condițiile experimentului și nu puteau face o comparație complet conștientă a acestor trei poziții, am propus la de bărbați și femei, deschizând toate cele trei cartonașe deodată (III , IV și V), la sfârșitul experimentelor cu fiecare dintre ele separat, acordați atenție nr vk k III, IV și V și știind deja că aceasta este una și aceeași cifră, spuneți în care dintre cele trei poziții face cea mai plăcută impresie și cum le-ar putea aranja în funcție de gradul de plăcere S-au obţinut următoarele rezultate Evaluarea comparativă nr , în funcție de cele trei prevederi ale acesteia Indicații masculine în % Indicații feminine în % Număr de experimente: Număr de experimente] [OO Gradul de plăcere E egal cu frumos I sus, treapta mijloc, treapta jos treapta Egal cu placut I cel mai sus, treapta mijloc, treapta mai jos Etapa K Sh / rzz , , , Zi K IV O b , м K V * * mz Acest tabel arată de câte ori fiecare figură a fost recunoscută de observatori fie ca fiind la fel de plăcută în toate cele poziții, fie stând la cel mai înalt, mediu sau cel mai scăzut grad de plăcere; % este raportul dintre numărul de indicații și numărul lor total Din aceste date se poate observa că poziţia a treia nr (în c V) a fost recunoscută drept cea mai bună de % dintre bărbaţi iar % femei indicatii; este urmată în ordinea descrescătoare a plăcutei de poziţia a doua nr (în k IV), recunoscută ca atare de , % dintre bărbaţi iar % femei indicatii; iar, în fine, la ultimul grad de plăcere se recunoaşte prima prevedere Nr > % masculin iar % femei indicatii De un interes considerabil este, în acest sens, punctajul nr în diferitele sale poziții (Fig -ñ) Amplasarea părților sale, în raport cu liniile de orientare, în pozițiile a doua și a treia îngreunează și încetinește percepția asemănării într-o măsură mai mare decât Biblioteca "Runivers" C B A L T A L O N în prima poziţie Această modificare a condițiilor de percepție se reflectă în felul următor în gradul de plăcere a impresiei, exprimat în date numerice: nr la III la IV k V , / M > ° / o µ , % M , % f $, % f ,°°/o F Este imposibil să nu observăm că scăderea gradului de plăcere se exprimă mai decisiv și mai brusc în trecerea de la prima poziție la a doua poziție decât de la a doua la a treia Dacă ne amintim că un anumit număr și viteză de percepții similare determină apariția unui ritm estetic, atunci în toate faptele citate acum nu se poate să nu vedem confirmarea următoarei propoziții: cu cât mai dificile, cu atât mai lente sunt elementele de similitudine ale unui figurile evaluate de ochi sunt percepute, cu atât este mai dificil să apară un sentiment de plăcere estetică și, dimpotrivă, cu atât condițiile percepției privitorului favorizează o identificare clară a structurii similare a părților unui dat figura, cu atât intensitatea plăcutei impresiei estetice este asigurată; Figurile de carton IV și V, cu câteva excepții, aproape că nu au inspirat deloc asocieri Mai multe persoane au remarcat că tuturor figurilor din carton IV (și parțial al V-lea) li se oferă în mod arbitrar impresia de "corpuri în cădere, instabile", impresia de "ceva târâtor", impresia de "cărți de vizită și alte obiecte întinse pe un avion într-o perspectivă de reducere" Biblioteca "Runivers" OBSERVAȚII ȘI EXPERIMENTE PRIVIND ESTETICA VEZIUNII PERCEPŢIE căței"; i-au amintit unei doamne de obiectele aruncate de pe navă în timpul unei furtuni pe mare și de nenorocirea de acest fel care i se întâmplase Nr , IV, în cazuri foarte rare, a stârnit ezitare în evaluarea sa: dimpotrivă, în

marea majoritate a cazurilor, a fost apreciată ca fiind remarcabilă prin plăcerea sa, a atras imediat atenția și a fost recunoscută ca plăcută fără nicio ezitare; în remarci separate, el a fost caracterizat ca fiind "armonios în combinația liniilor și unghiurilor sale", "singura figură care ar putea fi folosită pentru o jucărie, pentru ceva elegant" și, de asemenea, ca "o formă solidă, finisată, care poate avea un aplicare directă în ornamentare" Nr din carton V doar în două cazuri a inspirat o reamintire a "vârf de săgeată, zăbrele" și "semnul breton" O remarcă interesantă a fost făcută de patru persoane că nr , k V "excită dorința de a desena diagonale reciproc perpendiculare", că "posibilitatea de a le desena este motivul plăcutei sale" și că aceeași nevoie apare și pentru evaluarea altor cifre, de exemplu, nr i și k v IV și V, că sunt plăcute fără nicio legătură cu asociațiile Având în vedere condițiile care, în experimentarea noastră, ar fi putut influența evaluarea estetică a figurilor, am prevăzut posibilitatea unei obiecții privind aranjarea în comun a mai multor figuri pe un singur carton Poate că mai corect ar fi să arăți fiecare figură pe carton separat, înlocuind-o, după fiecare evaluare, cu alta În acest fel, s-ar părea, s-ar putea evita influența reciprocă a figurilor și a rândurilor acestora, influență de la care este greu să renunți complet atunci când sunt așezate împreună pe un singur carton Nu negăm că un asemenea aranjament de experimente, deși în practică mult mai puțin convenabil, ar prezenta un fel de interes; dar ne îndoim că în acest fel s-ar putea atinge scopul esenţial: de a da tuturor evaluărilor un caracter irelevant, absolut; în opinia noastră, acest lucru este greu necesar în experimentele estetice În justificarea receptării noastre, demonstrarea cifrelor, putem spune următoarele Din moment ce în viața reală esența noastră estetică Biblioteca "Runivers" C BALTALON așteptările și evaluările sunt relative, adică se bazează pe utilizarea unei anumite unități de comparație, nu este mai bine în experimentele care vizează investigarea condițiilor apariției unui sentiment estetic obișnuit, pentru a păstra această condiție naturală, care face posibil ca fiecare să se clarifice singur, cât mai bine? pe cât posibil, natura impresiilor primite prin compararea lor reciprocă Dacă ar fi să eliminăm observarea comună a mai multor figuri pe un singur carton, atunci ar trebui să o înlocuim cu o ordine secvențială a demonstrației lor, în care am putea presupune că observatorii au loc totuși o comparație ascunsă, internă, a fiecărei figuri ulterioare cu una dintre cele anterioare; dar nu am ști exact cu care se compară fiecare ulterior Astfel, pentru acuratețea experimentelor, pare mai avantajos să se facă observații, deși asupra unor figuri localizate în comun, dar în condiții care să permită studierea și cântărirea acestor trăsături ale aranjamentului comun și să țină cont de gradul de influență posibilă a acestora în concluzii generale Pentru a clarifica această întrebare, la sfârșitul experimentelor cu cartonașe individuale, observatorii noștri au comparat toate cele cinci cartoane între ele, în raport cu aranjarea generală și gruparea figurilor pe ele, și au indicat atât cele mai plăcute cât și cele mai puțin plăcute dintre ele în acest respect Aceste observații au dat următoarele rezultate Evaluarea impresiei făcute prin gruparea generală a figurilor pe fiecare dintre cartonase Numărul de persoane : bărbați și femei Cartoane: I : i Sh í IV V Evaluarea acestora: Cea mai plăcută Număr total Cel mai puțin frumos- ? indicatii noua ¡ ' I ■ i 'J · Biblioteca "Runivers" OBSERVAȚII ȘI EXPERIMENTE PRIVIND ESTETICA VĂZURII, PERCEPȚIEI Õ Cartoane: I n ! III ' bineînțeles, ci să schimbăm și să descriem incontestabil nereușita -, heroina Võikerpsychcdogiè}

explicabilă exclusiv prin tradițiile psihologiei germane Nemulțumirea lui (c) este recunoscută chiar de autor Oamenii sunt cel mai mare, adevărat, grup, în cadrul căruia se manifestă acele procese mentale deosebite, care fac obiectul psihologiei colective, dar nu singurul Nu mai puțin; dacă nu o participare mai proeminentă la formarea acestor fenomene este luată de alte forme de viață și activitate umană - familia, societatea și statul O traducere literală în limba rusă ar fi complet nepotrivită "Psihologia oamenilor" sau "Psihologia popoarelor" au un sens complet diferit, respectiv nepotrivit în acest caz; lipsind ceea ce Wundt numeşte etnologie psihologică^ adică doctrina caracterelor naționale, care este partea aplicată a psihologiei colective Au rămas alți doi termeni folosiți frecvent, "social" sau "comparativ" Biblioteca Runiverse ^ RECENZIE DE CARTE Nu" psihologie Primul dintre ei îl consideră incomod Wundt, deoarece conceptul de societate este uneori opus celui de stat; ; epitetul "social" exclus, deci, din domeniul psihologiei colective, mai departe ^ înțeleg, - sch ya în legătură cu condițiile statului, ^ ^ ^ ^ ^ Da o astfel de ramură a cercetării psihologice care nu au nimic în comun cu ea decât metoda comparativă Termenul de "psihologie colectivă" pe care îl propunem este pe deplin justificat de relația în care Wundt îl pune, pe de o parte, cu psihologia individuală și, pe de altă parte, cu lingvistica și ramurile conexe ale istoriei O dublă poziţie este ocupată de psihologia colectivă în raport cu psihologia individuală Întrucât activitatea colectivă comună a indivizilor separați nu poate conduce la: formarea unor astfel de produse, ai căror germeni nu ar fi deja așezați în prealabil în conștiința individuală, atunci în psihologia colectivă nu există și nu pot exista astfel de legi generale încât psihologia ar nu cunosc deja un individ Acesta din urmă joacă rolul unei științe de bază și generale, în comparație cu care prima formează un domeniu de aplicare mai special al legilor generale ale conștiinței individuale și reprezintă o psihologie individuală aplicată Totuși, în același timp, psihologia colectivă nu oferă doar un instrument auxiliar, ci formează și un domeniu independent de cercetare psihologică; introduce o metodă psihologică independentă Fenomenele de interacțiune mentală nu reflectă doar proprietățile subiective ale conștiinței, ci depind și de condițiile speciale ale vieții împreună Influența lor se datorează existenței unui suflet colectiv special în sensul empiric al cuvântului, ca legătură firească a proceselor mentale colective; mai mult, acest suflet "poporului" nu este o simplă sumă de conștiințe individuale separate, ci ceva mai mult Conectare separată; subiectele psihofizice dă: ca urmare, în virtutea începutului sintezei creative, care este obligatorie pentru toate ştiinţele umaniste, asemenea procese psihofizice care fără această interacţiune nu ar fi apărut niciodată de la sine Biblioteca Runiverse O B O P PA carte Ș la conștiința individuală Prin urmare, din legile generale ale psihologiei individuale, este imposibil să se derivă deductiv legile fenomenelor colective; punctele de vedere dezvoltate de ea nu sunt întotdeauna suficiente în aplicarea acestora din urmă Dezvoltarea lor oferă și noi puncte de vedere psihologice Psihologia individuală și cea colectivă se completează reciproc Ele epuizează domeniul psihologiei atât ca conținut, cât și ca metodă Din punct de vedere al conținutului, deoarece fenomenele conștiinței individuale și interacțiunii spirituale constituie singurul material posibil pentru psihologie, ca știință independentă Conform metodei, pentru că pe de o parte experimentul elimină metoda auto-observării pure, iar pe de altă parte, povestea principală; nici literatura, nici arta, nici biografiile nu se pretează

la o prelucrare metodică sistematică și nici nu pot forma un departament special de psihologie, nici nu pot dezvolta o metodă psihologică independentă , ; d, "Sarcinile speciale ale acestor științe, psihologia colectivă, sunt delimitate de două trăsături ale fenomenelor studiate de aceasta În primul rând, în apariția lor, ele sunt condiționate de participarea unei mulțimi nedefinite de oameni, astfel încât poate fi imposibilă distribuirea elementelor rezultatului general al acestei interacțiuni între indivizi separați În al doilea rând, întrucât creativitatea colectivă nu ia niciodată forma unui act arbitrar, decurge fără conștiința scopurilor, fără un plan întocmit în mod deliberat, dezvoltarea creațiilor sale urmează legi universal obligatorii Sarcina psihologiei colective se termină, așadar, tocmai acolo unde încep sarcinile disciplinelor conexe, unde dezvoltarea spirituală generală este retrogradată pe plan secund prin intervenția unor specialități separate Psihologia limbajului, de exemplu, oferă studiul lucrărilor creativitatea individuală a istoriei literaturii; în psihologia mitului, această limită este trasată de împărțirea sa în religie și filozofie; pentru psihologia obiceiului, granița se află acolo unde obiceiul este diferențiat în drept și moralitate, deoarece, potrivit lui Wundt, ambele diviziuni sunt "o chestiune personală a reformatorilor și legiuitorilor individuali" Astfel, subiectul psihologiei colective este factori psihofizici ai dezvoltării generale a formelor de comunicare umană, ale căror acțiuni își găsesc expresie Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE în lucrări de creativitate spirituală comună, purtând caracter de obligație universală În aceste limite, trei probleme pur psihologice rămân pentru psiholog: limbajul, mitul cu rudimentele religiei și obiceiurile cu rudimentele culturii Dezvoltarea lor este supusă legilor obligatorii ale interacțiunii mentale Ele sunt strâns legate între ele, corespunzând celor trei fapte principale ale conștiinței individuale: limbajul reflectă lumea ideilor umane; la apariția miturilor, participă în principal diferite direcții ale sentimentelor; obiceiul îmbrățișează tărâmul acțiunii volitive Atât conștiința individuală, cât și sufletul național se pot dezvolta numai în aceste trei direcții Primul volum, a cărui primă parte a apărut acum, este consacrat, după cum s-a spus, legilor psihologice ale dezvoltării vorbirii În psihologia sa a limbajului, Wundt pornește de la un gând de bază Vorbirea, în opinia sa, este o funcție volitivă aparținând, prin natura sa psihofiziologică, acelui tip de mișcare care obiectivează conținutul mental și se numește ca urmare expresivă Această idee oferă o schemă coerentă și naturală care cuprinde clar și dezvăluie în mod consecvent procesele psihofizice implicate în apariția și creșterea treptată a limbajului Punctul de plecare este teoria generală a mișcărilor expresive, care acoperă primul capitol Unele dintre aceste mișcări se adaugă la "vorbirea gesturilor", reprezentând din punct de vedere psihologic un fel de proto-limbaj; altele, expresii sonore ale sentimentelor, se dezvoltă într-un sistem de sunete articulate care formează materialul vorbirii viitoare (capitolele și) Al patrulea capitol oferă o explicație psihologică a fenomenelor de transformare treptată a acestui material sonor, iar ultimul conține teoria formării cuvintelor În această schemă, în care fiecare verigă își are locul său, se introduc cu pricepere date bogate și variate de psihologie, lingvistică, etnologie și psihopatologie În funcție de predominanța acestui material sau a altui material, schema generală poate fi împărțită în două secțiuni Primele două capitole sunt de natură psihofiziologică și etnologică, ultimele trei sunt umplute în principal cu date lingvistice În prima secțiune, pe baza teoriei

generale a interacțiunii mentale, psihofiziologice Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE pe baza vorbirii, în a doua - se caută * substraturi psihofiziologice ale fenomenelor individuale din viața limbii Ambele departamente pregătesc treptat o teorie a originii vorbirii, căreia îi va fi consacrat capitolul final al întregului prim volum Interpretarea psihologică reușită și completitudinea prelucrării evidențiază capitolele despre limbajul semnelor și formarea cuvintelor, care, în opinia noastră, sunt printre cei mai buni Să transmitem pe scurt conținutul primei secțiuni Atât teoria pur psihologică, cât și cea pur fiziologică a mișcărilor expresive îmbrățișează doar o latură a acestui fenomen și trebuie să cedeze loc teoriei psihofiziologice Proprietățile generale ale mișcărilor expresive, din punctul de vedere al paralelismului psihofizic, nu pot decât să stea în concordanță cu proprietățile generale ale afectelor; iar proprietăţile generale ale acestora din urmă depind, la rândul lor, de natura senzaţiilor elementare care intră în componenţa lor Cu această ocazie, Wundt propune o nouă teorie a sentimentelor, arătând că opiniile sale psihologice continuă să fie im Werden *) "Se deosebește de teoria anterioară prin faptul că triplează numărul de măsurători și direcțiile contrastante ale sentimentelor Tărâmul sentimentelor este tărâmul contrastelor; fiecare sentiment trebuie să se miște între poli contrastanți Între senzații și idei sunt posibile doar relații de diferență simplă; în raport cu contrastul pun sentimentele însoţitoare Anterior, Wundt permitea un singur contrast între sentimentele plăcute și cele neplăcute Cu toate acestea, conform datelor experienței interne și din anumite motive fiziologice și, de asemenea, după cum ni se pare, sub influența teoriei James-Lange, el consideră că este necesar să mai adauge două la acest contrast: sentimente de entuziasm și depresie, tensiune și rezolvarea acesteia Sentimentele formează așadar un sistem de trei dimensiuni sau șase direcții Orice sentiment poate sta simultan în toate cele trei dimensiuni, dar nu mai mult decât în trei direcții aparent contrastante *) Pentru prima dată această teorie a fost conturată de el în Outlines of Psychology și în ultima ed Prelegeri despre sufletul omului și al animalelor care polemizează cu Tichiner (Philosoprische Studien V HK), Wundt explică motivul care l-a determinat să părăsească teoria anterioară Întrebări de filosofie, carte $ Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE Crescând și descrescând, alternând între ele, aceste sentimente elementare dau naștere în fluxul lor la tot felul de afecte, cu trei dimensiuni ale sentimentelor corespunzătoare a trei proprietăți ale afectelor: sentimentele de plăcut și de neplăcut comunică afectului trăsăturile sale calitative; sentimentele de entuziasm și depresie îi determină intensitatea; natura formală a afectului, natura fluxului elementelor individuale în schimbarea lor, depinde de sentimentele de tensiune și de rezolvarea acesteia Alături de sentimentele elementare, afectul include de obicei idei care se îmbină inseparabil cu elementele emoționale Intensitatea, calitatea afectului și reprezentările care îl însoțesc corespund a trei tipuri principale de mișcări expresive Intensitatea se regăsește în gradul și natura inervației inimii și a vaselor sistemului circulator; calitățile sunt exprimate prin mișcări de mimă ale gurii, ochilor, nasului, tensiunii musculare, obrajilor și bărbiei; reprezentări - mișcări pantomimice ale brațelor, picioarelor și uneori a întregului trunchi Toate aceste mișcări expresive au fost inițial simple acțiuni voliționale și au fost cauzate de un motiv simplu, adică a urmat un sentiment elementar Ca urmare a unei lungi dezvoltări ancestrale, astfel de acțiuni voliționale conștiente s-au

transformat în reflexe mecanice inconștiente Originea inversă a acțiunilor voliționale din reflexe ar fi, potrivit lui Wundt, un miracol inexplicabil Expresiile de inervație ale intensității afectelor reprezintă forma primară Dintre acestea s-au dezvoltat mișcări de mimă, datorită mușchilor subțiri ai feței și strânsă legătură cu organele simțurilor speciale, și pantomima, datorită faptului că acest tip de mișcare este în relație directă cu obiectele ideilor noastre În această ordine a continuat dezvoltarea genului; în dezvoltarea individului se observă sensul invers Pe măsură ce intensitatea inițială a afectelor scade, mișcările expresive intră sub control voluntar În același timp, cedând din ce în ce mai mult la reproducerea arbitrară, ele încep să servească scopului de a exprima ideile în sine, trecând treptat în prim-plan din ele restul conținutului de afecte și devin un mijloc Õ comunicare Mișcările pantomimice, mișcările de indicare și mișcările imitative dau, în primul rând, începutul limbajului semnelor Sunt cunoscute mai multe sisteme de gesturi Într-o situație relativ artificială, în rândul surdo-muților se dezvoltă un sistem de gesturi; în condiţii mai naturale se dezvoltă gesticulaţia popoarelor sălbatice, care uneori, ca, de exemplu, printre triburile nord-americane, are o istorie îndelungată; italienii din sud păstrează încă sistemul tradițional de semne și gesturi; manahs cistercieni, impunându-și un jurământ de tăcere, au trebuit să-și elaboreze în mod deliberat propriul limbaj semnelor În ciuda diferenței dintre condițiile de apariție și dezvoltare a acestor tipuri de limbaj semnelor, proprietățile lor de bază generale rămân aceleași peste tot Toate au o singură etimologie comună, deoarece dezvoltă anumite forme omogene de gesturi care se pretează la clasificare psihologică Derizând direct din mișcări pantomimice, gesturile sunt împărțite, ca și ele, în indicative și picturale Gesturile de arătare constituie cea mai simplă formă a acestui limbaj și nu sunt capabile de dezvoltare ulterioară Gesturile fine sunt diferențiate în trei direcții În primul rând, din mișcări imitative, pantomimice, se dezvoltă gesturi care pur și simplu copiază obiectul (nachbildende Geberderi); din acestea din urmă apar gesturi co-semnificative (mitbe * ^eichnende \ care sunt luate pentru a desemna un obiect din suma totală a trăsăturilor sale inerente ale oricărei caracteristici; la cel mai înalt nivel sunt gesturi simbolice care desemnează un obiect în mod indirect, printr-o singură caracteristică) sau mai multe reprezentări, legate asociativ Mai mult, gesturile picturale se împart în două tipuri: Dacă mișcarea degetului arătător conturează în aer contururile unui obiect, atunci se obține un gest care desenează obiectul Prezența unor astfel de forme definite în limbajul gesturilor este o trăsătură excepțională a dezvoltării umane și o apropie de vorbirea sonoră Relația lor este dovedită și de faptul că limbajul semnelor distinge categoriile gramaticale ale obiectului, proprietăți și stări, deși prepozițiile, conjuncțiile și adverbele abstracte lipsesc cu desăvârșire în el Vpro- * decât categoriile de bază de substantiv, adjectiv și verb nu sunt întotdeauna exprimate cu suficientă siguranță Indeterminarea semnelor individuale depinde de două cauze Gesturile, evoluând de la indicativ la simbolic, își pierd uneori sensul anterior, dobândind unul nou sau modificând unul vechi - un proces destul de analog cu transferul și schimbarea sensului cuvintelor În plus, semnificația unui singur gest este determinată de poziția acestuia într-o serie de alte gesturi care formează o propoziție coerentă, după binecunoscutele reguli sintactice de compunere, care sunt obligatorii

pentru toate tipurile de limbaj semnelor În virtutea vizibilității sale directe, predomină ordinea temporală și spațială a gesturilor: acestea urmează ordinea percepțiilor Și deoarece gesturile separate se înlocuiesc relativ încet, atunci un simbol de neînțeles în sine trebuie să fie determinat de simbolul care îl precede și nu îl urmează Prin urmare, subiectul este de obicei pus pe primul loc, definiția după determinat, verbul urmează obiectului Limbajul semnelor, fiind o limbă într-un sens literal, nu metaforic, prezintă un interes considerabil pentru psihologia vorbirii Ea servește ca imagine vie a acelei stări de vorbire sonoră, când exista o legătură internă și directă între semn și obiectul desemnat; iar existenţa unei astfel de etape trebuie admisă din punct de vedere psihologic Originea și dezvoltarea sa face posibilă observarea într-o idee mai primitivă și imperfectă a unor fenomene asemănătoare cu cele din viața vorbirii sonore De aici trecerea firească la departamentul lingvistic, a cărui prezentare trebuie amânată până la apariția celei de-a doua părți, având în vedere legătura strânsă a acestora Psihologia colectivă a lui Wundt se alătură lucrărilor sale anterioare și servește parțial ca o continuare a acestora În Logica sa, a făcut o expunere a metodologiei acesteia, în (Eseu de psihologie) a dedicat un capitol special "dezvoltării formelor de comunicare spirituală", conturând programul acesteia în termeni generali, în Etică a pregătit psihologia mitului și obiceiul Principiile psihologice principale la care a dus dezvoltarea sa pe termen lung fi-' Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE psihologia zoologică, trecută complet în psihologia colectivă Cerințele paralelismului psihofizic sunt respectate cu strictețe în psihologia vorbirii și, deoarece vorbirea este în primul rând un fenomen psihofizic, acest principiu își găsește o aplicare fructuoasă aici Protestul împotriva psihologiei vulgare, care substituie reflecția logică despre ea în locul procesului mental real, înarmat cu criterii estetice și teleologice, capătă o semnificație deosebită în psihologia vorbirii, dacă ne amintim că "romantismul stă la leagănul lingvisticii moderne " Principiul sintezei creative este confirmat și cu o vigoare reînnoită în psihologia vorbirii Însuși conceptul de fenomen colectiv psihic și legile lui, diferit de fenomenele și legile conștiinței individuale, este un produs al acestui principiu La el, Wundt va ajunge în toate cazurile, când este necesar să se explice trecerea de la voința pur și simplu puternică, prin alegere, prin alegere, de la instinctul faptelor mentale la creativitatea de planificare, de la asocierea muncii de însuşire Teoriile particulare ale legilor asocierii, recunoașterii, memoriei, apercepției, procesului volițional sunt transferate psihologiei colective în forma lor anterioară Cu toate acestea, această influență destul de înțeleasă și legitimă a vederilor subiective nu diminuează semnificația operei lui Wundt Este destinat să ocupe un loc proeminent în literatura psihologică Până acum au existat doar programe generale în acest domeniu, uneori chiar prea generale și ample, precum binecunoscutul program al lui Lazăr, sau lucrări monografice separate dedicate unor chestiuni particulare În același timp, cercetarea specială și interpretarea psihologică au rămas separate Fără îndoială, este prima dată când se întreprinde o revizuire sistematică a bogatului material al psihologiei colective la o asemenea scară, în încercarea de a-și elabora planul, de a-i delimita limitele, de a-i stabili metodele, de a subordona datele de a legat ştiinţele speciale de cerinţele şi concluziile psihologiei moderne Vasta experiență psihologică, pregătirea științifică și filozofică a autorului, excepționale prin versatilitatea sa, dau în sine o garanție

a interesului ridicat și a atenției serioase pe care o merită opera sa Biblioteca Runiverse G RECENZIE DE CARTE Punând psihologia în strânsă legătură cu științele umaniste, noua lucrare a lui Wundt ne va obliga să renunțăm pentru totdeauna la prejudecata care este larg răspândită atât în rândul specialiștilor, cât și în cercurile mai largi, prejudecata care identifica partea fiziologică a psihologiei cu psihologia științifică în general Psihologia modernă nu coincide cu psihofizica A trebuit să se limiteze temporar la un experiment psihofizic în timp ce era ocupată cu cele mai simple întrebări Pentru explicarea unor fapte psihice mai complexe, metoda experimentală nu este potrivită Aici avem nevoie de alte mijloace explicative de natură obiectivă, mai sigure pentru descompunerea formaţiunilor mentale complexe decât autoobservarea internă Lingvistica, cultura primitivă și etnologia oferă astfel de mijloace, al căror material, împreună cu explicația istorică și filologică, așteaptă interpretarea psihologică Această zonă conține poate "cea mai importantă și mai bogată parte a sarcinilor psihologiei" Principiile generale ale lui Wundt nu prea au o influență decisivă asupra soartei prevederilor individuale Ca și în alte lucrări ale lui Wundt, aici se pot accepta uneori concluziile sale particulare, nefiind de acord cu punctele de vedere generale Explicația genială a lui Grimm a legii mișcării sunetului rămâne, de exemplu, foarte convingătoare, indiferent de teoria sa asupra mișcărilor și sentimentelor expresive, cu atât mai mult cu cât în explicațiile sale se referă la date psihofizice experiment şi cercetare patologică de câte ori k principii generale Totuși, concluziile private, clasificările, uneori artificiale, cu o predilecție notabilă pentru tricotomie, terminologie, "complicat inventate și inaccesibile oricui", în cuvintele celebrei caracteristici a lui Gogol - toate acestea pot avea, mai ales în primul experiment, un caracter temporar valoare Însuși autorul ne-a avertizat, într-o conversație privată, că cea de-a doua ediție probabil se va asemăna puțin cu prima Cu toate acestea, lucrarea lui Wundt va rămâne în unele privințe un model metodologic pentru lucrările ulterioare în acest domeniu, va trezi interesul pentru ea și va da un impuls puternic dezvoltării sale D Winterov Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE Cărți și broșuri noi primite de la editori I S Andreevski Educație clasică și reală Gluhov Pg S Argamakova Luptă slabă împotriva iluziilor puternice în educația modernă St Petersburg Pg C o k Nikolai Berdiaev Subiectivismul și individualismul în filosofia socială Studiu critic al lui N K Mikhailovsky Cu o prefață de Peter Struve C freacă cop SPb pp lxxxiv + iv + ' Bjornstjerne-Bjornson Monogamie și poligamie Traducere dintr-o ediție germană aprobată de autor Ed L A Zolotareva Moscova, Art C k N G Voronov Experiența istoriei comparate a Europei Moscova Pg C p Memorii ale prințului Grigori Grigorievici Gagarin despre Karl Bryullov La jubileul lui Bryullov - Cu o prefață și un articol despre activitatea artistică a autorului memoriilor SPb Pg În căutarea perfecțiunii umane și a fericirii O selecție a opiniilor unor gânditori proeminenți asupra diferitelor probleme ale vieții mentale, morale, familiale și sociale a unei persoane Compilat de St Duminică Tomsk P Herbert Spencer Castitatea, căsătoria și paternitatea A doua editie Traducere și ediție Zolotarev Moscova Pg C k I germană Concepte despre scopul ființei Moscova Pg I Glivenko Sarcini și metode de învățare a limbilor noi în școala secundară Kiev Pg F Le-Dantek Lamarckismul și darwinismul Tradusă din franceză sub redacția prof N Yakovleva C k Sankt Petersburg Ed O N Popova Descartes Reflecții metafizice Traducere de V M Nevzhina, editată și cu articol de prof A I Vvedensky Descartes și raționalismul

St Petersburg Proceedings of the St Petersburg Philosophical Society Problema i-a Artă USh-r b Jean Finot La philosophie de la longevite Paris, pp XII + Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE "A trăi înseamnă a sluji iubirea (un eseu despre învățătura morală ortodoxă) de protopop Stefan Ostroumov VI-¡- p k cu transport maritim Vândut de autor Artă Tuma, provincia Ryazan V Zabolotny Experiența către o rezolvare rațională a întrebării: Ce este războiul? (Schiță filozofică bazată pe subiectivism) • C k IV- Varşovia Nulpe Introducere în filozofie Traducere din germană, editată de P B Struve, cu completări bibliografice de Ya N Kolubovsky St Petersburg Sf 'V- C i r k M N Lejnev Marx și Kant (Paralela critică - filosofică) Publicat de P Kovalev și N Osipovich Nikolaev pag C k N Makletsova Revoluţionar (Istoria unui singur suflet) Moscova Pg C i r Raport al Bibliotecii Publice Alexander din Samara și al Muzeului Public Samara pentru Samara Raport al bibliotecii publice din orașul Nijni Novgorod pentru (al treizeci și nouălea an de raportare) N -Novgorod Pg Lucrări complete ale lui V G Belinsky în douăsprezece volume, editate și cu note de S A Vengerov Volumele I și II SPb C volum separat şi p k Toate cele douăsprezece volume ruble I vol - p , II vol - o p N Popov Puterea idolilor în templul adevărului (cu privire la obstacolele în calea instaurării creștinismului) Ese religios și filozofic Moscova Pg C k I S Prodan Despre memorie în legătură cu teoriile și cercetările psihologice moderne Pagină Protocoale ale Societății de Psihiatrie din Kiev pentru anii - Kiev d m Rossinsky Raport despre o călătorie de afaceri pentru a studia sericultura vest-europeană în - Partea I Sericicultură a Europei de Vest Moscova Pg i Partea a II-a Lucrări de mătase Pg " ψ + Discurs și raport citit la reuniunea anuală a Institutului Agricol de la Moscova din septembrie Moscova Pg Serghei Şarapov In rusa C camera Moscova Pg Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE Vechi și nou Serghei Şarapov C camera Moscova Pg Puterea de voință sau arta de a se stăpâni pe sine Cercetări filozofico-psihologice L Yahnina C k XII- George Fonsegrive Elemente de psihologie Traducere din ediția a III-a franceză a studenților Academiei Teologice din Moscova, editată, cu modificări și completări de П P Sokolova pag C i r k Dicţionar enciclopedic Volumul XXIXa Șapte lacuri - Simfonie Editura: F A Brockhaus (Leipzig) I A Efron (Sankt Petersburg) SPb Dicţionar enciclopedic Volumul XXX Sim - Slyuzka Edituri: F A Brockhaus (Leipzig), I A Efron (Sankt Petersburg) SPb Dicţionar enciclopedic Volumul XXXa Sluz-Sofia Paleolog Publicat de F A Brockhaus (Leipzig), I A Efron (Sankt Petersburg) SPb Biblioteca "Runivers" Știri și note În ședința anuală a Societății Filozofice din Sankt Petersburg din octombrie , au fost aleși membri de onoare: Mihail Ivanovici Karinsky, Alexey Alexandrovich Kozlov, contele Lev Nikolaevici Tolstoi și Boris Nikolaevici Cicherin Numărul II este în curs de tipărire Trudov Sankt Petersburg Societatea filozofică: Malebranche Căutarea adevărului Traducere editată de E L Radlov Windelband Istoria noii filosofii în legătură cu cultura generală și științele individuale Traducere ed A I Vvedensky Tăbăcărie Începuturile științei grecilor antici Traducere editată de A I Vvedensky Biblioteca "Runivers" Societatea Psihologică din Moscova CtXXXI Raport despre următoarea întâlnire din februarie Ședința a fost deschisă la ora în sala fizică a universității sub conducerea lui L M Lopatin, cu tovarășul secretar N D Vinogradov, în prezența domnilor membri titulari: N A Abrikosov, Yu I Aikhenvald, Ts P Baltalon, A N Bernshtein, V N Ivanovsky, gr Mamun, B K Mlodzevsky, V P Preobrazhensky, N P По-, Stovskago, G A Rachinskago, V K Rota, V P Serbskago, П P Streltsova, G A Suhanova, Prinț S I Trubetskoy, K D

Umova, membru competitiv Shah-Nazarov și străinii În cadrul întâlnirii, printre altele, s-au întâmplat următoarele: Valabil membrul A A Tokarsky a făcut un raport "cu privire la problema memoriei vizuale cu o prezentare către societate a domnului Diamandy și experimentele sale" După introducerea referentului, domnul Diamandi a făcut un experiment cu reproducerea numerelor și a calculelor La sfârșitul experimentelor s-a făcut o pauză de io minute, după care ședința a continuat sub președinția lui Prince C¡ N Trubetskoy A fost citită partea a doua a rezumatului și s-au făcut următoarele concluzii cu privire la experimentele domnului Diamandi și natura memoriei sale vizuale: ich Memoria vizuală a domnului Diamandi nu diferă calitativ de memoria normală și reproduce imaginile primite cu aceleași inexactități care sunt caracteristice tuturor oamenilor fără   excepții și, de exemplu, în ceea ce privește liniile, figurile, culorile, este chiar departe de a fi perfectă Cantitativ, se deosebește puternic de norma medie în raport cu numerele, dar reproducerea numerelor nu are caracterul unei reproduceri fotografice: numerele apar în reprezentarea domnului Diamandi modificate, uneori parcă scrise cu propriul scris de mână, și nu / așa cum sunt, într-adevăr, au fost descrise; culoarea lor nu este reprodusă simultan, iar locația lor nu rămâne întotdeauna ceea ce a fost în realitate, ci este reprodusă după propria sa schemă vizuală Din acest punct de vedere, domnul Diamandy diferă puternic de persoanele dotate cu o memorie vizuală mai precisă, cum ar fi, de exemplu unii jucători de șah à l'aveugle, care văd tablele de șah și piesele așa cum sunt cu adevărat, forma și culorile lor, sau niște pictori care memorează cu o acuratețe extraordinară proporțiile părților și nuanțele de culori Tipul de memorie al domnului Diamandi rămâne însă predominant vizual, oricât s-ar schimba cifrele în mintea lui, el continuă, nu mai puțin, să le vadă Rolul predominant al memoriei vizuale, însă, nu elimină faptul că domnul Diamandi folosește și memoria motrică, pronunțându-și cifrele pentru sine, și memoria auditivă, amintindu-și cum i s-au spus acestea Așa se explică viteza uimitoare, până acum ♦ fără egal, cu care domnul Diamandi poate reproduce numerele în ordine inversă și în toate direcțiile Această viteză de reproducere a numerelor într-o ordine schimbată este un semn caracteristic al memoriei vizuale și, în același timp, servește drept dovadă că domnul Diamandi nu folosește dispozitivele mnemonico-tehnice uzuale, precum, de exemplu, traducerea numerelor și a literelor , etc Dovadă a absenței metodelor mnemonico-tehnice este și faptul că uneori memoria îl trădează pe domnul Diamandi în astfel de cazuri, unde aplicarea celor mai simple metode mnemonico-tehnice l-ar putea scoate din dificultate Capacitatea excepțională de reproducere a domnului Diamandi   figurile se întăresc prin exercíţiu, supunându-se în această direcţie legilor generale ale memoriei Memorând rapid un număr uriaș de cifre - până la în experimentele noastre - și domnul Diamandi le uită destul de repede, ceea ce îi face posibil să-și repete experimentele de două ori pe zi Yu G Diamandi păstrează în mod constant în memorie doar acele cifre fixe pe care le-a memorat în scopul numărării și pe care le folosește în toate calculele sale, cum ar fi, de exemplu, puterile și rădăcinile anumitor numere, numărul de secunde dintr-un secolul şi câteva tabele Domnul Diamandi face calcule în mod obișnuit, folosind diverse abrevieri Adună, scade și înmulțește, ca toți ceilalți, de la dreapta la stânga În calitate de contor, domnul Diamandi în principala sa caracteristică abordează tipul altor contoare fenomenale cunoscute până în prezent, dar în timp ce majoritatea

contoarelor celebre au lovit prin dezvoltarea slabă a abilităților lor mentale și limitarea extremă a intereselor, domnul Diamandi arată o minte plină de viață și interese diverse, erudiție și aspirație pentru opera literară Întâlnirea a fost închisă la miezul nopții președinte L Lopatin Materiale pentru statistica jurnalului pentru anul (până la decembrie), exemplare ale revistei "Întrebări de filosofie și psihologie" au fost distribuite în funcție de loc, după cum urmează: Nu În provincii Ex Kievskaya Herson Tiflis Harkov Tauride Kazanskaya Livlandskaya Ekaterinoslavskaya Regiunea ÎN ' D Nu În provincii Ex s Varshavskaya Moscova Tambovskaya Saratov Tomsk Kursk · ' Cernihiv Nijni Novgorod Orlovskaya Ch Biblioteca "Runivers" Nu În provincii Perm Tula Sankt Petersburg Vladimirskaia Volynskaya Poltava Smolenskaya basarabean Vilenskaya Vyatskaya Voronej Samara Simbirskaya Yaroslavskaya Minsk Penza $ Tobolskaya • Baku Vitebsk Irkutsk Kostroma Vologda Yenisei Lublin · Olonetskaya Podolskaya Primorskaya Pskovskaya Zabaikalskaya Kutaisi Novgorodskaya Ryazanskaya Ex №№ H H unsprezece II II II IO IO IO ! eu i ! ' eu eu În provincii Terskaia Ufimskaya Akmola Arhanghelsk Astrahanskaya Grodno Kovnoskaya Kuban · Curland · Orenburgskaya Petrokovskaia Stavropolskaya Tverskaya Amurskaya Elizavetpolskaya Transcaspică Semirychenskaya Syr-Daryinskaya Fergana " Estonă Daghestan Kaluga Plock Semipalatinsk Suwalki Sedletskaya Erivan Yakut Lomzhinskaya Mogilevskaya Nylandskaya Radomskaya , Ex • • • • · • · • · • · • · • • • • • • • • * • • • • • • • • • • · ·' · D I I I I Total pentru provincii II Moscova Sh S -Peterburg VI În străinătate Total (Inclusiv gratuit și schimb) Biblioteca "Runivers " întrebări de filozofie și psihologie Abonament pentru acceptat PE "Vyatskaya Gazeta", o publicație săptămânală a Zemstvo provinciale Vyatka Anul VPI Pentru publicarea și difuzarea largă a Gazetei Vyatskaya, zemstvo-ul provincial Vyatka a fost premiat cu Adunarea Abundenței WIHTTR-TATOTSKATO a Societății Economice Volnago ' mare medalie de aur Programul ziarului: I Ordine guvernamentale P Zemskoye afaceri, alimente și afaceri de asigurări III Educație publică IV Articole cu conținut literar-istoric V Articole speciale:) despre agricultură (agricultură, horticultură, horticultură, creşterea vitelor, apicultura, creşterea păsărilor) şi meşteşuguri;) despre medicină şi medicina veterinară VI Viața economică a Rusiei și a provinciei (informații actuale, în Rusia, în provincie) VII Recenzii despre cărți VIII Intrebari si raspunsuri IX Informații meteo X Sectiunea de informatii si anunturi In gad este dat №№ cu aplicații speciale Procesul nr este trimis pentru o ștampilă emikopeka Pretul abonamentului: pentru un an p , pentru o jumătate de an p , petrece o lună k , cu livrare și redirecționare Pentru schimbarea adresei, k Pret pentru reclame: cop din rândul petita de la sfârșitul textului; înainte - copeici; la repetarea unei concesii: de ori - %, de ori - %, de ori - % Mai departe - prin acord ABONAMENTUL ȘI Anunțurile sunt acceptate în orașul Vyatka, în administrația zemstvo provincială și în librăriile zemstvo provinciale Adresă pentru scrisori: Vyatka, redacția Gazetei Vyatskaya Articolele trimise spre publicare, dacă este necesar, sunt supuse reducerii, nu sunt acceptate, nu se returnează Articolele trimise fără nicio condiție sunt considerate gratuite Revizuiesc ziarul din anii anteriori Redactor, președinte al provincialului sfatul zemstvo V Shillegodssh Biblioteca "Runiverse" ANUNTURI Abonament deschis pentru XII [· DESPRE REVISTA PEDAGOGICξ|| G "VESTNIK EDUCATION" Scopul revistei este de a disemina informații rezonabile în societatea rusă despre posibila stabilire corectă a educației în familie și școală Revista este aprobată de Comitetul științific al Min Nar Proev, pentru

bibliotecile fundamentale ale instituțiilor de învățământ secundar, atât pentru bărbați, cât și pentru femei Programul jurnalului: I) Articole originale și traduse II) Critică și bibliografie III) Rezumate și mesaje mici IV) Cronica V) Aplicaţii: eseuri literare şi pedagogice, povestiri, memorii etc VI) Anunţuri Cu redacția actuală au participat la reviste următoarele persoane: Doctor în Fitozofie V Henri (Victor Henri), H F Arepiev, Yu I Aikhenvald, A D Alferov, privat-docent Ya A Botkin, Yu A Bunin, I A Bunin, I P Belokonsky H M Bychkov, PrivatAssoc V A Vagner, E Varb, V P Vakhterov, K N Wentzel, K) A Veselovsky, prof R Yu Vipper, A F Gartvig, M O Gershenzon, A E Gruzinsky, N P Druzhinin, V E Ermilov, N V Zak, S V Zenchenko, E A Zvyagintsev, H N Zlatovrat-sky, V E Ignatiev, V V Kallash, V Kokhanovsky, E Lovich, EI Lozinsky, M Lyubavsky, prof I N Miklashevsky, N Mirovich, H Fi Mikhailov, L ri Nikiforov, E S Nekrasova, M K Nikolaeva, F F Oldenburg, V P Ostrogorsky, V V Petrov, N I Pozdnyakov, G A Pu-zyrevsky, G Rokov, N A Russkikh, L M Rosenfeld, D D Semenov, A S Bichevsky N S k V Speransky, K M Stanyukovich, privat-docent E D Sinitsky, L D Si-nitsky, V S Serova, I Tevs, N I Tezyakov, A P Flerov, A N Filippov, A S Khahanov, P V Hoprov, Prinț D I Shakhovskoy, A A Pite-ven, F A Ern, prof F F Erisman, V Ya Yakovlev, E N Yanzhul, acad I I Yanzhul și mulți alții Revista publică de două ori pe an un "Index al literaturii pedagogice actuale" detaliat și sistematic Termenul de publicare de opt ori pe an (în timpul a patru luni de vară revista nu este publicată); în fiecare carte a revistei sunt în jur de de coli tipărite PREȚUL DE ABONAMENT: pentru un an fără livrare ruble, cu livrare și expediere ruble G, timp de jumătate de an - ruble, cu livrare în străinătate - ruble k ; pentru elevi i persoane insuficiente, prețul abonamentului este redus cu rub Copiile rămase într-un număr mic pentru , și vândut cu p iar conform lui Zr s rev , pentru , și r cu redirecționare Se acceptă abonamente: în redacție (Moscova, Arbat, Staro-Konyushenny Lane, Mikhailova) și în toate cele mai bune librării din ambele capitale gg Nerezidenții sunt rugați să contacteze direct editorul Editor-editor Dr H F Mihailov Biblioteca "Runivers" BIBLIOTECA ACADEMIEI DE ȘTIINȚE RUSĂ BIBLIOTECA ACADEMEI DE ȘTIINȚE RUSĂ FUNDAȚIA "ARTĂ NOUĂ" FUNDAȚIE NOUĂ DE STUDII DE ARTĂ ARTA DE CARTE A EVULUI MEDIU TÂRZIU ŞI TIEMUL MODERNĂ TIMPURIE: PROBLEME ȘI PERSPECTIVE DE STUDIU Materialele conferinței științifice - septembrie Saint Petersburg UDC LBC (o) și ( ) Echipa editorială: LOR Belyaeva, director al BAN (editor responsabil) V A Klisheva, secretar academic, BAN A A Romanova, șeful R&D BAN (ed) K O Sasonko, director al Fundației pentru Studii de Artă Nouă (comp) O V Subbotina, cercetător NIORK BAN (comp) Arta de carte a Evului Mediu Târziu și a Modernului timpuriu timp: probleme și perspective de studiu Științific conferință (Sankt Petersburg: BAN,) / Ed ed LOR Belyaeva, comp A A Romanova, K O Sasonko, O V Sâmbătă Saint Petersburg: Noua istorie a artei, p Cartea epocii Evului Mediu târziu și timpurii moderne - un fenomen excepţional în istoria artelor plastice În această perioadă au fost dezvoltate principiile de bază proiectarea codului scris de mână și tipărit, care a stat la baza crearea de modele pentru decorul cărților și ilustrații tipărite imagine sau miniatură, ornamente și fonturi, aspect text, trăsăturile de aurire și colorare formează aspectul artistic carte monument și merită un studiu și o analiză atentă Le sunt adresate rezumatele participanților la conferință, publicate în colecție cel mai important pentru arta de carte din Rusia și Europa de Vest probleme legate de tipologie, narațiune vizuală, receptarea, migrarea şi transformarea iconografică şi modele decorative Pentru profesioniștii din domeniul științei cărții, istoria artei,

studiile culturale și toți cei interesați de acest lucru temă ISBN - - - - (c) Biblioteca Academiei Ruse de Științe, (c) Fundația New Art Studies, (c) Echipa de autori, CONŢINUT Antonov D I Imagine și text: narațiune lingo-vizuală în ruși manuscrise iluminate din secolul al XVII-lea Arutyunyan Yu I Arhitectura gotică în grafica de carte engleză Secolul al XVII-lea Bagrovnikov N A Caracteristicile Woodcuts-urilor lui Erhard Altdorfer în Biblia suedeză din Gordeeva M Yu Câteva caracteristici ale designului Moscovei tipărit Mari breviari de mijloc Secolele XVII-XVIII Egorova O N Seria gravată "Vizualizări ale celor mai frumoase clădiri Franța" de Gabriel și Adam Perley și imaginea Parisului a doua jumătate a secolului al XVII-lea Zakharyina N B Personaje fiziologice din ficțiune proiectarea cărților antice de cânt rusesc Zelenin D A Cărți de embleme și margini ale emblematicului din carte cultura timpurilor moderne timpurii Zotova E V Scris de mână iluminat medieval târziu misale: experiența tipologiei Lander I G Arta secolului al XVI-lea Cărți botanice olandeze (Întâlnirea RNL) Mishina E A Tehnici de gravură în limba rusă scrisă de mână și carte tipărită a secolului al XVII-lea Panchenko F V La citirea miniaturii Colecției Biblice Matei al X-lea Podkovyrova V G Surse gravate occidentale în ciclu miniaturi ale ediției Kholmogory a aversului Apocalipsele sfârșitului secolului al XVI-lea - începutul secolului al XVII-lea Popova M K Gama vizuală din cartea "Biblia Sacrae Scripturae et divinarum literarum Byblia universa" (Lipsiae : Ex officina Nicolai Wolrab,) Rogov M A Program iconografic de manuscrise și gravuri "Oglinzile mântuirii umane" în Colecții rusești Serebryakova E I Pe problema scribilor-caligrafi ruși din secolul al XVI-lea ca decoratori ai propriilor manuscrise: "mare" stil și manieră individuală Sipola O B Note despre Biblia franceză din secolul al XVII-lea de Jollin Cum sursă de imagini din Evangheliile de la Moscova începutul secolului al XIX-lea Smagar M O Granițele cărții de ore flamande Isabella de Castilia Soboleva M E Probleme de adăugare a unei noi narațiuni vizuale pe exemplul de miniaturi ale vieții faciale a lui Alexandru Svirsky în a doua jumătate a secolului al XVII-lea Subbotina O V Gravuri cu semnături în granițele parizianului Cartea Orelor de Guillaume Godard [-]: sursele textuale și caracteristicile vizualului narațiune Troitskaya A A Inițial ca cadru portret în Iluminare de carte europeană Secolele XV-XVI Ustinova Yu V Partea "cronografică" a "Predicii despre conceperea lui Ioan Înaintași" ai colecției de față a Mănăstirii Chudov din întâlniri ale RSL în contextul circumstanțelor istorice epoca lui Ivan cel Groaznic Frolova L V Tradiții de proiectare a cărților scrise de mână și tipărite în monumente comandate de împărat Maximilian I de Habsburg Frolova O E O carte transformată în manuscris: despre unic copie a Anabasisului lui Xenofon (Paris,) pe pergament cu miniaturi din colecția rusului Biblioteca Naţională Khodko Yu M Gravuri pe cupru pentru o ediție necunoscută de la Moscova Noul Testament din Shalina I A Salariile pitorești ale altarelor din Pskov Evanghelii Lista abrevierilor Informații despre autori IN ABSENTA Shalina Rame pitorești ale Evangheliilor altarului din Pskov Un număr de coduri din colecțiile interne se combină o caracteristică rară a decorului lor artistic este pictura cu icoane capace realizate in tehnica traditionala: tempera si aur piele, lemn sau pânză strâns alunecat, cum ar fi comprimate cu două fețe Aspectul lor era semnificativ diferit de legături de zi cu zi și salarii ceremoniale, înlănțuite metale pretioase Farfurii pitorești au dat formă cărțile au o individualitate aparte, ceea ce indică crearea lor într-una singură mediu cultural Repertoriul iconografic al monumentelor este asemănător cu decor urmărit al Evangheliilor, și aici

cel mai des este prezentată scena Răstignirii, inclusiv încadrată de imagini patru evangheliști, dar există și alte povești rare Nu se poate spune că nu existau cărți antice rusești pentru acest tip a manifestat interes de cercetare, a fost abordat L I Lifshitz [ ], V V Igoshev [,], I D Solovyov [ ], care a publicat fie monumente individuale, fie cele care au acordat atenţie existenţa fenomenului în sine Urmează un exemplu timpuriu al decorului pictural din Pskov recunoașteți imaginea Răstignirii din următorii ani pe Patru Evanghelii, copiate în (?) la Constantinopol (GIM, Sin) [,] (ill) Este asemănată cu o imagine iconică, deoarece se făcea în tempera pe piele întinsă peste o scândură cu arca, în timp ce câmpurile în relief făceau apel la decor legături de zi cu zi La același cerc și timp al maeștrilor aparține "Înmormântarea" de pe capacul Evangheliei de pergament începutul secolului al XIV-lea (RSL, f , nr) (fig) [, p -], precum și un monument asemănător cu imaginea Răstignirii, pe la mijlocul secolului al XV-lea din Mănăstirea Krypetsky de lângă Pskov (PMZ nr | , în curs dezvăluiri) Al treilea sfert de secol poate fi asociat o imagine a aceluiași complot, dar cu patru evangheliști (GRM DZh) (fig) La sfârșitul secolul al -lea capacul a fost scos dintr-un manuscris necunoscut și a ajuns în întâlnirea cu N P Lihaciov (nepublicat) Compoziția ei s-a repetat decor fragmentar supraviețuitor de carte de la sfârșitul secolului al XV-lea, format dintr-o carcasă pitorească centrală și argint pătrate urmărite (RSL, f , nr) [, p -] O serie de lucrări sunt asociate cu secolul următor, inclusiv imagine iconică de pe coperta Evangheliei tipărită simultan anii de la biserica lui Petru și Pavel din satul Vetvenitskoe Gdovsky (RNB, XXII) [, p -] Utilizați pentru plăci de bază cu diblu vertical îi place și mai mult decorarea picturii de șevalet Răspândită în Pskov arta primită traditia incadrarii capacelor pictura icoanelor cu email pretios sau câmpuri scanate cu fragmente de argint suprapuse, unde au fost aşezaţi autorii textelor inspirate şi sfinţii La fel au fost au fost împodobite Evangheliile de altar din de la Spaso-Eliazarov mănăstire (PMZ Inv Nr) cu "Răstignirea" în mijloc (sub intrarea secolul al -lea); mănăstire necunoscută "pe Kochkorya" (PMZ Inv Nr) [, cat , p - ; pisică , p -] (ill) Pentru manuscrisul din mijloc secole, pskoviții au făcut același salariu, care a scăzut din modificări în momente diferite pe un bloc de carte târziu din colecția lui M P Botkin (GRM DRM-) [pisică , p] În secolul al XVII-lea pictura a fost rescrisă și au fost adăugate părți din decorația de argint [ ], dar în general lucrarea a păstrat ideea originală Sunt două câmpuri urmărite cu fragmente din ultimul sfert al secolului al XVI-lea, odinioară încadrarea icoanelor-pictură montanti: din colecția PMZ (Nr inv) [, cat , p -] și culegeri ale M P Botkin, mai târziu pus pe icoana Învierii [, cat , p -] Iconografia salariilor picturale, repetând similar Icoanele Pskov, au rămas stabile timp de secole, includea invariabil motivul îngerilor zburători și se distingea prin caracteristica sa înfăţişarea trupului slăbit al lui Hristos cu braţele lăsate În ciuda la faptul că cercetătorii au remarcat faptul originii celor mai multe lucrează cu o piesă centrală pitorească din ținutul Pskov, nu sunt considerat ca un singur grup Între timp, observații ale trăsături artistice, precum și studiul recensământului și cărțile scriitorilor dau motive să ne gândim la originea Pskov a acestui lucru tradiție străveche Sursele scrise descriu în mod specific astfel de codice: "Da, tetrele Evanghelice sunt pe tron, pe tske de sus sunt scrise Pasiuni", adică pun accent pe tehnica executării copertelor superioare Acest lucru confirmă nu numai dependența locuitorilor din Pskov de o astfel de rară decorarea

cărților, dar și adăugarea unei terminologii speciale care reflecta individualitatea lor Literatură Lifshits L I Un monument puțin cunoscut al picturii ruse din primul jumătate a secolului al XV-lea din colecția Muzeului de Istorie de Stat // Crizograf Emisiune / Comp și resp ed E N Dobrynina M : Skanrus, , p - Igoshev V V Cercetarea si atribuirea reliefului ornamental pe legatoria de piele a Evangheliei Muzeului de Istorie de Stat, Sin // Crizograf Emisiune / Comp și resp ed E N Dobrynina Moscova: Skanrus, , p - Solovieva I D Despre istoria salariului pictural al rușilor evanghelii de altar / / Ostromir Gospel and studii moderne ale tradiției manuscriselor Noului Testament textele Sankt Petersburg: RNB, , p - Igoshev V V Salariile Pskov ale Evangheliilor cu picturi cu icoane imagini de pe coperta de sus din secolele XIV-XVII: tipologie, caracteristici stilistice şi tehnologice // Manuscripta Medievalia: de la istoria existenței la restaurarea modernă K - aniversarea lui G Z Bykova (-) Tez raport conf - iulie Moscova, VKhNRTS im Acad I E Grabar M : VKhNRTS, S - Vostokov A Kh Descrierea manuscriselor ruse și slovene Muzeul Rumyantsev SPb : Tip Imp AN, p Ediții ale presei chirilice din secolele XV-XVI (-): Catalog cărți din colecția GPB / Comp IN SI Lukyanenko; ed V M Zagrebin Sankt Petersburg: RNB, p Rodnikova I S Argint artistic din secolele al XVI-lea - începutul al XIX-lea din colecțiile Muzeului-Rezervație din Pskov M : BuksMart, Cu Colecțiile lui Mihail și Serghei Botkin Sankt Petersburg: Ediția Palatului, p Igoshev V V Rama din argint compozit a Evangheliei secolelor XVI-XVII din Muzeul de Stat al Rusiei: cercetare și atribuire // Buletin de artă și arheologie bisericească M : T Nr p - Ilustrații Cele patru Evanghelii (?) GIM Sin Poziția în sicriu - Pskov Coperta Patru evanghelii Începutul secolului al XIV-lea Cercul Novgorod RSL F nr Răstignirea cu viitorul și patru evangheliști Superior capacul celor Patru Evanghelii Al treilea sfert al secolului al XV-lea Pskov Din colecții de N P Lihaciov Cronometrare DRG Răstignirea cu viitoare Coperta de sus a celor Patru Evanghelii XVI, Secolul XVII De la mănăstirea "pe Kochkorya" de lângă Pskov PMZ Inv Nu BOLNAV BOLNAV BOLNAV BOLNAV